

OPISI GRUPA ZANIMANJA

GLAVNA GRUPA 1. ZAKONODAVCI, VISOKI DUŽNOSNICI I SLIŽBENICI, DIREKTORI

Zakonodavci, visoki dužnosnici i službenici, direktori planiraju, upravljaju, koordiniraju i ocjenjuju sve aktivnosti preduzeća, državnih i drugih organizacija, ili organizacionih jedinica u njihovom sastavu, i formuliraju i razmatraju njihove politike, zakone, pravila i propise.

Poslovi koje obavljaju rukovodioci, obično obuhvataju: formuliranje i davanje savjeta u vezi politike, budžeta, zakona i propisa preduzeća, državnih i drugih organizacionih jedinica; utvrđivanje ciljeva i standarda i formuliranje i ocjenjivanje programa i procedura radi njihove primjene; obezbjeđivanje odgovarajućih sistema i procedura za kontrolu budžeta; odobravanje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursa radi sprovođenja politika i programa; praćenje i ocjenjivanje rada/efikasnosti organizacije ili preduzeća i njenih/njegovih zaposlenih; izbor ili odobravanje izbora zaposlenih; usaglašavanje sa zahtjevima za zaštitu na radu (za zdravlje i bezbjednost); planiranje i upravljanje dnevnim poslovima; zastupanje i pregovaranje u ime vlade, preduzeća ili organizacione jedinice na sastancima i drugim okupljanjima.

Zanimanja iz ove glavne grupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe:

- 11 ZAKONODAVCI, VISOKI DUŽNOSNICI I ČLANOVI DRŽAVNIH I UPRAVNIH TIJELA
- 12 UPRAVNO-ADMINISTRATIVNI I POSLOVNI DIREKTORI
- 13 DIREKTORI ZA PROIZVODNJU I SPECIJALNE USLUGE
- 14 DIREKTORI U UGOSTITELJSTVU, TRGOVINI I SRODNI

11 ZAKONODAVCI, VISOKI DUŽNOSNICI I ČLANOVI DRŽAVNIH I UPRAVNIH TIJELA

Zakonodavci, visoki dužnosnici i članovi državnih i upravnih tijela, formuliraju i razmatraju politike i planiraju, rukovode i koordiniraju svim aktivnostima preduzeća, državnih i ostalih organizacija uz podršku drugih rukovodioca.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: predsjedavanje ili sudjelovanje u postupcima zakonodavnih tijela, odbora direktora i komitetima; formuliranje i davanje savjeta o budžetskoj politici, zakonima i propisima preduzeća, državnih i drugih organizacija; utvrđivanje ciljeva za preduzeća, državne sektore ili agencije i druge organizacije; formuliranje ili odobravanje i ocjenjivanje programa, politika i procedura za njihovo provođenje; razvoj odgovarajućih sistema i procedura za kontrolu budžeta; odobravanje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursa za provođenje politika i programa; praćenje rada organizacije ili preduzeća; izbor ili odobravanje izbora viših kadrova; obavljanje formalnih dužnosti i zastupanje preduzeća, vlade ili organizacije na zvaničnim događajima i sastancima, pregovorima, konvencijama i javnih saslušanja.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi razvrstavaju su u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 111 ZAKONODAVCI I VISOKI DUŽNOSNICI
- 112 GENERALNI DIREKTORI I ČLANOVI UPRAVA

111 ZAKONODAVCI I VISOKI DUŽNOSNICI

Zakonodavci i visoki dužnosnici utvrđuju, formuliraju, daju savjete i upravljaju provođenjem politika nacionalnih, državnih, regionalnih i lokalnih vlasti ili zajednica, i organizacija od posebnog interesa. Izrađuju, ratificiraju ili opozivaju zakone, javna pravila i propise, i planiraju, organiziraju, upravljaju, kontroliraju i ocjenjuju sve aktivnosti

državnih sektora i agencija, tradicionalnih zajednica i organizacija od posebnog interesa. Poslovi koji obavljaju obično obuhvataju: predsjedavanje ili sudjelovanje u postupcima zakonodavnih tijela i administrativnih savjeta vlada, zakonodavnih parlamenata, lokalnih zajednica i organizacija od posebnog interesa; obavljanje dužnosti u državnim administrativnim odborima ili zvaničnim komitetima; ispitivanje predmeta od javnog interesa i promoviranje interesa glasača; formuliranje i davanje savjeta u vezi državne politike, budžeta, zakona i propisa; utvrđivanje ciljeva za organizacije i formuliranje ili odobravanje i ocjena programa i politika i procedura za njihovo provođenje; davanje preporuka, razmatranje, ocjena i odobravanje dokumenata, brifinga i podnijetih dokumenata; razvoj odgovarajućih sistema i procedura i njihova primjena radi kontrole budžeta; dodijeljivanje općinskog zemljišta na korišćenje i drugih sredstava; obavljanje formalnih dužnosti i zastupanje države, organizacije ili općine na zvaničnim događajima i sastancima, pregovorima, konvencijama i javnim saslušanjima.

Zanimanja iz ove područnegrupe razvrstavaju su u sljedeće jedinične grupe:

1111 ZAKONODAVCI

1112 VISOKI VLADINI SLUŽBENICI I OSTALI DUŽNOSNICI

1114 VISOKI DUŽNOSNICI INTERESNIH ORGANIZACIJA

1111 ZAKONODAVCI

Zakonodavci utvrđuju, formuliraju, i upravljaju politikama nacionalnih, državnih, regionalnih ili lokalnih vlasti i međunarodnih državnih agencija, izrađuju, ratificiraju, dopunjuju ili opozivaju zakone, javna pravila i propise. Obuhvataju izabrane i neizabrane članove parlamenata, savjeta i vlasti.

Predsjedništvo BiH zastupa BiH u zemlji i inostranstvu, stara se o poštovanju Ustava, osigurava opstanak i cjelovitost BiH te redovno djelovanje državne vlasti u skladu sa Ustavom BiH. Funkcioneri i članovi delegati skupština BiH kao najviša zakonodavna vlast, određuju, formuliraju i donose zakone relevantne za funkcioniranje BiH, mijenjaju ih, dopunjavaju i ukidaju te potvrđuju međunarodne ugovore. Vršu nadzor nad radom Vijeća ministara i drugih nosilaca javnih dužnosti odgovornih skupštini, te obavljaju i druge poslove prema Ustavu BiH i zakonima BiH. Predsjednik entiteta i njegov zamjenik zastupa entitet, stara se o poštivanju ustava entiteta, osigurava opstanak entiteta i funkcionalnu saradnju sa drugim entitetom, te redovno djelovanje vlasti na nivou entiteta.

Funkcioneri, članovi delegati poslanici doma parlamenta entiteta skupštine entiteta kao najviša zakonodavna vlast na nivou entiteta određuju, formuliraju i donose zakone, mijenjaju ih, dopunjuju, te potvrđuju međuentiteske ugovore.

Nadziru rad vlade entiteta i drugih nosilaca javnih dužnosti odgovornih parlamentu skupštini, te obavljaju i druge poslove prema ustavu entiteta i zakonu. Članovi Predsjedništva BiH i predsjednici entiteta obavljaju poslove i dužnosti u skladu sa Ustavom i zakonom.

Poslovi obuhvataju:

- a) predsjedavanje ili sudjelovanje u postupcima zakonodavnih tijela i administrativnih savjeta nacionalnih, državnih, regionalnih ili lokalnih vlasti ili zakonodavnih parlamenata;
- b) utvrđivanje, formuliranje i upravljanje politikama nacionalnih, državnih, regionalnih ili lokalnih vlasti;
- c) izrada, ratificiranje, dopune i izmjene ili opoziv zakona, javnih pravila i propisa u zakonskom ili ustavnom okviru;
- d) obavljanje dužnosti u državnim administrativnim odborima ili zvaničnim komitetima;
- e) ispitivanje predmeta od javnog interesa i promoviranje interesa glasača koje

zastupaju;

- f) obavljanje funkcija u zajednici i sastanci radi pružanja usluga zajednici, osluškivanje javnog mišljenja i pružanje informacija o vladinim planovima;
- g) razgovori s ostalim zakonodavcima i predstavnicima interesnih grupa radi pomirenja različitih interesa i radi kreiranja politika i dogovora;
- h) kao članovi vlade, upravljanje višim rukovodiocima i zvaničnima državnih sektora i agencija kod tumačenja i sprovođenja vladinih politika.

Primjeri zanimanja:

- 1111.002 Član predsjedništva BiH
- 1111.004 Potpredsjednik Federacije BiH
- 1111.006 Zamjenik predsjedavajućeg Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
- 1111.008 Zamjenik predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH
- 1111.012 Zamjenik predsjedavajućeg/potpredsjednik parlamentarne skupštine Federacije BiH

1112 VISOKI VLADINI SLUŽBENICI I OSTALI DUŽNOSNICI

Visoki vladini službenici i ostali dužnosnici savjetuju vlasti o političkim pitanjima, nadgledaju kako državna tijela i agencije tumače i provode politiku i zakon, zastupaju svoju zemlju u inostranstvu i djeluju u njeno ime, ili obavljaju srodne zadatke u međudržavnim organizacijama. Planiraju, organiziraju, upravljaju, kontroliraju i ocjenjuju sve aktivnosti općinskih ili lokalnih, regionalnih i nacionalnih državnih tijela, odbora, agencija ili komisija u skladu sa zakonom i politikama koje su utvrdila državna i zakonodavna tijela.

Funkcioneri Vlade obavljaju najvišu izvršnu vlast u BiH i entitetima. Pripremaju zakone i druge propise za raspravu na parlamentu /skupštini, provode zakone i druge propise koje donosi parlament /skupština. U skladu sa Ustavom i zakonom donose uredbe, odluke, rješenja i zaključke.

Funkcioneri kantonalnih skupština, gradskih i općinskih vijeća predsjedavaju skupštinama odgovarajućih jedinica lokalne samouprave i uprave. Ta tijela u skladu sa zakonom donose Ustav i/ ili statut kojim se utvrđuje uređenje i djelokrug rada pojedinih tijela jedinica lokalne samouprave i uprave.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta državnim, regionalnim ili lokalnim vlastima i zakonodavcima u pogledu političkih pitanja;
- b) davanje savjeta u vezi pripreme budžeta vlasti, zakona i propisa, obuhvatajući izmjene i dopune;
- c) utvrđivanje ciljeva za državna tijela ili agencije u skladu sa državnim zakonodavstvom i politikom;
- d) formuliranje ili odobravanje i ocjena programa i procedura za provođenje vladine politike ili konsultovanje sa vladom;
- e) davanje preporuka, razmatranje, ocjenjivanje i odobravanje dokumenata, brifinga i predatih izvještaja od strane srednjeg rukovodećeg kadra i zaposlenih;
- f) uspostavljanje i primjena odgovarajućih sistema i procedura radi kontrole budžeta;
- g) koordiniranje aktivnostima s ostalim višim kadrovima javne administracije i zvaničnika;
- h) predstavljanje zakonodavnim i drugim državnim komitetima politika i programa ili budžeta;
- i) nadgledanje kako državna tijela i agencije tumače i provode vladine politike.

Primjeri zanimanja:

- 1112.001 Ambasador
- 1112.002 Ataše
- 1112.007 Član Upravnog odbora Centralne banke BiH
- 1112.013 Zamjenik direktora inspektorata
- 1112.014 Direktor uprave
- 1112.015 Zamjenik direktora uprave
- 1112.023 Sekretar ministarstva

1114 VISOKI DUŽNOSNICI INTERESNIH ORGANIZACIJA

Visoki dužnosnici interesnih organizacija utvrđuju, formuliraju i rukovode provođenjem politika organizacija od posebnog značaja, kao što su organizacija političkih stranaka, sindikati, organizacije poslodavaca, trgovinska i privredna udruženja, humanitarne i dobrotvorne organizacije ili sportska udruženja, i predstavljaju svoje organizacije i djeluju u njihovo ime.

Poslovi obuhvataju:

- a) utvrđivanje i formuliranje politika, pravila i propisa organizacije;
- b) planiranje, rukovođenje i koordiniranje općeg funkcioniranja organizacije;
- c) razmatranje rada i rezultata organizacije i izvještavanje upravnog odbora i državnih tijela, članarina za organizaciju i finansijske agencije;
- d) pregovaranje u ime organizacije, njenim članovima i relevantnim grupama od posebnog interesa;
- e) promoviranje interesa organizacije, njenih članova i relevantnih grupa od posebnog interesa pred zakonodavnim, državnim tijelima ili općom javnošću;
- f) planiranje, organiziranje i upravljanje sektora vezanih za provođenje politika, programa, pravila i propisa organizacija;
- g) uspostavljanje odgovarajućih sistema i procedura i njihovo provođenje radi kontrole budžeta;
- h) praćenje i ocjenjivanje funkcioniranjem organizacije ili preduzeća u odnosu na utvrđenje ciljeve i politike organizacije ili preduzeća;
- i) zastupanje organizacije na zvaničnim događajima i sastancima odbora, pregovorima, konvencijama, javnim saslušanjima i forumima.

112 GENERALNI DIREKTORI I ČLANOVI UPRAVA

Generalni direktori i članovi uprava formuliraju i razmatraju politike i planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju sve aktivnosti preduzeća ili organizacija (osim organizacija od posebnog interesa i državnih službi) uz pomoć drugih rukovodioca, obično u okviru smjernica koje je utvrdio upravni odbor ili vladajuće tijelo kome su odgovorni za sve poslove i rezultate.

Poslovi obično obuhvataju: planiranje, upravljanje i koordiniranje općim funkcioniranjem preduzeća ili organizacije; razmatranje rada i rezultata preduzeća ili organizacije, i izvještavanje upravnog odbora, i upravnih tijela; utvrđivanje ciljeva, strategija, politika i programa za preduzeće ili organizaciju; obezbjeđivanje upravljanja organizacijama; utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i vođenje računa da se resursi efikasno troše; odobravanje materijalnih, ljudskih i finansijskih resursi radi provođenje organizacionih politika i programa; praćenje i ocjenjivanje rada organizacije ili preduzeća na osnovu utvrđenih ciljeva i politika; konsultiranje viših podređenih zaposlenih osoba i razmatranje preporuka i izvještaja; zastupanje organizacije na zvaničnim događajima, pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima; izbor ili odobravanje izbora viših službenika vodeći računa da organizacija poštuje relevantne zakone i propise.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe zanimanja:

1120 GENERALNI DIREKTORI I ČLANOVI UPRAVA

1120 GENERALNI DIREKTORI I ČLANOVI UPRAVA

Opis dat gore u opisu poslova za područnu skupinu zanimanja.

Primjeri zanimanja:

- 1120.003 Direktor direkcije
- 1120.006 Predsjednik nadzornog/upravnog odbora preduzeća
- 1120.008 Rektor univerziteta

12 UPRAVNO-ADMINISTRATIVNI I POSLOVNI DIREKTORI

Upravno-administrativni i poslovni direktori planiraju, organiziraju, rukovode, kontroliraju i koordiniraju finansijskim, ljudskim i administrativnim resursima, politikom, planiranje, istraživačko razvojnim poslovima, reklamiranjem, odnosima sa javnošću i prodajom i marketinškim aktivnostima preduzeća i organizacija ili preduzeća koja pružaju takve usluge drugim preduzećima i organizacijama.

Poslovi koje obavljaju radnici iz ove grupe obično obuhvataju: formuliranje i provođenje politike, davanje savjeta, strateško i finansijsko planiranje; utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama; provođenje, praćenje i ocjenjivanje strategija i politika; davanje savjeta višim rukovodiocima; upravljanje razvojem inicijativa za nove proizvode, marketing, odnosi s javnošću i reklamne kampanje; utvrđivanje i upravljanje prodajnim aktivnostima, raznim proizvodima, standardima za usluge kupcima; utvrđivanje cijena i kreditnih aranžmana; obezbjeđivanje usklađenosti sa relevantnim zakonima, propisima i standardima; kontrola izbora, obuka i rad radnika; priprema budžeta i nadgledanje finansijskih transakcija; konsultiranje sa izvršnim direktorima i rukovodiocima drugih odjeljenja ili sektora; kontrola troškova i praćenje da li se resursi efikasno troše; zastupanje preduzeća ili organizacija na pregovorima i konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

121 DIREKTORI UPRAVNO-ADMINISTRATIVNIH I POSLOVNIH JEDINICA

122 DIREKTORI ZA MARKETING, PRODAJU I RAZVOJ

121 DIREKTORI UPRAVNO-ADMINISTRATIVNIH I POSLOVNIH JEDINICA

Direktori upravno-administrativnih i poslovnih jedinica, organiziraju, rukovode, kontroliraju i koordiniraju finansijskim, ljudskim i administrativnim resursima, politikom, planiranje, istraživačko razvojnim poslovima, reklamiranjem, odnosima sa javnošću i prodajom i marketinškim aktivnostima preduzeća i organizacija ili preduzeća koja pružaju takve usluge drugim preduzećima i organizacijama.

Poslovi obuhvataju: formuliranje u provođenje savjeta u vezi politike, strateško i finansijsko planiranje; utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama; provođenje, praćenje i ocjenjivanje strategija i politika; pružanje savjeta višim rukovodiocima i članovima odbora o finansijskim, administrativnim, strateškim, političkim, programskim i zakonodavnim pitanjima; obezbjeđivanje usklađenosti sa relevantnim zakonima, propisa i standarda; kontrola izbora, obuka i rad radnika; priprema budžeta i nadgledanje finansijskih transakcija; konsultiranje sa izvršnim direktorima i sa rukovodiocima drugih odjeljenja ili sektora; kontrola troškova i voditi računa da se resursi

efikasno koristi; zastupanje organizacije na pregovorima i konvencijama, seminarima, javnih saslušanja i foruma.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe zanimanja:

1211 FINANSIJSKI DIREKTORI
1212 KADROVSKI DIREKTORI (DIREKTORI ZA HUMANE RESURSE) I SEKRETARI
1213 DIREKTORI ZA PROGRAMSKE POLITIKE I PLANIRANJE
1219 UPRAVNO-ADMINISTRATIVNI I POSLOVNI DIREKTORI DRUGDJE NERASPOREĐENI

1211 FINANSIJSKI DIREKTORI

Finansijski direktori planiraju, upravljaju i koordiniraju finansijskim transakcijama preduzeća ili organizacije, uz konsultovanje viših rukovodioca drugih odjeljenja i sektora.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, upravljanje i koordiniranje finansijskim transakcijama preduzeća ili organizacije;
- b) procjena finansijske situacije preduzeća ili organizacije, priprema budžeta i nadgledanje finansijskih transakcija;
- c) konsultiranje sa izvršnim direktorima i rukovodiocima drugih odjeljenja ili sektora
- d) utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i vođenje računa da li se resursi (sredstva) efikasno koriste;
- e) utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- f) planiranje i upravljanje dnevnom poslovanjem;
- g) (nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- h) zastupanje preduzeća ili organizacije pred drugim tijelima van preduzeća ili organizacije.

Primjeri zanimanja:

- 1211.001 Direktor finansija i računovodstva
- 1211.002 Direktor malog preduzeća za finansijske poslove
- 1211.006 Direktor unutrašnje finansijske kontrole

1212 KADROVSKI DIREKTORI (DIREKTORI ZA HUMANE RESURSE) I SEKRETARI

Kadrovski direktori/(direktori za humane resurse) i sekretari, planiraju, upravljaju i koordiniraju politikama vezanih za kadrove, poslovne odnose i aktivnosti zaštite na radu jednog preduzeća ili organizacije koja pruža usluge u pogledu humanih resursa drugim preduzećima i organizacijama.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, upravljanje i koordiniranje kadrovima i poslovnim odnosima, politikama (strategijama) i praksama preduzeća ili organizacije;
- b) planiranje i organiziranje procedura za zapošljavanje, obuku, promoviranje, prebacivanje i otpuštanje radnika
- c) planiranje i organiziranje pregovora i procedura za utvrđivanje strukture i nova plata i za razgovore sa radnicima o uslovima zaposlenja (o uslovima na radnom mjestu?);
- d) nadgledanje programa za bezbjednost, zdravlje i srodnih programa i aktivnosti;
- e) utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i vođenje računa da se sredstva (resursi) efikasno koriste);

- f) utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- g) nadgledanje razvoja i primjene sistema informacija o poslovanju;
- h) usklađivanje sa standardima i zakonima koji se odnose na prava zaposlenih, njihovo zdravlje i bezbjednost, jednake mogućnosti i srodna pitanja;
- i) nadgledanje izbora, obuke i rada radnika za celo preduzeće ili selu organizaciju;
- j) konsultiranje sa višim rukovodstvom i direktorima drugih odjeljenja;
- k) zastupanje preduzeća ili organizacije pred tijelima van preduzeća ili organizacije.

Primjeri zanimanja:

- 1212.002 Direktor Zavoda/Agencije za zapošljavanje
- 1212.004 Sekretar ustanove i upravne organizacije
- 1212.005 Stečajni upravnik

1213 DIREKTORI ZA PROGRAMSKE POLITIKE I PLANIRANJE

Direktori za opće poslove i planiranje, planiraju, organiziraju, upravljaju i koordiniraju savetodavnom politikom i strateškim aktivnostima planiranja u vladinim ili za nevladine organizacije i privatne agencije, ili upravljaju aktivnostima preduzeća koje pruža usluge planiranja politike i strategije.

Poslovi obuhvataju:

- a) razvoj, primjenu i praćenje strateških planova, programa, politika, procesa, sistema i procedura za postizanje ciljeva i radnih standarda;
- b) razvoj, upravljanje, primjena i sudjelovanje u strateškom istraživanju i analizi;
- c) koordiniranje sprovođenja politika i praksi;
- d) utvrđivanje mjera aktivnosti i mjerenje odgovornosti;
- e) planiranje i upravljanje dnevnim poslovima;
- f) vođenje i upravljanje aktivnostima razvoja politike i strateškog planiranja u pogledu zaposlenih;
- g) nadgledanje izbora, obuka i rada zaposlenih;
- h) zastupanje preduzeća ili organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima;

Primjeri zanimanja:

- 1213.001 Direktor internog glasila
- 1213.003 Direktor službe obezbjeđenja
- 1213.004 Direktor zaštite okoline i sigurnosti na radu

1219 UPRAVNO-ADMINISTRATIVNI I POSLOVNI DIREKTORI DRUGDJE NERASPOREĐENI

Obuhvata poslovne usluge i rukovodiocice na drugom mjestu neraspoređene u područnoj grupi 121. Na primjer, jedinična grupa obuhvata zanimanja kao što su rukovodilac objekata, rukovodilac službe za čišćenje prostorija, rukovodila administrativnih službi.

U ovim slučajevima zadaci bi obuhvatali:

- a) pružanje administrativne, operativne podrške, strateško planiranje, istraživanje i davanje savjeta višim rukovodiocima o pitanjima kao što su upravljanje objektima i administrativnim uslugama;
- b) razvoj i upravljanje administrativnim i fizičkim resursima organizacije;
- c) razvoj i primjena administrativni i proceduralnih smjernica kojih se zaposleni u organizaciji moraju pridržavati;
- d) analiziranje složenih pitanja o upravljanju resursima i inicijativa koje utječu na organizaciju, i priprema izvještaja s tim u vezi, prepiska i dostavljanje;
- e) davanje informacije i pružanje pomoći za pripremu finansijskih izvještaja i budžeta;

- f) vođenje, upravljanje i usavršavanje administrativnog osoblja radi boljeg obavljanja posla i pravovremeno davanje tačnih informacija;
- g) zastupanje preduzeća ili organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima;
- h) utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i vođenje računa da se sredstva efikasno troše;
- i) planiranje i upravljanje dnevnim poslovima;
- j) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja:

- 1219.001 Direktor kontrole
- 1219.006 Direktor malog preduzeća za pranje i čišćenje
- 1219.010 Direktor nacionalnog parka
- 1219.013 Direktor poslovanja preduzeća komunalne čistoće
- 1219.018 Direktor poslovanja preduzeća za poslovanje nekretninama
- 1219.022 Direktor poslovanja privatnih agencija i fondova

122 DIREKTORI ZA MARKETING, PRODAJU I RAZVOJ

Direktori za marketing, prodaju i razvoj organiziraju, upravljaju, kontroliraju i koordiniraju propagandu, odnose s javnošću, istraživačko-razvojni rad, i prodajom i aktivnosti marketinga preduzeća i organizacija ili preduzeća koja pružaje ovu vrstu usluga drugim preduzećima i organizacijama.

Poslovi obično obuhvataju: formuliranje i primjenu politika i planova za reklamiranje, odnose sa javnošću, unapređenje proizvoda, prodaja i marketing uz konsultiranje sa ostalim direktorima; upravljanje razvojem inicijativa za nove proizvode ili naučno istraživanje; marketing, odnosi s javnošću i reklamne kampanje; utvrđivanje i upravljanje prodajnim aktivnostima, raznim proizvodima, standardima za pružanje usluga kupcima i metodama plasiranja robe i politikom distribucije; utvrđivanje cijena i kreditnih aranžmana; utvrđivanje i upravljanje budžetom i kontrola troškova da bi se sredstva efikasno koristila; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih; zastupanje preduzeća ili organizacije na konvencijama, sajamskim izložbama i ostalim okupljanjima.

Zanimanja iz ove područnegrupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

- 1221 DIREKTORI ZA MARKETING I PRODAJU
- 1222 DIREKTORI ZA OGLAŠAVANJE I ODOSE S JAVNOŠĆU
- 1223 DIREKTORI ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

1221 DIREKTORI ZA MARKETING I PRODAJU

Direktori za marketing i prodaju, planiraju, upravljaju i koordiniraju prodaju i marketinškim aktivnostima nekog preduzeća ili organizacije koje pružaju usluge prodaje i marketinga drugim preduzećima i organizacijama.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje i organiziranje posebnih prodajnih i marketinških programa na osnovu podataka o prodajama i procjena tržišta;
- b) utvrđivanje cjenovnika, rabata i uslova isporuke, budžeta za promocije, metoda prodaje, posebne inicijative i kampanje;
- c) utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama vezanih za aktivnosti prodaje i marketinga;
- d) vođenje i upravljanje aktivnostima prodaje i osoblja za marketing;

- e) planiranje i upravljanje dnevnim poslovima;
- f) utvrđivanje i upravljanje i kontrola troškova da bi se obezbedilo efikasno korišćenje sredstava;
- g) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- h) zastupanje preduzeća ili organizacije na prodajnim ili marketinškim konvencijama, sajamskim izložbama i ostalim okupljanjima.

Primjeri zanimanja:

-1221.003 Direktor marketinga

-1221.004 Direktor prodaje

1222 DIREKTORI ZA OGLAŠAVANJE I ODNOS E S JAVNOŠĆU

Direktori za oglašavanje i odnose sa javnošću planiraju, upravljaju i koordiniraju propagandom, odnosima s javnošću aktivnostima javnog informiranja preduzeća i organizacija ili preduzeća koja pružaju srodne usluge drugim pred. i organizacijama.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, upravljanje i koordiniranje propagandom i odnosima s javnošću preduzeća ili organizacije;
- b) ugovaranje propaganda s klijentima ili novinama, radio i TV stanicama, sportskim i kulturnim organizacijama i propagandnim agencijama;
- c) planiranje u upravljanje programima informiranja radi obaveštavanja zakonodavaca, medija i šire javnosti o planovima, postignutim rezultatima i stavovima preduzeća ili organizacije;
- d) vođenje i upravljanje zaposlenima na aktivnostima propaganda i odnosima s javnošću;
- e) utvrđivanje i upravljanje budžetom i kontrola troškova i vođenje računa da se sredstva efikasno koriste;
- f) utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- g) planiranje i upravljanje dnevnim poslovima;
- h) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;

Primjeri zanimanja:

-1222.002 Direktor službe za odnose s javnošću

-1222.003 Direktor službe za oglašavanje

1223 DIREKTORI ZA ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ

Direktori za istraživanje i razvoj planiraju, upravljaju i koordiniraju istraživačko-razvojn timer aktivnostima nekog preduzeća ili organizacije ili preduzeća koja pružaju srodne usluge drugim preduzećima i organizacijama.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, upravljanje i koordiniranje istraživačko-razvojn timer aktivnostima, u preduzeću ili pod ugovorom sa istraživačkim organizacijama van preduzeća, radi razvoj novih ili unapređenje tehničkih procesa, znanja ili korišćenje materijala;
- b) planiranje cjelokupnog istraživačko-istraživačkog programa preduzeća ili organizacije, navodeći ciljeve i finansijske uslove;
- c) vođenje i upravljanje osobljem na istraživačko-razvojn timer aktivnostima;
- d) utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola troškova i vođenje računa da se sredstva efikasno koriste;
- e) utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama;
- f) planiranje i upravljanje dnevnim poslovima;

- g) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih;
- h) zastupanje preduzeća ili organizacije na konvencijama, seminarima i konferencijama.

Primjeri zanimanja:

- 1223.001 Direktor razvojno-istraživačke službe

13 DIREKTORI ZA PROIZVODNJU I SPECIJALNE USLUGE

Direktoriza proizvodnju i specijalne usluge planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom dobara i pružanje specijaliziranih stručnih i tehničkih usluga koje pruža neko preduzeće ili organizacija. Oni su odgovorni za industrijsku proizvodnju, rudarstvo, građevinarstvo, logistiku, IT tehnologiju, za veliki raspon poslova iz oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribolova, i za obezbjeđenje zdravstvenih usluga, obrazovanja (obuke) socijalne zaštite, bankarstvo, osiguranje i druge stručne i tehničke usluge.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj grupi obično obuhvataju: planiranje detalja aktivnosti u smislu obima pruženih usluga, kvaliteta, količine, troškova, pravovremenosti i zahtjeva za radnom snagom; utvrđivanje standarda i ciljeva; kontrola funkcioniranja fabrike i procedura; obezbjeđenje kvaliteta proizvedenih dobara (proizvoda) i pruženih usluga; pripremanje tendera i ponuda; utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje troškova, i podešavanje aktivnosti, procedura i resursi radi smanjivanja troškova; nadgledanje nabavke i montiranje novog pogona i opreme; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih; priprema izvještaja, budžeta i procjena, zastupanje preduzeća ili organizacije na pregovorima sa ostalim agencijama, i na konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i okupljanjima.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

131 DIREKTORI PROIZVODNJE U POLJOPRIVREDI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU

132 DIREKTORI PROIZVODNJE U RUDARSTVU, PRERAĐIVAČKOJ DJELATNOSTI, GRAĐEVINARSTVU I LOGISTICI

133 DIREKTORI ZA INFORMACIJSKU I KOMUNIKACIJSKU TEHNOLOGIJU

134 DIREKTORI ZA PRUŽANJE STRUČNIH USLUGA U ZDRAVSTVU, SOCIJALNOJ ZAŠTITI, OBRAZOVANJU, FINANSIJAMA I OSIGURANJU, NAUČNO-ISTRAŽIVAČKOM RADU I KULTURI

131 DIREKTORI PROIZVODNJE U POLJOPRIVREDI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU

Direktori proizvodnje u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom u okviru velikih poljoprivrednih, hortikulturnih, šumarsko-akvakulturnih i ribarskih poslova kao što su plantaže, veliki rančevi, kolektivnih poljoprivrednih gazdinstava i zadruga za uzgajanje i žetvu usjeva, uzgoj stoke, ribe i školjki i za ulog i zahvat ribe i ostalih oblika akvatičkog života.

Poslovi koje se obično obavljaju su: praćenje tržišne aktivnosti i planiranje proizvodnje radi ispunjenja zahtjeva iz ugovora i tržišne tražnje; utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnog outputa i troškova, evidentiranje informacija kao što su prakse upravljanja poljoprivrednim gazdinstvima i ribarstvom, i sastavljanje finansijskih i operativnih izvještaja; pregovaranje s kupcima radi ugovaranja prodaje usjeva, ulova i zaliha; sklapanje ugovora sa poljoprivrednim proizvođačima, prevozniciima trgovačkim brodovima ili samostalnim vlasnicima za proizvodnju proizvoda i upravljanje proizvodnjom; planiranje vrste, intenziteta i redoslijeda poslova; nabavka mašina, opreme i zaliha; identifikiranje i kontroliranje otrova u životnoj sredini, korova, štetočina i bolesti; organiziranje poslova kao što su održavanje zgrada, sistema za vodosnabdjevanje; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih i ugovarača.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

1311 DIREKTORI PROIZVODNJE U POLJOPRIVREDI I ŠUMARSTVU

1312 DIREKTORI PROIZVODNJE U RIBARSTVU I AKVAKULTURI/RIBOGOJSTVU

1311 DIREKTORI PROIZVODNJE U POLJOPRIVREDI I ŠUMARSTVU

Direktori proizvodnje u poljoprivredi i šumarstvu planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom u okviru velikih poljoprivrednih, hortikulturnih i šumarskih poslova kao što su plantaže, veliki rančevi, kolektivna poljoprivredna gazdinstva i poljoprivredne zadruge za uzgoj i žetvu usjeva, i uzgoj stoke.

Poslovi obuhvataju:

- a) praćenje poljoprivrednog i šumarskog tržišta i planiranje proizvodnje radi ispunjenja uslova iz ugovora;
- b) utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnim outputom i troškovima, evidentiranje informacija, kao što su prakse upravljanja poljoprivrednim gazdinstvima, i sastavljanje finansijskih i operativnih izvještaja (izvještaja o radu);
- c) pregovaranje sa kupcima radi ugovaranja prodaje usjeva i stoke;
- d) ugovaranje sa poljoprivrednim proizvođačima ili nezavisnim vlasnicima za proizvodnju usjeva i stoke ili za upravljanje proizvodnjom;
- e) planiranje vrste, intenziteta i redoslijeda poljoprivrednih poslova (npr. utvrđivanje najboljeg vremena za sadnju i žetvu);
- f) analiziranje tla radi određivanja vrste i količine đubriva potrebne za maksimalnu proizvodnju;
- g) nabavka mašina, opreme i zaliha ako što su traktori, seme, đubriva i hemijska sredstva;
- h) identifikovanje i kontroliranje otrova iz poljoprivrednog i šumarskog okruženja, korova, štetočina i bolesti;
- i) organiziranje poljoprivrednih poslova kao što su održavanje objekata, sistema za vodosnabdjevanje i opreme;
- j) upravljanje i koordiniranje aktivnosti kao što su sadnja, navodnjavanje, upotreba hemijskih sredstava, žetva i sortiranje;
- k) obilazak i provjera plantaža i polja radi određivanja datuma zrelosti usjeva ili procijene potencijalne štete na usjevima od prouzrokovane vremenskim prilikama;
- l) nadgledanje izbora, obuke i rada poljoprivrednih i šumarskih radnika i podugovarača.

Primjeri zanimanja:

- 1311.002 Direktor malog lovišta
- 1311.008 Direktor malog šumarskog preduzeća
- 1311.013 Direktor zoološkog vrta

1312 DIREKTORI PROIZVODNJE U RIBARSTVU I AKVAKULTURI/RIBOGOJSTVU

Direktori proizvodnje u ribarstvu i akvakulturi/ribogojstvu planiraju, upravljaju i koordiniraju proizvodnjom u okviru velikih poslova u akvakulturi i ribarstvu radi ulova ili puštanja u reke, jezera i more.

Poslovi obuhvataju:

- a) praćenje tržišta akvakulture i ribarstva i planiranje proizvodnih i ribarskih aktivnosti radi ispunjenja uslova iz ugovora i tržišnu tražnju;
- b) utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnog outputa i troškova, evidentiranje informacija kao što su prakse upravljanja ribarstvom i sastavljanje

finansijskih izvještaja i izvještaja o radu;

- c) pregovaranje s kupcima u vezi prodaje proizvoda i ulova;
- d) ugovaranje sa ribarskim brodovima ili vlasnicima brodova i ribarskim gazdinstvima za poslove ribarstva i akvakulture, ili za upravljanje proizvodnjom;
- e) provođenje i organiziranje ispitivanja zaliha u akvakulturi i ribarstvu da bi se identificirale bolesti ili paraziti;
- f) planiranje i koordiniranje aktivnostima radi poboljšanja mresta i stopa rasta, i radi sprečavanja bolesti u mrijestilištima;
- g) praćenje okruženja (životne sredine) radi održavanja ili poboljšanja uslova akvatičkog života;
- h) upravljanje i praćenje postavljanja zamki i mrešćenja ribe, inkubacije jaja i uzgoja mlađi, primjena znanja u upravljanju i tehnikama uzgoja ribe;
- i) koordiniranje izborom i održavanjem uzgojenih zaliha;
- j) upravljanje i praćenje transfera zrele ribe do jezera i ribnjaka (bara), potoka ili komercijalnih rezervoara;
- k) nabavka mašina, opreme i opreme kao što su brodovi i mreže;
- l) organiziranje poslova kao što je održavanje brodova, čamaca i opreme;
- m) nadgledanje izbora, obuke i rada radnika i podugovarača u akvakulturi ili ribarstvu.

Primjeri zanimanja:

- 1312.001 Direktor malog ribarskog preduzeća
- 1312.002 Direktor proizvodnje ribarskog preduzeća

132 DIREKTORI PROIZVODNJE U RUDARSTVU, PRERAĐIVAČKOJ DJELATNOSTI, GRAĐEVINARSTVU I LOGISTICI

Direktor proizvodnje u rudarstvu, prerađivačkoj djelatnosti, građevinarstvu i logistici planiraju, organiziraju i koordiniraju poslovima u vezi prerađivanja, vađenja ruda, građevinarstvu, zaliha, skladištenja i prevoza.

Poslovi koji se obično obavljaju obuhvataju: planiranje detalja aktivnosti u smislu kvaliteta kvaliteta i obima proizvodnje, troškova, rokova i zahtjeva za random snagaom; kontroliranje rada pogona i kvaliteta procedura preko planiranja održavanje, utvrđivanja radnih sati i nabavke opreme; priprema tendera i ponuda; utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje outputa proizvodnje i troškova, podešavanje procesa i resursi radi smanjivanja troškova; nadgledanje nabavke i montiranje pogona i opreme; kontroliranje pripreme dokumentacije o proizvodnji i izvještaja; koordiniranje primjene zahtjeva za zaštitu na radu; planiranje i rukovođenje dnevnim poslovima; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

- 1321 DIREKTORI PROIZVODNJE U PRERAĐIVAČKIM DJELATNOSTIMA
- 1322 DIREKTORI PROIZVODNJE U RUDARSTVU
- 1323 DIREKTORI PROIZVODNJE U GRAĐEVINARSTVU
- 1324 DIREKTORI ZA NABAVKU I DISTRIBUCIJU

1321 DIREKTORI PROIZVODNJE U PRERAĐIVAČKIM DJELATNOSTIMA

Direktori proizvodnje u prerađivačkim djelatnostima planiraju, rukovode i koordiniraju proizvodnim aktivnostima u prerađivačkoj industriji velikih preduzeća ili kao direktor malog prerađivačkog privrednog društva.

Poslovi obuhvataju:

- a) utvrđivanje, primjenu i praćenje proizvodnih strategija, politika i planova;
- b) planiranje detalja proizvodnih aktivnosti u smislu kvaliteta i obima proizvodnje,

- troškova, raspoloživog vremena i zahtjeva za radnom snagom;
- c) kontroliranje rada proizvodnog pogona i kvaliteta procedura planiranjem održavanja, utvrđivanjem radnih sati i nabavkom dijelova i alata;
 - d) utvrđivanje i upravljanje budžetom, praćenje proizvodnih rezultata i troškova, i podešavanje procesa i resursi radi smanjenja troškova;
 - e) konsultiranje i obavješćavanje sa ostalim/h direktora o pitanjima proizvodnje;
 - f) nadgledanje nabavke i montaža novog pogoda i opreme;
 - g) kontroliranje pripreme dokumentacije o proizvodnji i izvještaja;
 - h) koordiniranje primjene zahtjeva za zaštitu na radu;
 - i) identifikiranje poslovnih mogućnosti i odlučivanje o proizvodima koji će se proizvoditi;
 - j) istraživanje i primjena zakonstkih i obaveznih zahtjeva koji utječu na poslove i životnu sredinu;
 - k) nadgledanje odobravanja kvota za proizvodnju posebnih proizvoda i sklapanje ugovora između klijenata i proizvođača;
 - l) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjer zanimanja:

-1321.002 Direktor malog proizvodnog preduzeća

-1321.003 Direktor proizvodne i operativne jedinice preduzeća u prerađivačkoj djelatnosti

1322 DIREKTORI PROIZVODNJE U RUDARSTVU

Direktori proizvodnje u rudarstvu planiraju, rukovode i koordiniraju proizvodnim aktivnostim u rudarstvu i vađenju nafte i gasa.

Poslovi obuhvataju:

- a) pregovaranje s ostalim direktorima radi utvrđivanja kvota za proizvodnju, planiranje mjesta na kojima će se iskopavati rude i izrada strategija za vađenje sirovina;
- b) procjena efikasnosti rudnika radi određivanja odgovarajućih radnika, opreme, tehnologije i unošenje promjena u raspored rada ili opremu, po potrebi.;
- c) planiranje detalja proizvodnih aktivnosti u smislu kvaliteta i obima proizvodnje, troškova, raspoloživog vremena i zahtjeva za radnom snagom;
- d) kontroliranje rada pogona i kvaliteta procedura planiranjem održavanje, utvrđivanjem radnih sati i nabavkom opreme;
- e) utvrđivanje i upravljanje budžetom (finansijskim sredstvima), praćenje proizvodnog outputa i troškova, i podešavanje procesa i resursi radi smanjenja troškova;
- f) nadgledanje nabavke i montaža novog pogona i opreme;
- g) kontroliranje pripreme dokumentacije o proizvodnji i izvještaja;
- h) koordiniranje primjenom zahtjeva u vezi zaštite na radu;
- i) istraživanje i primjena zakonstkih i obaveznih zahtjeva koji utiču na poslove i životnu sredinu;
- j) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja:

-1322.001 Direktor proizvodne i operativne jedinice preduzeća u rudarstvu

1323 DIREKTORI PROIZVODNJE U GRAĐEVINARSTVU

Direktori proizvodnje u građevinarstvu planiraju, rukovode i koordiniraju projektima visokogradnje i niskogradnje.

Poslovi obuhvataju:

- a) čitanje arhitektonskih skica i specifikacija;
- b) koordiniranje radnim resursima, i nabavka i isporuka materijala i opreme;
- c) pregovaranje sa vlasnicima objekata, izvođačima radova i podugovaračima uključenim u process izgradnje u cilju završetka projekta na vrijeme i u okviru utvrđenog budžeta;
- d) priprema tendera i ponuda;
- e) provođenje radnih projekata za gradilišta;
- f) vođenje računa o poštovanju zakona o građevinarstvu i standarda za rad, kvalitet, troškove i bezbjednost;
- g) dostavljanje planova lokalnoj samoupravi;
- h) gradnja na osnovu ugovora ili podugovaranje posebnih građevinskih usluga;
- i) organiziranje građevinske inspekcije od strane odgovarajućih organa;
- j) utvrđivanje i upravljanje finansijskim sredstvima, kontrola izdataka i vođenje računa da se sredstva efikasno koriste;
- k) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih i podugovarača;

Primjeri zanimanja:

-1323.001 Direktor malog građevinskog preduzeća

1324 DIREKTORI ZA NABAVKU I DISTRIBUCIJU

Direktoriza nabavku i distribuciju planiraju, rukovode i koordiniraju nabavku, prevoz, skladištenje i distribuciju proizvoda.

Poslovi obuhvataju:

- a) utvrđivanje, primjena i praćenje strategija, politika i planova za nabavku, skladištenje i distribuciju;
- b) priprema i primjena planova da bi se održale količine zaliha uz najmanje troškove;
- c) sklapanje ugovora sa dobavljačima da bi se ispunili zahtjeva za kvalitetom, troškovima i isporukom;
- d) praćenje i kontrola sistema skladištenja i inventarisanja da bi se ispunili zahtjevi za nabavku i kontrolu količine zaliha;
- e) operativni sistemi evidentiranja radi praćenja svih kretanja robe, i da bi se obezbjedilo ponovno naručivanje i ponovno skladištenje u optimalno vrijeme;
- f) povezivanje sa ostalim odeljenjima i kupcima (klijentima) u pogledu zahtjeva za odvoženje robe i srodni špediterski prevoz;
- g) nadgledanje evidencije o nabavkama, skladištenju i distribuciji;
- h) utvrđivanje i upravljanje finansijskim sredstvima, kontrola izdataka i praćenje efikasnog korišćenja resursi;
- i) utvrđivanje i upravljanje radnih i administrativnih procedura;
- j) planiranje i rukovođenje anning and directing daily operations;
- k) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih

Primjeri zanimanja:

-1324.005 Direktor malog prevoznog preduzeća

-1324.010 Direktor nabave

-1324.016 Direktor poslovanja skladišta

133 DIREKTORI ZA INFORMACIJSKU I KOMUNIKACIJSKU TEHNOLOGIJU

Direktori za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju planiraju, upravljaju i koordiniraju nabavku, razvoj, održavanje i korišćenje računarskih i telekomunikacionih sistema.

Poslovi obično obuhvataju: konsultiranje sa korisnicima, upravljanje, prodavači i tehničari za procjenu potreba za računarima i zahtjevima za sistemom i specifikacija neophodne tehnologije da bi se potrebe ispunile; formuliranje i upravljanje strategijama informaciono-komunikacionih tehnologija, politikama i planovima; upravljanje izborom sredstava i njihovo instaliranje, obezbjeđivanje obuke za korisnike; upravljanje IT aktivnostima, analiziranje toka rada, utvrđivanje prioriteta, razvoj standarda i utvrđivanje rokova; nadgledanje bezbjednosti IT sistema; dodjeljivanje, ocjenjivanje, upravljanje poslovima sistem analitičara, programjera i ostalih srodnih radnika; procjena organizacije korišćenja tehnologije i potreba i davanje preporuka za unapređenja, kao što su nadogradnje hardvera i softvera; utvrđivanje i upravljanje budžetima, kontrola troškova i obezbjeđivanje efikasnog korišćenja sredstava; utvrđivanje i upravljanje operativnim i administrativnim procedurama; nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih; zastupanje preduzeće ili organizacija na seminarima o IT-u i konferencijama.

Zanimanja iz područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe zanimanja:

1330 DIREKTORI ZA INFORMACIJSKU I KOMUNIKACIJSKU TEHNOLOGIJU

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat u opisu ove područne grupe zanimanja.

Primjeri zanimanja:

- 1330.003 Direktor odjela za računarske usluge
- 1330.005 Direktor telekomunikacija

134 DIREKTORI ZA PRUŽANJE STRUČNIH USLUGA U ZDRAVSTVU, SOCIJALNOJ ZAŠTITI, OBRAZOVANJU, FINANSIJAMA I OSIGURANJU, NAUČNO-ISTRAŽIVAČKOM RADU I KULTURI

Direktori za pružanje stručnih usluga u zdravstvu, socijalnoj zaštiti, obrazovanju, finansijama i osiguranju, naučno - istraživačkom radu i kulturi planiraju, upravljaju i koordiniraju pružanje socijalne i zdravstvene zaštite djece, obrazovanja i drugih stručnih usluga, i upravljaju ograncima ustanova koje pružaju finansijske usluge i usluge osiguranja.

Poslovi: formuliranje politika i planova za pružanje usluga i za rad ustanova; utvrđivanje standarda i ciljeva; izrada i primjena programa i usluga radi zadovoljenja potreba klijenata; rukovođenje i koordiniranje namjene sredstava; kontakti s roditeljima, odborima, finansijskim organima (za pružanje finansijske pomoći), predstavnicima zajednice i srodnim organima radi razmatranja oblasti saradnje i koordiniranja; praćenje i kontrola troškova; nadgledanje izbora, razvoja i rada zaposlenih; rad na pripremi izvještaja, budžeta i predviđanja; zastupanje organizacije na pregovorima s ostalim organima, i na konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima.

Zanimanja iz područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe zanimanja:

- 1341 DIREKTORI U USTANOVAMA ZA BRIGU O DJECI
- 1342 DIREKTORI ZDRAVSTVENIH USTANOVA
- 1343 DIREKTORI USTANOVA ZA BRIGU O STARIJIM OSOBAMA
- 1344 DIREKTORI USTANOVA SOCIJALNE ZAŠTITE
- 1345 DIREKTORI U OBRAZOVANJU

1346 DIREKTORI FINANSIJSKIH INSTITUCIJA I OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA
1349 DIREKTORI USTANOVA ZA PRUŽANJE STRUČNIH USLUGA, D.N.

1341 DIREKTORI U USTANOVAMA ZA BRIGU O DJECI

Direktori u ustanovama za brigu o djeci planiraju, rukovode i koordiniraju i ocjenjuju brigu o djeci predškolskim, posliješkolskim uzrasta centrima i službama, rekreativnim centrima i službama i centrima za dnevni boravak.

Poslovi obuhvataju:

- a) razvoj i primjena programa za pospješivanje fizičkog, socijalnog, emotivnog i intelektualnog razvoja male djece;
- b) utvrđivanje i praćenje budžeta i namjena sredstava za zaposlene, zalihe, materijal, opremu i održavanje;
- c) nadgledanje i koordiniranje pružanja njege djeci prije, poslije škole, dnevnim i rekreativnim centrima;
- d) rukovođenje i nadgledanje pružaoca njege (brige) djeci;
- e) upravljanje fizičkim objektima i staranje o svim zgradama i opremi kako bi se obezbjedilo bezbjedno mjesto za djecu, zaposlene;
- f) razmatranje i tumačenje vladinih zakona, i izrada procedura radi poštovanja zakona (npr. u vezi bezbjednosti i sigurnosti);
- g) upravljanje napretkom djece i razgovor s roditeljima i starateljima;
- h) pripremanje i držanje dokumentacije i knjigovodstva centra za brigu o djeci;
- i) zapošljavanje i ocjena zaposlenih i koordiniranje njihovim usavršavanjem.

Primjeri zanimanja:

- 1341.001 Direktor ustanove za brigu o djeci

1342 DIREKTORI ZDRAVSTVENIH USTANOVA

Direktori zdravstvenih ustanova planiraju, rukovode i koordiniraju ocjenjivanjem pružanja kliničkih zdravstvenih usluga u bolnicama, klinikama, ustanova javnog zdravlja i posebnim organizacijama.

Poslovi obuhvataju:

- a) potpuno rukovođenje i upravljanje službom, centrom, organizacijom;
- b) rukovođenje, nadgledanje i ocjena rada ljekara, sestara, tehničkog osoblja i administrativnog osoblja, službe, radnika na održavanju, i dr.;
- c) utvrđivanje ciljeva i kriterijuma za procjenu ili rad jedinica kojima rukovode;
- d) rukovođenje ili provođenje zapošljavanja i obuke zaposlenih;
- e) izrada, primjena i praćenje procedura, politika i standarda rada za ljekare, medicinske sestre, tehničko i administrativno osoblje;
- f) praćenje korišćenja dijagnostičkih usluga, ležaja, opreme i zaposlenih radi uspješnog korišćenja sredstava i procijene potrebe za dodatnim osobljem, opremom i uslugama;
- g) kontroliranje administrativnog posla kao što je planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja o zalihama, opremi i uslugama;
- h) povezivanje s drugim davaocima zdravstvenih i socijalnih usluga, odborima i finansijskim tijelima radi koordiniranja pružanjem usluga;
- i) pružanje savjeta državnim organima o mjerama za unapređenje zdravstvenih i socijalnih službi i objekata;
- j) zastupanje organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima.

Primjeri zanimanja:

- 1342.002 Direktor doma zdravlja
- 1342.004 Direktor klinike
- 1342.006 Direktor poslovanja zdravstvene ustanove

1343 DIREKTORI USTANOVA ZA BRIGU O STARIJIM OSOBAMA

Direktori ustanova za brigu o starijim osobama planiraju, upravljaju, koordiniraju i ocjenjuju pružanje smještajnih usluga, usluga njege za pojedince i porodice kojima je ova vrsta usluga potrebna zbog godina starosti.

Poslovi obuhvataju:

- a) obezbjediti rukovođenje i upravljanje za službu, objekat, organizaciju ili centar;
- b) upravljanje, nadgledanje i ocjena rada ljekarskog osoblja, medicinskih sestara, tehničkog, administrativnog osoblja, osoblja na održavanju, i dr.;
- c) utvrđivanje ciljeva i kriterijuma za ocjenu i rad jedinica kojima rukovode;
- d) upravljanje ili provođenje zapošljavanja i obuke osoblja;
- e) izrada, primjena i praćenje procedura, politika i standarda za rad osoblja za pružanje njege, tehničkog i administrativnog osoblja;
- f) koordiniranje i primjena socijalnih programa i usluga njege za stare osobe;
- g) kontroliranje administrativnim poslovima, kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, troškova za nabavku i usluge;
- h) povezivanje s ostalim pružaocima zdravstvenih i socijalnih usluga, odborima i finansijskim organima radi koordiniranja pružanja usluga;
- i) davanje savjeta državnim organima o mjerama za unapređenje zdravstvenih i socijalnih usluga i objekata;
- j) zastupanje organizacije na pregovorima, konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima.

Primjeri zanimanja:

- 1343.001 Direktor doma penzionera
- 1343.003 Direktor staračkog doma
- 1343.004 Koordinator za pružanje njege starijim osobama u zajednici

1344 DIREKTORI USTANOVA SOCIJALNE ZAŠTITE

Direktori ustanova socijalne zaštite planiraju, rukovode i koordiniraju provođenjem programa za pružanje socijalne pomoći i pomoći zajednice, kao što su finansijska pomoć, pomoć porodici, usluge za djecu i drugim programima i uslugama zajednice.

Poslovi obuhvataju:

- a) obezbjediti potpuno rukovođenje i upravljanje za službu, objekat, organizaciju ili centar;
- b) izrada, primjena i praćenje procedura, politika i standarda rada za zaposlene;
- c) praćenje i ocjena sredstava namenjenih za pružanje socijalnih, smještajnih i drugih socijalnih usluga;
- d) kontrola administrativnih poslova kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, troškova za nabavke;
- e) povezivanje s drugim davaocima socijalnih i zdravstvenih usluga, odborima i finansijskim organima radi razmatranja saradnje i koordiniranja u oblastima zdravstvenih i socijalnih službi;
- f) davanje savjeta državnim organima o mjerama za unapređenje socijalnih službi i

objekata;

- g) zastupanje organizacije na pregorovima, konvencijama, seminarima, javnim saslušanjima i forumima;
- h) utvrđivanje i upravljanje budžetima, kontrola troškova radi uspješnog korišćenja sredstava;
- i) utvrđivanje i rukovođenje operativnim i administrativnim procedurama;
- j) nadgledanje izbora, obuke i rada osoblja;

Primjeri zanimanja:

- 1344.003 Direktor službe za pomoć porodicama
- 1344.005 Direktor ustanove za smještaj iz okvira socijalne zaštite
- 1344.006 Direktor za socijalno osiguranje

1345 DIREKTORI U OBRAZOVANJU

Direktori u obrazovanju planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju obrazovne i administrativne aspekte obrazovnih ustanova, osnovnih i srednjih škola, visokih škola i fakulteta i odjeljenja (katedri) na univerzitetima i drugim obrazovnim ustanovama.

Poslovi obuhvataju:

- a) utvrđivanje obrazovnih programa na osnovu okvira koji su definirali obrazovni organi vlasti i rukovodeći organi;
- b) primjena sistema i procedura za praćenje rada škole i upisa učenika/studenata;
- c) rukovođenje administrativnim poslovima koji se odnose na prijem učenika/studenata i obrazovne usluge;
- d) kontrola administrativnih poslova kao što su budžet, sastavljanje izvještaja, troškovi nabavke, oprema i usluge;
- e) upravljanje nastavnim, akademskim i administrativnim osobljem kao i učenicima/studentima;
- f) ocjena rada nastavnika/profesora i predavača prisustvom na časovima, posmatranjem nastavnih metoda, razmatranjem obrazovnih ciljeva i edukativnog materijala;
- g) unapređenje obrazovnog programa, predstavljanje ustanove široj zajednici;
- h) nadgledanje održavanje obrazovnih objekata i sredstava;
- i) izrada i primjena disciplinskog pravilnika radi bezbjednog okruženja za učenike/studente i nastavno osoblje;
- j) kontrola izbora, obuke i nadgledanje zaposlenih.

Primjeri zanimanja:

- 1345.004 Direktor osnovne škole
- 1345.008 Direktor srednje škole

1346 DIREKTORI FINANSIJSKIH INSTITUCIJA I OSIGURAVAJUĆIH DRUŠTAVA

Direktori finansijskih institucija i osiguravajućih društava planiraju, rukovode i koordiniraju ograncima ustanova koji pružaju finansijske usluge i usluge osiguranja, kao što su banke, građevinska preduzeća, kreditna udruženja, osiguravajući zavodi. Daju savjete i pružaju pomoć klijentima u pogledu finansijskih i pitanja osiguranja.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, rukovođenje i koordiniranje poslovima zaposlenih u ogranku;
- b) uspostavljanje i održavanje veza sa individualnim i poslovnim klijentima;
- c) davanje savjeta i pružanje pomoći klijentima o njihovim finansijskim potrebama i

potrebama za osiguranjem i u pogledu stvari kao što su promjene zakona koje mogu da utječu na klijente;

- d) razmatranje, procjena i obrada zahtjeva za kreditom i osiguranjem;
- e) praćenje odluka o produženju kredita;
- f) finansijske istrage;
- g) nadgledanje toka gotovog novca i finansijskih instrumenata, i sastavljanje finansijskih i pravnih izvještaja;
- h) odobravanje ili odbijanje ili koordiniranje odobravanjem ili odbijanjem linija komercijalnih kredita, stambenih kredita i osobnih pozajmica;
- i) koordiniranje saradnjom s ostalim ograncima kompanije;
- j) upravljanje budžetom, kontrola izdataka i obezbjeđenje efikasnog korišćenja sredstava;
- k) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja:

- 1346.001 Direktor banke
- 1346.003 Direktor poslovanja osiguravajućega društva
- 1346.006 Direktor sektora banke

1349 DIREKTORI USTANOVA ZA PRUŽANJE STRUČNIH USLUGA, D.N.

Ova jedinična grupa obuhvata direktore koji planiraju, rukovode, koordiniraju i ocjenjuju pružanje stručnih i tehničkih usluga, a koji nisu svrstani u grupu 12 i 13. Na primjer, direktori zaduženi za pružanje usluga vezanih za politiku, bibliotekarskih, pravnih i protivpožarnih usluga, razvrstavaju se ovdje.

U ovakvim slučajevima poslovi bi obuhvatali:

- a) obezbjeđiti potpuno rukovođenje i upravljanje ustanovi, objektu, organizaciji ili centru;
- b) izrada, primjena i praćenje procedura, politika i standarda rada za zaposlene;
- c) rukovođenje, nadgledanje i ocjena poslova osoblja stručnih, tehničkih, administrativnih službi i radnika na održavanju i dr.;
- d) praćenje i procjena sredstava za pružanje usluga;
- e) kontrola administrativnih poslova kao što su planiranje budžeta, sastavljanje izvještaja, rashodi za nabavku, opremu i usluge;
- f) planiranje, rukovođenje i koordiniranje pružanjem usluga;
- g) koordiniranje saradnjom s ostalim agencijama za pružanje usluga u istoj ili sličnoj oblasti;
- h) upravljanje budžetom, kontrola rashoda i obezbjeđenje efikasnog korišćenja sredstava;
- i) nadgledanje izbora, obuke i rada zaposlenih.

Primjeri zanimanja:

- 1349.001 Direktor arhiva
- 1349.002 Direktor umjetničke galerije
- 1349.003 Direktor muzeja
- 1349.004 Direktor biblioteke
- 1349.005 Direktor organizacije u oblasti kulture
- 1349.006 Glavni popravne ustanove
- 1349.007 Direktor ustanove za pružanje pravne pomoći

14 DIREKTORI U UGOSTITELJSTVU, TRGOVINI I SRODNI

Direktori ugostiteljskih, trgovačkih i srodnih službi planiraju, organiziraju i rukovode poslovima ustanova koje pružaju usluge smještaja, ugostiteljstva, maloprodaje i drugih usluga.

Poslovi koje obavljaju zaposleni iz ove podgrupe obično obuhvataju: planiranje i organiziranje posebnih poslova, sportskih, rekreativnih aktivnosti i spektra raznih proizvoda, nivoa zaliha i uslužnih standarda; promoviranje i prodaja dobara i usluga; praćenje zakona o alkoholnim pićima, igrama na sreću i drugo; izrada i razmatranje politika, programa i procedura u vezi odnosa klijenta i pruženih proizvoda i usluga; promoviranje objekata za konferencije, konvencije i sajmove potencijalnih klijenata; organiziranje nabavke i održavanje prevoznih vozila, opreme i goriva i prevoz robe; kontrola izbora, obuke i nadgledanje zaposlenih; obezbjeđenje saobraznosti sa propisima o zaštiti i bezbjednosti na radu.

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe:

141 DIREKTORI U UGOSTITELJSTVU

142 DIREKTORI U TRGOVINI NA VELIKO I TRGOVINI NA MALO

143 DIREKTORI U PODRUČJU OSTALIH USLUGA

141 DIREKTORI U UGOSTITELJSTVU

Direktori u ugostiteljstvu planiraju, organiziraju i rukovode poslovima ustanova koje pružaju usluge smještaja, hrane, pića i ostale ugostiteljske usluge.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: planiranje i organiziranje posebnih poslova, sportskih, i rekreativnih aktivnosti i igara na sreću; rukovođenje i nadgledanje poslova rezervisanja, recepcije, sobne usluge i čišćenja; poštovanje zakona i propisa o alkoholnim pićima, igrama na sreću, zdravlju i drugo; praćenje kvaliteta u svim fazama pripreme i služenja hrane i pružanja usluga; kontrola izbora, obuke i nadgledanje zaposlenih, poštovanje propisa o zdravlju i zaštiti na radu.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

1411 DIREKTORI U UGOSTITELJSTVU, HOTELIJERSTVU

1412 DIREKTORI RESTORANA I SRODNIH UGOSTITELJSKIH OBJEKATA

1411 DIREKTORI U UGOSTITELJSTVU, HOTELIJERSTVU

Direktori u ugostiteljstvu planiraju, organiziraju i rukovode poslovima hotela, motela i sličnih ustanova radi pružanja smještajnih i drugih usluga gostima.

Poslovi obuhvataju:

- a) upravljanje i nadgledanje poslova rezervisanja, recepcije, usluga u sobama (rum servis) i održavanja;
- b) nadgledanje sistema bezbjednosti, i održavanje vrta i imovine;
- c) planiranje i nadgledanje bara, restorana, konferencija;
- d) poštovanje zakona i propisa o alkoholnim pićima, igrama na sreću i drugo;
- e) ocjena i analiza zadovoljstva gostiju;
- f) nadgledanje knjigovodstvenih poslova i poslova nabavke;
- g) staranje o budžetu ustanove;
- h) kontrola izbora, obuke i nadgledanje zaposlenih;
- i) poštovanje propisa o očuvanju zdravlja i bezbjednosti na radu;
- j) davanje informacija gostima o lokalnom turizmu, i organiziranje obilazaka i prevoza.

Primjeri zanimanja:

- 1411.002 Direktor malog hotela
- 1411.003 Direktor malog kampa
- 1411.005 Direktor malog preduzeća za iznajmljivanje soba i kuća

1412 DIREKTORI RESTORANA I SRODNIH UGOSTITELJSKIH OBJEKATA

Direktori u ugostiteljstvu, u restoranima planiraju, organiziraju i rukovode poslovima kafea, restorana i srodnih ustanova u kojima se služi hrana i pružaju ugostiteljske usluge.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje menija u dogovoru sa šefom kuhinje i kuharima;
- b) planiranje i organiziranje posebnih poslova;
- c) nabavku i utvrđivanje cijena na osnovu budžeta;
- d) držanje knjiga o količini zaliha i finansijskim poslovima;
- e) staranje da su objekti za ručavanje, kuhinja i skladišta hrane usklađenih sa propisima o zdravstvu, i da su čisti, funkcionalni i odgovarajućeg izgleda;
- f) razgovor s gostima radi procijene njihovog zadovoljstva u pogledu obroka i usluge;
- g) izbor, utvrđivanje rasporeda rada zaposlenih, obuka i nadgledanje zaposlenih na dočeku gostiju i u kuhinji;
- h) primanje rezervacija, pozdravljanje gostiju i pomoć pri uzimanju narudžbina;
- i) pregovaranje s klijentima i dobavljačima;
- j) poštovanje propisa o očuvanju zdravlja i bezbjednosti na radu.

Primjeri zanimanja:

- 1412.001 Direktor male kafane
- 1412.002 Direktor malog disko-bara
- 1412.005 Direktor poslovanja ugostiteljskog preduzeća

142 DIREKTORI U TRGOVINI NA VELIKO I TRGOVINI NA MALO

Direktori veleprodaje i maloprodaje planiraju, organiziraju, koordiniraju i kontroliraju poslovima ustanova koje prodaju proizvode u maloprodaji i velikoprodaji. Zaduženi su za budžet, zapošljavanje i strateško i operativno rukovođenje radnjama, ili organizacionim jedinicama u okviru radnji u kojima se prodaje posebne vrste proizvoda.

Poslovi obično obuhvataju – utvrđivanje asortimana, količina zaliha i standarda usluge; formuliranje i primjena politike kupovine i marketinga, i utvrđivanje cijena; promoviranje i reklamiranje proizvoda i usluga; vođenje knjiga o količini zaliha i finansijskim poslovima; staranje o budžetu ustanove, kontrola izbora, obuke i nadzor zaposlenih, poštovanje propisa o zdravlju i zaštiti na radu.

Zanimanja iz područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe zanimanja:

1420 DIREKTORI U TRGOVINI NA VELIKO I TRGOVINI NA MALO

1420 DIREKTORI U TRGOVINI NA VELIKO I TRGOVINI NA MALO

Opis za ovu jediničnu skupinu zanimanja dat je gore u opisu područne grupe zanimanja.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 1420.003 Direktor poslovne jedinice trgovine na malo
- 1420.004 Direktor poslovne jedinice trgovine na veliko

143 DIREKTORI U PODRUČJU OSTALIH USLUGA

Direktori u području ostalih usluga planiraju, organiziraju i kontroliraju poslove objekata u

kojima se pružaju sportske, kulturne, rekreativne usluge, usluge putovanja, kontakta s klijentima i druge srodne usluge.

Poslovi obično obuhvataju: planiranje i organiziranje niza raznih usluga; staranje o čistoći i dobrom stanju objekata; praćenje novih trendova i razvoja u pogledu pružene usluge; davanje savjeta u vezi raspoloživih objekata i propaganda, provjera i staranje o svim primanjima gotovog novca i redovno provjeravanje zaliha; utvrđivanje i upravljanje budžetom radi efikasnog korišćenja sredstava; planiranje i rukovođenje dnevnim poslovima; kontrola izbora, nadzora i rada zaposlenih; poštovanje zahtjeva za obezbjeđenje bezbjednosti na radu.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

1431 DIREKTORI SPORTSKIH, REKREATIVNIH CENTARA I KULTURNIH USTANOVA

1439 DIREKTORI U PODRUČJU OSTALIH USLUGA, D.N.

1431 DIREKTORI SPORTSKIH, REKREATIVNIH CENTARA I KULTURNIH USTANOVA

Direktori sportskih, rekreativnih i kulturnih centara planiraju, organiziraju i kontroliraju poslove objekata u kojima se pružaju sportske, umjetničke, pozorišne i ostale rekreativne usluge, i usluge dokolice.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje i organiziranje niza zabava, atrakcija, kulturnih aktivnosti, i fitnes i sportskih programa koje pruža centar;
- b) briga o čistoći i održavanje u dobrom stanju objekata;
- c) praćenje novih centara i razvoja u oblasti stvaralačkih umjetnosti i organiziranje pozorišnih produkcija i komada i orkestara;
- d) davanje savjeta raspoloživim objektima i reklamiranje događaja, izložbi i aktivnosti;
- e) provjera i praćenje svih primanja u gotovom novcu i redovne provjere zaliha;
- f) utvrđivanje i upravljanje budžetom, kontrola rashoda i obezbjeđivanje efikasne upotrebe sredstava;
- g) planiranje i rukovođenje dnevnim poslovima;
- h) kontrola izbora, nadzora i rada osoblja;
- i) saobraznost sa propisima o zdravlju i bezbjednosti na radu.

Primjeri zanimanja:

- 1431.001 Direktor male ustanove za kulturu
- 1431.004 Direktor poslovanja ustanove za kulturu
- 1431.006 Direktor sportskog objekta
- 1431.007 Menadžer sportista

1439 DIREKTORI U PODRUČJU OSTALIH USLUGA, D.N.

Ova jedinična grupa zanimanja obuhvata direktore koji planiraju, rukovode i koordiniraju pružanjem usluga i koji nisu svrstani u grupu 13 ili u grupu 14. Na primjer, ovdje se razvrstavaju direktori putničkih agencija, konferencijskih centara i tržnih centara.

Primjeri zanimanja:

- 1439.002 Direktor kampa
- 1439.006 Direktor putničke agencije
- 1439.007 Direktor tržnog centra

GLAVNA GRUPA 2. STRUČNJACI

Stručnjaci povećavaju postojeće znanje, primjenjuju naučne i umjetničke koncepte i

teorije, podučavaju o novim dostignućima na sistematičan način, ili su angažovani u bilo kojoj kombinaciji ovih aktivnosti.

Poslovi koje obavljaju stručnjaci obično obuhvataju: obavljanje analiza i istraživanja i razvoj koncepata, teorija i operativnih metoda, i davanje savjeta ili primjena postojećeg znanja vezanog za fizičke nauke uključujući matematiku, inženjerstvo i tehnologiju, i za humane nauke kao što su medicinske i zdravstvene usluge, ako i za društvene nauke; predavanje teorije i prakse jedne ili više disciplina na različitim obrazovnim nivoima; predavanje i edukacija hendikepiranih osoba; pružanje raznih poslovnih, pravnih i socijalnih usluga; stvaranje i izvođenje umjetničkih dijela; pružanje duhovne pomoći, priprema naučnih dokumenata (radova) i izvještaja. Može biti obuhvaćeno nadgledanje drugih radnika.

Zanimanja iz ove glavne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

- 21 STRUČNJACI PRIRODNIH, MATEMATIČKIH I TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIH NAUKA
- 22 ZDRAVSTVENI STRUČNJACI
- 23 STRUČNJACI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE
- 24 STRUČNJACI ZA POSLOVANJE I UPRAVLJANJE
- 25 STRUČNJACI ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE
- 26 PRAVNI STRUČNJACI, STRUČNJACI DRUŠTVENIH NAUKA, STRUČNJACI IZ OBLASTI KULTURE

21 STRUČNJACI PRIRODNIH, MATEMATIČKIH I TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIH NAUKA

Stručnjaci prirodnih, matematičkih i tehničko-tehnoloških nauka provode istraživanja, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode, ili primjenjuju znanje u oblastima kao što su fizika, astronomija, meteorologija, hemija, geofizika, matematika, statistika, informatika, arhitektura, inženjerstvo i tehnologija.

Poslovi koje radnici obavljaju u okviru ove grupe obično obuhvataju: provođenje istraživanja, proširivanje i primjena znanja stečena proučavanjem struktura i odlika fizičkih materija i pojava, hemijskih karakteristika i procesa raznih materija, materijala i proizvoda, i davanje savjeta iz ovih oblasti; primjena matematičkih, statističkih i informatičkih koncepata i metoda; davanje savjeta, projektovanje i rukovođenje visokogradnjom, gradova i prevoznih sistema, ili niskogradnjom i industrijskim konstrukcijama, kao i mašinama i ostalom opremom, i davanje savjeta i primjena rudarskih metoda, i obezbjeđenje optimalne iskorišćenosti; ispitivanje zemljišta i mora i izrada mapa; proučavanje tehnoloških aspekata posebnih materijala, proizvoda i procesa i davanje savjeta o efikasnosti proizvodnje i organizaciji rada; pisanje naučnih radova i izvještaja. Može se obuhvatiti i nadgledanje drugih radnika.

Zanimanja u ovoj glavnoj podgrupi razvrstavaju su u sljedećim manjim grupama:

- 211 FIZIČARI, HEMIČARI, GEOLOZI I SRODNI STRUČNJACI
- 212 MATEMATIČARI, AKTUARI I STATISTIČARI
- 213 BIOLOZI, FARMAKOLOZI, AGRONOMI
- 214 INŽENJERSKI STRUČNJACI (ISKLUČUJUĆI ELEKTROTEHNIČKE)
- 215 INŽENJERI ELEKTROTEHNIČKIH NAUKA
- 216 ARHITEKTI, URBANISTI, GEODETI I DIZAJNERI

211 FIZIČARI, HEMIČARI, GEOLOZI I SRODNI STRUČNJACI

Fizičari, hemičari, geolozi i srodni stručnjaci provode istraživanja, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode, ili primjenjuju naučno znanje vezano za fiziku,

astronomiju, meteorologiju, hemiju, geologiju i geofiziku.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: usavršavanje kroz istraživanja i eksperimente vezane za mašinstvo, termodinamiku, optiku, soniku, elektricitet, magnetiku, elektroniku, nuklearnu fiziku, astronomiju, razne grane hemije, atmosferske uslove i fizičku prirodu Zemlje; i davanje savjeta i primjena ovog znanja u oblastima kao što su prerađivačka industrija, poljoprivreda, medicina, navigacija, ispitivanje kosmosa, nafta, gas, iskorišćavanje voda i minerala, telekomunikacije i ostale usluge, ili niskogradnja; pisanje naučnih radova i izvještaja.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

2111 FIZIČARI I ASTRONOMI
 2112 METEOROLOZI
 2113 HEMIČARI
 2114 GEOLOZI I GEOFIZIČARI

2111 FIZIČARI I ASTRONOMI

Fizičari i astronomi provode istraživanja i unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode vezane sa materijom, prostorom (kosmosom), vremenom, energijom, silama i poljima i za međupovezanost između ovih fizičkih pojava. Primjenjuju naučno znanje u vezi s fizikom i astronomijom i industrijskim, medicinskim, vojnim ili drugim oblastima.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja i unapređenje ili razvoj koncepata, teorija, instrumenata, softvera i operativnih metoda vezanih za fiziku i astronomiju;
- b) izvođenje eksperimenata, testova i analiza o strukturi i odlikama materije u oblastima kao što su mašinstvo, termodinamika, elektronika, komunikacije, proizvodnja i distribucija energije, aerodinamika, optika i laseri, daljinski senzori, medicina, sonika, magnetika i nuklearna fizika;
- c) ocjena rezultata istraživanja i eksperimenata i donošenje zaključaka uglavnom korištenjem matematičkih i tehničkih modela;
- d) primjena principa, tehnika i procesa za razvoj ili unapređenje praktične primjene principa i tehnika fizike i astronomije u industriji, medicini, vojsci, i dr.;
- e) obezbjeđivanje bezbjednog i efikasnog zračenja (jonizacija i nejonizacija) kod pacijenata radi dijagnosticanja ili postizanja terapijskih rezultata na osnovu preporuke ljekara;
- f) obezbjeđivanje tačnog mjerenja i određivanje fizičkih količina koje se koriste u medicini;
- g) testiranje, naručivanje i procjena opreme koja se koristi u aplikacijama kao što su snimci, ljekarsko liječenje i dozimetrija;
- h) davanje savjeta i konsultovanje s ljekarima i drugim zdravstvenim stručnjacima radi postizanja što veće ravnoteže između korisnih i štetnih efekata zračenja;
- i) praćenje, analiziranje i tumačenje kosmičkih pojava i razvoj metoda, numjeričkih modela i tehnika radi usavršavanja u oblastima kao što su navigacija, satelitska komunikacija, istraživanje svemira, nebeska tijela i kosmičko zračenje;
- j) izrada, primjena i održavanje standarda i protokola za mjerenje fizičkih pojava i za korištenju nuklearne tehnologije u medicinske i industrijske svrhe;
- k) pisanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja:

-2111.001 Astronom
 -2111.002 Fizičar

-2111.005 Medicinski fizičar
 -2111.006 Nuklearni fizičar

2112 METEOROLOZI

Meteorolozi pripremaju kratkoročne ili dugoročne vremenske prognoze koje se koriste u vazduhoplovstvu, pomorstvu, poljoprivredi i drugim oblastima i radi informiranja šire javnosti. Provođe istraživanje o sastavu, strukturi i dinamici atmosfere.

Poslovi obuhvataju:

- a) ispitivanje pravca i brzine kretanja vazduha, pritiska, temperature, vlažnosti, fizičkog i hemijskog pretvaranja zagađivača i drugih pojava kao što je obrazovanje oblaka i padavina, električne neravnoteže ili sunčevo zračenje;
- b) proučavanje podataka prikupljenih od meteoroloških stanica, preko radara i satelitskih slika i informatičkog modela da bi se locirali i predvideli vremenski uslovi;
- c) priprema i izvještavanje o kratkoročnim ili dugoročnim vremenskim mapama, predviđanjima i upozorenjima o atmosferskim pojava kao što su cikloni, oluje i druge opasnosti po život i imovinu i objavljivanje informacija o atmosferskim uslovima preko raznih medija uključujući radio, televiziju, štampu i Internet;
- d) provođenje eksperimenata kod rastjerivanja magle, stvaranja oblaka, izazivanja kiše i drugih vremenskih izmjena;
- e) izrada i testiranje matematičkih informatičkih modela vremena i klime u eksperimentalne ili operativne svrhe;
- f) učešće u studijama o uticaju vremena na životnu sredinu;
- g) analiziranje utjecaja industrijskih projekata i ljudskog djelovanja na klimu i kvalitet vazduha i rad sa zajednicama za društvene nauke, privredu inženjerstvo radi izrade odgovarajućih mešovitih strategija;
- h) angažiranje u projektiranju i izradi nove opreme i procedura za prikupljanje meteoroloških podataka, daljinske senzore, ili za odgovarajuće aplikacije;
- i) provođenje istraživanja i poboljšanje ili izrada koncepata, teorija i operativnih metoda vezanih za sastav, strukturu i dinamiku atmosfere i pisanje naučnih radova i izvještaja o rezultatima istraživanja;
- j) pisanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja:

-2112.002 Hidrometeorolog
 -2112.004 Meteorolog

2113 HEMIČARI

Hemičari provode istraživanja, unapređuju ili izrađuju koncepte, teorije i operativne metode, ili primjenjuju naučno znanje o hemiji, za sticanje novih znanja ili razvoj novih proizvoda i za kvalitet i proces kontrole.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja i unapređenje ili izrada koncepata, instrumenata, teorija i operativnih metoda vezanih za hemiju;
- b) provođenje eksperimenata, testova i analiza radi ispitivanja sastava i energije i hemijskih promena kod raznih prirodnih ili sintetičkih materija, materijala i proizvoda;
- c) izrada procedura za kontrolu životne sredine, kontrolu kvaliteta i raznih drugih procedura za proizvođače ili korisnike;
- d) primjena programa uzorkovanja i prikupljanja podataka i njihovo analiziranje radi identifikiranja i određivanja količine otrovnih materija u životnoj sredini;

- e) sudjelovanje u međudisciplinarnim istraživanjima i razvoj projekata uz saradnju s hemijskim inženjerima, biologima, mikrobiologima, agronomima, geolozima ili drugim stručnjacima;
- f) korištenju mikro-organizama radi pretvaranja supstanci u nove komponente;
- g) određivanje načina za očvršćivanje ili kombinovanje materijala ili razvoj novih materijala;
- h) reprodukcija i sintetiziranje prirodnih supstanci i stvaranje novih vještačkih supstanci;
- i) pisanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja:
 -2113.001 Hemičar

2114 GEOLOZI I GEOFIZIČARI

Geolozi i geofizičari provode istraživanja; unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operative metode ili primjenjuju naučno znanje vezano za geologiju i geofiziku u oblastima kao što su nafta, gas i istraživanje i vađenje minerala, očuvanje voda, niskogradnja, telekomunikacije i plovidba, i procjena i ublažavanje utjecaja nastanka i odlaganja otpada na životnu sredinu.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja i unapređenje ili izrada koncepata, teorija i operativnih metoda vezanih za geologiju i geofiziku;
- b) izučavanje sastava i strukture Zemljine kore, proučavanje stijena, minerala, fosila i drugih materijala i identificiranje procesa koji utiču na razvoj Zemlje, praćenje evolucije prethodnog perioda, utvrđivanje prirode i hronologije geoloških formacija i procjena njihove komercijalne primjene;
- c) tumačenje podataka iz istraživanja i sastavljanje geoloških izvještaja, mapa, dijagrama, izvještaja i radova;
- d) primjena geološkog znanja za rješavanje problema nastalih u okviru projekata niskogradnje kao što su izgradnja nasipa, mostova, tunela i velikih objekata; i kod projekata sanacije zemljišta;
- e) korištenju programa za daljinsko praćenje radi istraživanja seizmičkih, gravitacionih, električnih, termalnih i magnetnih sila koje utiču na Zemlju;
- f) procjena težine, veličine i mase Zemlje i sastava i strukture njene unutrašnjosti, i proučavanje prirode, aktivnosti i predvidivosti vulkana, glijehera i zemljotresa;
- g) izrada grafikona Zemljanog magnetnog polja i korištenju istih i prikupljenih podataka za potrebe predviđanja, navigacije, itd.;
- h) proučavanje i praćenje fizičkih odlika mora i atmosfere i njihovu međusobnu povezanost, kao što je razmjena termalne energije;
- i) lociranje i utvrđivanje vrste i rasprostranjenosti nafte, gasa i mineralnih slojeva korištenjem seizmoloških, gravimetrijskih, magnetnih, električnih ili radiometričnih metoda;
- j) identificiranje taloga građevinskog materijala i utvrđivanje njihovih karakteristika i pogodnosti za upotrebu kao na primjer za betonske blokove, prekrivanje puteva ili drugo;
- k) istraživanje kretanja, rasporeda i fizičkih svojstava podzemnih i površinskih voda;
- l) davanje savjeta u oblastima kao što su upravljanje otpadom, izbor trase druma i lokacije i sanacija kontaminiranih lokacija.

Primjeri zanimanja:
 -2114.001 Geolog istraživač

-2114.014 Inženjer geofizike
-2114.021 Seizmolog

212 MATEMATIČARI, AKTUARI I STATISTIČARI

Matematičari, aktuari i statističari provode istraživanja, unapređuju ili izrađuju matematičke, aktuarske i statističke koncepte, teorije i operativne modele i tehnike i primjenjuju ovo znanje na široki spektar oblasti: inženjerstvo, poslovne i društvene nauke, i drugo.

Zadaci koji se obavljaju obično obuhvataju: proučavanje, unapređenje i razvoj matematičkih, aktuarskih i statističkih teorija i tehnika; davanje savjeta ili primjena matematičkih načela, na široki spektar oblasti: inženjerstvo, prirodne, društvene i humanističke nauke; provođenje logičkih analiza problema upravljanja, naročito u smislu input-output efikasnosti, i formuliranje matematičkih modela svakog problema obično radi izrade programa i nalaženja rješenja informatičkim putem; osmišljavanje i primjena penzionih sistema i sistema životnog, zdravstvenog, socijalnog osiguranja i drugo; primjena matematike, statistike, teorije vjerovatnoće i rizika radi procjene potencijalnih finansijskih utjecaja na buduće događaje; planiranje i organiziranje anketa i drugih statističkih anketa, i izrada upitnika; procjena, obrada, analiza i tumačenje statističkih podataka i njihova priprema za objavljivanje; davanje savjeta i primjena raznih metoda prikupljanja podataka i statističkih metoda i tehnika, i utvrđivanje pouzdanosti rezultata, naročito u oblastima kao što su poslovne aktivnosti ili medicina kao i u drugim oblastima prirodnih, društvenih ili humanističkih nauka; pisanje naučnih radova i izvještaja; nadgledanje rada matematičara, aktuara i statističkih pomoćnika i statističara u organizacijama ili privrednim društvima.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavajuse u sljedeće jedinične grupe:

2120 MATEMATIČARI, AKTUARI I STATISTIČARI

2120 MATEMATIČARI, AKTUARI I STATISTIČARI

Opis ove jedinične grupe zanimanja je dat gore u opisu za područnu skupinu.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

-2120.001 Aktuar
-2120.002 Demograf
-2120.003 Matematičar
-2120.008 Statističar

213 BIOLOZI, FARMAKOLOZI, AGRONOMI

Bioloz, farmakolozi i agronomi primjenjuju znanje stečeno kroz izučavanje ljudskog, životinjskog i biljnog svijeta i njihovog međusobnog djelovanja, i životne sredine radi sticanja novih saznanja, unaprijeđenja poljoprivredne i šumarske proizvodnje i radi rješavanja problema vezanih za ljudsko zdravlje i životnu sredinu.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: prikupljanje, analiziranje i procjene podataka iz eksperimenata i sa terena radi identificiranja i razvoja novih procesa i tehnika; davanje savjeta i pružanje pomoći državi, organizacijama i privrednim društvima o ekološkom održivom razvoju prirodnih resursa.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

2131 BIOLOZI, BOTANIČARI, ZOOLOZI I SRODNI STRUČNJACI
 2132 SAVJETNICI U AGRONOMIJI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU
 2133 STRUČNJACI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

2131 BIOLOZI, BOTANIČARI, ZOOLOZI I SRODNI STRUČNJACI

Bioloz, botaničari, zoolozi i srodna zanimanja proučavaju žive organizme i njihove međusobne odnose sa drugim i životnom sredinom, i primjenjuju ovo znanje da bi riješili probleme ljudskog zdravlja i životne sredine. Rade u raznim oblastima kao što je botanika, zoologija, ekologija, okeanologija, genetika, imunologija, farmakologija, toksikologija, fiziologija, bakteriologija i virusologija.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja u laboratorijama i na terenu radi proširenja naučnog znanja o živim organizmima; radi pronalaženja novih informacija, ispitivanja hipoteza, rješenja problema o oblastima kao što su životna sredina, poljoprivreda i zdravlje, razvoja novih proizvoda, procesa i tehnika za farmaceutske, poljoprivredne potrebe i potrebe životne sredine;
- b) osmišljavanje i izvođenje eksperimenata i testova;
- c) sakupljanje ljudskih, životinjskih, biljnih uzoraka i podataka i uzoraka i podataka o insektima, i proučavanje njihovog porijekla, razvoja, hemijskog i fizičkog oblika, strukture, sastava i života i reproduktivnih procesa;
- d) proučavanje živih organizama korištenjem razne opreme, instrumenata, tehnologija i tehnika kao što su elektronski mikroskopi, telemetrija, globalni sistemi za pozicioniranje, biotehnologija, satelitske slike, genetski inženjering, analiza digitalnih slika, lančana reakcija polimjeraze i kompjutersko modeliranje;
- e) identifikiranje, klasificiranje, evidentiranje i praćenje živih organizama i organiziranje baza podataka;
- f) pisanje naučnih radova i izvještaja o istraživanju i novim rezultatima kojim se zatim stavljaju na raspolaganje naučnoj zajednici u naučnim časopisima i na konferencijama na razmatranje i dalju raspravu;
- g) osmišljavanje i izrada procjena o utjecaju životne sredine radi identifikiranja promjena nastalih usljed prirodnih i ljudskih faktora;
- h) davanje savjeta vladi, organizacijama i privrednim društvima iz oblasti kao što su očuvanje, upravljanje prirodnim resursima, uticaji klimatskih promjena izgađanja.

Primjeri zanimanja:

-2131.001 Bakteriolog
 -2131.003 Biohemičar
 -2131.004 Biolog
 -2131.005 Botaničar
 -2131.009 Genetičar
 -2131.018 Zoolog

2132 SAVJETNICI U AGRONOMIJI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU

Savjetnici u agronomiji, šumarstvu i ribarstvu proučavaju i pružaju pomoć i daju savjete upravljanju poljoprivrednom proizvodnjom, šumarstvom i ribarstvom, uključujući i uzgoj, otpade, žetvu, eroziju tla i sastav tla, prevenciju bolesti, nanošenje hranljivih materija, plodored i komercijalizaciju. Razvijaju tehnike za povećanje produktivnosti, i proučavaju i izrađuju planove i politike za upravljanje zemljištem i ribarstvom.

Poslovi obuhvataju:

- a) prikupljanje i analizu podataka i uzoraka vezanih za proizvode, stočnu hranu, tlo,

- kvalitet vode i drugih faktora koji utiču na poljoprivrednu i ribarsku proizvodnju;
- b) davanje savjeta o tehnikama za unapređenje ratarske, stočarske i ribarske proizvodnje i o alternativnim opcijama proizvodnje;
 - c) davanje savjeta o bolestima stoke i usjeva, kontrola štetotičina i korova, programi za poboljšanje kvaliteta tla, uzgoj životinja i za stočnu hranu;
 - d) proučavanje faktora životne sredine koji utiču na proizvodnju komercijalnih usjeva (merkantilnih usjeva), podizanje pašnjaka, uzgoj životinja, uzgoj riba i rast i zdravlje šumskog drveća;
 - e) proučavanje utjecaja tehnika uzgoja usjeva, tla, insekata, bolesti i praksi uzgoja riba na prinos životinja, usjeva, šuma i ribarstva;
 - f) proučavanje selidbe riba, rast, hranjenje i mriješćenje i razmišljanje o metodama za zahvat, oplodnju, leženje ikre;
 - g) istraživanje karakteristika, korištenju mogućnosti i produktivnosti tla i primjena rezultata kod razvoja unaprijeđenih poljoprivrednih, hortikulturnih i šumarskih praksi (metoda);
 - h) izrada procedura i tehnika za rješavanje poljoprivrednih problema i poboljšanje efikasnosti proizvodnje;
 - i) upravljanje šumskim i ribarskim resursima da bi se njihove dugoročne komercijalne, rekreativne i ekološke koristi dovele do najvišeg nivoa;
 - j) proučavanje širanja i uzgoja šumskog drveća, metoda za poboljšanje rasta šumskog fonda i utjecaja proređivanja šumskog prinosa;
 - k) ispitivanje, planiranje i primjena procedura upravljanja za borbu protiv utjecaja požara, poplava, suše, erozije tla, štetočina i bolesti;
 - l) sastavljanje naučnih izvještaja i vođenje savjetodavnih i informacionih sastanaka i predavanja za poljoprivredne, šumarske i ribarske zajednice i grupacije.

Primjeri zanimanja:

- 2132.004 Agronom ribarstva
- 2132.015 Inženjer agronom
- 2132.017 Inženjer šumarstva
- 2132.019 Istraživač u šumarstvu
- 2132.027 Šumarski inspektor

2133 STRUČNJACI ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

Stručnjaci za zaštitu okoliša proučavaju i procjenjuju uticaje ljudskog djelovanja na životnu sredinu kao što su vazduh, vode, zagađivanje bukom, zagađenost tla, klimatske promjene, toksični otpad i smanjenje i degradacija prirodnih resursi. Izrađuju planove i nalaze rješenja za zaštitu, očuvanje, obnovu, minimiziranje i sprječavanje daljeg oštećenja životne sredine.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja, izvođenje testova, prikupljanje uzoraka, provođenje analiza na terenu i u laboratorijama radi identifikovanja izvora problema u životnoj sredini i preporučivanje načina za sprječavanje, kontrolu i otklanjanje uticaja problema životne sredine;
- b) procjenjivanje vjerovatnih utjecaja koji potencijalne ili predložene aktivnosti, projekti i dostignuća mogu imati na životnu sredinu, i davanje preporuka da li bi trebalo nastaviti sa ovim aktivnostima i dostignućima;
- c) izrada i koordiniranje primjenom sistema za upravljanje životnom sredinom da bi organizacije mogle da identificiraju, prate i kontroliraju utjecaj svojih aktivnosti, proizvoda i usluga na životnu sredinu;
- d) obavljanje analiza radi procjene utjecaja postojećih aktivnosti, procesa, otpadaka i materija na životnu sredinu;

- e) procjenjivanje saobraznosti organizacije sa državnim regulativama i smjernicama i internim regulativima o životnoj sredini, identificiranje kršenja istih i određivanje odgovarajuće mjere za otklanjanje štete;
- f) davanje stručnog savjeta i pružanje pomoći organizacijama kako da na najbolji način rješe probleme životne sredine da bi se smanjila šteta po životnu sredinu i smanjili finansijski troškovi;
- g) izrada planova za očuvanje životne sredine.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 2133.001 Ekolog
- 2133.003 Istraživač u oblasti životne sredine
- 2133.004 Osoba zadužena za kontrolu vode
- 2133.005 Savjetnik za zaštitu životne sredine

214 INŽENJERSKI STRUČNJACI (ISKLUČUJUĆI ELEKTROTEHNIČKE)

Inženjerski stručnjaci (isključujući elektrotehničke) osmišljavaju, planiraju i organiziraju testiranje, izgradnju, instaliranje i održavanje konstrukcija, mašina i njihovih dijelova, iproizvodne sisteme i fabrike (pogone), i planiraju rokove proizvodnje i radne procedure da bi se inženjerski projekti sprovedi na bezbjedan, uspješan način i sa što manje troškova. Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: planiranje i projektiranje sistema za hemijske procese, izrada projekata niskogradnje, mašinske opreme i sistema, rudarskih radova i radova na bušenju, i ostalih inženjerskih projekata; specifikacija i čitanje skica i planova, i utvrđivanje metoda izgradnje; nadgledanje izgradnje konstrukcija, sistema za snabdjevanje vodom i gasom i za prevoz, i proizvodnja, instaliranje, radi održavanje opreme, mašina i pogona; organiziranje i upravljanje projektom rada i isporuka materijala, instalacija opreme; procjena troškova i priprema detaljnih troškovnih planova kao instrumenti za kontrolu budžeta; rješavanje problema projektiranja i rada u raznim oblastima inženjerstva primjenom inženjerske tehnologije.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

- 2141 INŽENJERI U INDUSTRIJI I PROIZVODNJI
- 2142 INŽENJERI GRAĐEVINE
- 2143 INŽENJERI ZAŠTITE OKOLIŠA
- 2144 INŽENJERI MAŠINSTVA
- 2145 HEMIJSKI TEHNOLOZI, PREHRAMBENI TEHNOLOZI
- 2146 INŽENJERI RUDARSTVA, METALURGIJE I SRODNI STRUČNJACI
- 2149 INŽENJERSKI STRUČNJACI DRUGDJE NERASPOREĐENI

2141 INŽENJERI U INDUSTRIJI I PROIZVODNJI

Inženjeri u industriji i proizvodnji provode istraživanja i projektiraju, organiziraju i nadgledaju radove, radi održavanje procesa pogona i instalacija. Utvrđuju programe za koordinaciju proizvodnih aktivnosti; i procjenjuju troškove i bezbjednost.

Poslovi obuhvataju:

- a) proučavanje funkcionalnih izjava, organizacionih šema i projektnih informacija da bi se utvrdili dužnosti i odgovornosti radnika i radnih jedinca i da bi se utvrdile oblasti preklapanja;
- b) utvrđivanje programa praćenja rada i analiziranje radnih uzoraka radi izrade standarda za radnu snagu;
- c) analiziranje iskorišćenosti radne snage, nacрта objekta, operativnih podataka i rokova proizvodnje i troškova za utvrđivanje optimalne efikasnosti radnika i opreme;

- d) izrada specifikacija za proizvodnju, i određivanje materijala, opreme, cijevi, tokova materijala, kapaciteta i plana pogona i sistema;
- e) organiziranje i upravljanje projektom rada i isporuka materijala, postrojenja i opreme;
- f) utvrđivanje standarda i politika za postrojenja, izmjenju, kontrolu kvaliteta, testiranje, inspekciju i održavanje prema principima inženjerstva i propisa o bezbjednosti;
- g) obavljanje inspekcije pogona radi unaprijeđenja i održavanja rada (rezultata);
- h) rukovođenje održavanjem objekata i opreme, i koordiniranje zahtjevima za novim projektima, ispitivanjima i poštovanje rokova;
- i) davanje savjeta rukovodećim kadrovima o novim proizvodnim metodama, tehnikama i o proizvodnoj opremi;
- j) povezivanje odjeljenja za nabavku, skladištenje i kontrolu materijala radi stalnog kretanja zaliha.

Primjeri zanimanja:

- 2141.001 Glavni planer izgradnje
- 2141.006 Inženjer za drvene tehnologije
- 2141.011 Inženjer za zaštitu analize
- 2141.016 Tehnolog pakovanja

2142 INŽENJERI GRAĐEVINE

Inženjeri građevine provode istraživanja, daju savjete, projektiraju i rukovode izgradnjom; upravljaju poslovima i održavanjem građevinskih konstrukcija ili proučavaju tehnološke aspekte posebnih materijala o kojima i daju i savjete.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja i razvoj novih ili unaprijeđenih teorija i metoda vezanih za građevinarstvo;
- b) davanje savjeta i projektovanje konstrukcija kao što su mostovi, nasipi (brane), dokovi, putevi, aerodrome, željezničke pruge, kanali, cjevovodi, sistemi za odlaganje otpada i kontrolu poplava, i industrijske i druge veće građevine;
- c) utvrđivanje i specifikacija građevinskih metoda, materijala i standarda kvaliteta, i rukovođenje građevinskim radovima;
- d) utvrđivanje kontrolnih sistema radi efikasnijeg funkcioniranja konstrukcija kao i radi bezbjednosti i zaštite životne sredine;
- e) organizacija i rukovođenje održavanjem i popravkom postojećih građevinskih konstrukcija;
- f) analiziranje ponašanja tla i stena kada su pod pritiskom predloženih konstrukcija i projektiranje temelja konstrukcija;
- g) analiziranje stabilnosti konstrukcija i testiranje ponašanja i trajnosti materijala koji se koriste za njihovu izgradnju.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 2142.001 Građevinski inspektor
- 2142.007 Projektant organizacije gradnje
- 2142.013 Urbanistički inspektor

2143 INŽENJERI ZAŠTITE OKOLIŠA

Inženjeri zaštite okoliša provode istraživanja, daju savjete, projektiraju i rukovode primjenom rješenja za sprječavanje, kontrolu ili otklanjanje negativnih utjecaja ljudskog djelovanja na životnu sredinu korištenjem raznih inženjerskih disciplina. Obavljaju procjenu projekata visokogradnje i niskogradnje u pogledu životne sredine i primjenjuju

načela inženjerstva na kontrolu zagađenja, reciklažu i odlaganje otpada.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja, procjena i izvještavanje o utjecaju na životnu sredinu postojećih i predloženih građevinskih i drugih aktivnosti;
- b) inspekcija industrijskih i gradskih objekata i programa za procjenu operativne efikasnosti i usklađivanje sa propisima o zaštiti životne sredine;
- c) projektiranje i nadgledanje razvoja sistema, procesa i opreme za kontrolu, upravljanje i poboljšanje kvaliteta voda, vazduha ili zemljišta;
- d) pružanje podrške iz oblasti ekološkog inženjerstva kod analize mreže, propise i planiranja razvoja baze podataka;
- e) dobijanje, ažuriranje i održavanje planova, dozvola, i standardnih radnih procedura;
- f) pružanje inženjerske i tehničke pomoći za poboljšanje životne sredine i projekata vođenja sporova, uključujući osmišljavanje sistema za poboljšavanje životne sredine i određivanje primjenljivosti propisa;
- g) praćenje toka sprovođenja programa za poboljšanje životne sredine;
- h) davanje savjeta kompanijama i državnim organima o procedurama koje treba primjenjivati kod čišćenja zagađenih mjesta radi zaštite ljudi i životne sredine;
- i) saradnja sa ekološkim naučnicima, urbanistima, tehničarima za opasni otpad, inženjerima ostalih disciplina i stručnjacima za pravo i poslovanje da bi se riješili problemi životne sredine.

Primjeri zanimanja:

-2143.001 Inženjer zaštite okoliša

2144 INŽENJERI MAŠINSTVA

Inženjeri mašinstva provode istraživanje, daju savjete, projektiraju i rukovode proizvodnjom mašina, vazduhoplova, brodova, mehanizacije i industrijskih postrojenja, opreme i sistema; daje savjete i upravljaju njihovim radom, održavanjem i popravkom, ili proučavaju i daju savjete o mehaničkim aspektima posebnih materijala, proizvoda ili procesa.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta i projektiranje mašina i alata za prerađivačku industriju, rudarstvo, građevinarstvo, poljoprivredu i ostale industrijske potrebe;
- b) davanje savjeta i projektiranje parnih motora, motora sa unutrašnjim sagorevanjem i ostalih neelektričnih motora i agregata koji se koriste za pokretanje željezničkih lokomotiva, drumskih vozila ili vazduhoplova, ili za vožnju industrijskih ili ostalih mašina;
- c) davanje savjeta i projektovanje: brodska korita, velike strukture i sisteme za pokretanje brodova; mašinske instalacije i opremu za puštanje (oslobađanje), kontrolu i korištenju energije; sistemi za grejanje, ventilaciju i rashlađivanje, upravljačka oprema, pumpe, i ostala mašinska oprema;
- d) davanje savjeta i projektiranje trupova za vazduhoplove, prtljažnike i ostalu opremu za vazduhoplove kao i sisteme nagiba, kočnice, karoserije vozila i drugih komponenti za drumska vozila;
- e) davanje savjeta i projektiranje neelektričnih dijelova za aparate ili proizvode kao što su word procesori, računari, precizni instrumenti, kamjere i projektori;
- f) utvrđivanje kontrole standarda i procedura radi efikasnog funkcioniranja i bezbjednosti mašina, mehanizacije, alata, motora, agregata, industrijskih postrojenja, opreme ili sistema;
- g) staranje o tome da li su oprema, rad i održavanje usklađeni sa specifikacijama projekta i standardima bezbjednosti.

Primjeri zanimanja:

- 2144.009 Mašinski projektant konstruktor
- 2144.037 Projektant konstruktor turbina
- 2144.038 Projektant mašinske tehnologije
- 2144.058 Tehnolog održavanja rudarske opreme

2145 HEMIJSKI TEHNOLOZI, PREHRAMBENI TEHNOLOZI

Hemijski tehnolozi, prehrambeni tehnolozi provode istraživanja, daju savjete, razvijaju komercijalne hemijske procese i proizvodnjom raznih supstanci i proizvoda kao što su sirova nafta, derivati nafte, prehrambeni proizvodi i pića, lijekovi ili sintetički materijali. Upravljaču održavanjem i popravkom hemijskih postrojenja i opreme i proučavaju i daju savjete o hemijskim aspektima posebnih materijala, proizvoda ili procesa.

Poslovi obuhvataju:

- a) provođenje istraživanja i davanje savjeta, i razvoj komercijalnih hemijskih procesa za rafiniranje sirove nafte i drugih tečnosti ili gasova, i za proizvodnju supstanci i proizvoda kao što su derivati nafte, eksplozivni, prehrambeni proizvodi i pića, lijekovi ili sintetički materijali;
- b) navođenje metoda za hemijsku proizvodnju, materijala i standarda kvaliteta i staranje o tome da su isti usklađeni sa specifikacijama;
- c) utvrđivanje standarda za kontrolu i procedura radi bezbjednosti i efikasnosti rada u proizvodnji hemijskih proizvoda i bezbjednost radnika koji rukuju opremom ili rade u neposrednoj blizini mjesta gde se odvijaju hemijske reakcije;
- d) projektiranje postrojenja za hemijsku proizvodnju i davanje savjeta u pogledu procesa za proizvodnju hemijskih proizvoda i hemikalija;
- e) obavljanje testova kroz faze proizvodnje radi utvrđivanja stepena kontrole varijabli, uključujući temperature, gustinu, posebnu gravitaciju, i pritisak;
- f) izrada procedura za bezbjednost koje se moraju primjenjivati;
- g) procjena troškova proizvodnje i sastavljanje izvještaja o toku proizvodnje za rukovodioce;
- h) obavljanje laboratorijskih studija o fazama proizvodnje novih proizvodnje i testiranje predloženog procesa na poslovima manjeg obima kao što je probni pogon.

Primjeri zanimanja:

- 2145.004 Inženjer hemijske tehnologije
- 2145.015 Tehnolog boja i lakova
- 2145.034 Tehnolog proizvodnje piva

2146 INŽENJERI RUDARSTVA, METALURGIJE I SRODNI STRUČNJACI

Inženjeri rudarstva, metalurgije i srodni stručnjaci provode istraživanja, i projektiraju i razvijaju i održavaju komercijalne metode za vađenje metala iz njihovih ruda ili minerala, vode, nafte ili gasa iz zemlje i za razvoj novih legura, keramičkog i drugog materijala, ili proučavaju rudarske ili metalurške aspekte posebnih materijala, proizvoda ili procesa, o čemu i daju savjete.

Poslovi obuhvataju:

- a) određivanje lokacije i planiranje vađenja uglja, ruda metala, nemetalnih minerala i građevinskog materijala kao što su kamen i šljunak;
- b) utvrđivanje najpogodnijih metoda za efikasno rudarstvo, vrste mašina koje treba koristiti, planiranje skica i rukovođenje izgradnjom tunela, i dr.
- c) određivanje lokacije za bušenje i razmatranje metoda za kontrolu toka vode, nafte ili gasa iz bušotina;
- d) planiranje i rukovođenje skladištenjem, prvom preradom i prevozom vode, nafte ili

- gasa;
- e) utvrđivanje standarda i procedura bezbjednosti i prve pomoći u objektima, naročito podzemnim;
 - f) provođenje istraživanja, razvoj metoda za dobijanje metala iz ruda i davanje savjeta o njihovoj primjeni;
 - g) ispitivanje svojstava metala i legura, razvoj novih legura i davanje savjeta s tim uvezi, i nadgledanje tehničkih aspekata proizvodnje i prerade metala i legura;
 - h) održavanje tehničke veze i konsultiranje s ostalim relevantnim stručnjacima kao što su geolozi i geofizičari;
 - i) proučavanje taloga ili rudnika radi procjene profitabilnosti.

Primjeri zanimanja:

- 2146.015 Metalurški tehnolog prerade i toplinske obrade
- 2146.022 Rudarski inženjer podzemne eksploatacije

2149 INŽENJERSKI STRUČNJACI DRUGDJE NERASPOREĐENI

Ova jedinična grupa obuhvata inženjere na drugom mjestu nepomenute u područnoj grupi 214 i 215. Na primjer, grupa obuhvata one koji provode istraživanja, daju savjete ili izrađuju inženjerske procedure i rješenja za bezbjednost na radu, biomedicinsko inženjerstvo, optiku, materijale, proizvodnju nuklearne energije i eksplozivnih materija.

Poslovi obuhvataju:

- a) primjena znanja iz inženjerstva radi projektiranja, razvoja i procjene bioloških i zdravstvenih sistema i proizvoda, kao što su vještački organi, proteze i instrumenti;
- b) projektiranje sprava koje se koriste u raznim medicinskim procedurama, sistem i snimanja kao što su magnetna rezonanca, i aparata za automatsko ubrizgavanje insulina ili kontrolu tjelesnih funkcija;
- c) projektiranje komponenti za optičke instrumente kao što su sočiva, mikroskopi, teleskopi, laseri, sistemi optičkih diskova i ostala oprema koji koriste svojstva svjetlosti;
- d) projektiranje, testiranje i koordiniranje razvojem eksplozivnih materijala za artiljeriju radi poštovanja specifikacije za nabavku za potrebe vojske;
- e) projektiranje i nadgledanje izgradnje i rada nuklearnih reaktora i energetskih postrojenja i sistema za ponovnu preradu i ponovnu upotrebu nuklearnih goriva;
- f) projektiranje i izrada nuklearne opreme kao što su nuklearne jezgre, štitovi protiv zračenja i srodni instrumenti i mehanizmi za kontrolu;
- g) procjena štete i obavljanje kalkulacija za operacije spašavanja na moru;
- h) proučavanje i davanje savjeta o inženjerskim aspektima posebnih prerađivačkih procesa, kao što su procesi vezani za staklo, keramiku, tekstil, kožne proizvode, drvo i štampu;
- i) identifikiranje mogućih opasnosti i uvođenje procedura i aparata za bezbjednost.

Primjeri zanimanja:

- 2149.001 Inženjer aeronautike
- 2149.002 Inženjer kontrole leta
- 2149.005 Proizvodni inženjer
- 2149.008 Snimatelj slike i zvuka
- 2149.009 Tehnolog za preciznu optiku

215 INŽENJERI ELEKTROTEHNIČKIH NAUKA

Inženjeri elektrotehničkih nauka provode istraživanja i projektiraju, daju savjete, planiraju i rukovode izgradnjom i radom elektronskih, električnih i telekomunikacionih sistema,

komponenti, motora i opreme. Organiziraju i uspostavljaju kontrolne sisteme za praćenje rada i bezbjednosti električnih i elektronskih sklopova i sistema.

Poslovi obuhvataju: provođenje istraživanja, davanje savjeta i rukovođenje održavanjem i popravkom električnih, elektronskih i telekomunikacionih proizvoda i sistema; davanje savjeta i projektiranje energetskih stanica i sistema za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije; utvrđivanje kontrolnih standarda za praćenje rada i bezbjednosti električnih, elektronskih i telekomunikacionih sistema i opreme.

Zanimanja iz podgrupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2151 INŽENJERI ELEKTROTEHNIKE I ENERGETIKE

2152 INŽENJERI ELEKTRONIKE

2153 INŽENJERI TELEKOMUNIKACIJA

2151 INŽENJERI ELEKTROTEHNIKE I ENERGETIKE

Inženjeri elektrotehnike i energetike provode istraživanja i daju savjete i rukovode izgradnjom i radom električnih sistema komponenti, motora i opreme, i daju savjete i rukovode njihovim radom, održavanjem i popravkom, ili proučavaju tehnološke aspekte električnih inženjerskih materijala, proizvoda i procesa i daju savjete s tim u vezi.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta i projektiranje električnih centrala i sistema koji proizvode, prenose i distribuiraju električnu energiju;
- b) nadgledanje, kontrola i praćenje rada sistema za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije;
- c) savjetodavne usluge, projektiranje sistema za električne motore, električnu vuču i ostalu opremu, ili električne kućne aparate;
- d) specifikacija električnih instalacija i primjena u industrijskim i drugim objektima i predmetima;
- e) utvrđivanje standarda i procedura za kontrolu radi praćenja rada i bezbjednosti sistema, motora i opreme za proizvodnju i distribuciju električne energije;
- f) određivanje industrijskih metoda za električne sisteme, kao i za održavanje i popravku postojećih sistema, motora i opreme.

Primjeri zanimanja:

-2151.001 Elektroenergetski inspektor

-2151.010 Inženjer elektromašinstva

-2151.011 Inženjer elektrotehnike

2152 INŽENJERI ELEKTRONIKE

Inženjeri elektronike provode istraživanja, projektiraju i rukovode konstrukcijom, radom, održavanjem i popravkom elektronskih sistema i pružaju savjetodavne usluge o tehnološkim aspektima elektronskih materijala, proizvoda ili procesa.

Poslovi obuhvataju:

- a) pružanje savjetodavnih usluga, projektiranje elektronskih aparata ili komponenti, kola, poluprovodnika i sistema;
- b) specifikacija proizvodnih i instalacionih metoda, materijala i standarda kvaliteta i rukovođenje proizvodnim ili instalacionim radom elektronskih proizvoda i sistema;
- c) utvrđivanje standarda za kontrolu i procedura radi obezbjeđenja efikasnog rada i bezbjednosti elektronskih sistema, motora i oprema;
- d) organiziranje i rukovođenje održavanjem i popravkom postojećih elektronskih

sistema i opreme;

- e) projektiranje elektronskih kola i komponenti za upotrebu u oblastima kao što su kontrola navođenje vazдушnim prostorom i kontrola pogona, akustika ili instrumenti kontrolne table;
- f) istraživanje i savjetodavne usluge o radarskim, telemetrijskim sistemima i sistema za daljinsku kontrolu, mikrotalasna i druga elektronska oprema;
- g) projektiranje i izrada algoritama za obradu signala i primjena istih pomoću valjanim izborom hardvera i softvera;
- h) izrada aparata i procedura za testiranje elektronskih komponenti, kola i sistema.

Primjeri zanimanja:

- 2152.001 Elektroinženjer za automatiku
- 2152.006 Inženjer elektronike
- 2152.015 Inženjer za optoelektroniku

2153 INŽENJERI TELEKOMUNIKACIJA

Inženjeri telekomunikacija provode istraživanja i pružaju savjetodavne usluge, projektiraju i rukovode konstrukcijom, radom, održavanjem i popravkom telekomunikacionih sistema i opreme. Proučavaju i daju savjete o tehnološkim aspektima telekomunikacionih materijala, proizvoda i procesa.

Poslovi obuhvataju:

- a) pružanje savjetodavnih usluga i projektovanje telekomunikacionih aparata ili komponentii, sistema, opreme i distributivnih centara;
- b) specifikacija proizvodnih i instalacionih metoda, materijala, standarda kvaliteta i bezbjednosti i rukovođenje proizvodnim ili instalacionim radom telekomunikacionih proizvoda i sistema;
- c) organiziranje i rukovođenje održavanjem i popravkom postojećih telekomunikacionih sistema, motora-agregata i opreme;
- d) istraživanje i davanje savjeta o telekomunikacionoj opremi;
- e) planiranje i projektiranje komunikacionih mreža na osnovu žica, optičkih vlakana i bežičnih komunikacionih medija;
- f) projektiranje i izrada algoritama za obradu signala i primjena istih pravilnim izborom hardvera i softvera;
- g) projektiranje telekomunikacionih mreža i radio i televizijskih sistema, uključujući i kablovske i satelitske.

Primjeri zanimanja:

- 2153.001 Inženjer radiokomunikacija
- 2153.002 Inženjer telekomunikacija
- 2153.008 Tehnolog telekomunikacija

216 ARHITEKTI, URBANISTI, GEODETI I DIZAJNERI

Arhitekti, urbanisti, geodeti i dizajneri planiraju i projektiraju prostor, spoljašnji izgled objekata i enterijer; proizvode za proizvodnju; i informacije za vizuelnu komunikaciju, publiciranje i izlaganje. Provode ispitivanja da bi tačno odredili položaj geografskih odlika, projektiraju, pripremaju i revidiraju mape, i izrađuju i primjenjuju planove i politike za kontrolu korišćenja zemljišta.

Poslovi obuhvataju: utvrđivanje ciljeva i obaveza idejnog plana kroz konsultacije klijenata; formuliranje koncepte dizajna (projekta) i planova koji usklađuju estetiku sa tehničkim, funkcionalnim, ekološkim i proizvodnim zahtjevima; izrada skica, dijagrama, ilustracija, animacija; planova, mapa, grafikona, uzoraka i modela da bi se predstavili koncepti

projekta i druge informacije; analiziranje fotografija, satelitskih snimaka, urbanističkih dokumenata i podataka, mapa, dokumenata, izvještaja i statističkih podataka, provođenje istraživanja i analiziranje funkcionalnih, prostornih, komercijalnih, kulturnih, bezbjedonosnih i estetskih zahtjeva.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće jedinične grupe:

2161 GRAĐEVINSKI ARHITEKTI
 2162 PEJSAŽNI ARHITEKTI
 2163 PROIZVODNI I TEKSTILNI DIZAJNERI
 2164 INŽENJERI URBANIZMA I SAOBRAĆAJA
 2165 KARTOGRAFI I GEODETI
 2166 GRAFIČKI I MULTIMEDIJALNI DIZAJNERI

2161 GRAĐEVINSKI ARHITEKTI

Arhitekthe visokogradnje dizajniraju komercijalne, industrijske, institucionalne, stambene i rekreativne objekte i planiraju i prate njihovu izgradnju i popravku.

Poslovi obuhvataju:

- a) razvoj novih ili unaprijeđenih arhitektonskih teorija i metoda;
- b) nadgledanje gradilišta i konsultiranje klijenata, uprave i drugih učesnika radi određivanja vrste, stila i veličine predloženih objekata i izmjena na postojećim objektima;
- c) pružanje informacija u vezi dizajna (projekta), materijala i procenjenog vremena za završetak radova;
- d) priprema projektne dokumentacije, uključujući skice i crteže, i unošenje strukturalnih, mehaničkih i estetskih elemenata u konačni projekat;
- e) pisanje specifikacija i ugovornih dokumenata za građevinare i raspisivanje tendera u ime klijenata;
- f) stupanje u neophodne kontakte da bi se obezbjedila izvodljivost projekata u pogledu stila, troškova, rokova i usklađenosti s propisima;
- g) identifikiranje i nalaženje najboljih rješenja za probleme vezane za funkciju i kvalitet enterijera objekata i izrada neophodnih skica, crteža i planova;
- h) praćenje građevinskih radova radi obezbjeđenja usklađenosti sa specifikacijam i standardima kvaliteta;
- i) održavanje stručne veze i konsultacije sa drugih relevantnim stručnjacima.

Primjeri zanimanja:

-2161.001 Arhitekt dizajner
 -2161.005 Inženjer arhitekture
 -2161.007 Projektant enterijera

2162 PEJSAŽNI ARHITEKTI

Pejzažne arhitekthe planiraju i dizajniraju pejzaže i otvorene prostore za projekte kao što su parkovi, škole, institucije, putevi, spoljašni prostori za komercijalne, industrijske i stambene punktove, i planiraju i prate njihovu izgradnju, održavanje i popravku-rekonstrukciju.

Poslovi obuhvataju:

- a) razvoj novih ili unaprijeđenih teorija i metoda kod pejzažne arhitekture;
- b) nadgledanje gradilišta konsultiranje klijenata, uprave i drugih učesnika radi utvrđivanja vrste, stila i veličine predloženih zgrada, parkova, puteva i ostalih otvorenih prostora;

- c) prikupljanje i analiziranje podataka sa mjesta izgradnje i zajednice o geografskim i ekološkim obeležjima, reljefu, tlu, vegetaciji, hidrologiji, vizuelnim karakteristikama i izgrađenih konstrukcija, da bi se formuliralo korištenju zemljišta i izrada preporuka, i za pripremu izjava o utjecaju na životnu sredinu;
- d) sastavljanje izvještaja, planova, radnih crteža, specifikacije i predračun troškova za unapređenje zemljišta, pokazivanje lokacije i pojedinosti predologa, uključujući dizajn tla, konstrukcija, vegetacije i pristupa;
- e) pisanje specifikacija i ugovornih dokumenata za potrebe građevinara i izvođača radova i za raspisivanje tendera u ime klijenata;
- f) uspostavljanje neophodnih kontakata radi izvodljivosti projekata u pogledu stila, troškova, rokova, i usklađenosti s propisima;
- g) identifikiranje i pronalaženje najboljih rješenja za probleme vezanih za funkciju i kvalitet spoljašnjeg okruženja i izrada neophodnih dizajna, crteža i planova;
- h) praćenje izgradnje ili rekonstrukcije radi obezbjeđenja usklađenosti sa specifikacijama i standardima kvaliteta;
- i) održavanje tehničke veze i konsultacije s ostalim relevantnim stručnjacima.

Primjeri zanimanja:

-2162.001 Projektant vrtne i pejzažne arhitekture

2163 PROIZVODNI I TEKSTILNI DIZAJNERI

Proizvodni i tekstilni dizajneri i kreatori dizajniraju i razvijaju proizvode za industrijsku proizvodnju i pripremaju dizajn i specifikacije za proizvode za masovnu, serijsku i unikatnu proizvodnju.

Poslovi obuhvataju:

- a) utvrđivanje ciljeva i obaveza idejnog dizajna kroz konsultacije s klijentima i drugim učesnicima;
- b) formuliranje konceptata dizajna za odjevne predmete, tekstile, industrijske, komercijalne i potrošna dobra i nakit;
- c) usklađivanje estetike s tehničkim, funkcionalnim, ekološkim i proizvodnim zahtjevima;
- d) priprema skica, dijagrama, ilustracija, planova, uzoraka i modela radi predstavljanja konceptata dizajna;
- e) razgovor o dizajnu s klijentima, upravom, prodajom i radnicima na izradi;
- f) izbor, preciziranje i preporučivanje funkcionalnih estetskih materijala, proizvodne metode i završni radovi prije proizvodnje;
- g) objašnjenje i dokumentiranje izabranog dizajna za proizvodnju;
- h) priprema i slanje prototipa i uzoraka;
- i) nadgledanje pripreme krojenja, programa i alata, i proizvodnog procesa.

Primjeri zanimanja:

-2163.001 Dizajner ambalaže

-2163.007 Dizajner tekstila i odjeće

2164 INŽENJERI URBANIZMA I SAOBRAĆAJA

Urbanisti i saobraćajni projektanti izrađuju i primjenjuju planove i politike za kontroliranu upotrebu gradskog i seoskog zemljišta i za saobraćajne sisteme. Provede istraživanja i daju savjete o ekonomskim, ekološkim i društvenim faktorima koji utječu na korištenju zemljišta i odvijanja saobraćaja.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje nacrti i koordiniranje razvojem gradskih sredina;

- b) prikupljanje i analiziranje podataka o ekonomskim, pravnim, političkim, kulturnim, demografskim, sociološkim, fizičkim i ekološkim faktorima koji utiču na korištenju zemljišta;
- c) razgovor s državnim vlastima, zajednicama istraživačima iz oblasti kao što su arhitektura, prostorno planiranje, društvene nauke, životna sredina i pravo;
- d) davanje savjeta i preporuka o korištenju i razvoju zemljišta, i usmeno i grafičko predstavljanje planova, programa i projekata grupama i pojedincima;
- e) davanje savjeta državnim vlastima, privrednim društvima i zajednicama o urbanom i regionalnom planiranju i prijedlozima s tim u vezi;
- f) razmatranje i ocjena izvještaja o uticaju na životnu sredinu;
- g) planiranje skica i koordiniranje razvojem gradskih sredina;
- h) planiranje i razvoj prostora za parkove, škole, ustanove, aerodrome, puteve i srodnih projekata, iza komercijalne, industrijske i stambene lokacije;
- i) planiranje i davanje savjeta o trasi i kontroli saobraćajnog prometa i sistema javnog prijevoza radi efikasnosti i bezbjednosti.

Primjeri zanimanja:

-2164.001 Istraživač urbanizma

-2164.004 Prostorni projektant

2165 KARTOGRAFI I GEODETI

Kartografi i geodeti utvrđuju tačni položaj, ili pripremaju i revidiraju digitalne, grafičke i slikovne mape, grafikone ili vizuelne prezentacije prirodnih i izgrađenih karakteristika i granica zemljišta, mora, podzemnih površina i nebeskih tijela, primjenjujući naučne i matematičke principe.

Poslovi obuhvataju:

- a) ispitivanje, mjerenje i opisivanje površina zemljišta, rudnika, podzemnih površina, mora, korita rijeka i jezera;
- b) obilježavanje tačnog položaja i evidentiranje podataka ispitivanja u digitalnom obliku;
- c) izrada grafikona i mapa za korištenju plovnih vodnih puteva i kanala i kod planiranja izgradnje pomorskih konstrukcija;
- d) planiranje i snimanje iz vazduha;
- e) izrada i revidiranje mapa i grafikona korištenjem fotografija snimljenih iz vazduha, satelitskih snimaka, dokumentacije i podataka ispitivanja, postojećih mapa i evidencije, izvještaja i statističkih podataka;
- f) provođenje istraživanja i osmišljavanje geodetskih fotogrametrijskih sistema mjerenja, katastarskih sistema i sistema za informisanje o zemljištu;
- g) održavanje tehničke veze i konsultiranje s drugim relevantnim stručnjacima

Primjeri zanimanja:

-2165.002 Geodeta hidrograf

-2165.005 Geodeta kartograf

-2165.013 Geodeta za rudnike

-2165.014 Geodeta za zemljišno informacione sisteme

2166 GRAFIČKI I MULTIMEDIJALNI DIZAJNERI

Grafički i multimedijalni dizajneri osmišljavaju sadržaj informacija za vizuelnu i audio komunikaciju, objavljivanje korištenjem štampanog materijala, filma, digitalne i ostale oblike vizuelnih i audio medijuma. Stvaraju posebne efekte, animacije ili ostale slike za kompjuterske igre, filmove, video spotove, štampane medije i reklame.

Poslovi obuhvataju:

- a) utvrđivanje ciljeva i obaveza projekta kroz konsultacije s klijentima i učesnicima;
- b) istraživanje i analiziranje funkcionalnih i komunikacionih zahtjeva;
- c) formuliranje koncepata projekta za temu koju treba objaviti-predstaviti;
- d) priprema skica, dijagrama, ilustracija radi predstavljanja koncepata projekta;
- e) izrada složene grafike i animacije radi zadovoljenja funkcionalnih, estetskih i kreativnih zahtjeva projekta;
- f) stvaranje dvodimenzionalnih i trodimenzionalnih slika koje prikazuju predmete u pokretu ili ilustriraju proces, korištenjem kompjuterske animacije ili programa;
- g) razmatranje projektnih rješenja s klijentima, upravom, radnicima na prodaji i u proizvodnji;
- h) izbor, specifikacija ili preporuka funkcionalnih i estetskih materijala i medija za objavljivanje, isporuku ili prikazivanje;
- i) opis i dokumentiranje određenog projekta;
- j) nadgledanje ili rad na proizvodnji na datom medijumu.

Primjeri zanimanja:

- 2166.001 Akademski grafički dizajner
- 2166.002 Grafički dizajner
- 2166.003 Scenski dizajner

22 ZDRAVSTVENI STRUČNJACI

Zdravstveni stručnjaci provode, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode, i primjenjuju naučna saznanja o medicini, njegovateljstvu, zubarstvu, veterini, farmaciji i unapređenju zdravlja.

Poslovi obuhvataju: provođenje istraživanja i sticanje znanja kroz proučavanje poremećaja i bolesti kod ljudi i životinja i načina kojim se liječe; davanje savjeta ili primjena preventivnih i kurativnih mjera, ili unapređenje zdravlja; pisanje naučnih radova i izvještaja.

Zanimanja iz podgrupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe:

- 221 LJEKARI
- 222 STRUČNJACI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU I AKUŠERSTVO
- 223 STRUČNJACI ZA TRADICIONALNU I DOPUNSKU/KOMPLEMENTARNU MEDICINU
- 225 VETERINARI
- 226 OSTALI ZDRAVSTVENI STRUČNJACI

221 LJEKARI

Ljekari proučavaju, dijagnostificiraju, liječe, sprečavaju bolesti, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje kod ljudi primjenom načela i procedura moderne medicine. Planiraju, nadgledaju i procjenjuju primjenu planova njege i liječenja koje provode drugi pružaoci njege, i provode obuku i istraživačke aktivnosti.

Poslovi obuhvataju: ljekarske preglede i razgovor s pacijentima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja; naručivanje analiza i tumačenje rezultata analiza; prepisivanje i primjena kurativnih tretmana i preventivnih mjera; obavljanje hirurških operacija ili drugih kliničkih procedura; praćenje pacijenata u smislu liječenja i reakcija na terapiju; davanje savjeta o zdravlju, ishrani i ponašanju čime radi prevencije ili liječenja bolesti i poremećaja; identificiranje i upravljanje komplikacijama prije, u toku i

poslije porođaja; planiranje, upravljanje i primjena planova upućivanja pacijenata kojima su potrebne specijalne, dugoročne ili druge vrste zdravstvene usluge; razmjena informacija iz oblasti medicine s ostalim zdravstvenim stručnjacima radi stalne i sveobuhvatne njege; prijavljivanje rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti državnim vlastima; provođenje istraživanja o poremećajima i bolestima ljudi i preventivnim ili kurativnim metodama.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2211 LJEKARI OPĆE PRAKSE

2212 LJEKARI SPECIJALISTI

2211 LJEKARI OPĆE PRAKSE

Ljekari opće prakse dijagnostificiraju, liječe i sprječavaju bolesti, povrede i ostale fizičke i mentalne poremećaje i održavaju opće zdravlje ljudi primjenom načela i procedura moderne medicine. Ne ograničavaju svoju praksu na određene kategorije bolesti ili metode liječenja, i mogu preuzeti odgovornost za pružanje stalne i cjelokupne medicinske njege pojedinaca, porodica i zajednica.

Poslovi obuhvataju:

- a) ljekarske preglede pacijenata i razgovor s njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog statusa;
- b) naručivanje laboratorijskih analiza, rendgena i ostalih dijagnostičkih procedura i tumačenje rezultata analiza radi utvrđivanja vrste poremećaja ili bolesti;
- c) pružanje stalne medicinske njege pacijentima uključujući i prepisivanje, primjenu, savjetovanje i praćenje kurativnih tretmana i preventivnih mjera;
- d) obavljanje hirurških intervencija i ostalih kliničkih procedura;
- e) davanje savjeta pojedincima, porodicama i zajednicama o zdravlju, ishrani i ponašanju radi prevencije ili liječenje bolesti i poremećaja;
- f) davanje uputa pacijentima i porodicama za specijalizovanu njegu u bolnicama, rehabilitacionim centrima ili drugim vrstama zdravstvenih centara;
- g) identifikiranje, upravljanje i davanje uputa za komplikacije prije, u toku i poslije porođaja;
- h) zapisivanje podataka i istorije bolesti pacijenta i razmjena informacija s ostalim ljekarima specijalistima radi pružanja medicinske njege;
- i) prijavljivanje rođenja, smrtnih slučajeva, i bolesti državnim vlastima radi zadovoljenja zakonskih i profesionalnih zahtjeva;
- j) provođenje istraživanja u medicinskim ustanovama i objavljivanje rezultata u naučnim izvještajima (radovima)
- k) planiranje i sudjelovanje u programima osmišljenim za prevenciju pojave i širenja poznatih bolesti.

Primjeri zanimanja:

-2211.006 Doktor porodične medicine

-2211.005 Doktor opće medicine

-2211.008 Doktor školske medicine

2212 LJEKARI SPECIJALISTI

Ljekari specijalisti dijagnostificiraju, liječe i sprječavaju bolesti, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje kod ljudi, korištenjem analiza, dijagnostičkih, medicinskih, hirurških, fizičkih i psihijatrijskih tehnika, primjenom načela i procedura moderne medicine. Specijaliziraju se za neke kategorije bolesti, vrste pacijenata ili metode liječenja i mogu

provoditi obuku i istraživanja u oblastima specijalizacije po njihovom izboru.

Poslovi obuhvataju:

- a) ljekarske preglede pacijenata i razgovor s njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja;
- b) tumačenje medicinskih informacija koje je poslao drugi ljekar ili zdravstveni radnik,
- c) naručivanje specijaliziranih dijagnostičkih testova radi utvrđivanja vrste poremećaja ili bolesti;
- d) prepisivanje, primjena terapije i praćenje pacijentove reakcije na liječenje, lijekove, anestetike, psihoterapije, fizičku rehabilitaciju i druge preventivne i kurativne mjere;
- e) obavljanje hirurških intervencija općeg ili specijalnog karaktera;
- f) upravljanje komplikacijama prije, u toku i poslije porođaja;
- g) evidentiranje medicinskih informacija o pacijentima i razmjena informacija s ostalim zdravstvenim stručnjacima radi pružanja cjelokupne njege;
- h) prijava rođenja, smrtnih slučajeva i bolesti državnim organima radi zadovoljenja zakonskih i profesionalnih zahtjeva;
- i) pružanje informacija pacijentima i porodicama i zajednicama o preventivnim mjerama, liječenju i njezi posebnih oboljenja;
- j) obavljanje obdukcija radi utvrđivanja uzroka smrti;
- k) provođenje istraživanja za neke specifične poremećaje i bolesti i preventivne metode, i objavljivanje rezultata u naučnim izveštajima;
- l) planiranje i učešće u programima namjenjenim prevenciji pojavljivanja i širenja posebnih bolesti.

Primjeri zanimanja:

- 2212.003 Doktor medicine anesteziolog i reanimatolog
- 2212.009 Doktor medicine ginekologipstetričar
- 2212.011 Doktor medicine internista
- 2212.018 Doktor medicine oftalmolog
- 2212.022 Doktor medicine patološki anatom
- 2212.031 Doktor medicine specijalizant
- 2212.032 Doktor medicine transfuziolog

222 STRUČNJACI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU I AKUŠERSTVO

Stručnjaci za zdravstvenu negu i akušerstvo pružaju usluge liječenja i njege osobama koja su fizički i mentalno bolesna, hendikepirana ili nepokretna, i ostalim kojima je potrebna njega zbog potencijalnih rizika po zdravlje uključujući i period prije, u toku i poslije porođaja. Odgovorni su za planiranje, upravljanje i procjenu njege koja se pruža pacijentima, uključujući i nadzor drugih zdravstvenih radnika, koji samostalno rade ili zajedno sa ljekarima i drugima prilikom praktične primjene preventivnih i kurativnih mjera. Poslovi obuhvataju: procjena, planiranje i ocjena usluga njegovateljstva i porodiljstva koje se pružaju pacijentima prema praksi i standardima modernog njegovateljstva i porodiljstva; koordiniranje njegom pacijenata uz konsultiranje ostalih zdravstvenih stručnjaka i članova zdravstvenih timova; izrada i primjena planova njege, liječenja i terapija, uključujući davanje lijekova; praćenje i ublažavanje bola i neprijatnosti koje pacijenti osjećaju korištenjem raznih terapija, uključujući lijekova protiv bolova; praćenje zdravstvenog stanja pacijenata, uključujući i tok trudnoće i reakcije na kurativno liječenje; pružanje informacija pacijentima, porodicama i zajednicama o spektru zdravstvenih pitanja, uključujući prevenciju bolesti, liječenje i negu, trudnoću i porođaj, i druge teme; nadgledanje i koordiniranje radom ostalih zdravstvenih njegovatelja; provođenje istraživanja o njegovateljstvu i porodiljstvu i pisanje naučnih radova i izvještaja.

Zanimanja iz podgrupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2221 STRUČNJACI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU

2222 STRUČNJACI ZA AKUŠERSTVO

2221 STRUČNJACI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU

Stručnjaci za zdravstvenu negu pružaju usluge liječenja, podrške i njege osobama kojima je potrebna njega zbog starenja, povrede, bolesti ili drugih fizičkih i mentalnih poremećaja ili potencijalnih rizika po zdravlje. Odgovorni su za planiranje i upravljanje njegom pacijenata, uključujući i nadzor njegovatelja, koji rade samostalno ili zajedno sa ljekarima kod praktične primjene preventivnih i kurativnih mjera.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, pružanje i procjena njege koja se pruža pacijentima na osnovu prakse i standarda modernog njegovateljstva;
- b) koordiniranje njegom pacijenata uz konsultovanje drugih zdravstvenih stručnjaka i članova zdravstvenih timova;
- c) izrada i primjena planova njege za biološko, socijalno i psihološko liječenje pacijenata u saradnji s ostalim zdravstvenim stručnjacima;
- d) planiranje i pružanje osobne njege, liječenja i terapija uključujući i davanje lijekova i praćenje reakcija na liječenje ili plan njege;
- e) čišćenje rana i stavljanje obloga i zavoja;
- f) praćenje bola i nelagodnosti koje pacijenti osjećaju i ublažavanje bolova korištenjem raznih terapija, uključujući i lijekove protiv bolova;
- g) planiranje i sudjelovanje u programima o zdravstvenoj edukaciji, promoviranju (unapređenju) zdravlja i aktivnostima edukacije u oblasti njegovateljstva u klinikama i zajednicama;
- h) davanje odgovora na pitanja pacijenata i porodica i informacija o prevenciji pogrešnog liječenja i njege;
- i) nadgledanje i koordiniranje radom drugih njegovatelja, zdravstvenih radnika i osobnih njegovatelja;
- j) provođenje istraživanja o njegovateljskim praksama i procedurama i objavljivanje rezultata kao, na primjer, u naučnim radovima i izvještajima.

Primjeri zanimanja:

-2221.001 Stručnjak za zdravstvenu negu

2222 STRUČNJACI ZA AKUŠERSTVO

Stručnjaci za akušerstvo planiraju, upravljaju i ocjenjuju usluge porođiljstva prije, u toku i poslije porođaja. Pružaju usluga porođaja radi smanjenja zdravstvenih rizika po žene i novorođenu djecu, rade samostalno ili zajedno sa drugim zdravstvenim radnicima.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, pružanje i ocjenjivanje usluga njege i podrške ženama i bebama prije, u toku i poslije trudnoće, porođaja na osnovu prakse i standarda modernog porođiljstva;
- b) daju savjete ženama i porodicama i provode edukaciju u zajednici o zdravlju, ishrani, higijeni, vježbama, porođaju i planovima za hitne slučajeve, njezi novorođene djece, planiranju porodice, načinu života i drugim temama koje se odnose na trudnoću i porođaj;
- c) praćenje toka trudnoće i porođaja, upravljanje komplikacijama i prepoznavanje znakova opasnosti koji zahtjevaju intervenciju ljekara akušera;
- d) praćenje zdravstvenog stanja novorođene djece, upravljanje komplikacijama i prepoznavanje znakova opasnosti koji zahtjevaju intervenciju ljekara neonatologa;
- e) praćenje bolova i nelagodnosti koje žene osjećaju u toku porođaja i ublažavanje

- bolova korištenjem raznih terapija, uključujući i lijekova protiv bolova;
- f) prijavljivanje rođenja državnim organima radi zadovoljenja zakonskih i profesionalnih zahtjeva;
 - g) provođenje istraživanja o praksama porođajstva i procedurama i objavljivanje rezultata u naučnim radovima i izveštajima, na primjer;
 - h) planiranje i provođenje edukacije o porođajstvu u klinikama i zajednici.

Primjeri zanimanja:
-2222.001 Stručna babica

223 STRUČNJACI ZA TRADICIONALNU I DOPUNSKU/KOMPLEMENTARNU MEDICINU

Stručnjaci tradicionalne i alternativne/komplementarne medicine sprečavaju i liječe bolesti, povrede i druge fizičke i mentalne poremećaje i održavaju opće zdravlje ljudi primjenom znanja, vještina i praksi stečenih opsežnim proučavanjem teorija, vjerovanja, i iskustava iz posebnih kultura.

Poslovi obuhvataju: ljekarski pregledi pacijenata i razgovor s njima i njihovim porodicama radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja; razvoj i primjena planova za liječenje fizičkih, mentalnih i psihosocijalnih oboljenja korištenjem praksi kao što su akupunktura, ajurvedska medicina, homeopatija i liječenje ljekovitim biljem; ocjenjivanje i dokumentiranje pacijentovog napretka kroz planove liječenja; davanje savjeta pojedincima, porodicama i zajednicama o zdravlju, ishrani i načinu života; prepisivanje i priprema tradicionalnih lijekova, kao što su ljekovito bilje, biljni, mineralni i životinjski ekstrakti, radi stimulisanja kapaciteta tijela na samozliječenje, razmjena informacija o pacijentima s drugim zdravstvenim radnicima radi obezbjeđenja kontinuiteta i potpune zdravstvene njege; provođenje istraživanja o tradicionalnoj i alternativnoj medicini i objavljivanje rezultata u naučnim radovima i izveštajima.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2230 STRUČNJACI ZA TRADICIONALNU I DOPUNSKU/KOMPLEMENTARNU MEDICINU

2230STRUČNJACI ZA TRADICIONALNU I DOPUNSKU/KOMPLEMENTARNU MEDICINU

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore kod opisa za područnu skupinu zanimanja.

Primjeri zanimanja:
-2230.001 Akupunktorolog
-2230.002 Homeopata

225 VETERINARI

Veterinari postavljaju dijagnoze, sprječavaju i liječe bolesti, povrede i disfunkcije kod životinja. Mogu brinuti o raznim životinjama ili se specijalizirati za liječenje posebne grupe životinja, ili pružati stručne usluge privrednim firmama koje proizvode biološke i farmaceutske proizvode.

Zanimanja obuhvataju: utvrđivanje prisustva i vrste abnormalnih stanja pregledom, laboratorijskim analizama i preko snimaka uključujući radiografiju i ultrazvuk; liječenje životinja, medicinski i hirurški, i davanje i prepisivanje lijekova, analgetika, i opće i lokalne anestezije; obavljanje hirurških intervencija, sređivanje rana i namještanje polomljenih kostiju; pružanje obstetričkih usluga životinjama; sudjelovanje u programima za

prevenciju pojave i širenja životinjskih bolesti; špricanje životinja, testiranje na infekcije i prijavljivanje izbijanja infektivnih bolesti kod životinja; obavljanje obdukcija radi utvrđivanja uzroka smrti; davanje savjeta klijentima o zdravlju, ishrani i hranjenju, higijeni, uzgoju i njegovanju životinja.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2250 VETERINARI

2250 VETERINARI

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore kod opisa za područnu skupinu zanimanja.

Primjeri zanimanja:

- 2250.002 Kineziolog
- 2250.004 Veterinar
- 2250.009 Veterinar mikrobiolog
- 2250.007 Veterinar internista
- 2250.006 Veterinar hirurg

226 OSTALI ZDRAVSTVENI STRUČNJACI

Ostali zdravstveni stručnjaci pružaju usluge iz stomatologije, farmacije, poboljšanja životne sredine i higijene, zaštite na radu, fizioterapije, ishrane, sluha, vida, govora i rehabilitacije. Ova niža grupa obuhvata sve zdravstvene stručnjake za liječenje ljudi, osim ljekara tradicionalne i alternativne medicine, veterinare, njegovatelje, porodiljske stručnjake i više bolničare.

Poslovi obuhvataju: pregled pacijenata ili klijenata da bi se odredila priroda poremećaja, bolesti ili problema; izrada i primjena planova liječenja i dokumentiranje pacijentovog liječenja; utvrđivanje dijagnoze i liječenje bolesti, povreda i deformiteta zuba, usta, vilica i sličnih tkiva; skladištenje, čuvanje, sastavljanje testova i izdavanje medicinskih proizvoda i davanje savjeta o njihovom razumnom korišćenju i neželjenim efektima; procjena, planiranje i primjena programa radi prepoznavanja, praćenja i kontrole faktora životne sredine koji potencijalno mogu utjecati na ljudsko zdravlje, radi poboljšanja ili oporavka ljudskih motoričkih funkcija, povećanja sposobnosti kretanja, ublažavanja boli, ili povećanja utjecaja hrane i ishrane na ljudsko zdravlje; postavljanje dijagnoze, upravljanje, dijagnosticiranje, upravljanje i liječenje fizičkih poremećaja koji utječu na sluh, komunikaciju ili gutanje kod ljudi, ili poremećaja očiju ili vida; davanje savjeta klijentima o nastavku liječenja i njege i pružanje ili organiziranje rehabilitacionih usluga; upućivanje klijenata ili razgovor s ostalim zdravstvenim stručnjacima ili tehničarima, po potrebi.

Zanimanja iz područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2261 ZUBARI/STOMATOLOZI

2262 FARMACEUTI

2263 STRUČNJACI ZA OKOLINSKO ZDRAVSTVO, MEDICINU RADA I HIGIJENU

2264 FIZIOTERAPEUTI

2265 STRUČNJACI ZA DIJETALNU I ZDRAVU PREHRANU

2266 AUDIOLOZI I GOVORNI TERAPEUTI

2267 OPTOMETRISTI I OFTALMOLOŠKI OPTIČARI

2269 ZDRAVSTVENI STRUČNJACI DRUGDJE NERASPOREĐENI

2261 ZUBARI, STOMATOLOZI

Zubari postavljaju dijagnoze, liječe i sprječavaju bolesti, povrede i deformitete zuba, usta (usne duplje), vilice i srodnih tkiva primjenom načela i procedure moderne stomatologije. Koriste široku lepezu specijalnih dijagnostičkih, hirurških i drugih tehnika radi poboljšanja i zdravlja usne duplje.

Poslovi obuhvataju:

- a) dijagnosticiranje bolesti, povreda, nepravilnosti i deformiteta zuba i srodnih struktura u usnoj duplji i vilice korištenjem široke lepeze metoda kao što su rentgeni, testovi pljuvačke i historije bolesti;
- b) obezbjeđivanje preventivne oralne njege kao što liječenje periodontalna liječenja, stavljanje fluora i unaprađenje zdravlja usne duplje;
- c) davanje anestetika radi ograničavanja jačine bola koji pacijent oseća tokom liječenja
- d) prepisivanje lijekova ublažavanje bola poslijeliječenja
- e) ugrađivanje i mplantanta, složenih krunica i popravka mostova i ortodontike, i popravka oštćenih zuba;
- f) obavljanje hirurških intervencija kao što su vađenje zuba, biopsija tkiva i ortodonsko liječenje;
- g) mjerenje i uzimanje otisaka vilica i zuba pacijenata radi utvrđivanja oblika i veličine zubnih proteza;
- h) dizajniranje, izrada i stavljanje protetičkih sredstava kao što su sredstvo za održavanje razmaka, mostovi i vještački zubi, ili pisanje upustava za izradu za zubne tehničare protetičare;
- i) popravljjanje funkcije usne duplje sa fiksnim protezama ili protezama koje se skidaju;
- j) asistiranje kod dijagnostificiranja općih bolesti koje se oralno manifestiraju kao što su dijabetes;
- k) edukacija pacijenata i porodica o zubnoj higijeni, ishrani i drugim mjerama za njegovanje zdravlja usne duplje;
- l) nadgledanje zubnih higijeničara, zubnih tehničara i ostalog osoblja.

Primjeri zanimanja:

- 2261.003 Doktor stomatologije
- 2261.006 Doktor stomatologije oralni hirurg
- 2261.007 Doktor stomatologije oralnepatolog
- 2261.008 Doktor stomatologije ortodont
- 2261.010 Doktor stomatologije protetičar
- 2261.012 Doktor stomatologije stažist

2262 FARMACEUTI

Farmaceuti skladište, čuvaju, mješaju i izdaju medicinske proizvode i daju savjete o njihovom razumnom korištenju i neželjenih efekata lijekova na osnovu recepata koje su izdali ljekari ili drugi zdravstveni stručnjaci. Doprinosu istraživanju, pripremanju testova, prepisivanju i praćenju medicinskih terapija za poboljšanje ljudskog zdravlja.

Poslovi obuhvataju :

- a) prijem recepata za medicinske proizvode koje su izdali ljekari i drugih zdravstveni radnici, provjeravanje historije bolesti pacijenata, i staranje o odgovarajućem doziranju i načinima primjene i kompatibilnosti lijeka prije izdavanja;
- b) priprema ili nadgledanje pripreme i etiketiranja tečnih lijekova, mastima, prahova, tabletama i drugih lijekova za izdavanje recepata;
- c) davanje informacija i savjeta osobama koja izdaju lijekove i klijentima u pogledu interakcija lijekova, nekompatibilnosti i kontraindikacija, neželjenih efekata, doziranja i odgovarajućeg skladištenja - čuvanja lijekova;

- d) saradnja s ostalim zdravstvenim stručnjacima radi planiranja, praćenja, razmatranja i ocjene kvaliteta i efikasnosti terapije lekom kod pojedinih pacijenata, i efikasnosti pojedinih lijekova ili terapija;
- e) držanje evidencije o prepisivanju lijekova i evidentiranje narkotika, otrova i lijekova koji stvaraju naviku u skladu sa zakonskim i profesionalnim zahtjevima;
- f) skladištenje i čuvanje vakcina, seruma i drugih lijekova koja su sklona kvarenju;
- g) davanje savjeta klijentima i izdavanje lijekova bez recepta i postavljanje dijagnoze i terapijskih medicinskih sredstava za uobičajena oboljenja;
- h) nadgledanje i koordiniranje radom farmaceutskih tehničara, farmaceuta stažista i farmaceuta pomoćnika u prodaji;
- i) provođenje istraživanja radi proizvodnje i poboljšanja farmaceutskih, kozmetičkih i srodnih hemijskih proizvoda;
- j) razgovor sa hemičarima, inženjerima i drugim stručnjacima o proizvodnim metodama i sastavu;
- k) testiranje i analiziranje lijekova radi određivanje njihovog identiteta, čistoće i snage u odnosu na posebne standarde;
- l) ocjena etiketa, pakovanja i reklama za lijekova;
- m) izrada informacija i rizika posebnih lijekova.

Primjeri zanimanja:

-2262.004 Farmaceut

-2262.007 Farmaceut u industriji

-2262.012 Magistar farmacije specijalizant

2263 STRUČNJACI ZA OKOLINSKO ZDRAVSTVO, MEDICINU RADA I HIGIJENU

Stručnjaci za okolinsko zdravstvo, medicinu rada i higijenu procjenjuju, planiraju i primjenjuju programe radi prepoznavanja, praćenja i kontrole ekoloških faktora koji potencijalno mogu uticati na ljudsko zdravlje, radi obezbjeđenja bezbjednih i zdravih radnih uslova, i radi sprječavanja bolesti ili povreda nastalih zbog hemijskih, fizičkih, radioloških i bioloških supstanci ili ergonomske faktora.

Poslovi obuhvataju:

- a) izrada, primjena i razmatranje programa i politika radi smanjenja potencijalnih ekoloških rizika i rizika na radu po zdravlje i bezbjednost;
- b) priprema i primjena planova i strategija za bezbjedno, ekonomsko (jeftino) i odgovarajuće odlaganje komercijalnog, industrijskog, medicinskog otpada i otpada iz domaćinstava;
- c) primjena preventivnih programa i strategija za prijenosive bolesti, ispravnost hrane, preradu otpadne vode i sistema za odlaganje otpada, kvalitet vode za upotrebu u rekreativne svrhe i u domaćinstvu, zagađene i opasne materije;
- d) identifikiranje, izvještavanje i dokumentiranje opasnosti, i procjena i kontrola rizika u okruženju (životnoj sredini) i na radnom mjestu i davanje savjeta o usklađenosti sa relevantnim zakonom i propisima;
- e) izrada, primjena i praćenje programa radi smanjenja zagađenosti na radnom mjestu i okruženju koji podrazumevaju hemijske, fizičke i biološke opasnosti;
- f) savjetodavne metode radi sprječavanja, otklanjanja, kontrole ili smanjenja izloženosti radnika, studenata, javnosti i životne sredine radiološkim i drugim opasnostima;
- g) promoviranje ergonomske principa na radnom mjestu kao što je usklađivanje namještaja, oprema i radne aktivnosti potrebama radnika;
- h) obezbjeđenje edukacije, informacija, obuke i savjeta osobama na svim nivoima o aspektima medicine na radu;

- i) evidentiranje i ispitivanje povreda i štete na opremi;
- j) koordiniranje sistemima za kompenzaciju, rehabilitaciju i povratak na posao povrijeđenih radnika.

Primjeri zanimanja:

- 2263.001 Doktor medicine rada
- 2263.002 Ekološko-sanitarni inženjer
- 2263.006 Viši sanitarni tehničar

2264 FIZIOTERAPEUTI

Fizioterapeuti procjenjuju, planiraju i primjenjuju rehabilitacione programe kojima se poboljšava ili oporavlja ljudske motoričke funkcije, povećava sposobnost kretanja, ublažava bol, i liječe ili sprječavaju problemi vezani za povrede, bolesti i druga oboljenja. Primjenjuju veliku lepezu fizioterapeutijskih terapija i metoda kao što su kretanje, ultrazvuk, grijanje i ostalo.

Poslovi obuhvataju:

- a) izvođenje testove o pokretljivosti mišića, nerava, zglobova i utvrđivanje fizičkih problema kod pacijenata;
- b) utvrđivanje ciljeva liječenja s pacijentima i izrada programa liječenja radi smanjenja bola, ojačavanja mišića, poboljšanja kardiorakalnih, kardiovaskularnih i respiratornih funkcija, povratak pokretljivosti zglobova, i poboljšanje ravnoteže i koordinacije;
- c) razvoj, primjena i praćenje programa i liječenja korištenjem terapijskih svojstava vježbi, grijanja, hlađenja, masaže, rukovanja, hidroterapije, elektroterapije, ultraljubičastih i infracrvenih zraka i ultrazvuka kod liječenja pacijenata;
- d) upućivanje pacijenata i njihovih porodica u procedure – liječenje koje treba nastaviti van bolnice;
- e) evidentiranje informacija o zdravstvenom stanju pacijenata i reakciji na liječenje u sisteme za dokumentaciju i razmjena i informacija s ostalim zdravstvenim stručnjacima radi nastavka i sveobuhvatne njege;
- f) izrada i primjena programa za skrining i sprečavanje pojave uobičajenih fizioterapeutijskih oboljenja;
- g) nadgledanje radnika pomoćnika fizijatra i ostalih.

Primjeri zanimanja:

- 2264.001 Fizioterapeut
- 2264.002 Viši fizioterapeut

2265 STRUČNJACI ZA DIJETALNU I ZDRAVU PREHRANU

Stručnjaci za dijetalnu i zdravu prehranu utvrđuju, planiraju i primjenjuju programe radi povećanja utjecaja hrane i ishrane na ljudsko zdravlje.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje instrukcija pojedincima, porodicama i zajednicama o ishrani, planiranju dijeta i pripremi hrane radi povećanja koristi po zdravlje i smanjivanje potencijalnih rizika po zdravlje;
- b) planiranje dijeta i jelovnika, nadgledanje pripreme i posluživanja obroka, i praćenje unosa i kvaliteta hrane radi pružanja nutritivne njege u objektima koji pružaju usluge ishrane;
- c) prikupljanje i procjenjivanje podataka vezanih za zdravlje i nutritivnog stanja pojedinaca, grupa i zajednica na osnovu nutritivnih vrijednosti hrane koja se služi i

troši;

- d) planiranje i procjena hranljivosti, intervencijskih programa i edukacije i obuke radi povećanja nutritivnih nivoa među pojedincima i zajednicama;
- e) konsultiranje drugih zdravstvenih stručnjaka i njegovatelja radi upravljanja dijetetskim i nutritivnim potrebama pacijenata;
- f) razvoj i ocjena prehrambenih i nutritivnih proizvoda radi zadovoljenja nutritivnih zahtjeva;
- g) provođenje istraživanja o ishrani i objavljivanje rezultata na naučnim konferencijama i drugo.

Primjeri zanimanja:

- 2265.001 Tehničar savjetodavac za dijetnu ishranu
- 2265.002 Tehničar savjetodavac za zdravu ishranu

2266 AUDIOLOZI I GOVORNI TERAPEUTI

Audiolozi i govorni terapeuti procjenjuju, upravljaju i liječe fizičke poremećaje koji pogađaju sluh, govor, komunikaciju i gutanje. Prepisuju korektivne aparate ili rehabilitacione terapije kod gubitka sluha, poremećaja u govoru, i srodnih senzornih i neuroloških problema i daju savjete o bezbjednosti sluha i postizanju bolje komunikacije.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjena sluha, govora i izražavanja kod pacijenata radi utvrđivanja prirode poremećaja sluha i komunikacije;
- b) provjera sluha, govora, izražavanja ili obavljanje drugih pregleda korištenjem specijalnih dijagnostičkih instrumenata i opreme i tumačenje rezultata zajedno sa drugim medicinskim, socijalnim podacima i podacima o ponašanju radi utvrđivanja odgovarajućeg toka liječenja;
- c) planiranje, rukovođenje i sudjelovanje u savjetodavnim uslugama, skriningu, rehabilitaciji govora i drugim programima vezanih za sluh i komunikaciju;
- d) prepisivanje slušnih pomagala i drugih pomoćnih sredstava prema potrebama pacijenata i davanje uputstava za njihovo korištenje;
- e) planiranje i provođenje programa liječenja radi upravljanja fizičkih poremećaja koji utječu na govor i gutanje kod pacijenata kao što su mucanje i poremećaji u ishrani;
- f) davanje savjeta i uputstava pojedincima sa poremećajima sluha i/ili govora, njihovim porodicama, nastavnicima i poslodavcima;
- g) upućivanje pacijenata i porodica na dodatne medicinske ili edukativne usluge (službe), po potrebi.

Primjeri zanimanja:

- 2266.001 Edukator-rehabilitolog
- 2266.002 Logopedi surdoaudiolog
- 2266.003 Terapeut za govor i gluhoću

2267 OPTOMETRISTI I OFTALMOLOŠKI OPTIČARI

Optometristi i oftalmološki optičari uspostavljavaju dijagnozu, liječe poremećaje oka i vida. Daju savjete o njezi očiju i prepisuju optička pomagala ili druge terapije za poremećaje vida.

Poslovi obuhvataju:

- a) pregled očiju kod pacijenata i ispitivanje vida radi procijene očnog zdravlja i određivanje prirode i opsega problema i poremećaja vida;
- b) ispitivanje vizuelnih funkcija korištenju specijalnih instrumenata i opreme za mjerenje oštine vida i greške prelamanja, funkcije vidnog polja, pokreta oko, slobode vida i očnog pritiska;

- c) otkrivanje, dijagnosticiranje i upravljanje (liječenje) bolestima vida, uključujući prepisivanje lijekova za liječenje bolesti oka;
- d) konsultiranje, i upućivanje pacijenata oftalmolozima ili drugim zdravstvenim stručnjacima ukoliko je potrebno dodatno ljekarsko liječenje;
- e) otkrivanje i dijagnosticiranje poremećaja pokreta oka i mana binokularne funkcije i planiranje i upravljanje programima liječenja, uključujući davanje savjeta pacijentima u pogledu vježbi oka radi koordinacije pokreta i fokusiranja očiju;
- f) prepisivanje korektivnih stakala, kontaktnih sočiva i drugih pomagala zavid, i provjera optičkih sredstava zbog bezbjednosti, efikasnosti, udobnosti i načina života;
- g) davanje savjeta o zdravlju očiju kao što su njega kontaktnih sočiva, njega vida kod starijih osoba, optika, vizuelna ergonomija, i bezbjednost očiju na radu.

Primjeri zanimanja:

-2267.001 Oftalmološki optičar

-2267.003 Optometričar

-2267.004 Optometrist

2269 ZDRAVSTVENI STRUČNJACI DRUGDJE NERASPOREĐENI

Ova grupa obuhvata zdravstvene stručnjake na drugom mjestu nepomenute u grupi 22. Na primjer, grupa obuhvata zanimanja kao što su odijatričar, ljekari medicine rada i ostale zdravstvene stručnjake.

Poslovi obuhvataju:

- a) razgovor s pacijentima i obavljanje dijagnostičkih testova radi utvrđivanja njihovog zdravstvenog stanja i prirode fizičkih ili mentalnih poremećaja, bolesti ili drugih zdravstvenih problema;
- b) razvoj i primjena planova liječenja i drugih fizičkih i mentalnih oboljenja;
- c) procjena i evidentiranje toka liječenja pacijenata i upućivanje pacijenata i porodica ljekarim ili drugim zdravstvenim radnicima radi specijalističkih, rehabilitacionih ili drugih usluga njege, po potrebi;
- d) procjenjivanje funkcijskih ograničenja kod pacijenata kao rezultat bolesti, hendikepa ili drugog poremećaja i pružanje terapije;
- e) davanje preporuke za prilagođavanje okruženju kod kuće, za rekreaciju, na poslu ili u školi pojedincima ili grupi radi njihovog osposobljavanja dnevnim aktivnostima i zanimanjima;
- f) planiranje i primjena terapijskih programa pojedinaca i grupe radi poboljšanja i održavanja fizičkog, kognitivnog, emocionalnog i socijalnog funkcioniranja korištenjem radnosti (zanatskih aktivnosti), plesa i pokreta, muzike i ostalih rekreativnih aktivnosti;
- g) identifikiranje i prepisivanje liječenja za oboljenja koja pogađaju stopalo, nožni zglob druge delove noge zbog bolesti ili fizičkog poremećaja, i prepisivanja korektivne obuće i davanje savjeta o načinu njege stopala;
- h) obavljanje manjih hirurških intervencija kao što su stopalo i nožni zglobovi.

Primjeri zanimanja:

-2269.005 Medicinski terapeut

-2269.004 Medicinska sestra tehničar

-2269.006 Mrtvozornik

-2269.007 Radni terapeut

23 STRUČNJACI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

Stručnjaci za odgoj obrazovanje predaju teoriju i praksu jedne ili nekoliko disciplina na različitim obrazovnim nivoima, provode istraživanje i poboljšavaju ili razvijaju koncepte, teorije i radne metode koje su vezane za njihovu posebnu disciplinu, i pišu školske radove i udžbenike.

Poslovi koji se obavljaju u ovoj grupi obično obuhvataju: držanje časova, vođenje odjeljenja, ili davanje konsultacija na posebnim obrazovnom nivou, za potrebe obrazovanja i stručnog usavršavanja, uključujući i privatne časove; primjena programa za opismenjavanja odraslih; učenje i obrazovanje osoba sa teškoćama u učenju ili s posebnim potrebama; sastavljanje i izmjena školskog programa rada; nadzor i davanje savjeta o metodama i pomagalima za učenje; sudjelovanje u donošenju odluka u vezi organiziranja obrazovnih i srodnih aktivnosti u školama i na univerzitetima; provođenje istraživanja iz posebnih predmeta radi poboljšanja ili razvoja konceptata, teorija ili radnih metoda za primjenu u industrijskoj i drugim oblastima; pisanje školskih radova i udžbenika.

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 231 UNIVERZITETSKI I VISOKOŠKOLSKI NASTAVNICI
- 232 NASTAVNIC I U STRUČNOM OBRAZOVANJU
- 233 NASTAVNICI U SREDNJOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU
- 234 NASTAVNICI U OSNOVNOŠKOLSKOM I PREDŠKOLSKOM OBRAZOVANJU
- 235 OSTALI STRUČNJACI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

231 UNIVERZITETSKI I VISOKOŠKOLSKI NASTAVNICI

Univerzitetski i visokoškolski nastavnici pripremaju i predaju lekcije i daju konsultacije iz jednog ili više predmeta na osnovu utvrđenog programa rada na univerzitetu ili drugoj ustanovi visokog obrazovanja. Provode istraživanja, i pišu obrazovne radove i knjige.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: sastavljanje i izmjena programa rada i priprema časova u skladu sa zahtjevima; priprema i držanje časova i davanje konsultacija, vođenje seminara i laboratorijskih eksperimenata; stimuliranje razgovora i nezavisnog razmišljanja među studentima; nadgledanje, tamo gde je moguće, eksperimentalnih i praktičnih radova koje provode studenti; upravljanje, ocjenjivanje i ocjenjivanje kontrolnih zadataka i testova; rukovođenje istraživanjima koje provode poslijediplomski studenti ili ostali članovi katedre; istraživanje i razvoj konceptata, teorija i radnih metoda za primjenu u industrijskoj i drugim oblastima; pisanje obrazovnih radova ili članaka ili udžbenika; prisustvovanje na sastancima katedre i fakulteta i na konferencijama i seminarima;

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

- 2310 UNIVERZITETSKI I VISOKOŠKOLSKI NASTAVNICI

2310 UNIVERZITETSKI I VISOKOŠKOLSKI NASTAVNICI

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore kod opisa za područnu skupinu zanimanja.

Primjeri zanimanja:

- 2310.007 Lektor stranog jezika
- 2310.012 Predavač biologije
- 2310.070 Profesor visoke škole prirodnih nauka
- 2310.089 Univerziteski asistent fizike
- 2310.142 Univerziteski profesor ekonomije

232 NASTAVNICI U STRUČNOM OBRAZOVANJU

Nastavnici u stručnom obrazovanju podučavaju ili predaju stručne predmete u ustanovama za odrasle ili dalje školovanje i starijim studentima u srednjim školama i koledžima. Pripremaju studente za obavljanje posebnih zanimanja ili za obavljanje poslova u posebnim oblastima zanimanja za koje se obično ne traži univerzitetsko ili visoko – više obrazovanje. Poslovi koji se obično obavljaju obično obuhvataju: sastavljanje programa rada i planiranje sadržaja časova i metoda predavanja; određivanje potreba za obukom studenata ili radnika i povezivanje sa pojedincima, industrijom (privredom) i drugim obrazovnim sektorima radi pružanja relevantnog obrazovanja i obuke; predavanje i vođenje razgovora radi povećanja znanja i kompetencije studenata (učenika); predavanje i praćenje studenata pri korišćenju alata, opreme i materijala i prečavanje povrede i štete; praćenje i ocjena studentskog rada radi utvrđivanja napretka, davanje mišljenja i sugestija za poboljšanje; obavljanje usmenih, pismenih testova i testova rada radi mjerenja napretka, ocjenjivanja efikasnosti obuke i procijene kompetencije; sastavljanje izvještaja i vođenje evidencije kao što su ocijene, prisustvo i pojedinosti obuke; nadgledanje samostalnih ili grupnih projekata, rada na terenu, u laboratoriji ili druge obuke; davanje individualnih ili tutorskih časova ili popravnih časova; provođenje obuke na radnom mjestu radi učenja i pokazivanja principa, metoda, procedura ili metoda određenih predmeta.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2320 NASTAVNICI U STRUČNOM OBRAZOVANJU

2320 NASTAVNICI U STRUČNOM OBRAZOVANJU

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore kod opisa za područnu skupinu zanimanja.

Primjeri zanimanja:

- 2320.022 Profesor protupožarne zaštite
- 2320.028 Profesor stočarstva
- 2320.030 Profesor tehnologije drveta

233 NASTAVNICI U SREDNJOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

Nastavnici u srednjoškolskom obrazovanju predaju jedan ili više predmeta u srednjoškolskom obrazovanju, osim predmeta namjenjenih za pripremu učenika (studenata) za rad u posebnim oblastima zanimanja.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: sastavljanje i izmjena programa rada i priprema časova sa smjernicama iz programa rada; utvrđivanje i primjena pravila ponašanja i procedura za održavanje reda među učenicima; priprema i davanje časova, razgovor i demonstracije iz jednog ili više predmeta; utvrđivanje jasnih ciljeva za sve lekcije, jedinice i projekte i saopćavanje tih ciljeva učenicima; priprema materijala i učionica za aktivnosti razreda; prilagođavanje obrazovnih metoda i materijala potrebnih za interesovanja učenika; praćenje i ocjenjivanje i ponašanja učenika; priprema i davanje testova za ocjenu, ispitivanja radi ocjene napretka učenika; sastavljanje izvještaja o radu učenika i razgovor s drugim profesorima i roditeljima; prisustvovanje sastancima u vezi obrazovne i organizacione politike škole; planiranje, organiziranje i sudjelovanje u školskim aktivnostima kao što su ekskurzije, sportski događaji i koncerti.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeću jediničnu skupinu:

2330 NASTAVNICI U SREDNJOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

2330 NASTAVNICI U SREDNJOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore kod opisa za područnu skupinu zanimanja.

Primjeri zanimanja:

-2330.008 Profesor bosanskog jezika

-2330.039 Profesor matematike

234 NASTAVNIC I U OSNOVNOŠKOLSKOM I PREDŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

Nastavnici u osnovnoškolskom i predškolskom obrazovanju predaju razne predmete u osnovnom obrazovanju i organiziraju obrazovne aktivnosti ispod školskog uzrasta.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: pripremu programa učenja i predavanje raznih predmeta na osnovnom nivou obrazovanja, planiranje i organiziranje datih aktivnosti da bi se pospješio dječiji razvoj govora, fizičke i socijalne vještine; sastavljanje izvještaja. Nadgledanje ostalih radnika može biti obuhvaćen u ovu grupu.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2341 NASTAVNICI U OSNOVNOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

2342 ODGOJITELJI U PREDŠKOLSKOM ODGOJU

2341 NASTAVNICI U OSNOVNOŠKOLSKOM OBRAZOVANJU

Nastavnici u osnovnoškolskom obrazovanju predaju razne predmete na nivou osnovnog obrazovanja.

Poslovi obuhvataju:

- a) sastavljanje dnevnih i dugoročnih planova predavanja u skladu sa smjernicama programa rada;
- b) predavanje učenicima, individualno i u grupama, korištenjem raznih obrazovnih metoda i materijala (npr. računare, knjige, igrice), prilagođavanje promenljivim potrebama djece;
- c) održavanje discipline i dobrih radnih navika u učionici;
- d) planiranje i provođenje aktivnosti s djecom kao što su sportske aktivnosti, koncerti i ekskurzije;
- e) davanje i ocjenjivanje školskih i domaćih zadataka;
- f) priprema, održavanje i ocjenjivanje testova radi procjene napretka djece;
- g) praćenje i ocjena rada i ponašanja djece;
- h) nadzor djece u toku časova i u bilo koje drugo vrijeme u toku školskog dana, uključujući i igranje za vrijeme odmora;
- i) prisustvovanje na nastavničkim vijećima i razgovor s drugim nastavnicima o obrazovnim pitanjima;
- j) priprema i prisustvovanje na roditeljskim sastancima radi razmatranja napretka i problema kod djece.

Primjeri zanimanja:

-2341.002 Nastavnik biologije i hemije

2342 ODGOJITELJI U PREDŠKOLSKOM ODGOJU

Odgojitelji u predškolskom odgoju u napređuju socijalni, fizički i intelektualni razvoj djece ispod školskog uzrasta kroz obrazovne i rekreativne aktivnosti.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje i organiziranje individualnih ili grupnih aktivnosti radi lakšeg razvoja

dječijih motoričkih vještina, zajedničkih i socijalnih vještina, povjerenja i razumijevanja;

- b) unapređenje razvoja govora kroz pričanje priči, igranje uloga, pjevanje pjesama, recitiranje rima i neobavezne razgovore;
- c) vođenje dječijih aktivnosti koje pružaju mogućnosti za kreativno izražavanje preko umjetnosti, pozorišta, muzike i fizičke kulture;
- d) praćenje djece da bi se ocijenio njihov napredak i otkrili znaci problema u razvoju, emocijama ili zdravlju;
- e) praćenje i ocjena zdrave ishrane, potreba dobrobiti i bezbjednosti učenika i identifikiranje faktora koji mogu da uspore napredak učenika;
- f) nadzor dječijih aktivnosti radi bezbjednosti i rješavanja sukoba;
- g) usmjeravanje i pomaganje djeci da primjereno jedu, oblače se i održavaju higijenu
- h) razgovor o napretku ili problemima djece s roditeljima i ostalim članovima osoblja i identifikiranje odgovarajućih mjera i upućivanje drugim službama;
- i) utvrđivanje i održavanje odnosa saradnje s ostalim pružaocima usluga koji rade sa malom djecom

Primjeri zanimanja:

-2342.002 Učitelj predškolske djece

-2342.003 Učitelj predškolske djece s posebnim potrebama

235 OSTALI STRUČNJACI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE

Ostali stručnjaci za odgoj i obrazovanje provode istraživanja i daju savjete o obrazovnim metodama, podučavaju osobe s teškoćama u učenju ili s posebnim potrebama; predaju nematernalne jezike (strane jezike) za potrebe migracija i srodnih potreba; daju privatne časove; podučavaju iz umjetnosti, informacione tehnologije i drugih predmeta van glavnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema i pružaju druge obrazovne usluge na drugom mjestu nepomenuto u grupi 23.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: provođenje istraživanje i razvoj ili davanje savjeta o obrazovnim metodama, kursevima (lekcijama) i pomagalima; podučavaju fizički hendikepiranu djecu, mlade osobe ili odrasle ili one koji imaju poteškoća s učenjem ili s drugim posebnim potrebama, predaju strane jezike za potrebe migracija, predaju praksu učenicima/studentima, teoriju i izvođenje muzičkih dela, pozorišnih djela, ples, vizuelne i ostale umjetnosti; razvoj, raspoređivanje i provođenje programa obuke i kurseva za korisnike informacione tehnologije.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2351 STRUČNJACI ZA OBRAZOVNE METODE I SAVJETOVANJE

2352 NASTAVNIC I ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE OSOBA SA POSEBNIM POTREBAMA

2353 OSTALI NASTAVNICI JEZIKA U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

2354 OSTALI NASTAVNICI MUZIKE U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

2355 OSTALI NASTAVNICI UMJETNOSTI U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

2356 NASTAVNICI INFORMACIJSKIH TEHNOLOGIJA U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

2359 STRUČNJACI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE DRUGDJE NERASPOREĐENI

2351 STRUČNJACI ZA OBRAZOVNE METODE I SAVJETOVANJE

Stručnjaci za obrazovne metode i savjetovanje provode istraživanja i razvijaju ili daju savjete o obrazovnim metodama, kursevima i pomagalima. Pregledaju i proučavaju rad nastavnika, rad obrazovnih ustanova i postignute rezultate i daju preporuke o promjenama i poboljšanjima.

Poslovi obuhvataju:

- a) istraživanje tekućih noviteta u programu rada, obrazovnim metodama i drugim obrazovnim praksama, i davanje savjeta o potrebnim promjenama i mogućim poboljšanjima;
- b) ocjenjivanje i davanje savjeta o sadržaju kurseva (časova) i metoda ispitivanja;
- c) istraživanje audio-vizuelnih i drugih učila i davanje savjeta s njima u vezi, planiranje i organiziranje njihovog predstavljanja obrazovnim ustanovama;
- d) dokumentiranje starih predmeta i kurseva i procjena novih kurseva;
- e) pružanje tekućeg stručnog razvoja, obuke i konsultativnih usluga nastavnicima;
- f) organiziranje i održavanje radionica i konferencija za obuku nastavnika za nove programe i metode;
- g) razvoj strukture, sadržaja i ciljeva novih obrazovnih kurseva i programa;
- h) periodično obilaženje škola i razgovor s administrativnim i nastavnim osobljem o pitanjima o programu rada, obrazovnim metodama i drugo;
- i) obilaženje razreda radi praćenja obrazovnih metoda i procjene rada nastavnika i dobijenih sholastičkih rezultata;
- j) sastavljanje izvještaja i davanje preporuka obrazovnim organima u vezi mogućih promena i poboljšanja nastavnog programa, nastavnih metoda i drugo.

Primjerizanimanja:

-2351.006 Pedagog

-2351.011 Savjetnik za razrednu nastavu

-2351.016 Školski inspektor

2352 NASTAVNICI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE OSOBA SA POSEBNIM POTREBAMA

Nastavnici za odgoj i obrazovanje osoba sa posebnim potrebama podučavaju djecu, mlade i odrasle osobe s fizičkim ili mentalnim hendikepom ili osoba s poteškoćama u učenju ili drugim posebnim potrebama. Unapređuju socijalni, emocionalni, intelektualni i fizički razvoj svojih učenika.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjena sposobnosti i ograničenja učenika u pogledu intelektualnih, fizičkih, socijalnih i emotivnih posebnih potreba, posebnim intelektualnim darom, ili drugim posebnim potrebama;
- b) sastavljanje ili izmjena nastavnog programa i priprema i predavanje programa, lekcija i aktivnosti prilagođenih sposobnostima i potrebama učenika;
- c) davanje uputstava pojedincima ili grupama korištenjem posebnih tehnika ili pomagala prilagođenih potrebama učenika;
- d) korištenju posebnih obrazovnih strategija i tehnika u toku učenja radi poboljšanja razvoja senzornih i perceptivnih vještina, jezika, kognicije i pamćenja;
- e) utvrđivanje i primjena pravila ponašanja i politika i procedura radi održavanja reda među učenicima;
- f) predavanje akademskih (školskih) predmeta, i praktičnih vještina samopomoći učenicima s oštećenim sluhom, vidom i drugo;
- g) stimuliranje i razvoj povjerenja, sposobnosti, ručnih sposobnosti i koordinacije kod učenika;
- h) razgovor s drugim zaposlenima radi planiranja i organiziranja lekcija za djecu s posebnim potrebama;
- i) priprema i održavanje podataka o učenicima i druge dokumentacije i predavanje izvještaja;
- j) korištenju raznih oblika za procjenu i ocjenu napretka svakog učenika;
- k) razgovor s učenicima, roditeljima, nastavnim starješinom i drugim relevantnim stručnjacima koji su uključeni u brigu djece radi izrade individualnih obrazovnih

(nastavnih) planova za unapređenje razvoja učenika.

Primjeri zanimanja:

- 2352.005 Učitelj djece sa razvojnim teškoćama
- 2352.007 Učitelj osoba s oštećenjem sluha
- 2352.008 Učitelj osoba s oštećenjem vida

2353 OSTALI NASTAVNICI JEZIKA U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

Ostali nastavnici jezika u neformalnom obrazovanju podučavaju nematernalne jezike odraslim osobama i djeci koja uče jezik zbog migracije, radi ispunjenja zahtjeva za zapošljavanje ili stručnih mogućnosti, olakšavanja učešća u obrazovnim programima na stranim jezicima, ili radi ličnog usavršavanja. Radi van glavnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema, ili kao podrška učenicima/studentima i nastavnicima iz ovog glavnog sistema.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjenu nivoa sposobnosti i širinu jezičkih poteškoća kod učenika, i utvrđivanje potreba učenika i nastavnih ciljeva;
- b) planiranje, priprema i održavanje predavanja i radionica za grupe i pojedince sa sadržajem i brzinom koji su prilagođeni sposobnostima i potrebama učenika/studenata;
- c) sastavljanje i izrada nastavnih materijala i prilagođavanje postojećih materijala;
- d) procjena napretka učenika;
- e) pomaganje učenicima u učionicama gde se predaju predmeti na jeziku koji nije maternji jezik učenika;
- f) pružanje pomoći drugim profesorima sastavljanjem posebnog nastavnog programa za učenike koji glavni jezik na kome se predaje;
- g) zadavanje i ispravka zadataka, i priprema i ocjenjivanje testova;
- h) procjena, evidentiranje i izvještavanje o napretku učenika.

Primjeri zanimanja:

- 2353.001 Profesor za intenzivno učenje jezika
- 2353.002 Profesor za praktičnu primjenu jezika

2354 OSTALI NASTAVNICI MUZIKE U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

Ostali nastavnici muzike u neformalnom obrazovanju predaju učenicima/studentima praksu, teoriju i izvođenje muzičkih djela van redovnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema, ali koji mogu da daju privatne časove ili časove manjim grupama kao dodatni nastavni program zajedno s redovnim obrazovnim ustanovama.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjena nivoa sposobnosti učenika/studenata i određivanje potreba i ciljeva učenja;
- b) planiranje, priprema i predaja nastavnih programa, lekcija i radionica za pojedince i grupe;
- c) priprema i predstavljanje materijala o teoriji i tumačenju muzike;
- d) predavanje i pokazivanje praktičnih aspekata pjevanja ili sviranja posebnog instrumenta;
- e) podučavanje učenika/studenata čitanju i pisanju nota;
- f) zadavanje vježbi i učenje muzičkih djela u skladu sa nivoom, interesima i talentima

učenika/studenata;

- g) procjena studenata/učenika i davanje savjeta, kritika i podsticanje;
- h) revidiranje nastavnog programa, sadržaja, materijala i nastavnih metoda;
- i) priprema učenika/studenata za ispite, izvođenja i ocjenjivanja;
- j) organiziranje obilazaka i posjećivanje koncerata;
- k) organiziranje i prisustvovanje audicijama ili izvođenju studenata/učenika.

Primjeri zanimanja:

- 2354.002 Profesor gitare (privatni časovi)
- 2354.003 Profesor klavira (privatni časovi)
- 2353.004 Profesor pjevanja (privatni časovi)
- 2354.005 Profesor violine (privatni časovi)

2355 OSTALI NASTAVNICI UMJETNOSTI U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

Ostali nastavnici umjetnosti u neformalnom obrazovanju predaju učenicima/studentima praksu, teoriju i izvođenje igara, drama, vizuelnih i drugih umjetnosti djela van redovnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema, ali koji mogu da daju privatne časove ili časove manjim grupama kao dodatni nastavni program zajedno s redovnim obrazovnim ustanovama.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjena nivoa sposobnosti učenika/studenata i određivanje potreba učenja;
- b) planiranje, priprema i predaja nastavnih programa, lekcija i radionica za pojedince i grupe;
- c) priprema i predstavljanje materijala o teoriji predmeta koji se proučava;
- d) predavanje i pokazivanje praktičnih aspekata drame, plesa, vizuelnih i drugih umjetnosti;
- e) zadavanje vježbi i rada u skladu sa nivoom, interesima i talentima učenika/studenata;
- f) procjena studenata/učenika i davanje savjeta, kritika i podsticanje;
- g) revidiranje nastavnog programa, sadržaja, materijala i nastavnih metoda;
- h) priprema učenika/studenata za ispite, izvođenje i ocjenjivanja;
- i) organiziranje obilazaka i posjećivanje izložbi i izvođenja;
- j) organiziranje i prisustvovanje izvođenjima ili izložbama studenata/učenika.

Primjeri zanimanja:

- 2355.001 Profesor plesa (privatni časovi)
- 2355.002 Profesor slikanja (privatni časovi)

2356 NASTAVNICI INFORMACIJSKIH TEHNOLOGIJA U NEFORMALNOM OBRAZOVANJU

Nastavnici informacijskih tehnologija u neformalnom obrazovanju razvijaju, prave raspored i provode programe obuke i kurseve za korisnike računara i drugih informacionih tehnologija van osnovnog osnovnog, srednjeg i visokog obrazovnog sistema.

Poslovi obuhvataju:

- a) identifikiranje potreba za obukom iz informacionih tehnologija i zahtjeva individualnih korisnika i organizacija;
- b) priprema i razvoj materijala za obuku i pomagala kao što su priručnici, vizuelna pomagala, online obuka, modela za demonstracije, i literature za obuku;
- c) izrada, koordiniranje, raspoređivanje i provođenje programa obuke i razvoj programa koji će se sprovesti u obliku individualne i grupne instruktaže, i koji će olakšati sastanke radnih grupa; prezentacije i konferencije;
- d) praćenje i procjena kvaliteta obuke i njene efikasnosti, i sagledavanje i izmjena

- ciljeva, metoda i kurseva obuke;
- e) prikupljanje, ispitivanje osnovnog materijala radi potpunog razumijevanja predmetne materije i sistema;
- f) praćenje novih verzija, softvera i općih kretanja informacione tehnologije, pisanje proizvoda za krajnje korisnike, priručnici, online pomoć, i uputstva za rad i održavanje.

Primjeri zanimanja:

-2356.001 Predavač iz oblasti računara

-2356.002 Predavač iz oblasti softvera

2359 STRUČNJACI ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE DRUGDJE NERASPOREĐENI

Ova grupa obuhvata stručnjake obrazovanje na drugom mjestu neraspoređene u podgrupi 23. Na primjer, grupa obuhvata osobe koje daju privatne časove iz predmeta osim stranih jezika i umjetnosti, i osobe koje daju obrazovne (nastavne) savjete studentima/učenicima.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjena nivoa sposobnosti učenika/studenta i utvrđivanje potreba za učenjem;
- b) planiranje, priprema i predaja nastavnog programa, lekcija i radionica za pojedince i grupe;
- c) priprema i predstavljanje materijala o teoriji predmetne oblasti koja se proučava;
- d) podučavanje i pokazivanje praktičnih aspekata predmetne oblasti koja se proučava;
- e) zadavanje vježbi i rada koji odgovoraju nivou, interesovanjima i sposobnostima učenika/studenata;
- f) procjena studenata i davanje savjeta, kritike i podsticanje;
- g) revidiranje nastavnog programa, sadržaja kursa, materijala za kurseve i metode predavanja
- h) priprema studenata za ispite i ocjenjivanja;
- i) davanje savjeta studentima u pogledu obrazovnih pitanja kao što su izbor kurseva i programa, raspored časova, prilagođavanje škole, navike u učenju i planiranje karijere;
- j) davanje savjeta studentima da bi im pomogli da shvate i prevaziđu osobne, socijalne ili bihevioralne probleme koji utječu na njihovo obrazovanje;
- k) priprema studenata za sticanje daljeg iskustva ohrabrujući ih da ispituju mogućnosti učenja i da istraju u daljem savladavanju zadataka.

Primjeri zanimanja:

-2359.004 Nastavnik praktične nastave

-2359.005 Nastavnik predškolskog vaspitanja

-2359.011 Savjetnik u vaspitno-obrazovnom zavodu

24 STRUČNJACI ZA POSLOVANJE I UPRAVLJANJE

Stručnjaci za poslovanje i upravljanje obavljaju analitičke, konceptualne i praktične zadatke da bi pružili usluge iz finansija, razvoja ljudskih resursi, odnosa s javnošću i marketinga, prodaje iz tehničkih, medicinskih, informaciono-komunikacionih oblasti i provođenje, sagledavanje organizacionih struktura, metoda i sistema kao i kvantitativne analize informacija koje utječu na investicione programe.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj podgrupi obično obuhvataju: prikupljanje, analiziranje i tumačenje informacija o finansijskoj likvidnosti, troškovnim strukturama i poslovnoj efikasnosti organizacija; provođenje revizija, priprema finansijskih izvještaja i kontroliranje blagajničkih sistema za organizacije; izrada i razmatranje finansijskih planova i strategija, izvršenje kupoprodajnih naloga, i ugovaranje kupovine i prodaje robe; izrada, primjena i

procjena programa za zapošljavanje i ocjenu i obuku osoblja; istraživanje, razvoj i primjena marketinških kampanja i kampanja odnosa s javnošću; proučavanje i razvoj metoda i politika za poboljšanje i unapređenje (promoviranje) državnih i poslovnih aktivnosti i efikasnosti; sticanje novih znanja o proizvodima i uslugama poslodavca i konkurencije, i o tržišnim uslovima; praćenje potreba klijenata i opisivanje i prezentacija proizvoda i usluga klijentima.

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

241 STRUČNJACI ZA FINANSIJSKO POSLOVANJE

242 STRUČNJACI ZA UPRAVLJANJE

243 STRUČNJACI ZA MARKETING, PRODAJU I ODNOS S JAVNOŠĆU

241 STRUČNJACI ZA FINANSIJSKO POSLOVANJE

Stručnjaci za finansijsko poslovanje planiraju, provode, organiziraju, primjenjuju, ulažu, upravljaju kvantitativnim analizama finansijskih računovodstvenih sistema ili fondova za stanovništvo, ustanove ili privatne institucije.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: pripremu i organiziranje finansijskih izvještaja (obračuna) za organizaciju; razmatranje finansijskih materijala organizacije; davanje finansijskih savjeta pojedincima i organizacijama; priprema analitičkih izvještaja o segmentima ekonomije ili o cjelokupnoj ekonomiji.

Zanimanja iz područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2411 RAČUNOVOĐE

2412 SAVJETNICI ZA FINANSIJE I INVESTICIJE

2413 FINANSIJSKI ANALITIČARI

2411 RAČUNOVOĐE

Računovođe planiraju, organiziraju i primjenjuju knjigovodstvene sisteme za pojedince i ustanove. Neka zanimanja koja su ovdje razvrstavaju proučavaju i analiziraju računovodstvenu i finansijsku dokumentaciju pojedinaca i ustanova da bi provjerili tačnost i saobraznost sa ustanovljenim knjigovodstvenim standardima i procedurama.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta o planiranju i primjeni budžetske, računovodstvene, kontrolne politike i sistema;
- b) priprema i potvrđivanje finansijskog obračuna radi predstavljanja upravi, dioničarima i zakonskim ili drugim tijelima;
- c) priprema povrata poreza, davanje savjeta o poreskim problemima i osporavanje spornih tvrdnji pred poreskim činovnicima;
- d) priprema ili izvještavanje o predviđanjima dobiti i budžeta;
- e) provođenje finansijskih istraga kao na primer zbog utaje, nesolventnosti i bankrotstva;
- f) revizija računa i knjigovodstvene dokumentacije;
- g) provođenje istraga i davanje savjeta upravi o finansijskim aspektima produktivnosti, dionica, prodaji, novim proizvodima, itd.;
- h) razmišljanje i kontrola sistema radi potvrđivanja jediničnih troškova proizvoda i usluga.

Primjeri zanimanja:

-2411.006 Računovođa

- 2411.007 Revizor
- 2411.011 Samostalni računovođa
- 2411.014 Stručni saradnik–instruktor za računovodstvene poslove

2412 SAVJETNICI ZA FINANSIJE I INVESTICIJE

Finansijski i investicioni savjetnici izrađuju finansijske planove za pojedince i organizacije, i ulažu i upravljaју sredstvima u njihovo ime.

Poslovi obuhvataju:

- a) izgradnja i održavanje baze klijenata;
- b) razgovor sa klijentima radi utvrđivanje finansijskog stanja i ciljeva, rizika tolerancije i drugih informacija neophodnih za izradu finansijskih planova i investicionih strategija;
- c) postavljanje finansijskih ciljeva, i razvoj i primjena strategija za postizanje finansijskih ciljeva;
- d) organiziranje kupovine i prodaje dionica i mjenica za klijente;
- e) praćenje ulaganja, i razmatranje i revizija investicionih planova na osnovu izmjenjenih potreba i kretanja na tržištu;
- f) davanje preporuka i organiziranje osiguranja radi pokrića (zaštite) klijenata.

Primjeri zanimanja:

- 2412.001 Finansijski savjetnik
- 2412.002 Poreski savjetnik
- 2412.004 Savjetnik za nekretnine

2413 FINANSIJSKI ANALITIČARI

Finansijski analitičari provode kvantitativne analize informacija koje utječu na investicione programe javnih ili privatnih ustanova.

Poslovi obuhvataju:

- a) analiziranje finansijskih informacija radi predviđanja poslova, privrede i ekonomskih uslova za donošenje odluka o ulaganjima;
- b) biti na izvoru informacija i usavršavati se iz oblasti industrijske tehnologije, poslovne, finansijske i ekonomske teorije;
- c) tumačenje podataka koji utječu na investicione programe, kao što su cijene, prinos, stabilnost, budući trendovi u investicionim rizicima i ekonomski utjecaji;
- d) praćenje ekonomskih, industrijskih razvoja i razvoja preduzeća analiziranjem informacija dobijenih iz finansijskih publikacija i službi, investicionih bankarskih firmi, državnih tijela, privrednih publikacija, izvora kompanija, i kroz osobne razgovore;
- e) davanje preduzećima, investicionom osoblju firme ili investicionoj javnosti preporuka u vezi ulaganja i vremena za ulaganje;
- f) utvrđivanje cijena po kojima bi hartije od vrijednosti trebalo ponuditi javnosti;
- g) priprema akcionih planova za ulaganje na osnovu finansijskih analiza.
- h) Procjenjivanje i upoređivanje relativnog kvaliteta raznih hartija od vrijednosti u datoj grani djelatnosti;
- i) davanje usmenih i pismenih izvještaja o općim ekonomskim trendovima, individualnim korporacijama i cijelim industrijama.

Primjeri zanimanja:

- 2413.002 Nadzornik tržišta kapitala
- 2413.004 Savjetnik za proračune

242 STRUČNJACI ZA UPRAVLJANJE

Stručnjaci administracije primjenjuju razne koncepte i teorije za poboljšanje efikasnosti organizacija i pojedinaca u okviru organizacije.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: procjena structure organizacija i predlaganje oblasti za poboljšanje; provjeravanje da li su operativne aktivnosti organizacije u skladu sa ciljevima politike organizacije; zapošljavanje, obuka, usavršavanje i davanje savjeta osoblju u organizaciji.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

- 2421 POSLOVNI I ORGANIZACIJSKI ANALITIČARI
- 2422 STRUČNJACI ZA STRATEŠKO PLANIRANJE
- 2423 STRUČNJACI ZA KADROVE I KARIJERU
- 2424 STRUČNJACI ZA OSPOSOBLJAVANJE I OSOBNI RAZVOJ

2421 POSLOVNI I ORGANIZACIJSKI ANALITIČARI

Poslovni i organizacijski analitičari pomažu organizacijama da postignu veću efikasnost i rješe organizacione probleme. Proučavaju organizacione strukture, metode, sisteme i procedure.

Poslovi obuhvataju:

- a) pomaganje i podsticanje razvoja ciljeva, strategija i planova radi zadovoljenja klijenata i efikasne upotrebe sredstava organizacije;
- b) analiziranje i procjena tekućih sistema i struktura;
- c) razmatranje trenutnih sistema sa osobljem i posmatranje sistema na svim nivoima organizacije;
- d) usmjeravanje klijenata ka efikasnijem organiziranju i razvojnim rješenjima organizacionih problema;
- e) provođenje i razmatranje radnih studija analiziranjem postojećih i predloženih metoda i procedura kao što su administrativne i činovničke procedure;
- f) obilježavanje i analiziranje grafikona, dokumentacije, planova, priručnika i opisa poslova organizacije;
- g) priprema i predlaganje revizije metoda i procedura, promjene rada, ponovno definiranje poslova i rješavanje organizacionih problema;
- h) pomaganje u primjeni boljih preporuka, izdavanje revidiranih priručnika sa uputstvima i preporukama i sastavljanje druge dokumentacije;
- i) pregled radnih procedura i davanje savjeta o procedurama i standardima.

Primjeri zanimanja:

- 2421.001 Analitičar studija rada i vremena
- 2421.006 Menadžer kvaliteta
- 2421.012 Savjetnik direktora

2422 STRUČNJACI ZA STRATEŠKO PLANIRANJE

Stručnjaci za strateško planiranje razvijaju i analiziraju politike koje usmjeravaju izradu, primjenu i izmjenu državnih i privrednih poslova i programa.

Poslovi obuhvataju:

- a) stupanje u kontakt i konsultiranje sa program administratorima i drugim

- zainteresiranim stranama radi identificiranja potreba za politikom;
- b) pregled postojećih politika i zakona radi identificiranja anomalija i zastarjelih odredbi;
 - c) istraživanje socijalnih, ekonomskih i industrijskih trendova, i očekivanja klijenata u pogledu programa i pruženih usluga;
 - d) formuliranje i analiziranje političkih opcija, priprema kratkih izvještaja i preporuka za promenu politike i davanje savjeta o boljim opcijama;
 - e) procjena utjecaja, finansijskih implikacija, interakcija s ostalim programima i političku i administrativnu izvodljivost politike;
 - f) provođenje ocjena opasnosti i rizika i izrada odgovora (reakcija);
 - g) sagledavanje rada iprograma radi obezbjeđenja usklađenostisa politikama organizacije.

Primjeri zanimanja:

- 2422.001 Analitičar javnih ili poslovnih politika
- 2422.002 Stručnjak strateškog planiranja

2423 STRUČNJACI ZA KADROVE I KARIJERU

Stručnjaci za kadrove i karijeru pružaju stručne poslovne usluge vezane za politiku ljudskih resursa kao što su zapošljavanje radnika ili razvoj, analize zanimanja i stručno usavršavanje.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta i obavljanje funkcija vezanih za zapošljavanje radnika, obuku, unapređenje i uspostavljanje odnosa zaposleni-rukovodilac ili za druge oblasti politike o ljudskim resursima;
- b) proučavanje i analiziranje poslova koji se obavljaju u ustanovi raznim sredstvima, uključujući irazgovore sa radnicima, nadzornicima i rukovodećim kadrom i pismeno iznošenje detaljnog stava ili opisa zanimanja na osnovu dobijenih informacija;
- c) priprema informacija o zanimanjima ili rad na sistemima klasifikacije zanimanja;
- d) davanje savjeta i rad na tekućim i drugim aspektima posla i analiza zanimanja u oblastima kao što su upravljanje kadrovima, istraživanje o radnoj snazi i planiranje obuke radne snage, ili davanje informacija o zanimanju i upućivanje ka stručnom usavršavanju;
- e) izučavanje i davanje savjeta pojedincima o mogućnostima za zapošljavanje, izboru karijere i daljem obrazovanju ili obuci koja bi bila poželjna.

Primjeri zanimanja:

- 2423.001 Analitičar zanimanja
- 2423.006 Savjetnik za profesionalno informisanje
- 2423.007 Savjetnik za studentska pitanja

2424 STRUČNJACI ZA OSPOSOBLJAVANJE I OSOBNI RAZVOJ

Stručnjaci za osposobljavanje i osobni razvoj planiraju, osmišljavaju, provode i ocjenjuju obuku i razvojne programe da bi rukovodeći kadrovi i zaposlena osoba stekli vještine i razvili kompetencije koje traže organizacije radi ispunjavanja organizacionih ciljeva.

Poslovi obuhvataju:

- a) identificiranje potreba za obukom i zahtjeva pojedinaca i organizacija;
- b) utvrđivanje ciljeva za razvoj kadrova i ocjenjivanje rezultata obuke;
- c) priprema i izrada materijala i pomagala za obuku kao što su priručnici, vizuelna pomagala, online časovi, modeli za demonstriranje, i literature;
- d) osmišljavanje, koordiniranje, pravljenje rasporeda i provođenje obuke i razvojnih programa koji se mogu obaviti u obliku individualne i grupne instruktaže, i

- organiziranje radionica, sastanaka, demonstracija i konferencija;
- e) povezivanje sa spoljnim pružaocima usluga obuke radi organiziranja posebne obuke i razvojnih programa;
 - f) promoviranje obuke i razvoja u/van organizacije, i ocjenjivanja ovih promotivnih akcija;
 - g) praćenje i ocjenjivanje kvaliteta obuke u/van organizacije i njene efikasnosti, i pregled i izmjena ciljeva obuke, metoda i kurseva;
 - h) sakupljanje, proučavanje materijala s osnovnim informacijama da bi se shvatile razne predmetne teme i sistemi.

Primjeri zanimanja:

- 2424.001 Inženjer za sigurnosti na radu
- 2424.003 Savjetnik za osobnu i poslovnu uspješnost

243 STRUČNJACI ZA MARKETING, PRODAJU I ODNOS S JAVNOŠĆU

Stručnjaci za marketing, prodaju i odnose s javnošću, planiraju, izrađuju, koordiniraju i primenjuju programe za diseminaciju informacija radi reklamiranja organizacija, proizvoda i usluga, predstavljanja preduzeća kod prodaje lepeze tehničkih, industrijskih, medicinskih, farmaceutskih i IT proizvoda i usluga.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: davanje naloga za i provođenje istraživanja tržišta, analiziranje rezultata, i planiranje reklamnih aktivnosti i aktivnosti odnosa s javnošću; podržavanje razvoja poslova kroz pripremu i postizanje marketinških ciljeva, politika i programa; planiranje i organiziranje reklamnih kampanja; ocjenjivanje i izbor materijala koji su pisci, fotografi, ilustratori i drugi poslali radi stvaranja povoljne reklame; upoznavanje sa proizvodima i uslugama naručioca posla i njegove konkurencije, i sa tržišnim uslovima; procjenjivanje potreba potrošača (klijenata) i prikazivanje proizvoda i usluga kupcima; redovno obilaženje klijenata radi određivanja načina djelovanja na tržištu; kotiranje i pregovaranje oko cijena i uslova kreditiranja, i izvršenje ugovora.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

- 2431 STRUČNJACI ZA OGLAŠAVANJE I MARKETING
- 2432 STRUČNJACI ZA ODNOS S JAVNOŠĆU
- 2433 STRUČNJACI ZA PRODAJU TEHNIČKIH I MEDICINSKIH PROIZVODA /OSIM IKT/
- 2434 STRUČNJACI ZA PRODAJU INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

2431 STRUČNJACI ZA OGLAŠAVANJE I MARKETING

Stručnjaci za oglašavanje i marketing osmišljavaju i koordiniraju reklamnim strategijama i kampanjama, određuju tržište za nove proizvode i usluge, i identificiraju i razvijaju tržišne mogućnosti za nove i postojeće proizvode i usluge.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje, izrada i organiziranje reklamnih politika i kampanja radi pružanja podrške prodajnim ciljevima;
- b) davanje savjeta rukovodiocima i klijentima o strategijama i kampanjama za osvajanje ciljnih tržišta, podizanje svijesti kupaca i efikasno promoviranje obilježja proizvoda i usluga;
- c) sastavljanje reklamnih tekstova i medija skripti, i organiziranje televizijskih i filmskih produkcija i objavljivanje u medijima;

- d) analiziranje podataka u vezi šablona kupcima i njihovih ukusa;
- e) tumačenje i predviđanje tekućih i budućih trendova kupaca;
- f) istraživanje potencijala potražnje i karakteristika tržišta za nove proizvode i usluge i prikupljanje i analiziranje podataka i drugih statističkih informacija;
- g) pomoć u razvoju poslovanja kroz pripremu i postizanje marketinških ciljeva, politika i programa;
- h) davanje naloga za provođenje istraživanja tržišta radi identificiranja tržišnih mogućnosti za nove i postojeće proizvode i usluge;
- i) davanje savjeta o svim elementima marketinga kao što su razni proizvodi, cijene, reklamne i prodajne promocije, prodajni i distributivni kanali.

Primjeri zanimanja:

- 2431.001 Analitičar istraživanja tržišta
- 2431.002 Oglašivač
- 2431.004 Savjetnik za prodajne metode

2432 STRUČNJACI ZA ODNOS S JAVNOŠĆU

Stručnjaci za odnose s javnošću planiraju, osmišljavaju, provode i ocjenjuju strategije informiranja i komunikacije kojom se bolje shvata i prihvata određeni posao i druge organizacije, njihovi proizvodi i usluge, i njihova uloga u zajednici.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje i organiziranje reklamnih kampanja i komunikacionih strategija;
- b) davanje savjeta izvršiocima o implikacijama njihovih politika o odnosima s javnošću, programima i praksu kroz pripremu i kontrolu objavljivanja novosti i novinskih saopćenja;
- c) provođenje i davanje naloga za istraživanja o javnom mnijenju, analiziranje rezultata i planiranje promotivnih kampanja i kampanja odnosa s javnošću;
- d) organiziranje posebnih događaja, seminara, zabava, takmičenja i društvenih aktivnosti radi promoviranja dobre volje i povoljne reklame;
- e) zastupanje organizacija i organiziranje intervjua sa reklamnim medijima;
- f) prisustvovanje na poslovnim, društvenim i drugim događajima radi promoviranja organizacije;
- g) naručivanje i dobijanje fotografija i drugog ilustrativnog materijala;
- h) izbor, ocjena i revidiranje materijala koji su dostavili pisci reklama, fotografi, ilustratori i drugi radi stvaranja povoljne reklame.

Primjeri zanimanja:

- 2432.001 Savjetnik za odnose s javnošću

2433 STRUČNJACI ZA PRODAJU TEHNIČKIH I MEDICINSKIH PROIZVODA /OSIM IKT/

Stručnjaci za prodaju tehničkih i medicinskih proizvoda (izuzev IKT) predstavljaju kompanije kod prodaje šire lepeze industrijskih, medicinskih i farmaceutskih proizvoda i usluga industrijskim, poslovnim, stručnim i drugim ustanovama.

Poslovi obuhvataju:

- a) sastavljanje spiskova o mogućim klijentovim poslovima korištenjem registra i drugih izvora;
- b) upoznavanje sa proizvodima i uslugama naručioca posla i njegove konkurencije, i tržišnim uslovima;
- c) redovno obilaženje klijenata radi utvrđivanja načina djelovanja u odnosu na prodajne mogućnosti;
- d) procjenjivanje potreba i sredstava klijenata i davanje preporuka za odgovarajuće

- proizvode ili usluge;
- e) davanje informacija za dizajn proizvoda tamo gdje se proizvodi i usluge moraju uskladiti sa potrebama klijenata;
 - f) sastavljanje izvještaja i prijedloga kao dio prodajne prezentacije radi prikazivanja koristi od korišćenja proizvoda ili usluge;
 - g) procjena troškova instaliranja i održavanja opreme ili usluge;
 - h) praćenje promjena potreba klijenata i konkurentske aktivnosti, i izvještavanje o tome rukovodioca prodaje;
 - i) kotiranje i pregovaranje cijena i kreditnih uslova, i priprema i izvršenje ugovora;
 - j) organiziranje isporuke proizvoda, instaliranje opreme i pružanje usluga;
 - k) izvještavanje rukovodioca prodaje o izvršenoj prodaji i mogućnostima prodaje proizvoda i usluga;
 - l) konsultiranje s klijentima poslije prodaje da bi se provjerilo da li su riješeni problemi zadovoljstva klijenta i pružila podrška.

Primjeri zanimanja:

- 2433.001 Tehnički zastupnik prodaje

2434 STRUČNJACI ZA PRODAJU INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Stručnjaci za prodaju informaciono-komunikacione tehnologije prodaju, u veleprodaji, razne računarske hardvere, softwere i druge informaciono-tehnološke proizvode i usluge, uključujući i instaliranje i davanje stručnih informacija, po potrebi.

Poslovi obuhvataju:

- a) traženje naloga i prodaja proizvoda maloprodaji, industrijskim, veleprodajnim i drugim ustanovama;
- b) prodaja tehničke opreme, materijala i srodnih usluga poslovnim osobama ili pojedincima;
- c) razmatranje potreba za novim i postojećim kupcima i davanje stručnih informacija o tome kako određena oprema, materijal i usluge ispunjavaju te potrebe;
- d) kotiranje i utvrđivanje cijena i kreditnih uslova, i izvršenje ugovora i evidentiranje naloga (porudžbina);
- e) ažuriranje evidencija klijenata i sastavljanje izvještaja o prodaji;
- f) organiziranje isporuke robe, instaliranje opreme i pružanje usluga;
- g) izvještavanje o reakcijama klijenata i zahtjevima za proizvođače

Primjeri zanimanja:

-2434.001 Tehnički zastupnik za prodaju informacione opreme

25 STRUČNJACI ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Stručnjaci za informaciono-komunikacione tehnologije provode istraživanja, planiraju, osmišljavaju, pišu, testiraju, daju savjete i unapređuju informaciono-tehnološke sisteme, hardver, softwere i srodne koncepte za posebne primjene; sastavljaju prateću dokumentaciju uključujući načela, politike i procedure; i dizajniraju, razvijaju, kontroliraju, održavaju i podržavaju baze podataka i druge informacione sisteme radi optimalnog rada i tačnosti i bezbjednosti podataka.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: istraživanje upotrebe informacione tehnologije u poslovanju; identificiranje oblasti za poboljšanje i istraživanje teoretskih aspekata i radnih metoda za korištenju računara; ocjena, planiranje i dizajniranje konfiguracija hardvera ili softvera za posebne primjene uključujući internet, intranet i multimedijalne sisteme; osmišljavanje, pisanje, testiranje i održavanje informatičkih programa, dizajniranje i razvoj sheme baze podataka i sistema za održavanje baza podataka; izrada

i primjena planova bezbjednosti i politike za korištenju podataka, i korištenju kompjuterskih mreža; analiziranje, razvoj, tumačenje i procjena dizajna složenog sistema i specifikacija za konfiguracije, izrada modela podataka i dijagrama u razvoju, konfiguriranju i integriranju kompjuterskih sistema.

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

251 STRUČNJACI ZA RAZVOJ I ANALITIČARI PROGRAMSKE OPREME I RAČUNARSKIH APLIKACIJA

252 STRUČNJACI ZA BAZU PODATAKA I MREŽE

251 STRUČNJACI ZA RAZVOJ I ANALITIČARI PROGRAMSKE OPREME I RAČUNARSKIH APLIKACIJA

Stručnjaci za razvoj i analitičari programske opreme i računarskih aplikacija provode istraživanja, planiraju, dizajniraju, pišu, testiraju, daju savjete o informaciono-komunikacionim sistemima kao što su hardveri, softweri i druge aplikacija, unapređuju ih radi ispunjenja posebnih zahtjeva.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: istraživanje upotrebe informacione tehnologije u poslovanju i identifikiranje oblasti koje bi mogle da se unaprijede radi veće efikasnosti; provođenje istraživanja o teoretskim aspektima i operativnim metodama za korištenje računara; procjena, planiranje i dizajniranje konfiguracija za hardver, softwer za posebne aplikacije; dizajniranje, pisanje, testiranje i održavanje kompjuterskih programa za posebne zahtjeve, ocjenjivanje, planiranje i dizajniranje internet, intranet i multimedijalnih sistema.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2511 SISTEMSKI ANALITIČARI

2512 STRUČNJACI ZA RAZVOJ SOFTWARE

2513 STRUČNJACI ZA WEB I MULTIMEDIJU

2514 PROGRAMERI RAČUNARSKIH APLIKACIJA

2519 STRUČNJACI ZA RAZVOJ I ANALITIČARI PROGRAMSKE PODRŠKE I RAČUNARSKIH APLIKACIJA DN

2511 SISTEMSKI ANALITIČARI

Analitičari sistema provode istraživanja, analiziraju i procjenjuju zahtjeve klijenata za informacionim tehnologijama, analiziranju procedure ili probleme, i sastavljaju i provode predloge, preporuke i planove za unapređenje sadašnjih ili budućih informacionih sistema. Poslovi obuhvataju:

- a) konsultiranje s drugim korisnicima radi formuliranja i dokumentiranja zahtjeva sa rukovodećim kadrovima radi postizanja dogovora o načelima sistema;
- b) identifikiranje i analiziranje poslovnih procesa, procedura i radnih praksi;
- c) identifikiranje i ocjenjivanje neefikasnosti i preporučivanje optimalnih poslovnih praksi, i funkcionalnosti sistema i ponašanja;
- d) preuzimanje odgovornosti za nalaženje funkcionalnih rješenja, kao što su stvaranje, usvajanje i primjena sistemskih testova;
- e) sastavljanje funkcionalnih specifikacija za stručnjake za razvoj softwera;
- f) širenje ili izmjena sistema radi poboljšanja rada ili za korištenju u druge svrhe;
- g) koordiniranje i povezivanje kompjuterskih sistema u okviru organizacije radi veće kompatibilnosti.

Primjeri zanimanja:

- 2511.001 Analitičar sistema (IT)
- 2511.002 Analitičar sistema inženjersko-naučnih procesa
- 2511.003 Analitičar sistema poslovnih procesa

2512 STRUČNJACI ZA RAZVOJ SOFTWARE

Stručnjaci za razvoj softwera istražuju, analiziraju i procjenjuju zahtjeve za postojeće ili nove softverske aplikacije i operativne sisteme, i dizajniraju, nalaze, testiraju i održavaju softverska rješenja radi ispunjenja tih zahtjeva.

Poslovi obuhvataju:

- a) istraživanje, analiziranje i ocjenjivanje zahtjeva za softverske aplikacije i operativne sisteme;
- b) istraživanje, dizajniranje i razvoj kompjuterskih softverskih sistema;
- c) konsultiranje s inženjerima radi procjene interfejsa između hardvera i softwera;
- d) sastavljanje i rukovođenje procedurama za testiranje softwera i njegovu validaciju;
- e) izmjena postojećih softwera radi ispravke grešaka, prilagođavanja novom hardveru ili nadogradnju interfejsa i poboljšanja rada;
- f) rukovođenje softverskim programiranjem i sastavljanje dokumentacije;
- g) ocjena, razvoj procedura za nadogradnju i održavanje operativnih sistema, komunikacionih okruženja i aplikacija;
- h) konsultiranje s klijentima u pogledu održavanja softverskog sistema.

Primjerizanimanja:

- 2512.002 Softwer inženjer

2513 STRUČNJACI ZA WEB I MULTIMEDIJU

Stručnjaci za razvoj web-a i multimedija kombiniraju znanje iz oblasti dizajna i tehnologije radi istraživanja, analiziranja, ocjenjivanja, dizajniranja, programiranja i izmjena internet sajtova, i aplikacija koje spajaju tekst, grafikone, animacije, slike, audio i video displej, i druge interaktivne medije.

Poslovi obuhvataju -analiziranje, dizajniranje i izrada internet sajtova primjenom umjetnosti i kreativnosti sa programiranjem i pisanjem jezika i interfejsa sa operativnim okruženjima; dizajniranje i izrada digitalnih animacija, slika, prezentacija, igrice, audio i video klipova i internet aplikacija korištenjem multimedijalnog softwera, alata i ostalo, interaktivnih grafikona i programskih jezika; komuniciranje sa stručnjacima za mrežu u pogledu pitanja vezanih za web, kao što su bezbjednost ili host websajtova, kontrola i primjena bezbjednosti internet servera, dodjeljivanje prostora, pristup korisnika, nastavak poslovanja, backup, podizanje sistema poslije havarije; dizajniranje i integriranje kompjuterske šifre s ostalim specijalizovanim inputima, kao što su slike, audio fajlovi ipisanje jezika, izrada, održavanje i podrška websajtovima; prisustvovanje analizama, specifikacijama i izradi internet strategija, metodogija za websajtove i razvojnim planovima.

Primjeri zanimanja:

- 2513.001 Inženjer za računarsku grafiku

2514 PROGRAMERI RAČUNARSKIH APLIKACIJA

Programeri računarskih aplikacija pišu i održavaju programske šifre navedene u tehničkim uputstvima i specifikacijama za aplikacije softwera i operativne sisteme.

Poslovi obuhvataju:

- pisanje i održavanje programske šifre iz uputstava i specifikacija u skladu sa standardima kvaliteta;
- revidiranje, popravka ili proširenje postojećih programa radi povećanja operativne efikasnosti ili prilagođavanja novim zahtjevima;
- testiranje programa softverskih aplikacija radi provjere da li pružaju željenu informaciju;
- prikupljanje i pisanje dokumentacije o programskom razvoju;
- identificiranje i saopćavanje tehničkih problema, procesa i rješenja.

Primjeri zanimanja:

- 2514.001 Programer
- 2514.002 Programer inženjersko-naučnih primjena
- 2514.006 Programer za računarske mreže

2519 STRUČNJACI ZA RAZVOJ I ANALITIČARI PROGRAMSKE OPREME I RAČUNARSKIH APLIKACIJA DN

Ova grupa obuhvata projektante softvera i aplikacija i analitičare na drugom mjestu nepomenute u područnoj grupi 251. Na primjer, grupa obuhvata one stručnjake koji su specijalizirani za obezbjeđenje kvaliteta uključujući testiranje softvera.

Poslovi obuhvataju:

- izrada i dokumentiranje planova za testiranje softvera;
- instaliranje softvera i hardvera i konfiguriranje operativnog sistema za testiranje;
- provjera da li programi funkcioniraju prema zahtjevima korisnika i utvrđenim smjernicama;
- analiziranja i dokumentiranja rezultata sa testiranja softverske aplikacije i informaciono-tehnoloških sistema;
- projektiranje i primjena politika, procedura i skripti za testiranje softvera i informacionog sistema.

Primjeri zanimanja:

- 2519.001 Informatičar
- 2519.002 Inženjer informacijskih sistema
- 2519.008 Sistem programer

252 STRUČNJACI ZA BAZE PODATAKA I RAČUNARSKE MREŽE

Stručnjaci za baze podataka i računarske mreže osmišljavaju, razvijaju, kontroliraju, održavaju i podržavaju optimalan rad i bezbjednost informaciono-tehnoloških sistema i infrastrukture, uključujući baze podataka, hardver i softwer, mreže i operativne sisteme. Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: dizajniranje i izrada baze podataka, struktura podataka, glosara i navođenje konvencija za projekte informacionih sistema; dizajniranje, izgradnja, izmjena, integriranje i testiranje sistema za upravljanje bazama podataka; izrada i primjena planova bezbjednosti, politike o upravljanju podacima, dokumentacije i standarda; održavanje i upravljanje računarskim mrežama i srodnim informatičkim okruženjima; analiziranje, sastavljanje, tumačenje i ocjenjivanje dizajna složenih sistema i specifikacija, modela podataka i dijagrama tokom razvoja, konfiguriranja i integriranja kompjuterskih sistema.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2521 DIZAJNERI I ADMINISTRATORI BAZA PODATAKA
2522 SISTEM ADMINISTRATORI
2523 STRUČNJACI ZA RAČUNARSKE MREŽE
2529 STRUČNJACI ZA BAZE PODATAKA I RAČUNARSKE MREŽE

2521 DIZAJNERI I ADMINISTRATORI BAZA PODATAKA

Stručnjaci za baze podataka i administratori dizajniraju, razvijaju, kontroliraju, održavaju i podržavaju optimalan rad i bezbjednost baza podataka.

Poslovi obuhvataju:

- a) projektiranje baze podataka, struktura podataka, tabela, glosara i imena konvencija za projekte o informacionim sistemima;
- b) dizajniranje, izgradnja, izmjena, integrisanje, primjena i testiranje sistema za upravljanje bazama podataka;
- c) provođenje istraživanja i davanje savjeta o izboru, primjeni alata za upravljanje bazama podataka;
- d) izrada i primjena politike za upravljanje podacima, dokumentacije, standarda i modela za tu svrhu;
- e) izrada politika i procedura za pristup korištenju baza podataka i za backup i vraćanje podataka;
- f) uspostavljanje operativnog i preventivnog backupa, procedura za vraćanje podataka i primjena bezbjednosti i kontrola tačnosti.

Primjeri zanimanja:

-2521.001 Administrator baza podataka

2522 SISTEM ADMINISTRATORI

Sistem administratori razvijaju, kontroliraju, održavaju i podržavaju optimalan rad i bezbjednost informaciono-tehnoloških sistema.

Poslovi obuhvataju:

- a) održavanje i upravljanje kompjuterskim mrežama i srodnim kompjuterskim okruženjima uključujući hardver, softver, aplikacije i sve konfiguracije;
- b) davanje preporuka o promjenama radi unaprijeđenja sistema i konfiguracija mreže, i utvrđivanja zahtjeva za hardverom i softverom u vezi s tim promjenama;
- c) utvrđivanje hardvverskih i softverskih problema;
- d) čuvanje podataka i vraćanje izgubljenih podataka;
- e) rukovanje konzolama radi praćenja rada kompjuterskih sistema i mreža, i koordiniranja pristupom i korištenjem mreže.

Primjeri zanimanja:

-2522.002 Inženjer sistema za personalne računare

-2522.004 Sistem inženjer

2523 STRUČNJACI ZA RAČUNARSKE MREŽE

Stručnjaci za računarske mreže istražuju, analiziraju i preporučuju strategije za strukturu mreže i razvoj, primjenu, upravljanje, održavanje i konfiguriraju mrežni hardver i softver,

i prate probleme i povećavaju performanse.

Poslovi obuhvataju:

- a) analiziranje, razvoj, tumačenje i ocjenjivanje dizajna složenog sistema i specifikacije strukture, modela podataka i dijagrama kod razvoja, konfiguriranja i integriranja računarskih sistema;
- b) istraživanje, analiziranje, ocjenjivanje i praćenje infrastructure mreže radi provjere da li su mreže konfigurirane tako da obezbjeđuju optimalan rad;
- c) procjenjivanje i preporučivanje poboljšanja mreže i integriranje hardvera, softvera, komunikacionih i operativnih sistema;
- d) pružanju stručnih usluga kod rješavanja mrežnih problema i hitnih slučajeva;
- e) instaliranje, konfiguriranje, testiranje, održavanje i upravljanje novim i nadograđenim mrežama, aplikacijama za baze podataka, serverima i radnim stanicama;
- f) priprema i održavanje registra procedura i dokumentacije o mreži, i evidentiranje grešaka kao i njihovo rješavanje, unapređenje i izmjene na mreže, i sastavljanje uputstava o održavanju;
- g) praćenje rada mreže, aktivnosti, kapaciteta, i korišćenja mreže radi provjere tačnosti i optimalnog rada.

Primjeri zanimanja:

- 2523.001 Koordinator računarske mreže

2529 STRUČNJACI ZA BAZE PODATAKA I RAČUNARSKE MREŽE, DN

Ova grupa zanimanja obuhvata stručnjake/stručnjakinje za baze podataka i mrežu na drugom mjestu nepomenute u okviru područne grupe 252. Na primjer, grupa obuhvata stručnjake/stručnjakinje za bezbjednost mreža informaciono-komunikacione tehnologije.

Poslovi obuhvataju:

- izradu planova radi čuvanja fajlova protiv slučajne ili neovlašćene izmjene, uništavanja ili saopćavanja i radi ispunjenja potreba za hitnom obradom podataka;
- obuka korisnika i promoviranje svijesti o bezbjednosti da bi sistem bio bezbjedan i poboljšao server i efikasnost mreže;
- razgovor s korisnicima radi razmatranja pitanja kao što su potrebe za pristupom, kršenje bezbjednosti, i promjena programa;
- praćenje tekućih izvještaja o kompjuterskim virusima radi ažuriranja antivirus sistema;
- izmjena kompjuterskih fajlova bezbjednosti radi unosa novog softvera, ispravke grešaka, ili izmjene individualnog statusa pristupa;
- praćenje fajlova podataka i reguliranje pristupa čuvanih informacija u računaru;
- procjena rizika i testiranje sistema za obradu podataka radi provjere da li obrada podataka funkcioniše i radi mjera bezbjednosti;
- kodiranje slanje podataka i postavljanje firewall-a da bi se sačuvala povjerljivost informacija.

26 PRAVNI STRUČNJACI, STRUČNJACI DRUŠTVENIH NAUKA, STRUČNJACI IZ OBLASTI KULTURE

Pravnici, socijalni i kulturološki stručnjaci provode istraživanja, poboljšavaju ili razvijaju koncepte, teorije i operativne metode, ili primjenjuju znanje o pravima, skladištenju ili preuzimanju informacija i artefaktima, psihologiji, socijalnoj zaštiti, politici, ekonomiji, istoriji, religijama, jezicima, sociologiji, drugim društvenim naukama i o umjetnosti i zabavi.

Poslovi obuhvataju: provođenje istraživanja o zakonskim problemima; sastavljanje zakona i propisa; davanje savjeta klijentima u vezi pravnih predmeta; odbrana i vođenje predmeta na sudu; predsjedavanje u sudskim postupcima na sudu; razvoj i održavanje zbirke za biblioteku i galeriju, za arhiv; provođenje istraživanja, unapređenje ili razvoj koncepata, teorija i radnih metoda ili primjena znanja iz oblasti društvenih nauka; osmišljavanje, stvaranje i izvođenje književnih i umjetničkih djela; tumačenje i saopćavanje vijesti, ideja, utisaka i činjenica.

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

261 PRAVNI STRUČNJACI

262 BIBLIOTEKARI, ARHIVARI I KONZERVATORI

263 STRUČNJACI DRUŠTVENIH NAUKA, VJERSKI STRUČNJACI

264 KNJIŽEVNICI, NOVINARI I JEZIKOSLOVCI-LINGVISTI

265 UMJETNIČKI STVARAOCI, DN

261 PRAVNI STRUČNJACI

Pravni stručnjaci provode istraživanje o pravnim problemima, daju savjete klijentima o pravnim aspektima problema, brane ili podnose tužbe na sudu, predsjedavaju u zakonskim postupcima na sudu, sastavljaju zakone i propise.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: davanje pravnih savjeta klijentima, vođenje posla u ime klijenata, i vođenje sporova po potrebi, ili predsjedanje u sudskim postupcima – i izricanje presude na sudu. Može biti obuhvaćen i nadzor drugih radnika.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2611 ADVOKATI

2612 SUDIJE

2619 PRAVNI STRUČNJACI DRUGDJE NERASPOREĐENI

2611 ADVOKATI

Advokati daju pravne savjete klijentima o raznim temama, sastavljaju dokumenta, zastupaju stranke pred upravnim odborima ili na sudovima i brane slučajeve ili vode tužbu na sudu, ili upućuje advokate za vođenje sporova da vode slučaj na višem sudu.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta klijentima o raznim temama i vode pravne poslove u ime stranke;
- b) istraživanje pravnih načela, statute i prethodnih odluka o posebnim slučajevima;
- c) prikupljanje dokaza radi osmišljavanja odbrane ili da bi se podnijela tužba, kroz razgovor sa strankama i svedocima da bi se potvrdile činjenice slučaja;
- d) razmatranje dobijenih informacija i razvoj strategija i argumenata za pripremu predmeta;
- e) odbrana stranaka na sudu i pred upravnim odborima ili upućivanja advokata za vođenje sporova na sudu da se obrate višem sudu;
- f) prihvatanje podneska i pojavljivanje na višem sudu;
- g) postupanje kao tužilac u ime Države;
- h) postizanje dogovora kod predmeta koji obuhvataju pravne sporove;
- i) sastavljanje zakona i priprema državnih propisa na osnovu postojećih zakona;
- j) sastavljanje pravnih dokumenata kao što su ugovori, poslovi s nekretninama i zaostavštine i priprema mišljenja o pravnim pitanjima.

Primjeri zanimanja:

-2611.001 Advokat

-2611.010 Pravni zastupnik
-2611.006 Tužilac

2612 SUDIJE

Sudije predsjedavaju na građanskim i krivičnim sporovima na sudu.

Poslovi obuhvataju:

- a) predsjedavanje suđenjima i saslušanjima;
- b) tumačenje i primjena propisa, procedura i donošenje odluke u vezi prihvatljivosti dokaza;
- c) utvrđivanje prava i obaveza uključenih strana, i kod predmeta koje se vode pred porotom;
- d) upoznaće porotu o tačkama zakona koje važe kod datog predmeta;
- e) razmatranje dokaza kod sporova koji se ne vode pred porotom i donošenje odluke o krivici ili nevinosti ili stepenu odgovornosti optuženog ili tužioca
- f) izricanje presude za osoba osuđena u okviru krivičnih predmeta, utvrđivanje štete ili drugih odgovarajući pravnih lijekova kod građanskih sporova i izdavanje sudskih naloga;
- g) istraživanje zakonskih pitanja i pisanje mišljenja s tim u vezi.

Primjeri zanimanja

-2612.004 Sudija okružnog suda
-2612.009 Sudija Vrhovnog suda

2619 PRAVNI STRUČNJACI DRUGDJE NERASPOREĐENI

Ova grupa zanimanja obuhvata pravnike na drugom mjestu nepomenute u područnoj grupi 261. Na primjer, grupa obuhvata osobe koje obavljaju pravne poslove osim odbrane ili sudskog gonjenja ili predsjedavanja na sudu.

Poslovi obuhvataju:

- a) davanje savjeta o pravnim aspektima raznih osobnih, poslovnih i administrativnih problema;
- b) sastavljanje pravnih dokumenata i ugovora;
- c) organiziranje prijenosa vlasništva;
- d) utvrđivanje, na osnovu istrage, neprirodnih uzroka smrti.

Primjeri zanimanja:

-2619.001 Carinski inspektor
-2619.008 Javni notar
-2619.012 Pravnik

262 BIBLIOTEKARI, ARHIVARI I KONZERVATORI

Bibliotekari, arhivari i konzervatori prikupljaju i održavaju zbirke za arhiv, biblioteke, muzeje, umjetničke galerije, i srodne ustanove.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: procjenjivanje i organiziranje sadržaja arhiva i historijskih, kulturnih i umjetničkih predmeta koje čuvaju na bezbjednom mjestu; organiziranje zbirki i izložbi u muzejima, umjetničkim galerijama i sličnim ustanovama; sakupljanje i održavanje sistematske zbirke snimljenog i objavljenog materijala i stavljanje istog na raspolaganje korisnicima biblioteka i sličnih ustanova; priprema naučnih radova i

izvještaja; provođenje istraživanja.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2621 ARHIVARI I KONZERVATORI

2622 BIBLIOTEKARI I DOKUMENTARISTI

2621 ARHIVARI I KONZERVATORI

Arhivari i konzervatori sakupljaju, procjenjuju i obezbjeđuju bezbjedno čuvanje sadržaja arhive, umjetničkih predmeta i dokumentacije od historijskog, kulturnog, administrativnog i umjetničkog značaja. Planiraju, osmišljavaju i primjenjuju sisteme za čuvanje dokumentacije i historijski vrijednih dokumenata.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjenjivanje i čuvanje dokumentacije za administrativne, historijske, pravne i druge potrebe;
- b) rukovođenje ili priprema indeksa, bibliografija, mikrofilmova i drugih referentnih pomoći za prikupljeni materijal i stavljanje istog na raspolaganje korisnicima;
- c) istraživanje porijekla, distribucija i korištenju materijala i predmeta od kulturnog i historijskog značaja;
- d) organiziranje, sastavljanje i održavanje zbirki umjetničkih, kulturnih, naučnih ili historijskih predmeta;
- e) rukovođenje i klasificiranje i katalogiziranje muzejskih, galerijskih zbirki i organiziranje izložbi;
- f) istraživanje, procjenjivanje i sastavljanje i čuvanje historijski značajnih i vrijednih dokumenata kao što državni dokumenti, privatni dokumenti, fotografije, mape, rukopisi, audio-vizuelni materijali;
- g) priprema naučnih radova i izvještaja;
- h) planiranje i primjena kompjuteriziranog upravljanja arhivom i elektronskom dokumentacijom;
- i) organiziranje izložbi u muzejima i umjetničkim galerijama, objavljivanje izložbi i organiziranje specijalnih izlaganja od općeg, stručnog ili obrazovnog značaja;
- j) procjenjivanje i nabavka arhivskog materijala radi sastavljanja arhivske kolekcije za potrebe istraživanja.

Primjeri zanimanja:

- 2621.001 Arhivar
- 2621.002 Arhivist
- 2621.006 Kustos muzeja
- 2621.007 Kustos umjetničke galerije

2622 BIBLIOTEKARI I DOKUMENTARISTI

Bibliotekari i srodna zanimanja sakupljaju, biraju, organiziraju i održavaju bibliotečku građu i druge nosioce informacija, organiziraju i kontroliraju druge biblioteke i pružaju informacije korisnicima.

Poslovi obuhvataju:

- a) organiziranje, sastavljanje i održavanje sistematske zbirke knjiga, časopisa i ostalog štampanog, snimljenog i digitalnog materijala;
- b) izbor i preporuke za nabavku knjiga i drugih štampanih i audio-vizuelnih i digitalnih materijala;

- c) organiziranje, klasificiranje i katalogiziranje bibliotečke građe;
- d) upravljanje izdavanjem knjiga i pozajmljivanjem knjiga između biblioteka informacionom mrežom;
- e) izdavanje materijala i davanje informacija poslovnim i drugim korisnicima na osnovu same zbirke ili preko bibliotekarskih i informacionih sistema;
- f) provođenje istraživanja i analiziranja ili izmjena bibliotekačkih i informacionih usluga u skladu sa potrebama korisnika;
- g) osmišljavanje i primjena sistema i konceptualnih modela za čuvanje, organiziranje, klasificiranje i preuzimanje informacija;
- h) priprema naučnih radova i izvještaja;
- i) ručno, on-line i interaktivno istraživanje reference, međubibliot. pozajmice i obavljanje drugih poslova radi pružanja pomoći korisnicima da pristupe bibliotečkoj građi.

Primjeri zanimanja:

-2622.001 Antikvar

-2622.003 Bibliotekar

263 STRUČNJACI DRUŠTVENIH NAUKA, VJERSKI STRUČNJACI

Stručnjaci društvenih nauka, vjerski stručnjaci provode istraživanja, unapređuju ili razvijaju koncepte, teorije i radne metode ili primjenjuju znanje koje se odnosi na filozofiju, politiku, ekonomiju, sociologiju, antropologiju, historiju, filologiju, jezike, psihologiju i ostale društvene nauke, ili pružaju društvene usluge radi zadovoljenja potreba pojedinaca i porodica u zajednici.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: formuliranje i primjena rješenja za trenutne ili predviđene političke ili socijalne probleme; istraživanje i analiziranje prošlih događaja i aktivnosti i pronalaženje porijekla i evolucije ljudske rase; izučavanje porijekla i razvoja jezika, ili njihovo usmeno i pismeno prevođenje; izučavanje mentalnih procesa i ponašanja pojedinaca i grupa; pružanje socijalnih usluga; priprema naučnih radova i izvještaja. Obuhvata se takođe i nadzor drugih radnika.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2631 EKONOMISTI

2632 SOCIOLOZI, ANTROPOLOZI I SRODNI STRUČNJACI

2633 FILOZOFI, HISTORIČARI I POLITOLOZI

2634 PSIHOLOZI

2635 SOCIJALNI RADNICI I STRUČNJACI ZA SAVJETOVANJE

2636 VJERSKI STRUČNJACI

2631 EKONOMISTI

Ekonomisti provode istraživanje, prate podatke, analiziraju informacije i sastavljaju izvještaje i planove radi rješavanja ekonomskih i poslovnih problema i razvoja modela za analiziranje, obješnjenje i predviđanje ponašanja i modela. Daju savjete poslovnim, interesnim grupama i Vladama radi pronalaženja rješenja za trenutke i buduće ekonomske i poslovne probleme.

Poslovi obuhvataju:

- a) predviđenje promena u ekonomskom okruženju za planiranje kratkoročnog finansiranja, dugoročno planiranja i procjenu ulaganja;
- b) formuliranje preporuka, politika i planova za privredu, strategije preduzeća i

- ulaganja, i obavljanje studija izvodljivosti projekata;
- c) praćenje ekonomskih podataka radi procjene efikasnosti, i razmatranje prigodnosti, monetarnih i poreskih politika;
 - d) predviđanje proizvodnje i potrošnje posebnih proizvoda i usluga na osnovu dokumentacije prethodne proizvodnje i potrošnje posebnih i općih uslova u ekonomiji i industriji;
 - e) predviđanje prihoda i rashoda, kamatnih stopa i kursna;
 - f) analiziranje faktora koji određuju sudjelovanje radne snage, zaposlenosti, plaća, nezaposlenosti i drugih ishoda tržišta rada;
 - g) primjena matematičkih formula i statističkih metoda i primjena teorija za ispitivanje privrede i pronalaženje rješenja za ekonomske probleme;
 - h) sastavljanje, analiziranje i tumačenje ekonomskih podataka korištenjem ekonomske teorije i razvinih statističkih i drugih metoda;
 - i) procjena ishoda političkih odluka o javnoj ekonomiji i finansijama i razmatranje ekonomske politike i mogućih tokova akcija u svetlu prošlosti, sadašnjosti i projektiranih ekonomskih faktora i trendova;
 - j) sastavljanje naučnih radova i izvještaja;
 - k) razmatranje problema koji se odnose na ekonomske aktivnosti pojedinih kompanija;
 - l) provođenje istraživanja o tržišnim uslovima u lokalnim, regionalnim ili nacionalnim oblastima da bi se utvrdili nivoi prodaje i cijena za proizvode i usluge, radi procjene tržišnog potencijala i budućih trendova i razvoja poslovnih strategija.

Primjeri zanimanja:

-2631.002 Ekonometrik

-2631.003 Ekonomista

-2631.025 Istraživač ekonomskih nauka

2632 SOCIOLOZI, ANTROPOLOZI I SRODNI STRUČNJACI

Sociolozi, antropolozi i srodna zanimanja istražuju i opisuju strukturu društava, porijeklo i evoluciju društava, i međuzavisnost uslova okruženja i ljudskog djelovanja. Daju savjete o praktičnoj primjeni njihovih nalaza kod formuliranja ekonomskih i socijalnih politika.

Poslovi obuhvata:

- a) provođenje istraživanja o porijeklu, razvoju, strukturi, socijalnih modela, organizacija i međuodnosa ljudskih društava;
- b) praćenje porijekla i evolucije čovječanstva proučavanjem promjenljivih karakteristika i kulturnih i socijalnih ustanova;
- c) praćenje razvoja čovječanstva kroz ostatke materijala njegove prošlosti, kao što su stambene jedinice, hramovi, alati, grnčarija, kovani novac, oružje ili vajarska djela;
- d) izučavanje fizičkih i klimatskih aspekata oblasti i regiona, i povezivanje rezultata sa ekonomskim, socijalnim i kulturnim aktivnostima;
- e) razvoj teorija, modela i metoda za tumačenje i opis društvenih pojava;
- f) razmatranje ishoda političkih odluka u vezi socijalne politike;
- g) analiziranje i procjena socijalnih podataka;
- h) razmišljanje o praktičnoj primjeni rezultata kod formuliranja ekonomskih i socijalnih politika za grupe stanovništva i regione, i za razvoj tržišta;
- i) sastavljanje naučnih radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja:

-2632.001 Antropolog

-2632.002 Arheolog

-2632.004 Etnolog

-2632.005 Geograf

-2632.027 Sociolog

2633 FILOZOFI, HISTORIČARI I POLITOLOZI

Filozofi, historičari i politolozi provode istraživanja o prirodi ljudskog iskustva i postojanju, fazama ili aspektima historije čovječanstva, i političkih struktura, pokreta i ponašanja. Dokumentiraju i izvještavaju o nalazima radi davanja informacija i smjernica za političke i individualne akcije.

Poslovi obuhvataju:

- a) istraživanje, najčešće rasuđivanjem, općih uzroka, načela i značenja svijeta, ljudskih djela, iskustva i egzistencije, tumačenje i razvoj filozofskih koncepata i teorija;
- b) konsultiranje i poređenje primarnih izvora, kao što su originalni ili savremeni dokumenti o prošlim događajima, i sekundarnih izvora kao što su arheološka ili antropološka otkrića;
- c) korištenje relevantnog materijala, provjera njegove autentičnosti, i istraživanje i opis historije određenog perioda, zemlje ili regiona, ili posebnog dijela – na primjer, ekonomski, socijalni ili politički dio njegove historije;
- d) provođenje istraživanja u oblastima kao što su politička filozofija, ili prošla ili sadašnja teorija i praksa političkih sistema, institucija ili ponašanja;
- e) posmatranje savremenih političkih institucija i mišljenja, prikupljanje podataka o njima iz raznih izvora, uključujući i razgovore sa Vladinim i političkim stranačkim zvaničnicima i drugim relevantnim osobama;
- f) razvoj teorija, modela i metoda radi tumačenja i opisa prirode ljudskog iskustva i historijskih i političkih događaja i ponašanja ;
- g) predstavljanje nalaza i zaključaka za objavljivanje koje će koristiti Vlada, političke stranke ili druge organizacije i zainteresirane osobe;
- h) sastavljanje naučnog radova i izvještaja.

Primjeri zanimanja:

-2633.001 Filozof
-2633.002 Historičar
-2633.008 Politolog

2634 PSIHOLOZI

Psiholozi istražuju i izučavaju mentalne procese i ponašanje ljudskih bića pojedinačno ili u grupama, i primjenjuju ovo znanje radi unaprijeđenja ličnog, socijalnog, obrazovnog ili profesionalnog prilagođavanja i razvoja.

Poslovi obuhvataju:

- a) planiranje i provođenje testova radi praćenja mentalnih, fizičkih i drugih karakteristika kao što su inteligencija, sposobnosti, potencijali, itd., tumačenje i procjena rezultata, i davanje savjeta;
- b) analiziranje utjecaja nasljednih, društvenih, profesionalnih i drugih faktora na misli i ponašanje pojedinaca;
- c) obavljanje razgovora – savjetodavnih i terapijskih – sa pojedincima i grupama, i praćenje pacijenata;
- d) održavanje neophodnih kontakata, kao što su kontakti sa članovima porodice, obrazovnim vlastima ili poslodavcima i preporučivanje mogućih rješenja, i liječenje problema;
- e) izučavanje psiholoških faktora kod dijagnostificiranja, liječenja i prevencije mentalnih bolesti i emocionalnih poremećaja ili poremećaja ličnosti, i razgovor sa datim stručnjacima;

- f) pisanje naučnih radova i izvještaja;
- g) formuliranje dostignuća, dijagnostičkih i predvidljivih testova koje koriste nastavnici-profesori za planiranje metoda i sadržaja nastave;
- h) provođenje istraživanja i izučavanje poslova, radnih grupa, morala, motivacije, nadzor i upravljanje;
- i) razvoj teorija, modela i metoda radi tumačenja modela i metoda za tumačenje i opis ljudskog ponašanja.

Primjeri zanimanja:

- 2634.002 Klinički psiholog
- 2634.006 Psiholog rada
- 2634.009 Sportski psiholog
- 2634.010 Školski psiholog

2635 SOCIJALNI RADNICI I STRUČNJACI ZA SAVJETOVANJE

Socijalni radnici i savjetodavni stručnjaci daju savjete i usmjeravaju pojedince, porodice, grupe, zajednice i organizacija kao odgovor na društvene i osobne teškoće. Pomažu klijente da razviju vještine i pristupe sredstvima i službama podrške za rešavanja problema koji nastaju zbog nezaposlenosti, siromaštva, invaliditeta, zavisnosti, kriminala i delikventnog ponašanja, bračnih i drugih problema.

Poslovi obuhvataju:

- a) razgovor sa klijentima,
- b) savjetnik pojedinačno, u krugu porodice, ili u grupama, radi procjene njihove situacije i problema i utvrđivanja neophodnih usluga;
- c) analiziranje situacije klijenta i predstavljanje alternativnih rješenja problema;
- d) sastavljanje dokumentacije o predmetu ili izvještaja za sudove i druge zakonske postupke;
- e) pružanje savjetodavnih usluga, terapije i usluga posredništva i organiziranje grupnih sastanaka radi pružanja pomoći klijentima da razviju vještine neophodne za rješavanje njihovih socijalnih i osobnih problema;
- f) planiranje i primjena programa pomoći klijentima uključujući i intervencije u kriznim situacijama i upućivanje na organizacije koje pružaju finansijsku pomoć, pravnu pomoć, stanovanje, ljekarsko liječenje i druge usluge;
- g) istraživanje slučajeva zlostavljanja ili zanemarivanja i preduzimanje mjera za zaštitu djece i drugih rizičnih osoba;
- h) rad sa prekršiocima u toku i poslije izricanja presude, pružanje pomoći da bi se integrirali u zajednicu i promijenili ponašanje, stavove da bi se izbjeglo dalje vršenje krivičnih djela;
- i) davanje savjeta zatvorskim upravnicima i odborima za uslovno puštanje na slobodu koji odlučuju na osnovu kojih uslova neki prekršilac bi trebao da bude zatvoren, pušten iz zatvora ili prolazi kroz alternativne popravne mjere;
- j) zastupanje grupa klijenata u zajednici i lobiranje za rješavanje problema koji utječu na njih;
- k) programi razvoja, prevencije i inteverniranja radi zadovoljenja potreba zajednice;
- l) održavanje kontakata sa drugim organima za socijalni rad, obrazovnim ustanovama i njegovateljima koji su uključeni u rad s klijentima radi pružanja informacija i dobijanja odgovora o cjelokupnoj situaciji i napretku klijenata.

Primjeri zanimanja:

- 2635.001 Savjetnik socijalne pomoći
- 2635.010 Socijalni stručnjak u centru

2636 VJERSKI STRUČNJACI

Vjerski stručnjaci obavljaju svete tradicije, običaje i vjerovanja, obavljaju vjerske službe, slave ili obavljaju rituale vjerskog vjerovanja, usmjeravaju i obavljaju druge poslove vezane za religiju.

Poslovi obuhvataju:

- a) obavljanje svetih tradicija, običaja i vjerovanja;
- b) vjerske službe, rituali i ceremonije;
- c) provođenje raznih administrativnih i društvenih obaveza, uključujući i sudjelovanje na odborima, sastancima vjerskih organizacija;
- d) spiritualno i moralno usmjeravanje u skladu sa vjerskom pripadnošću;
- e) širenje vjerske doktrine u sopstvenoj zemlji i u inostranstvu;
- f) priprema propovijedi;
- g) kurseva i vjerskih obrazovnih programa;
- h) davanje savjeta pojedincima u pogledu međuljudskih odnosa, zdravstvenih, finansijskih i vjerskih problema;
- i) zakazivanje i sudjelovanje na posebnim događajima kao što su kampovi, konferencije, seminari, itd

264 KNJIŽEVNICI, NOVINARI I JEZIKOSLOVCI-LINGVISTI

Književnici, novinari i lingvisti osmišljavaju i stvaraju književna djela, tumače i saopćavaju vijesti i javne poslove preko medija i usmeno ili pismeno prevode s jednog jezika na drugi. Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: pisanje književnih djela; procjena zasluga književnih i drugih umjetničkih radova; prikupljanje informacija o tekućim poslovima i pisanje o istim; istraživanje, tumačenje i saopćavanje novosti i javnih poslova posredstvom novina, televizije i drugih medija; prevođenje pismenih materijala s jednog na drugi jezik; simultano prevođenje s jednog jezika na drugi.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2641 KNJIŽEVNICI I SRODNA ZANIMANJA

2642 NOVINARI

2643 PREVODIOCI, TUMAČI I OSTALI JEZIKOSLOVCI-LINGVISTI

2641 KNJIŽEVNICI I SRODNA ZANIMANJA

Književnici i srodna zanimanja planiraju, istražuju i pišu knjige, predstave, reklamne poruke, scenarija, eseje, govore, priručnike, specifikacije i druge nenovinarske članke (osim materijala za novine, časopise i drugo) za objavljivanje i prezentaciju.

Poslovi obuhvataju:

- a) osmišljavanje, pisanje i izdavanje romana, scenarija, predstava, poezije i drugih materijala za objavljivanje ili prezentaciju;
- b) provođenje istraživanja radi utvrđivanja činjenica i dobijanja drugih neophodnih inf.;
- c) pisanje scenarija i nastavaka i pripremanje, npr., za pozorište, film, radio i televiziju;
- d) analiziranje materijala, kao što su specifikacije, bilješke, crteži, i pisanje priručnika, uputstava i drugih dokumenata kojima se jasno i kratko objašnjava kako se ugrađuje-postavlja softver, elektronska, mašinska i druga oprema;
- e) pisanje brošura, priručnika i srodnih stručnih publikacija;

- f) izbor materijala za objavljivanje, provjera stila, gramatike i tačnosti sadržaja, organiziranje potrebnih revizija i lektoriranje prije štampe.

Primjeri zanimanja:

- 2641.005 Književnik
- 2641.007 Kritičar
- 2641.009 Recenzent
- 2641.011 Scenarist

2642 NOVINARI

Novinari istražuju, tumače i saopćavaju novosti i javne afere u novinama, na televiziji, radiju i drugim medijima.

Poslovi obuhvataju:

- a) prikupljanje lokalnih, nacionalnih i međunarodnih novosti kroz intervju, istraživanja i posmatranje, traženje dokumentacije, pregled pisanih radova, prisustvovanje filmskim projekcijama i izvođenjima pozorišnih komada;
- b) prikupljanje, izvještavanje i komentiranje novosti i tekućih javnih afera za novine, časopise ili radio, televiziju ili internet;
- c) primanje, analiziranje i provjera novosti i drugih dokumenata u smislu tačnosti;
- d) intervjuiranje političara i drugih javnih ličnosti na konferencijama za štampu i drugim prilikama, uključujući i individualne intervju koji se snimaju za radio, televiziju ili internet;
- e) istraživanje i izvještavanje o dostignućima u raznim oblastima: medicina, nauka, tehnologija;
- f) pisanje uvodnika i komentara o temama od javnog interesa radi stimuliranja javnosti i izražavanje mišljenja o nekoj izdavačkoj kući ili stanici za emitiranje programa;
- g) pisanje kritika za književna, muzička i druga umjetnička djela na osnovu znanja, rasuđivanja i iskustva za novine, televiziju, radio i druge medije;
- h) izbor materijala za publiciranje, provjera stila, gramatike, tačnosti i zakonitosti sadržaja i organiziranje neophodnih revizija;
- i) povezivanje s drugim osobljem produkcije za konačnu provjeru, lektoriranje odmah prije štampanja;
- j) izbor, sastavljanje i priprema reklamnog materijala o poslovnim ili drugim organizacijama koje se objavljuju posredstvom štampe, radija, televizije i drugih medija.

Primjeri zanimanja:

- 2642.004 Novinar
- 2642.005 Redaktor
- 2642.006 Reporter
- 2642.008 Urednik novinar

2643 PREVODIOCI, TUMAČI I OSTALI JEZIKOSLOVCI-LINGVISTI

Pismeni, usmeni prevodioci, tumači, i ostali lingvisti prevode s jednog jezika u drugi i proučavanju porijeklo, evoluciju i strukturu jezika.

Poslovi obuhvataju:

- a) izučavanje odnosa između starih srodnih jezika i modernih jezičkih grupa, pronalaze porijeklo i evoluciju riječi, gramatike i jezičkih formi, i predstavljaju nalaze;

- b) razmatraju ili pripremaju sisteme za klasifikaciju jezika, gramatike, rječnike, i srodne materijale;
- c) prevođenje s jednog jezika na drugi i provjera da li je original zadržao svoje tačno značenje u prijevodu, da li su pravni, tehnički ili naučni radovi ispravno prevedeni, i da li je frazeologija i terminologija u duhu i stilu književnih djela preneseni u što većoj mjeri;
- d) razvoj metoda za korištenju računara i drugih instrumenata radi poboljšanja produktivnosti i kvaliteta prevoda;
- e) usmeno prevođenje ili prevođenje znakovima, naročito na konferencijama i sličnim događajima, i biti siguran da je preneseno pravo značenje, u što većoj mjeri, u duhu originala;
- f) revidiranje i ispravka prevedenog materijala.

Primjeri zanimanja:

-2643.008 Leksikograf

-2643.010 Prevodilac

-2643.012 Sudski tumač

265 UMJETNIČKI STVARAOCI, DN

Umjetnički stvaraoci prenose ideje, utiske i činjenice posredstvom široke lepeze medija da bi postigli određene efekte; tumače kompoziciju kao što je muzičko djelo ili scenario da bi upravljali izvođenjem; i domaćini su tih izvođenja i drugih medija.

Poslovi koji se obavljaju obično obuhvataju: osmišljavanje i stvaranje vizuelnih umjetničkih formi; osmišljavanje i pisanje originalnih muzičkih dijela; razmatranje, rukovođenje, probe i izvođenje muzičkih, plesnih, pozorišnih i filmskih produkcija; pregled kreativnih, finansijskih i organizacionih odgovornosti kod produciranja televizijskih programa, filmova, i scenska izvođenja; izučavanje scenarija, komada ili knjige i priprema proba; izbor i uvođenje muzike, videa i drugih zabavnih materijala za emitiranje i komercijalno i javno objavljivanje.

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

2651 LIKOVNI UMJETNICI

2652 MUZIČARI, PJEVAČI, KOMPOZITORI

2653 PLESAČI I KOREOGRAFI

2654 FILMSKI, POZORIŠNI REŽISERI I PRODUCENTI

2655 GLUMCI

2656 SPIKERI NA RADIJU, TELEVIZIJI I DRUGIM MEDIJIMA

2659 UMJETNIČKI STVARAOCI DRUGDJE NERASPOREĐENI

2651 LIKOVNI UMJETNICI

Vizuelni umjetnici stvaraju i izvode umjetničke radove vakanjem, slikanjem, crtanjem, stvaranjem crtanih filmova, graviranjem ili korištenjem drugih tehnika.

Poslovi obuhvataju:

- a) osmišljavanje i razvijanje ideja, dizajna i stila za slike, crteže i skulpture;
- b) uređivanje predmeta, postavljanje modela u određeni položaj, i izbor pejzaža i drugih vizuelnih formi u skladu sa odabranom temom;
- c) izbor umjetničkog medija, metode i materijala;
- d) stvaranje scenskih ili apstraktnih trodimenzionalnih oblika oblikovanjem, graviranjem i obradom i kombinovanjem materijala kao što su drvo, kamen, glina, metal, led ili papir;

- e) stvaranje crteža i slika korištenjem olovaka, mastila, krede, uljanih slika, vodenih boja ili primjenom drugih tehnika;
- f) stvaranje crteža i njihovo graviranje i oivičavanje metalom, drvetom ili drugim materijalima;
- g) stvaranje crtanih filmova radi oslikavanja osoba i događaja, često u obliku karikature;
- h) restauriranje oštećenih, zaprljanih i izbljedelih slika i drugih umjetničkih predmeta.

Primjeri zanimanja:

- 2651.003 Kipar
- 2651.007 Restaurator umjetničkih djela
- 2651.009 Slikar
- 2651.010 Crtač animiranog filma
- 2651.013 Umjetnički stvaralac

2652 MUZIČARI, PJEVAČI, KOMPOZITORI

Muzičari, pjevači i kompozitori pišu, aranžiraju, izvode muzičke kompozicije.

Poslovi obuhvataju:

- a) stvaraju melodične, harmonične i ritmičke strukture radi izražavanja ideja i emocija u muzičkoj formi;
- b) prevođenje ideja i koncepata u standardne muzičke znakove i simbole radi reprodukcije i izvođenja;
- c) prilagođavanje ili aranžiranje muzike za posebne instrumentalne, vokalne grupe, instrumente ili prilike;
- d) rukovođenje (dirigiranje) instrumentalnim ili vokalnim grupama;
- e) izbor muzike za izvođenje i dodjeljivanje instrumentalnih dijelova muzičarima;
- f) sviranje jednog ili više muzičkih instrumenata kao solista ili kao član orkestra ili muzičke grupe;
- g) pjevanje kao solista ili članovi vokalnih grupa ili drugih;
- h) vežbanje radi održavanja visokog standarda izvođenja.

Primjeri zanimanja:

- 2652.004 Dirigent orkestra
- 2652.007 Instrumentalist
- 2652.011 Kompozitor
- 2652.014 Muzičar
- 2652.025 Pjevač u noćnom klubu
- 2652.027 Solo pjevač

2653 PLESAČI I KOREOGRAFI

Plesači i koreografi osmišljavaju i stvaraju ili izvode plesove.

Poslovi obuhvataju:

- a) osmišljavanje plesova, koje često prenose neku priču, temu, ideju ili raspoloženje, određenim koracima, pokretima;
- b) izvođenje plesova kao solista, uz partnera ili kao član plesnog ansambla prije živog izvođenja ili za film, televiziju ili druge vizuelne medije;
- c) treniranje, vežbanje i pohađanje časova plesa radi održavanja neophodnog nivoa i kondicije;

- d) rukovođenje i sudjelovanje na probama radi uvježbavanja plesnih koraka i tehnika za scensko izvođenje;
- e) održavanje audicija za plesne uloge ili članove plesnih ansambla;
- f) koordiniranje produkcijom muzike s dirigentima.

Primjeri zanimanja:

- 2653.003 Baletni plesač
- 2653.006 Koreograf
- 2653.008 Plesač na ulici
- 2653.010 Plesač u noćnom klubu

2654 FILMSKI, POZORIŠNI REŽISERI I PRODUCENTI

Filmski, pozorišni režiserii producenti nadgledaju i kontroliraju tehničke i umjetničke aspekte filmova, televizijskih ili radio produkcija i šou programa.

Poslovi obuhvataju:

- a) izbor pisaca, proučavanje scenarija radi određivanja kakva će biti umjetnička interpretacija i radi usmjeravanja glumaca;
- b) upravljanje svim aspektima dramskih produkcija na sceni, televiziji, radiju ili filmu, uključujući izbor glumaca, i donošenje konačne odluke o kostimima, dizajnu scene, zvučnim ili svjetlosnim efektima;
- c) planiranje, organiziranje i kontroliranje raznih faza u produkciji predstava, filmova, televizijskih šou programa i radio programa;
- d) angažiranje i nadgledanje cijelog tehničkog osoblja, i određivanje načina na koji će se tretirati produkcija, njeni okviri, itd.;
- e) održavanje produkcijskih arhiva i utvrđivanje tantijema;
- f) stvaranje, planiranje, pisanje scenarijaza snimanje, itd.;
- g) nadgledanje scenografije, osvjetljenja izvučne opreme.

Primjeri zanimanja:

- 2654.005 Režiser
- 2654.004 Producent

2655 GLUMCI

Glumci tumače likove u filmovima, u televizijskim ili radio produkcijama i scenskim izvođenjima.

Poslovi obuhvataju:

- a) učenje uloge i igranje uloge u filmovima, u televizijskim ili radio produkcijama i scenskim izvođenjima;
- b) igranje likova na osnovu scenarija pred publikom;
- c) govor priča ili čitanje umjetničkih djela naglas da bi se slušaoci educirali ili zabavili;
- d) prisustvovanje audicijama ili pozivima na kasting;
- e) priprema za izvođenje kroz probe pod vođstvom režisera;
- f) čitanje scenarija i istraživanje radi boljeg shvatanja uloge, teme i karakteristika;
- g) gluma na osnovu proba.

Primjeri zanimanja:

- 2655.001 Animator
- 2655.002 Glumac

2656 SPIKERI NA RADIJU, TELEVIZIJI I DRUGIM MEDIJIMA

Spikeri na radiju, televiziji i drugim medijima čitaju vijesti, vode intervjuje, i rade druge najave ili predstavljanja na radiju, televiziji i pozorištima i drugim ustanovama ili medijima. Poslovi obuhvataju:

- a) čitanje vijesti, i najave na radiju ili televiziji;
- b) predstavljanje scenskih umjetnika ili ličnosti koje se intervjuiraju, i najave na radiju, televiziji, pozorištima, noćnim klubovima i drugim ustanovama;
- c) intervjuiranje ličnosti u javnosti, naročito na radiju i televiziji;
- d) proučavanje informacija da bi se pripremili programi i intervjui;
- e) komentiranje muzike i drugih tema, kao što su vrijeme ili uslovi u transportu.

Primjeri zanimanja:

-2656.002 Spiker

-2656.003 Voditelj u programu

2659 UMJETNIČKI STVARAOCI DRUGDJE NERASPOREĐENI

Ova grupa zanimanja obuhvata sve scenske umjetnike na drugom mjestu nepomenute u nižoj grupi 256. Na primjer, grupa obuhvata klovnove, mađioničare, akrobate i druge izvođače.

Poslovi obuhvataju:

- a) izvođenje zabavnih programa i pričanje viceva;
- b) izvođenje iluzionističkih trikova, hipnotiziranje;
- c) izvođenje teških i spektakularnih akrobacija i gimnastičkih vježbi i žongliranje;
- d) dresura i rad sa životinjama.

Primjeri zanimanja:

-2659.001 Artist

-2659.005 Kaskader

-2659.006 Klovn

-2659.007 Komičar

-2659.009 Mađioničar

GLAVNA GRUPA 3. TEHNIČARI I STRUČNI SARADNICI

Tehničari i stručni saradnici obavljaju uglavnom tehničke i druge srodne zadatke koji su povezani sa istraživanjem i primjenom naučnih ili umjetničkih koncepata i operativnih metoda, i vladinim i poslovnim regulativama.

Poslovi koje obavljaju tehničari i stručni saradnici obično uključuju: preuzimanje i izvođenje tehničkih poslova koji su u vezi sa istraživanjem i primjenom koncepata i operativnih metoda u oblastima fizičkih nauka uključujući tehniku i tehnologiju, biološke nauke uključujući medicinsku profesiju, i društvenih i humanih nauka; iniciranje i izvođenje različitih tehničkih usluga u vezi sa trgovinom, finansijama, administracijom, uključujući administraciju vladinih zakona i regulativa, i socijalni rad; obezbjeđivanje tehničke pomoći za umjetnosti zabavu; učešće u pratećim aktivnostima; izvršavanje određenih poslova u vezi sa religijom. Ovdje se može uključiti nadgledanje, tj. kontrola rada drugih radnika.

Zanimanja u ovoj glavnoj grupi razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

31 TEHNIČARI TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE STRUKE

32 ZDRAVSTVENI STRUČNI SARADNICI

33 POSLOVNI I ADMINISTRATIVNI STRUČNI SARADNICI

34 PRAVNI, SOCIJALNI, DRUŠTVENI, KULTURNI I SRODNI STRUČNI SARADNICI
35 TEHNIČARI U OBLASTI INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

31 TEHNIČARI TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE STRUKE

Tehničari tehničko-tehnološke struke obavljaju tehničke poslove u vezi sa istraživanjem i operativnim metodama u nauci i tehnici. Oni nadgledaju i kontroliraju tehničke i operativne aspekte rudarstva, prerađivačke industrije, građevinarstva i drugih tehničkih radova, i rukuju tehničkom opremom, uključujući avione i brodove.

Radovi koje obavljaju radnici u ovoj podgrupi obično uključuju: pripremu i puštanje u rad, praćenje i rukovanje instrumentima i opremom, vođenje i praćenje eksperimenata i testova sistema; sakupljanje i testiranje uzoraka; obilježavanje posmatranja i analiza podataka; pripremanje, reviziju i tumačenje tehničkih crteža i dijagrama; koordinaciju, nadgledanje, kontrolu i planiranje rada drugih radnika; monitoring razvodnih tabli, kompjuteriziranih upravljačkih sistema, i multifunkcionalnih mašina za upravljanje procesima; obavljanje tehničkih funkcija da bi se obezbjedilo bezbjedno i efikasno kretanje i rad brodova, aviona i druge opreme.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 311 TEHNIČARI TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE STRUKE
- 312 NADZORNICI U RUDARSTVU, PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI I GRAĐEVINARSTVU
- 313 TEHNIČARI ZA KONTROLU PROCESA
- 314 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U BIOMEDICINI, BIOLOGIJI, FARMAKOLOGIJI I SRODNI
- 315 KONTROLORI I TEHNIČARI NA BRODOVIMA I AVIONIMA

311 TEHNIČARI TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE STRUKE

Tehničari tehničko-tehnološke struke obavljaju tehničke poslove da bi pomogli u istraživanju oko praktične primjene koncepata, principa i operativnih metoda u fizičkim naukama uključujući oblasti kao što su inženjering, tehničko crtanje ili ekonomska efikasnost proizvodnih procesa.

Ovi poslovi obično uključuju: preuzimanje i izvođenje tehničkih poslova u vezi sa hemijom, fizikom, geologijom, meteorologijom, astronomijom, tehnikom, ili tehničko crtanje; priprema, rad, i održavanje laboratorijskih instrumenata i opreme, praćenje eksperimenata, iznošenje zapažanja, i proračun i obilježavanje rezultata; priprema materijala za eksperimente; izvođenje testova sistema; sakupljanje i testiranje uzoraka; obilježavanje posmatranja i analiza podataka; pripremanje, reviziju i tumačenje tehničkih crteža, mrežnih dijagrama, sklopnih dijagrama, ili općih crteža.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3111 TEHNIČARI ZA FIZIKU I HEMIJU
- 3112 TEHNIČARI ZA GRAĐEVINARSTVO I GEODEZIJU
- 3113 TEHNIČARI/ ZA ELEKTROTEHNIKU
- 3114 TEHNIČARI ZA ELEKTRONIKU
- 3115 TEHNIČARI ZA MAŠINSTVO
- 3116 TEHNIČARI ZA HEMIJSKU TEHNOLOGIJU
- 3117 TEHNIČARI ZA RUDARSTVO I METALURGIJU
- 3118 TEHNIČKI CRTAČI
- 3119 TEHNIČARI TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE STRUKE, DN

3111 TEHNIČARI ZA FIZIKU I HEMIJU

Tehničari za fiziku i hemiju obavljaju pomoćne tehničke poslove u istraživanjima u hemiji, fizici, geologiji, geofizici, meteorologiji i astronomiji, i u razvoju industrijskih, medicinskih, vojnih i drugih praktičnih primjena rezultata istraživanja.

Poslovi uključuju:

- a) sakupljanje uzoraka i priprema materijala i opreme za eksperimente, testove i analize;
- b) izvođenje rutinskih laboratorijskih testova i pružanje različite tehničke podrške naučnicima, fizičarima i hemičarima, u istraživanjima, razvojnim aktivnostima, analizama i testovima;
- c) kvalitativna i kvantitativna kontrola nabavki laboratorijskih materijala testiranjem uzoraka i praćenjem upotrebe, i priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su neophodni za projekte, u skladu sa datim specifikacijama;
- d) priprema, rad i održavanje laboratorijskih instrumenata i opreme, praćenje eksperimenata, iznošenje zapažanja i proračun i obilježavanje rezultata;
- e) priprema materijala za eksperimente, kao što je zamrzavanje i obrada uzoraka i mješanje hemikalija;
- f) sakupljanje i testiranje uzoraka zemlje i vode, obilježavanje zapažanja i analiza podataka kao pomoć geolozima i geofizičarima u njihovom radu.

Primjeri zanimanja:

- 3111.009 Hidrološki tehničar
- 3111.003 Geološki tehničar
- 3111.010 Meteorološki tehničar
- 3111.025 Tehničar laboratorijske kontrole

3112 TEHNIČARI ZA GRAĐEVINARSTVO, GEODEZIJU

Tehničari za građevinarstvo i geodeziju obavljaju tehničke poslove u građevinskim istraživanjima, izradi projekata, izgradnji, radu, održavanju i popravci zgrada i drugih građevinskih objekata, kao što su sistemi vodosnabdjevanja i odvoda otpadnih voda, mostovi, putevi, vodene brane i aerodromi.

Poslovi uključuju:

- a) izvođenje ili pomoć u izvođenju terenskih ili laboratorijskih testova zemljišta i građevinskih materijala;
- b) pružanje tehničke pomoći u vezi sa izgradnjom zgrada i drugih građevina i u istraživanjima ili pripremi izvještaja o istraživanju;
- c) obezbjeđivanje poštovanja specifikacija projekta, odgovarajuće zakonske regulative i propisa, i održavanje potrebnih standarda materijala i rada;
- d) primjena tehničkog znanja iz oblasti principa i prakse visokogradnje i niskogradnje da bi se riješili nastali problemi;
- e) pomoć u pripremi detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za izvođenje projekata, prema datim specifikacijama;
- f) organiziranje održavanja i popravki;
- g) inspekcijski pregled zgrada i drugih građevina tokom i poslije izgradnje da bi se ustanovilo da li odgovaraju zakonima izgradnje, gradiranja, zoniranja i bezbjednosti i ugovorenim planovima, specifikacijama i standardima, kao i drugim zakonskim odredbama koje definišu kvalitet i bezbjednost građevinskih objekata;
- h) inspekcijski pregled industrijskog postojenja, hotela, kino dvorana i drugih zgrada i građevinskih objekata da bi se ustanovio rizik od požara i pružio savjet o uklanjanju rizika;

- i) pružanje savjeta o instalacijama detektora požara i vatrogasnih sistema i o korišćenju materijala u izgradnji i načinima transporta da bi se umanjio rizik od požara i stepen štete i opasnosti u slučaju požara.

Primjeri zanimanja:

- 3112.001 Geodetski tehničar
- 3112.012 Građevinski poslovođa
- 3112.028 Tehničar prostornog planiranja

3113 TEHNIČARI ZA ELEKTROTEHNIKU

Tehničari za elektrotehniku obavljaju tehničke poslove kao podrška u elektrotehničkim istraživanjima, i u projektiranju, proizvodnji, sklapanju, konstruiranju, radu, održavanju i popravci električne opreme, postrojenja i distribicionih sistema.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju električne opreme i postrojenja, ili kod testiranja prototipa;
- b) konstruiranje i priprema detaljnih planova električnih instalacija i mrežnih shema prema datim specifikacijama;
- c) priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju prema datim specifikacijama;
- d) praćenje tehničkih aspekata proizvodnje, instalacije, upotrebe, održavanja i popravke električnih sistema i opreme kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- e) planiranje instalacionih metoda, provjera gotovih instalacija u vezi sa njihovom bezbjednošću i upravljanjem ili preuzimanje puštanja u rad nove električne opreme ili sistema;
- f) sklapanje, instaliranje, testiranje, baždarenje, modificiranje i popravka električne opreme i instalacija tako da budu u skladu sa regulativama i zahtjevima bezbjednosti.

Primjeri zanimanja:

- 3113.004 Elektrotehničar
- 3113.025 Tehničar za održavanje elektrotehničkih proizvoda

3114 TEHNIČARI ZA ELEKTRONIKU

Tehničari za elektroniku obavljaju tehničke poslove kao podrška u istraživanjima u oblasti elektronike, i u projektiranju, proizvodnji, sklapanju, konstruiranju, radu, održavanju i popravci elektronske opreme.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju elektronske opreme i ili kod testiranja prototipa;
- b) konstruiranje i priprema detaljnih planova elektronskih mrežnih shema prema datim specifikacijama;
- c) priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju elektronske opreme prema datim specifikacijama;
- d) praćenje tehničkih aspekata proizvodnje, instalacije, upotrebe, održavanja i popravke elektronske opreme kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;

- e) pružanje pomoći u projektiranju, razvoju, instaliranju, radu i održanju elektronskih sistema;
- f) planiranje instalacionih metoda, provjera gotovih instalacija u vezi sa njihovom bezbjednošću i upravljanjem ili preuzimanje puštanja u rad nove elektronske opreme ili sistema;
- g) testiranje elektronske opreme, sakupljanje i analiza podataka, i sklapanje mreža kao podrška inženjerima elektronike.

Primjeri zanimanja:

-3114.001 Elektroničar za AOP

-3114.008 Tehničar elektroničar za računare

3115 TEHNIČARI ZA MAŠINSTVO

Tehničari za mašinstvo obavljaju tehničke poslove kao podrška u istraživanjima u oblasti mašinstva, i u projektiranju, proizvodnji, sklapanju, konstruiranju, radu, održavanju i popravci mašina, komponenata i mašinske opreme.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju mašina, i mašinskih instalacija, postrojenja i komponenata, ili kod testiranja prototipa;
- b) konstruiranje i priprema planova mašina i mašinskih instalacija, postrojenja i komponenata prema datim specifikacijama;
- c) priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju prema datim specifikacijama;
- d) praćenje tehničkih aspekata proizvodnje, upotrebe, održavanja i popravke mašina i mašinskih instalacija, postrojenja i komponenata kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- e) razvoj i praćenje primjene standarda i procedura bezbjednosti u istraživanju pomorstva u vezi sa popravkom brodova, opremom i tovarom;
- f) sklapanje i instaliranje novih i modificiranih mašinskih sklopova, komponenata, mašinskog alata i upravljača, i hidrauličnih sistema;
- g) testiranje mašinskih sistema, sakupljanje i analiza podataka, i sklapanje i instaliranje mašinskih sklopova kao podrška inženjerima mašinstva.
- h) obezbjeđiti da mašinski projekat i konačno izvođenje posla budu u okviru specifikacija, propisa i ugovorenih odredbi.

Primjeri zanimanja:

-3115.003 Mašinski tehničar-energetičar

-3115.019 Mašinski tehničar za preciznu mehaniku i optiku

3116 TEHNIČARI ZA HEMIJSKU TEHNOLOGIJU

Tehničari za hemijsku tehnologiju obavljaju tehničke poslove kao podrška u istraživanjima u oblasti hemijske tehnike (inženjeringa) i u projektiranju, proizvodnji, konstruiranju, radu, održavanju i popravci hemijskog postrojenja.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje podrške u istraživanjima i razvoju industrijskih hemijskih procesa, postrojenja i opreme, ili kod testiranja prototipa;
- b) konstruiranje i priprema planova hemijskih postrojenja prema datim specifikacijama;

- c) priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instalaciju prema datim specifikacijama;
- d) praćenje tehničkih aspekata konstrukcije, instalacije, rada, održavanja i popravke hemijskih postrojenja, kako bi se osigurali zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- e) izvođenje hemijskih i fizičkih laboratorijskih testova kao podrška naučnicima i inženjerima u kvalitativnim i kvantitativnim analizama čvrstih tijela, tečnosti i gasova.

Primjeri zanimanja:

-3116.002 Hemijski tehničar elektrotehničkih materijala

-3116.007 Prehrambeni tehničar

3117 TEHNIČARI ZA RUDARSTVO I METALURGIJU

Tehničari za rudarstvo i metalurgiju obavljaju tehničke poslove u istraživanjima i eksperimentima koji su povezani sa metalurgijom, u usavršavanju metoda vađenja čvrstih minerala, nafte i gasa, i u projektiranju, konstruiranju, radu, održavanju i popravci rudnika i rudnih instalacija, sistema za transport i čuvanje nafte i prirodnog gasa i za ekstrakciju metala iz ruda.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje tehničke podrške u istraživanjima i razvoju procesa kojima se određuju svojstva metala i novih legura;
- b) obezbjeđivanje tehničke podrške u geološkim i topografskim istraživanjima, i u projektiranju i pripremi planova sistema za vađenje i transport nafte, prirodnog gasa i mineralnih ruda, i postrojenja za obradu i preradu minerala i metala;
- c) priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za projekte istraživanja/ispitivanja, ekstrakcije, obrade i transporta minerala, nafte i prirodnog gasa;
- d) praćenje tehničkih, regulatornih i bezbjednosnih aspekata konstrukcije, instalacije, rada, održavanja i popravke instalacija za ispitivanje, ekstrakciju, transport i čuvanje mineralnih ruda, nafte i prirodnog gasa, i postrojenja za obradu minerala;
- e) pomoć kod planiranja i projektiranja rudnika, rudnih kopova, tunela i podzemnih baza za pružanje prve pomoći;
- f) sakupljanje i priprema uzoraka kamena, minerala i metala, obavljanje laboratorijskih testova da bi se utvrdila svojstva, analiziranje i dostavljanje rezultata testova i održavanje opreme za testove;
- g) korišćenje mikroskopa, elektromagnetskih iridacionih aparata, spektrometra, spektrografa, densitometra i aparata za mjerenje tenzije;
- h) pomoć naučnicima u korišćenju električnih, soničnih ili nuklearnih mjernih instrumenata i u laboratorijskom i u proizvodnom radu da bi se dobili podaci koji ukazuju na potencijalne izvore metalnih ruda, gasa ili nafte.

Primjeri zanimanja:

-3117.001 Metalurški tehničar za preradu i toplinsku obradu

-3117.002 Naftno rudarski tehničar

-3117.025 Rudarski jamski poslovođa

3118 TEHNIČKI CRTAČI

Tehnički crtači pripremaju tehničke crteže, mape i ilustracije iz skica, promjera i drugih podataka, i kopiraju konačne crteže i slike na štamparske ploče.

Poslovi uključuju:

- a) pripremu i reviziju radnih crteža iz skica i specifikacija koje su pripremili inženjeri i projektanti za proizvodnju, instalaciju i sklapanje mašina i opreme ili za izgradnju, reparaciju, održavanje građevina, brana, mostova, puteva i drugih arhitektonskih objekata i objekata niskogradnje;
- b) rad na projektiranju uz pomoć računara i rukovanje opremom za crtanje da bi se izradile hard-copy i digitalne verzije radnih crteža;
- c) rad sa digitalnom tablom ili osobnom opremom za prijenos hard-copy verzije radnih crteža, mapa i drugih krivulja u digitalnu formu;
- d) priprema i revizija ilustracija za referentne verzije, brošure i tehničke priručnike koji se bave sklapanjem, instalacijom, radom, održavanjem i popravkom mašina i druge opreme i robe;
- e) kopiranje crteža i slika na kamene ili metalne ploče za štampu;
- f) priprema mrežnih dijagrama, dijagrama sklopova i crteža rasporeda koji se koriste za proizvodnju, instalaciju i popravku električne opreme u fabrikama, energetskim postrojenjima i zgradama;
- g) izrada detaljnih radnih dijagrama mašina i mašinskih alata, uključujući dimenzije, metode sklopova i druge tehničke informacije;
- h) organiziranje reproduciranja kompletnih crteža za radnu verziju.

Primjeri zanimanja koja su ovdje razvrstavaju:

-3118.003 Tehnički crtač

-3118.011 Tehnički ilustrator

3119 TEHNIČARI TEHNIČKO-TEHNOLOŠKE STRUKE, DN

Ova grupa zanimanja obuhvata tehničare u fizičkoj ili tehničkoj nauci koji nisu klasificirani na drugom mjestu u područnoj grupi 311. Na primjer, ova grupa uključuje one tehničare koji pomažu naučnicima i inženjerima koji su angažirani na razvoju ili provođenju istraživanja o bezbjednosnom, biomedicinskom, ekološkom ili industrijskom i proizvodnom inženjeringu.

Tu su uključeni sljedeći poslovi:

- a) sakupljanje podataka i obezbjeđivanje tehničke pomoći u vezi sa: efikasnim, bezbjednim i ekonomičnim korišćenjem osoblja, materijala i opreme; metodama rada i redoslijedom operacija i kontrolom njihovog provođenja; i efikasnim rasporedom postrojenja ili preduzeća;
- b) pomoć u identifikiranju mogućih opasnosti i uvođenje bezbjednosnih procedura i opreme;
- c) modifikiranje i testiranje opreme i alata koja se koristi u prevenciji, kontroli i otklanjanju posljedica ekološkog zagađenja, sređivanju lokacija i obnavljanju zemljišta;
- d) pomoć u razvoju alata za otklanjanje posljedica ekološkog zagađenja, pod vođstvom inženjera;
- e) pomoć inženjerima u testiranju i projektiranju robotizirane opreme.

Primjeri zanimanja:

-3119.004 Grafički tehničar

-3119.028 Tehničar keramike

-3119.056 Turističko hotelijerski tehničar

312 NADZORNICI U RUDARSTVU, PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI I GRAĐEVINARSTVU

Nadzornici u rudarstvu, prerađivačkoj industriji i građevinarstvu koordiniraju, vrše nadzor, kontroliraju i planiraju rad radnika u prerađivačkoj industriji, rudarstvu i građevinarstvu. Poslovi obično uključuju: nadgledanje, nadzor i koordinaciju rada trgovaca, tehničara kontrole procesa, rukovaoca mašina, radnika na sklopovima, fizičkim radnicima i drugim radnicima; organizaciju i planiranje dnevnih aktivnosti; pripremu procjene, podataka i izvještaja o troškovima, identificiranje nedostatka osoblja ili materijalnih potrepština; obezbjeđenje bezbjednosti radnika; instruktaza i obučavanje novih radnika. Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3121 NADZORNICI U RUDARSTVU
3122 NADZORNICI U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI
3123 NADZORNICI U GRAĐEVINARSTVU

Napomene

Kada se pravi razlika između rukovodilaca (menadžera) klasificiranih u velikoj grupi 1, Rukovodioci (menadžeri), i nadzornika, klasificiranih u drugim velikim grupama, treba obratiti pažnju da i rukovodioci i nadzornici mogu da planiraju, organiziraju, koordiniraju, kontroliraju rad i upravljaju radom koji radi druga osoba. Pored toga, rukovodioci obično imaju odgovornost da donose odluke o: ukupnom strateškom i operativnom upravljanju preduzećem ili organizacionom jedinicom (na primjer, o vrstama, količini i kvalitetu robe koja će se proizvoditi); budžetu (koliko novca će biti potrošeno i u koje svrhe); i o izboru, imenovanju i otpuštanju radnika. Nadzornici mogu davati savjete rukovodiocima poovim pitanjima, posebno u vezi sa imenovanjem i otpuštanjem radnika, ali oni nemaju ovlaštenje da donose odluke.

3121 NADZORNICI U RUDARSTVU

Nadzornici u rudarstvu nadgledaju rad u rudarstvu i vađenju kamena i direktno vrše nadzor i koordiniraju rad rudara u podzemnim i površinskim rudnicima i kamenolomima.

Poslovi uključuju:

- a) direktan nadzor i koordinaciju rada radnika koji vade minerale i druge prirodne depozite iz zemlje, rukuju podzemnim transportom ili teškom opremom u površinskim kopovima i kamenolomima;
- b) uspostavljanje metoda za poštovanje planova rada i davanje preporuka mjera rudarskim rukovodiocima radi poboljšanja produktivnosti;
- c) saradnja sa rukovodiocima i tehničkim osobljem, drugim sektorima i izvođačima u rješavanju operativnih problema i koordinaciji rada;
- d) dostavljanje izvještaja i drugih informacija rudarskim rukovodiocima u vezi sa svim aspektima rada u rudarstvu i vađenju kamena;
- e) određivanje potreba za radnicima i materijalom za rudnik ili kamenolom.

Primjeri zanimanja:

-321.001 Rudarski poslovođa

3122 NADZORNICI U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI

Nadzornici u prerađivačkoj industriji koordiniraju i vrše nadzor rada tehničara kontrole procesa, rukovaoca mašinama, radnika na sklapanju i drugih fizičkih radnika u prerađivačkoj industriji.

Poslovi uključuju:

- a) koordinaciju i nadzor rada tehničara kontrole procesa, rukovaoca mašinama, radnika na sklapanju i drugih fizičkih radnika u prerađivačkoj industriji;

- b) organiziranje i planiranje dnevnih aktivnosti u vezi sa planovima, ekonomijom, zaposlenim osobljem i ekologijom;
- c) pripremanje procjene troškova, podataka i izvještaja;
- d) identifikiranje nedostatka osoblja ili komponenti;
- e) obezbjeđenje bezbjednosti radnika;
- f) instruktaza i obučavanje novih radnika.

Primjeri zanimanja:

- 3122.001 Grupovođa rukovalaca alatnih mašina
- 3122.004 Kontrolor gumenih proizvoda

3123 NADZORNICI U GRAĐEVINARSTVU

Nadzornici u građevinarstvu koordiniraju, vrše nadzor i planiraju rad radnika u izgradnji i reparaciji zgrada i drugih građevina.

Poslovi uključuju:

- a) čitanje specifikacija da bi se odredile građevinske potrebe i procedure planiranja;
- b) organiziranje i koordinaciju nabavke materijala i ljudskih resursa koji su neophodni za obavljanje posla;
- c) ispitivanje i inspekcija rada;
- d) ispitivanje opreme i gradilišta i koordinaciju rada da bi se obezbjedilo poštovanje zahtjeva po pitanjima bezbjednosti i pregrijavanja;
- e) nadzor gradilišta i koordinaciju rada sa drugim građevinskim projektima;
- f) nadzor rada građevinskih trgovačkih radnika, fizičkih radnika i drugih građevinskih radnika.

Primjeri zanimanja:

- 3123.001 Nadzornik visokogradnje
- 3123.002 Rukovodilac gradilišta

313 TEHNIČARI ZA KONTROLU PROCESA

Tehničari za kontrolu procesa upravljaju razvodnim tablama, kompjuteriziranim kontrolnim sistemima, multifunkcionalnim mašinama za kontrolu procesa i prate ih, održavaju procesne jedinice u proizvodnji i distribuciji električne energije, pogonima za preradu otpadnih voda, kanalizacionog sistema i odlaganja otpada, hemijskim rafinerijama, rafinerijama nafte i prirodnog gasa, u preradi metala i drugim višeprocesnim operacijama. Ovdje su obično uključeni sljedeći poslovi: upravljanje elektronskom ili kompjuteriziranom kontrolnom tablom iz centralne kontrolne jedinice radi praćenja i optimizacije procesa; upravljanje startovanjem i zatvaranjem procesa; upravljanje razvodnim tablama i drugom opremom i njihovo praćenje; praćenje i pregled opreme i sistema za detektiranje problema u radu; očitavanje tabela, mjerenja i kalibracije u određenim intervalima; uočavanje problema u radu i njihovo otklanjanje po potrebi; održavanje podataka, logova i izvještaja; komunikacija sa drugim saradnicima da bi se ocjenilo radno stanje opreme; čišćenje i održavanje opreme; nadgledanje rada operatera postrojenja i opreme i drugih radnika.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće:

- 3131 OPERATERI PROIZVODNOG ENERGETSKOG POSTROJENJA
- 3132 OPERATERI PEĆI I POSTROJENJA ZA PRERADU VODE
- 3133 KONTROLORI HEMIJSKIH PRERAĐIVAČKIH POSTROJENJA
- 3134 OPERATERI POSTROJENJA ZA PRERADU NAFTE I ZEMNOG GASA
- 3135 KONTROLORI METALURŠKIH PROIZVODNIH PROCESA
- 3139 TEHNIČARI ZA KONTROLU PROCESA, DN

3131 OPERATERI PROIZVODNOG ENERGETSKOG POSTROJENJA

Operateri proizvodnog energetskog postrojenja upravljaju razvodnim tablama i drugom opremom u električnim kontrolnim centrima iz kojih se upravlja proizvodnjom i distribucijom električne ili druge energije u mrežama prijenosa, zatim ih prate i održavaju. Ovdje je uključena sljedeća oprema: reaktori, turbine, generatori i druga pomoćna oprema u proizvodnim elektranama.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje raznim tipovima proizvodnih energetske postrojenja, njihovo praćenje i inspekcija;
- b) upravljanje i kontrola nad proizvodnim energetskim sistemima i opremom uključujući bojlere, turbine, generatore, kondenzatore i reaktore u energetskim postrojenjima na vodeni, termalni, ugljeni, naftni, gasni i nuklearni pogon u proizvodnji i distribuciji električne energije;
- c) upravljanje uključivanjem i isključivanjem (startovanjem i zatvaranjem) opreme energetskog postrojenja, upravljanje razvodnim operacijama, reguliranjem vodenog nivoa i komunikacija sa operaterima sistema radi reguliranja i koordiniranja transmisionih punjenja, frekvencije i linijskog napona;
- d) očitavanje karti, mjerenja i kalibracije u određenim intervalima, uočavanje problema i njihovo uklanjanje po potrebi;
- e) kompletiranje i održavanje ctaničnih podataka, logova i izvještaja i komunikacija sa drugim saradnicima u postrojenju da bi se ocjenilo radno stanje opreme;
- f) čišćenje i održavanje opreme kao što su generatori, bojleri, turbine, pumpe i kompresori, da bi se sprečili kvarovi i oštećenja opreme.

Primjeri zanimanja:

-3131.001 Dispečer transportnog gasnog sistema, specijalizirani

3132 OPERATERI PEĆI I POSTROJENJA ZA PRERADU VODE

Operateri peći i postrojenja za preradu vode prate rad i upravljaju radom kompjuteriziranih upravljačkih sistema i srodneopreme u postrojenjima za preradu čvrstog i tečnog otpada, da bi se regulisala prerada i uklanjanje kanalizacionih voda i otpada, i u postrojenjima za filtraciju i preradu vode, gde se reguliše prerada i distribucija vode.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje radom i praćenje rada kompjuteriziranih upravljačkih sistema, mašina i srodne opreme za preradu otpadnih voda, kanalizacionog otpada, i postrojenja za tečni otpad gdje se regulira protok, prerada i uklanjanje kanalizacionog i drugog otpada, i postrojenja za filtraciju i preradu vode gdje se regulira prerada i distribucija vode za ljudsku upotrebu i za kasnije odlaganje u prirodne vodene sisteme;
- b) upravljanje radom peći za sagorijevanje i srodne opreme da bi se sagorjeo muljni i čvrsti otpad u postrojenjima za preradu otpada;

- c) pregled opreme i praćenje radnih uslova, mjerača, filtera, hlorinatora, i ventila u centralnoj upravnjačkoj komori da bi se odredilo propisano punjenje, da bi se provjerilo da li su protok, pritisak i temperatura u skladu sa specifikacijama, i da bi se uočile nepravilnosti u radu;
- d) praćenje i podešavanje kontrola kod pomoćne opreme, kao što je kontrola ispušnih emisija, tečnih prečišćavača, i jedinica peći za toplotnu obradu;
- e) sakupljanje i testiranje vode i kanizacionih uzoraka radi utvrđivanja hemijskog i bakterijskog sadržaja, uz primjenu opreme za testiranje i standarda bojne analize;
- f) analiza rezultata testiranja da bi se podesila oprema i sistemi postrojenja za dezinfekciju i uklanjanje mirisa iz vode i drugih tečnosti;
- g) obavljanje sigurnosnih i bezbjednosnih provjera u postrojenjima i na terenu;
- h) kompletiranje i održavanje logova i izvještaja o radu postrojenja.

Primjeri zanimanja:

-3132.001 Operater postrojenja za preradu vode

3133 KONTROLORI HEMIJSKIH PRERAĐIVAČKIH POSTROJENJA

Kontrolori hemijskih prerađivačkih postrojenja upravljaju hemijskim postrojenjima i prate ih, i podešavaju i održavaju aparate i opremu kojom se vrši destilacija, filtriranje, separacija, grijanje ili rafiniranje hemikalija.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje elektronskom ili komjuteriziranom kontrolnom tablom iz centralne kontrolne jedinice radi praćenja i optimizacije fizičkih i hemijskih procesa u više procesnih jedinica;
- b) podešavanje opreme, ventila, pumpi, kontrolne i procesne opreme;
- c) kontrola pripreme, mjerenja i punjenja postrojenja sirovinama i procesnim reagensima, kao što su katalizatori i filter mediji;
- d) upravljanje procesnim startovanjem i zatvaranjem, uočavanjem problema i praćenje spoljne procesne opreme;
- e) provjera opreme u vezi sa nedostacima, provođenje rutinskih operativnih testova i organiziranje održavanja;
- f) analiza uzoraka, izvođenje testova, obilježavanje podataka i pisanje proizvodnih logova.

Primjeri zanimanja:

-3133.001 Hemijski laborant

3134 OPERATERI POSTROJENJA ZA PRERADU NAFTE I ZEMNOG GASA

Operateri postrojenja za preradu nafte i zemnog gasa upravljaju postrojenjima i prate ih, i podešavaju i održavaju aparate i opremu kojom se vrši rafiniranje, destilacija i prerada nafte, naftnih i drugih sporednih proizvoda, ili prirodnog gasa.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje elektronskom ili komjuteriziranom kontrolnom tablom iz centralne kontrolne jedinice radi praćenja i optimizacije fizičkih i hemijskih procesa u više procesnih jedinica;
- b) podešavanje opreme, ventila, pumpi, kontrolne i procesne opreme;
- c) upravljanje procesnim startovanjem i zatvaranjem, uočavanje problema i praćenje spoljne procesne opreme;

- d) provjera opreme u vezi sa nedostacima, testiranje cijevi radi uočavanja fraktura i curenja i organiziranje održavanja;
- e) analiza uzoraka, izvođenje testova, obilježavanje podataka i pisanje proizvodnih logova.

Primjeri zanimanja:

-3134.001 Tehničar procesa rafinisanja

3135 KONTROLORI METALURŠKIH PROIZVODNIH PROCESA

Kontrolori metalurških proizvodnih procesa upravljaju i prate multifunkcionalne mašine i opremu za kontrolu procesa u preradi metala i rada peći za oplemenjivanje, postrojenja za valjanje, toplotnu obradu ili izvlačenje metala.

Poslovi uključuju:

- a) koordinaciju i praćenje rada određenog aspekta (prerađivačke) proizvodnje metala preko kontrolnih tabli, kompjuterskih terminala i drugih upravljačkih sistema, obično iz centralne kontrolne komore;
- b) rukovanje multifunkcionalnim mašinama za centralnu kontrolu procesa za mljevenje, separaciju, filtriranje, topljenje, pečenje, tretman, oplemenjivanje ili neku drugu preradu metala;
- c) posmatranje kompjuterskih listinga, video monitora i ventila da bi se potvrdili specificirani uslovi rada i izvršila potrebna podešavanja;
- d) koordinaciju i nadzor rada radnika u proizvodnji, kao što su operater mašina i procesa, saradnici i pomoćnici;
- e) startovanje i zatvaranje proizvodnog sistema u hitnim slučajevima ili na osnovu programa rada;
- f) držanje i organiziranje obuke za radnike u proizvodnji;
- g) održavanje shift loga proizvodnje i drugih podataka i izrada proizvodnih i drugih izvještaja.

Primjeri zanimanja:

-3135.001 Grupovođa ind.talioca, livaca i valjaoničara

-3135.002 Grupovođa rukovalaca procesnih mašina i uređaja za dobijanje metala

3139 TEHNIČARI ZA KONTROLU PROCESA, DN

Ovagrupa zanimanja pokriva tehničare kontrolore koji nisu klasificirani na drugom mjestu u područnoj grupi 313. Na primjer, ovagrupa uključuje radnike koji rukuju više-procesnom kontrolnom opremom u proizvodnji, sklapanju i proizvodnji papira i pulpe.

Primjeri zanimanja:

-3139.001 Kontrolor robota

-3139.002 Tehničar robota

314 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U BIOMEDICINI, BIOLOGIJI, FARMAKOLOGIJI I SRODNI

Laboratorijski tehničari u biomedicine, biologiji, farmakologiji i srodni stručnjaci obavljaju niz tehničkih poslova koji kao podrška stručnjacima biološke nauke u njihovom radu na istraživanju, razvoju, vođenju, konzervaciji i zaštiti u oblastima kao što su biologija, botanika, zoologija, biotehnika i biohemija, i u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu.

Poslovi obično uključuju: izvođenje testova, eksperimenata, laboratorijskih analiza, istraživački rad na terenu i istraživanja sa ciljem da se sakupe podaci primjenom prihvaćenih naučnih metoda; čuvanje podataka; pomoć u analizi podataka i pripremi izvještaja; rukovanje i održavanje opreme.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3141 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U BIOMEDICINI, BIOLOGIJI, FARMAKOLOGIJI (OSIM U ZDRAVSTVU)

3142 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U POLJOPRIVREDI

3143 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U ŠUMARSTVU

3141 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U BIOMEDICINI, BIOLOGIJI, FARMAKOLOGIJI (OSIM U ZDRAVSTVU)

Laboratorijski tehničari u biomedicine, biologiji, farmakologiji obezbjeđuju tehničku podršku stručnjacima biološke nauke koji rade istraživanja, analize i testove sa živim organizmima i angažovani su na razvoju i primjeni proizvoda i procesa koji su rezultat istraživanja u oblastima kao što su upravljanje prirodnim resursima, ekološka zaštita, biologija biljaka i životinja, mikrobiologija, i biologija ćelije i molekularna biologija.

Poslovi uključuju:

- a) pomoć u projektiranju, postavljanju i izvođenju testova;
- b) postavljanje, kalibracija, rukovanje i održavanje laboratorijskih instrumenata i opreme;
- c) prikupljanje i priprema primjeraka i uzoraka, hemijskih rastvora i slajdova i uzgoj kultura za primjenu u eksperimentima;
- d) izvođenje rutinskih testova naterenu i u laboratoriji;
- e) praćenje eksperimenata da bi se obezbjedilo poštovanje korektnih laboratorijskih procedura kontrole kvaliteta i zdravstvenih i bezbjednosnih standarda;
- f) observacije u vezi sa testovima i analiza, proračun, obilježavanje rezultata testova i izvještavanje o njima primjenom odgovarajućih naučnih metoda;
- g) konzerviranje, klasificiranje i katalogiziranje primjeraka i uzoraka;
- h) čuvanje detaljnih logova o obavljenom radu;
- i) korišćenje kompjutera za razvoj modjela i analizu podataka;
- j) korišćenje složene i snažne opreme u radu;
- k) sudjelovanje u istraživanju, razvoju i proizvodnji relevantnih proizvoda i procesa;
- l) naručivanje i skladištenje laboratorijskih potrepština;
- m) održavanje relevantnih baza podataka.

Primjeri zanimanja:

-3141.001 Bakteriološki tehničar

-3141.002 Biohemijski tehničar

-3141.006 Farmakološki tehničar

-3141.010 Zoološki tehničar

3142 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U POLJOPRIVREDI

Laboratorijski tehničari u poljoprivredi obavljaju testove i eksperimente, i obezbjeđuju tehničku i naučnu podršku naučnicima u poljoprivredi, poljoprivrednim proizvođačima i osobama koje organiziraju poljoprivrednu proizvodnju.

Poslovi uključuju:

- a) priprema materijala i opreme za eksperimente, testove i nalaize;
- b) sakupljanje i priprema uzoraka kao što su zemljišne, biljne ili životinjske ćelije, tkiva ili dijelovi ili životinjski organi za eksperimente, testove i analize;
- c) pomoć pri obavljanju i obavljanje eksperimenata, testova i naliza koje primjenjuju metode i tehnike kao što su mikroskopija, histohemija, hromatografija, elektroforeza i spektroskopija;
- d) identifikiranje patogenih mikroorganizama i insekata, parazita, gljivica i korova štetnih za biljni rod i stoku, i pomoć pri razvoju metoda kontrole;
- e) analiziranje proizvoda da bi se odredili i održali standardi kvaliteta;
- f) izvođenje i nadgledanje operativnih programa kao što su programi uzgoja ribe, podizanja staklenih bašti i stočarske proizvodnje;
- g) analiziranje uzoraka sjemena radi utvrđivanja kvaliteta, čistoće i kategorizacije klice;
- h) prikupljanje podataka i procjena količina i troškova materijala i radne snage koji su potrebni za projekat;
- i) organiziranje održavanja i popravke istraživačke opreme.

Primjeri zanimanja:

- 3142.002 Hortikulturni tehničar
- 3142.004 Peradarski tehničar
- 3142.005 Poljoprivredni tehničar
- 3142.011 Ratarski tehničar

3143 LABORATORIJSKI TEHNIČARI U ŠUMARSTVU

Laboratorijski tehničari u šumarstvu obavljaju tehničke i nadzorne funkcije kao podrška istraživanjima u šumarstvu i gazdovanju šumama, ubiranju plodova, konzerviranju bogatstva i ekološkoj zaštiti.

Poslovi uključuju:

- a) obavljanje inventara, istraživanja i terenska mjerenja šuma, u skladu sa prihvaćenim naučnim operativnim procedurama;
- b) obavljanje i pomoć pri obavljanju tehničkih poslova kod pripreme planova gazdovanja šumama i ubiranja plodova, uz pomoć fotogrametrijskih tehnika i mapiranja i kompjuteriziranih sistema informiranja;
- c) pomoć u planiranju i nadzor izgradnje prilaznih staza i šumskih puteva;
- d) provođenje, nadgledanje i realizacija tehničkih funkcija u radu na gajenju šuma, uključujući propremu terena, sađenje i njegu drveća;
- e) aktivnosti koordiniranja, kao što je ljuštenje drveta, sprečavanje šumskih požara, bolesti ili insekata ili pre-komercijalno proređivanje šumskih stabala;
- f) nadgledanje i obavljanje tehničkih poslova u poslovima ubiranja šumskih plodova;
- g) obezbjeđivanje poštovanja regulativa i politika u vezi sa ekološkom zaštitom, korišćenjem prirodnih dobara, obezbjeđenjem od požara i sprečavanjem nesreća;
- h) nadgledanje rada na šumskom rasadu;

- i) obezbjeđenje tehničke podrške istraživačkim programima u šumarstvu, u oblastima kao što je poboljšanje drveća, rad na rasadu voćnjaka, istraživanja šumskih bolesti i insekata ili eksperimentalno šumarstvo i istraživanje u oblasti šumskog inženjeringa;
- j) priprema planova kultivizacije i sječe šuma.

Primjeri zanimanja:

- 3143.001 Čuvar šume, lugar
- 3143.005 Šumarski tehničar

315 KONTROLORI I TEHNIČARI NA BRODOVIMA I AVIONIMA

Kontrolori i tehničari na brodovima i avionima vrše komandu i navigaciju brodova i aviona, obavljaju tehničke funkcije da bi se obezbjedili bezbjedno i efikasno kretanje i rad, razvijaju električne, elektromehaničke i kompjuterizirane sisteme za vazдушnu kontrolu.

Poslovi obično uključuju: kontrolu rada mašinske, električne ili elektronske opreme na brodu ili avionu, komanda i navigacija brodova i aviona, upravljanje kretanjem brodova i aviona i razvojelektričnih, elektromehaničkih i kompjuteriziranih sistema za vazдушnu kontrolu.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3151 OFICIRI BRODSKE MAŠINE I SRODNA ZANIMANJA
- 3152 OFICIRI PALUBE I PELJARI
- 3153 PILOTI I SRODNI VAZDUHOPLOVNI STRUČNJACI
- 3154 KONTROLORI ZRAČNOG PROMETA
- 3155 TEHNIČARI ZA SIGURNOST ZRAČNOG PROMETA

3151 OFICIRI BRODSKE MAŠINE I SRODNA ZANIMANJA

Oficiribrodске mašine upravljaju radom, održavanjem i popravkom mehaničke, električne i elektronske opreme i mašina na brodu, i učestvuju u ovim operacijama, ili obavljaju srodne pomoćne funkcije na kopnu.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje radom, održavanjem i popravkom mehaničke, električne i elektronske opreme i mašina na brodu, i učešće u ovim operacijama;
- b) naručivanje goriva i drugih potrepština za pogonsku sobu i obilježavanje podataka o ovim operacijama;
- c) obavljanje tehničkog nadzora nad instalacijama, održavanjem i popravkom brodskih mašina i opreme da bi se osigurala saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- d) pregled i održavanje i hitne popravke motora, mašina i pomoćne opreme;
- e) čuvanje pogonske sobe, praćenje i obilježavanje performansi motora, mašina i pomoćne opreme.

Primjeri zanimanja:

- 3151.001 Brodostrojar
- 3151.006 Inženjer pomorske nautike

3152 OFICIRI PALUBE

Oficiri palube i pepeljari obavljaju komandu i navigaciju brodova sličnih plovila i vrše srodne funkcije na kopnu.

Poslovi uključuju:

- a) komanda i navigacija brodova sličnih plovila na moru ili kopnenim vodenim putevima;
- b) upravljanje aktivnostima nadzora na palubi i komandnom mostu i učešće u njima;
- c) navigacija plovila u i iz luke kroz kanale, prolaze i druge vode gde je neophodno posebno znanje;
- d) osiguravanje bezbjednog utovara i istovara robe i poštovanja zakona i procedura bezbjednosti od strane brodskog osoblja i putnika;
- e) obavljanje tehničkog nadzora nad održavanjem i popravkom broda, da bi se osigurala saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- f) primjena poznavanja principa i prakse u vezi sa radom broda i navigacijom da bi se identificirali i riješili problemi koji nastanu tokom njihovog rada;
- g) naručivanje brodskih potrepština i angažiranje posade po potrebi i obilježavanje podataka o ovim operacijama;
- h) prenošenje i prijem, tj. razmjena rutinskih i hitnih informacija sa stanicama na kopnu i drugim brodovima.

Primjeri zanimanja:

- 3152.004 Oficir lučke kapetanije
- 3152.012 Skiper
- 3152.017 Zapovjednik broda

3153 PILOTI I SRODNI VAZDUHOPLOVNI STRUČNJACI

Piloti i srodni vazduhoplovni stručnjaci upravljaju radom mehaničke, električne i elektronske opreme u navigaciji avionom za transport putnika, pošte i robe i oni obavljaju srodne poslove prije i tokom leta.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje letom i navigacija aviona u skladu sa zvaničnim procedurama kontrole i rada;
- b) priprema i podnošenje plana leta ili ispitivanje standardnog plana leta;
- c) kontrola rada mehaničke, električne i elektronske opreme i obezbjeđenje ispravnog rada svih instrumenata i upravljača;
- d) primjena poznavanja principa i prakse letenja da bi se identificirali i riješili problemi koji nastanu tokom njihovog rada;
- e) ispitivanje podataka o održavanju i provođenje inspekcijskog pregleda da bi se potvrdilo da je avion mehanički ispravan, da je proveden postupak održavanja i da sva oprema dobro funkcioniše;
- f) potpisivanje potrebnih potvrda i vođenje zvaničnih podataka o letu;
- g) pribavljanje izvještaja i potrebnih objašnjenja prije leta i održavanje kontakata sa kontrolom letenja ili leta tokom samog leta.

Primjeri zanimanja:

- 3153.001 Kapetan aviona
- 3153.002 Koordinator zračnog saobraćaja
- 3153.003 Navigator leta

-3153.004 Pilot aviona

3154 KONTROLORI ZRAČNOG PROMETA

Kontrolori zračnog prometa vode kretanje aviona u vazdušnom prostoru i na zemlji, putem radio, radarskih i svjetlosnih sistema, i obezbjeđuju informacije koje su relevantne za rad aviona.

Poslovi uključuju:

- a) vođenje i kontrola aviona prilikom približavanja i napuštanja aerodoma;
- b) vođenje i kontrola njegovog kretanja na zemlji;
- c) vođenje i kontrola aviona koji leti u određenom sektoru vazdušnog prostora;
- d) informiranje posade leta i radnog osoblja o vremenskim uslovima, operativnim uslovima;
- e) kontrola leta prema planovima leta i letenja, vazdušnom transportu;
- f) primjena poznavanja principa i prakse kontrole letenja da bi se identificirali i riješili problemi koji nastanu tokom njihovog rada;
- g) iniciranje i organiziranje servisa i procedura u hitnim slučajevima, zatim potrage i spasavanja;
- h) vođenje rada svih aviona i servisnih vozila na aerodromskoj pisti ili blizu nje;
- i) održavanje radio i telefonskih kontakata sa oblasnim kontrolnim tornjem, kontrolnim terminalima i drugim kontrolnim centrima, i u skladu sa kretanjem aviona u susjedne oblasti.

Primjeri zanimanja:

-3154.001 Kontrolor leta

3155 TEHNIČARI ZA SIGURNOST ZRAČNOG PROMETA

Elektronski tehničari bezbjednosti letenja obavljaju tehničke poslove u vezi sa konstrukcijom, instalacijom, upravljanjem, radom, održavanjem i popravkom sistema za kontrolu letenja i vazdušnu navigaciju.

Poslovi uključuju:

- a) izvršavanje tehničkih poslova u vezi sa razvojem elektronskih i kompjuteriziranih sistema i opreme za vazdušnu navigaciju, i testiranje prototipova;
- b) obezbjeđivanje tehničke pomoći u konstruiranju i postavljanju specifičnih interfejs mreža na sistemima za vazdušnu navigaciju i detekciju aviona;
- c) priprema i učešće u pripremi procjena troškova i tehničkih specifikacija i specifikacija obuke za opremu za kontrolu leta i bezbjednosnu opremu;
- d) obavljanje ili pomoć pri obavljanju tehničkog nadzora nad konstrukcijom, instalacijom i radom navigacione opreme na zemlji i njeno održavanje i popravka u skladu sa standardima i specifikacijama;
- e) primjena znanja i tehnika (tehničkih) principa i prakse za bezbjednost letenja u cilju identificiranja i rješavanja problema koji nastanu u radu;
- f) razvoj, modificiranje sistemskog softvera i uklanjanje virusa na njemu;
- g) modificiranje postojećih sistema i opreme za vazdušnu navigaciju na zemlji, tako da budu prilagođeni za nove procedure kontrole letenja, a da bi se poboljšale mogućnosti, pouzdanost i integritet procedura kontrole letenja i projektiranja vazdušnog prostora, ili da bi se isti pospješili;
- h) kontrola, praćenje i zvanična potvrda komunikacije navigacije i strogo praćenje opreme za kontrolu letenja i kalibracija sistema vazdušne navigacije na zemlji da bi se osigurala maksimalna preciznost i bezbjednost leta, uzletanja i sletanja;
- i) obezbjeđivanje tehničke obuke i nadzor nad radom drugih radnika.

Primjeri zanimanja:

-3155.001 Balanser letilica

-3155.002 Tehničar za sigurnost vazduhoplovnog saobraćaja

32 ZDRAVSTVENI STRUČNI SARADNICI

Zdravstveni stručni saradnici obavljaju tehničke i praktične poslove kao podrška postavljanju dijagnoze i liječenju bolesti, oboljenja, povreda ili oštećenja kod ljudi i životinja, i da pomognu primjenu zdravstvene njege, liječenje i dalje upućivanje pacijenata na osnovu odluke medicinskih, veterinarskih, bolničkih i drugih medicinskih stručnjaka.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj velikoj grupi obično uključuju: testiranje i rad sa opremom za medicinsko snimanje i davanje terapije zračenja; obavljanje kliničkih testova na uzorcima tjelesnih tečnosti i tkiva; pripremu lijekova i drugih farmaceutskih jedinjenja prema uputstvima farmaceuta; kontroliranje, podešavanje, servisiranje i popravke medicinskih i stomatoloških uređaja i aparata; pružanje bolničarske i osobne njege i babičke podrške; primjenu biljne i druge terapije na osnovu teorija, vjerovanja i iskustva koja potiču iz posebnih kultura.

Zanimanja u ovoj grupi razvrstavaju su u sljedeće područne grupe zanimanja:

321 TEHNIČARI U ZDRAVSTVU I FARMACIJI

322 MEDICINSKE SESTRE I BABICE

323 STRUČNI SARADNICI IZ OBLASTI TRADICIONALNE I KOMPLEMENTARNE MEDICINE

324 VETERINARSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

325 OSTALI TEHNIČARI I POMOĆNICI U ZDRAVSTVU

321 TEHNIČARI U ZDRAVSTVU I FARMACIJI

Tehničari u zdravstvu i farmaciji obavljaju tehničke poslove kao pomoć pri postavljanju dijagnoze i u liječenju bolesti, oboljenja, povreda i oštećenja.

Poslovi obično uključuju: testiranje i rad sa radiografskom, ultrazvučnom i drugom opremom za medicinsko snimanje; davanje radiofarmaceutike ili zračenja pacijentima u cilju otkrivanja ili liječenja bolesti; obavljanje kliničkih testova na uzorcima tjelesnih tečnosti i tkiva; priprema lijekova i drugih farmaceutskih jedinjenja prema uputstvima farmaceuta; konstruiranje, podešavanje, servisiranje i popravka medicinskih i stomatoloških uređaja i aparata.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3211 TEHNIČARI MEDICINSKE TERAPEUTSKE OPREME I OPREME ZA SNIMANJE

3212 MEDICINSKI LABORATORIJSKI TEHNIČARI U ZDRAVSTVU I PATOLOGIJI

3213 FARMACEUTSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

3214 MEDICINSKI TEHNIČARI I TEHNIČARI ZA ZUBNU PROTETIKU

3211 TEHNIČARI MEDICINSKE TERAPEUTSKE OPREME I OPREME ZA SNIMANJE

Tehničari medicinske terapijske opreme i opreme za snimanje, rukuju radiografskom, ultrazvučnom i drugom opremom za medicinsko snimanje i testiraju je, s ciljem da se dobiju slike tjelesnih struktura radi postavljanja dijagnoze i liječenja povreda, bolesti i drugih oštećenja. Oni mogu da daju tretmane zračenjem pacijentima pod nadzorom radiologa i drugih medicinskih stručnjaka.

Poslovi uključuju:

- a) rukovanje i nadgledanje rada radiološke, ultrazvučne i opreme za magnetsko snimanje da bi se dobile slike tjelesnih struktura za dijagnostičke potrebe;
- b) objašnjavanje procedura, posmatranje i pozicioniranje pacijenata, i promjena zaštitnih sredstava da bi se obezbjedili bezbjednost i komfor tokom pregleda, snimanja ili liječenja;
- c) pozicioniranje opreme za snimanje i liječenje, praćenje dio displeja i podešavanje setovanja i kontrola u skladu sa tehničkim specifikacijama;
- d) pregled i ocjenjivanje razvijenih rendgenskih snimaka, video traka ili kompjuterskih informacija da bi se odredilo da li su snimci zadovoljavajući za dijagnostičke potrebe, i obilježavanje rezultata procedura;
- e) praćenje stanja i reagiranja pacijenata, obavješćavanje ljekara o neuobičajenim pojavama;
- f) mjerenje i obilježavanje doze zračenja ili radiofarmaceutika koji su primljeni ili upotrebljeni za pacijente, poštovanje ljekarskih naloga – recepata;
- g) davanje, detektiranje i mapiranje radiofarmaceutika ili zračenja u tijelu pacijenata, uz korišćenje radioskopa, kamera ili druge opreme za dijagnostificiranje ili liječenje bolesti;
- h) obilježavanje i uklanjanje radioaktivnih materijala i čuvanje radiofarmaceutika, u skladu sa procedurama bezbjednosti zračenja.

Primjeri zanimanja:

- 3211.004 Operator na medicinskoj opremi
- 3211.007 Operator na opremi medicinske radiologije
- 3211.009 Operator na opremi za dijalizu

3212 MEDICINSKI LABORATORIJSKI TEHNIČARI U ZDRAVSTVU I PATOLOGIJI

Medicinski laboratorijski tehničari i laboratorijski tehničari patologije obavljaju kliničke testove na uzorcima tjelesnih tečnosti i tkiva da bi se dobile informacije o zdravlju pacijenta ili uzroku smrti.

Poslovi uključuju:

- a) izvođenje hemijske analize tjelesnih tečnosti uključujući krv, urin i spinalni fluid (kičmenu tečnost) da bi se odredilo prisustvo normalnih i nenormalnih komponenata;
- b) rad sa opremom, kalibracija i održavanje opreme koja se koristi za kvantitativne i kvalitativne analize, kao što su spektrofotometri, kalorimetri, plameni fotometri i kompjuterizovani analizatori;
- c) unos podataka dobijenih analizom ili laboratorijskim testom i kliničkih rezultata u sisteme za čuvanje podataka i dostavljanje rezultata ljekarima i drugim medicinskim stručnjacima;
- d) analizu uzoraka biološkog materijala u vezi sa hemijskim sadržajem ili reakcijom;
- e) puštanje u rad, čišćenje i održavanje laboratorijske opreme;
- f) analizu laboratorijskih nalaza da bi se provjerila tačnost rezultata;
- g) uspostavljanje i praćenje programa za obezbjeđenje tačnosti laboratorijskih rezultata i razvoj, standardiziranje, ocjena i modificiranje procedura, tehnika i testova koji se primjenjuju u analizi uzoraka;
- h) pribavljanje uzoraka, kultura, izoliranje i identifikiranje mikroorganizama za analizu;
- i) ispitivanje bojenih ćelija radi utvrđivanja odstupanja od normalnih stanja;

- j) inokulaciju oplođenih jajnih ćelija, tečnosti i drugih bakteriloških medija sa mikroorganizmima.

Primjeri zanimanja:

-3212.001 Medicinski laboratorijski tehničar

-3212.002 Patološki tehničar

3213 FARMACEUTSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

Farmaceutski tehničari i pomoćnici obavljaju razne poslove u vezi sa izdavanjem lijekova (farmaceutskih proizvoda) pod uputstvima farmaceuta ili nekog drugog medicinskog stručnjaka.

Poslovi uključuju:

- pripremu lijekova i drugih farmaceutskih jedinjenja pod uputstvima farmaceuta ili nekog drugog medicinskog stručnjaka;
- izdavanjem medikamenata i lijekova klijentima i davanje pismenih i usmenih uputstava za njihovu upotrebu, prema receptu ljekara, veterinara ili drugih medicinskih stručnjaka;
- primanje recepata ili popunjavanje zahtjeva od medicinskih stručnjaka i provjera da li su informacije potpune i ispravne prema standardima za vođenje medicinskih dosijea;
- propisno čuvanje i održavanje uslova bezbjednosti za lijekove;
- punjenje i obilježavanje kontejnera za prepisanim medikamentima;
- pomoć klijentima davanjem odgovora na pitanja, lociranjem problema ili njihovim upućivanjem na farmaceuta za medicinsku konsultaciju;
- određivanje cijene i arhiviranje recepata koji su popunjeni i uspostavljanje i vođenje podataka o pacijentu, uključujući liste medikamenata koju uzimaju individualni pacijenti;
- naručivanje, obilježavanje i vođenje brojnog stanja medikamenata, hemikalija i potrepština, i unos inventarskih podataka u sisteme za čuvanje podataka;
- čišćenje i priprema opreme i kontejnera koji se koriste za pripremanje i izdavanje medikamenata i farmaceutskih mešavina.

Primjeri zanimanja:

-3213.001 Farmaceutski laborant

-3213.002 Farmaceutski tehničar

3214 MEDICINSKI TEHNIČARI I TEHNIČARI ZA ZUBNU PROTETIKU

Medicinski tehničari i tehničari stomatološke protetike dizajniraju i konstruiraju, postavljaju, servisiraju i popravljaju medicinske i stomatološke aparate i uređaje na osnovu recepata i uputstava koje odredi medicinski stručnjak. Oni mogu da servisiraju čitav niz potpornih aparata kojima se ispravljaju fizički medicinski ili stomatološki problemi, a to su vratne kragne, ortopedske šine, vještački udovi, slušni aparati, štake, zubne proteze, krunice i mostovi.

Poslovi uključuju:

- pregled, razgovor i mjerenje pacijenata da bi se odredile njihove potrebe za uređajem, i da bi se identificirali faktori koji mogu da utječu na određivanje i postavljanje uređaja;
- saradnja sa ljekarima i stomatolozima sa cinjem da se formuliraju specifikacije i nalozi/recepti za uređaje i aparate;

- c) tumačenje recepata/naloga ili specifikacija da bi se odredio tip proizvoda ili uređaja koji treba da se izradi, i materijli i alat koji će biti potrebni;
- d) izrada ili uzimanje kalupa ili otisaka pacijentovih torzoa, udova, usta ili zuba, koji se koriste kao šabloni za proizvodnju;
- e) dizajniranje i izrada ortotičkih i protetičkih uređaja uz upotrebu materijala kao što su termoplastični i termosetovani materijali, legure metala i koža, i ručni i pogonski aparati;
- f) postavljanje aparata i uređaja pacijentima, testiranje i ocjenjivanje i podešavanje tako da budu ispravno postavljeni, funkcionalni i udobni za nošenje;
- g) popravka, modificiranje i održavanje medicinskih i stomatoloških protetičkih i potpornih aparata, prema specifikacijama;
- h) savijanje, formiranje i oblikovanje tkanine ili materijala tako da budu u prepisanim okvirima koji su predviđeni za izradu strukturnih komponenti;
- i) izrada cijelih ili parcijalnih zubnih proteza i konstruiranje korektivnih usnih proteza, krunica, metalnih stega, podloški, mostova i drugih pomagala;
- j) upućivanje pacijenata kako da koriste i čuvaju protetičke i ortotičke uređaje.

Primjeri zanimanja:

- 3214.001 Izrađivač hirurških instrumenata
- 3214.003 Izrađivač ortopedskih pomagala
- 3214.005 Mehaničar za medicinsku i laboratorijsku opremu

322 MEDICINSKE SESTRE I BABICE

Medicinske sestre i babice obezbjeđuju osnovnu bolničku i osobnu njegu osoba koje su fizički ili mentalno bolesne, imaju tjelesno oštećenje ili slabost, i ostalih osoba kojimajepotrebna (medicinska) njega zbog potencijalnih zdravstvenih rizika, uključujući stanja prije, tokom i poslije porođaja.

Generalnooni rade pod nadzorom ljekarskih, bolničarskih, babičkih i drugih medicinskih stručnjaka, i kao podrška njima u provođenju medicinske njege, liječenja ili upućivanja na konsultacije.

Poslovi uključuju: obezbjeđenje bolničarske i osobne njege, liječenja i savjeta pacijentima prema planovima kojeodrede medicinski stručnjaci; pomoć profesionalnim bolničarima, babicama i ljekarima u davanju lijekova i medicinskih tretmana; čišćenje rana i hirurško previjanje; davanje savjeta individualnim osobama, porodicama i zajednicama u vezi sa pitanjima bezanim za zdravlje, kontracepciju, trudnoću i porođaj; ocjenjivanja razvoja toka trudnoće i porođaja, pružanje medicinske njege ili pomoć u pružanju njege tokom porođaja, i prepoznavanje znakova i simptoma koji zahtjevaju angažiranje medicinskog stručnjaka; pružanje njege i pomoći ženama i novorođenim bebama poslije porođaja.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3221 MEDICINSKE SESTRE-TEHNIČARI
- 3222 STRUČNI SARADNICI AKUŠERSKO-GINEKOLOŠKE ZDRAVSTVENE NJEGE

3221 MEDICINSKE SESTRE-TEHNIČARI

Medicinske sestre i tehničari obezbjeđuju osnovnu bolničku i osobnu njegu osobama kojimaje ta njega neophodna zbog starosti, bolesti, povrede ili drugog fizičkog ili mentalnog oštećenja. Generalnooni rade pod nadzorom ljekarskih, bolničarskih i drugih medicinskih stručnjaka, i kao podrška njima u provođenju medicinske njege, liječenja ili upućivanja na konsultacije.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđenje bolničarske i osobne njege, liječenja i savjeta pacijentima prema planovima koje odrede medicinski stručnjaci;
- b) davanje lijekova i drugih medicinskih tretmana pacijentima, praćenje stanja pacijenata i njihovo reagovanje na liječenje, i upućivanje pacijenata i njihovih porodica medicinskim stručnjacima radi dobijanja specijalističke njege po potrebi;
- c) čišćenje rana i hirurško previjanje;
- d) ažiriranje podataka o stanju pacijenata i primljenoj terapiji u sistemima za čuvanje podataka;
- e) pomoć u planiranju i vođenju medicinske njege pojedinačnih pacijenata;
- f) pomoć u pružanju prve pomoći u hitnim slučajevima.

Primjeri zanimanja:

- 3221.001 Medicinska sestra
- 3221.006 Medicinski asistent
- 3221.007 Pedijatrijska sestra-tehničar
- 3221.008 Psihogerijatrijska sestra-tehničar
- 3221.009 Viši radiološki tehničar

3222 STRUČNI SARADNICI AKUŠERSKO-GINEKOLOŠKE ZDRAVSTVENE NJEGE

Stručni saradnici akušersko-ginekološke zdravstvene njege obezbjeđuju osnovnu medicinsku negu i savjete prije, tokom i poslije trudnoće i porođaja. Oni provode negu, liječenje i upućivanje kojeobično uspostavljaju medicinski, babički drugi zdravstveni stručnjaci.

Poslovi uključuju:

- a) davanje savjeta ženama, porodicama i čitavim zajednicama po pitanju zdravlja, ishrane, higijene, fizičkih vježbi, rađanja i prvoj pomoći u hitnim slučajevima, dojenju, njezi novorođenčadi, planiranju porodice i kontracepciji, načinu života i drugim pitanjima vezanim za trudnoću i rađanje;
- b) ocjenjivanje razvoja toka trudnoće i porođaja, i prepoznavanje znakova i simptoma koji zahtjevaju angažovanje medicinskog stručnjaka;
- c) pružanje medicinske njege tokom porođaja, obično samo kada ne postoje identificirane potencijalne komplikacije, ili pomoć ljekarima ili babičkim stručnjacima u pružanju njege tokom porođaja;
- d) pružanje njege i pomoći ženama i novorođenim bebama poslije porođaja, praćenje njihovog zdravstvenog stanja i prepoznavanje znakova i simptoma koji zahtjevaju angažiranje medicinskog stručnjaka.

Primjeri zanimanja:

- 3222.001 Medicinska sestra-babica
- 3222.002 Medicinska sestra za porodiljsko-ginekološku zdravstvenu negu

323 STRUČNI SARADNICI IZ OBLASTI TRADICIONALNE I KOMPLEMENTARNE MEDICINE

Stručni saradnici iz oblasti tradicionalne i komplementarne medicine vrše prevenciju, njeguju i liječe ljude u slučajevima fizičke i mentalne bolesti, poremećaja i povreda, uz primjenu biljnih i drugih terapija koje su zasnovane na teorijama, vjerovanjima i iskustvima koji potiču iz posebnih kultura.

Obično su uključeni sljedeći poslovi: pregled pacijenata i razgovor sa njima i njihovim porodicama da bi se odredilo njihovo zdravstveno stanje i priroda fizičkog ili mentalnog poremećaja ili bolesti ili dugih oboljenja; preporuka i obezbjeđenje njege i liječenja za bolesti i druga oboljenja uz primjenu tradicionalnih tehnika i medikamenata, kao što su

fizička manipulacija i vježbe, puštanje krvi putem prirodnih sudova, i preparata na bazi trava, biljaka, insekata i životinjskih ekstrakata; pružanje njege i liječenja kod fizičkih povreda kao što je namještanje i liječenje preloma kostiju i njihovih dislokacija uz primjenu tradicionalnih metoda fizičke manipulacije i biljnih terapija; savjetovanje pojedinaca, porodica i čitavih zajednica po pitanjima zdravlja, ishrane, higijene, načina života i drugih pitanja sa ciljem da se održi i poboljša zdravlje i blagostanje; upućivanje pacijenata na druge zdravstvene radnike i razmjena informacija sa njima da bi se obezbjedila sveobuhvatna i stalna medicinska njega.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3230 STRUČNI SARADNICI IZ OBLASTI TRADICIONALNE I KOMPLEMENTARNE MEDICINE

3230 STRUČNI SARADNICI IZ OBLASTI TRADICIONALNE I KOMPLEMENTARNE MEDICINE

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore u opisu za područnu skupinu.

Primjeri zanimanja:

-3230.001 Travar

324 VETERINARSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

Veterinarski tehničari i pomoćnici izvršavaju savjetodavne, dijagnostičke, preventivne zadatke i provode liječenje u oblasti veterine, koji su ograničenijeg obima i složenosti od onih koje izvode veterinari. Oni neguju životinje koje su pod terapijom i privremeno borave u veterinarskim ustanovama i pomažu veterinarima u provođenju radnih procedura i operacija.

Poslovi uključuju: savjetovanje zajednica i pojedinaca o liječenju životinja i njihovim bolestima i povredama; pregled životinja u cilju postavljanja dijagnoze ili upućivanje težih slučajeva veterinarima kada je potrebno; njega bolesnih ili povrijeđenih životinja, posebno u slučajevima lakših bolesti i poremećaja; čišćenje i steriliziranje stolova za pregled i instrumenata i pripremanje materijala koji se koriste za pregled i liječenje životinja; izvođenje tehničkih poslova u vezi sa vještačkom inseminacijom životinja; pripremanje životinja za pregled ili tretman i angažiranje na njihovom smirivanju i držanju tokom tretmana, pomaganje veterinarima u davanju anestetika i kiseonika tokom tretmana; postavljanje životinja u kaveze da se porave od operacija i praćenje njihovog stanja.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3240 VETERINARSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

3240 VETERINARSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

Opis za ovu skupinu zanimanja je dat gore u opisu za područnu skupinu.

Primjeri zanimanja:

-3240.001 Veterinarski laboratorijski tehničar

-3240.002 Veterinarski tehničar

325 OSTALI TEHNIČARI I POMOĆNICI U ZDRAVSTVU

Ostali tehničari i pomoćnici u zdravstvu obavljaju tehničke poslove i pružaju pomoćne usluge u stomatologiji, medicinskoj administraciji, zdravstvu lokalne zajednice, korekciji oslabljenog vida, fizioterapiji, zaštiti životne sredine, hitnom medicinskom liječenju i drugim aktivnostima vezanim za održavanje i unapređenje zdravlja ljudi.

Poslovi obično uključuju: obezbjeđenje osnovnih usluga njege u cilju prevencije i liječenja bolesti i poremećaja zuba i usta; savjetovanje zajednice i pojedince o higijeni, pravilnoj ishrani (dijeti) i drugim preventivnim mjerama za smanjenje potencijalnih zdravstvenih rizika; prikupljanje i čuvanje zdravstvenih podataka o pacijentima koji dokumentiraju njihovo stanje i liječenje i daju podatke za istraživanja, naplatu i kontrolu troškova i unapređenje zdravstvene njege; pružanje pomoći porodicama da razviju neophodne vještine i sredstva za poboljšanje svog zdravlja; pružanje savjeta i neophodnih znanja o održavanju čistoće i higijeni da bi se ograničilo širenje infektivnih bolesti; određivanje i izdavanje optičkih sočiva; nadgledanje provođenja pravila i regulativa u vezi sa ekološkim i profesionalnim faktorima koji mogu potencijalno da utječu na zdravlje ljudi; masaža mekih tkiva tijela; uvođenje pacijenata u ordinacije za pregled i pripremanje pacijenata za pregled; pomoć pri nesrećama, u hitnim slučajevima i kada je zatražena medicinska pomoć.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3251 STOMATOLOŠKI POMOĆNICI I TERAPEUTI
- 3252 TEHNIČARI ZA VOĐENJE ZDRAVSTVENIH KARTOTEKA I ZDRAVSTVENIH PODATAKA
- 3253 ZDRAVSTVENI PATRONAŽNI RADNICI
- 3254 OPTIČARI
- 3255 FIZIOTERAPEUTSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI
- 3256 MEDICINSKI POMOĆNICI ZA ZDRAVSTvenu NJEGU
- 3257 INSPEKTORI I STRUČNI SARADNICI ZA EKOLOŠKO I PROFES. ZDRAVSTVO I HIGIJENU
- 3258 OSOBLJE ZA HITNU MEDICINSKU POMOĆ /AMBULANTNA KOLA/
- 3259 TEHNIČARI I POMOĆNICI U ZDRAVSTVU, DN

3251 STOMATOLOŠKI POMOĆNICI I TERAPEUTI

Stomatološki pomoćnici i terapeuti pružaju osnovne stomatološke usluge u cilju prevencije i liječenja bolesti i poremećaja zuba i usta, na osnovu planova i procedura koje odredi stomatolog ili drugi stručnjak oralne medicine.

Poslovi uključuju:

- a) savjetovanje zajednice i pojedinaca o dentalnoj higijeni, dijeti i drugim preventivnim mjerama da bi se smanjili rizici po oralno zdravlje;
- b) vizuelni i fizički preled usne duplje, zuba i respektivnih struktura kod pacijenata, da bi se ocjenilo njihovo oralno zdravstveno stanje;
- c) identifikiranje slučajeva pacijenata sa lošim oralnim zdravstvenim stanjem ili oralnom bolešću koji zahtjevaju upućivanje stomatologu ili drugom medicinskom stručnjaku;
- d) pomoć stomatologu tokom složenih stomatoloških procedura;
- e) davanje tretmana fluorom, čišćenje i uklanjanje naslaga sa zuba, priprema šupljina i stavljanje punjenja, davanje lokalne anestezije i obavljanje drugih vrsta osnovnih ili rutinskih kliničkih stomatoloških procedura;
- f) priprema, čišćenje i steriliziranje stomatoloških instrumenata, opreme i materijala koji se koristi tokom pregleda i tretmana liječenja pacijenata;
- g) priprema pacijenata za pregled ili tretman uključujući objašnjavanje procedura i pravilno pozicioniranje;
- h) uzimanje otisaka usta i dentalnih radioloških snimaka kao potpora postavljanju dijagnoze i postavljanju dentalne protetike;

Primjeri zanimanja:

- 3251.001 Stomatološka sestra
- 3251.002 Tehničar za zubnu protetiku
- 3251.003 Zubotehničar

3252 TEHNIČARI ZA VOĐENJE ZDRAVSTVENIH KARTOTEKA I ZDRAVSTVENIH PODATAKA

Tehničari za vođenje zdravstvenih kartoteka i podataka razvijaju, održavaju i provode obradu zdravstvenih podataka (o pacijentima), njihovo čuvanje i povlačenje dosijea u medicinskim institucijama i drugim zdravstvenim ispostavama u skladu sa pravnim profesionalnim, etičkim i administrativnim standardima čuvanja podataka u zdravstvu.

Poslovi uključuju:

- a) planiranje, razvoj, održavanje različitih indeksa zdravstvenih podataka i sistema za čuvanje i povlačenje, i rad sa njima sa ciljem da se sakupe, razvrstavaju, čuvaju i analiziraju informacije;
- b) prepisivanje, kompiliranje i obrada medicinskih podataka (dosijea) pacijenata, njihovih dokumenata o prijemu i otpustu, i drugih medicinskih izvještaja u sisteme sisteme za čuvanje podataka, na osnovu čeka se vrši praćenje i upućivanje pacijenata, epidemiološko praćenje, istraživanje, naplata, kontrola troškova i unapređenje zdravstvenih usluga;
- c) pregled kompletnosti, tačnosti dosijea i njihove usklađenosti sa regulativama;
- d) tumačenje i prijenos tekstualnih opisa i brojčanih informacija iz medicinskih dosijea i druge dokumentacije o pruženoj zdravstvenoj usluzi u kodove usklađene sa standardnim klasifikacionim sistemima;
- e) zaštita sigurnosti medicinskih dosijea da bi se obezbjedila povjerljivost i odavanje informacija ovlašćenim osobama i institucijama u skladu sa pravnim regulativama;
- f) nadzor nad crkvenim osobama i administrativnim radnicima koji su uključeni u održavanje medicinskih dosijea.

Primjeri zanimanja:

- 3252.001 Službenik informisanja u zdravstvu
- 3252.002 Tehničar medicinskih dosijea

3253 ZDRAVSTVENI PATRONAŽNI RADNICI

Zdravstveni patronažni radnici pružaju zdravstveno obrazovanje, vrše upućivanje i praćenje određenih slučajeva i provode osnovnu preventivnu medicinsku njegu i kućnu njegu određenim zajednicama. Oni pružaju podršku i pomoć pojedincima i porodicama u realizaciji sistema zdravstvenih i socijalnih usluga.

Poslovi uključuju:

- a) davanje informacija porodicama i zajednicama o čitavom nizu zdravstvenih pitanja uključujući ishranu, higijenu, njegu beba i djece, imunizaciju, planiranje porodice, faktore rizika i prevenciju uobičajenih infektivnih bolesti, sprečavanje trovanja, prvu pomoć kod liječenja jednostavnih i uobičajenih oboljenja, zloupotrebu supstanci, nasilje u porodici i druga pitanja;
- b) kućne posjete porodicama da bi se pružile informacije o zdravstvenim, socijalnim i drugim uslugama koje su na raspolaganju i pomoć u nalaženju pristupa ovim uslugama;
- c) posjeta porodicama koje se normalno ne obraćaju medicinskim ustanovama da bi se redovno pratila određena stanja, kao što je napredovanje trudnoće, rast i razvoj djece, i ekološka zaštita;

- d) distribucija domaćinstvima medicinskih potrepština u cilju sprječavanja i liječenja endemskih bolesti kao što su malaria, pneumonija i stomachne (diareične) bolesti, i upućivanje članova porodica i zajednice kako da koriste ove proizvode;
- e) nastojanje da se nađe pristup grupama koje se obično ne obraćaju medicinskim ustanovama i davanje informacija i osnovnih medicinskih potrepština za prevenciju i kontrolu određenih zdravstvenih stanja za koja postoji najveći rizik, kao što je HIV/AIDS i druge prijenosive bolesti;
- f) prikupljanje podataka od domaćinstava i zajednica koji se uobičajeno ne obraćaju medicinskim ustanovama, sa ciljem da se ti pacijenti prate i upućuju na medicinski tretman, i izvještavanje u skladu sa zdravstvenim propisima.

Primjeri zanimanja:

-3253.001 Medicinski patронаžni asistenti

3254 OPTIČARI

Optičari konstruiraju, određuju i izdaju optička sočiva na osnovu recepta koji je izdao oftalmolog ili oftometrista radi korekcije smanjene oštine vida. Oni servisiraju korektivne naočare, kontaktna sočiva, vidna pomagala i druge optičke aparate.

Poslovi uključuju:

- a) pregled i uzimanje mjera osoba i oka klijenata radi određivanja naočara i drugih optičkih aparata;
- b) davanje savjeta klijentima oko izbora i održavanja naočara i ramova, tipova kontaktnih sočiva i drugih optičkih aparata, u vezi sa performansama, bezbjednošću, konforom i načinom nošenja;
- c) tumačenje optičkih recepata i određivanje radnih operacija za optičku laboratoriju gde se obavlja brušenje i postavljanje sočiva u ramove, priprema kontaktnih sočiva i druge potrebne operacije;
- d) provjera preciznosti i tačnosti gotovog optičkog uređaja i aparata prema originalnom receptu i podešavanje istih pacijentima.

Primjeri zanimanja:

-3254.001 Naočalni majstor optike

-3254.002 Naočalni optičar

3255 FIZIOTERAPEUTSKI TEHNIČARI I POMOĆNICI

Fizioterapeutske tehničari i pomoćnici pružaju pacijentima liječenje fizikalnom terapijom u uslovima kada je funkcionalno kretanje ugroženo povredom, bolešću ili oštećenjem. Terapije seobično daju prema planovima rehabilitacije kojeodredi fizioterapeut ili drugi zdravstveni stručnjak.

Poslovi uključuju:

- a) davanje manuelnih tretmana kao što je masaža ili terapija presurom tačaka;
- b) davanje tretmana električnom strujom, ultrazvukom, i druge fizikalne terapije uz pomoć specijaliziranih tehnika i opreme, uključujući infra-crvene lampe, vlažne komprese i herbalne i mineralne terapije;
- c) instruktazha, motiviranje, nadgledanje pacijenata i pružanje pomoći dok obavljaju fizičke vežbe, relaksacione tehnike i funkcionalne aktivnosti;
- d) saradnja sa fizioterapeutima i drugim zdravstvenim radnicima radi provjere informacija o pacijentu i da bi se tretmani planirali, modificirali i koordinirali;
- e) praćenje i obilježavanje napredovanje pacijenata tokom tretmana, uključujući mjerenje pokretljivosti zglobova i vitalnih znakova;

- f) opremanje pacijenata ortopedskim kragnama, protezama i drugim fizičkim potpornim spravama kao što su štake i upućivanje pacijenata kako da koriste takve sprave.

Primjeri zanimanja:

-3255.001 Fizioterapeutski tehničar

3256 MEDICINSKI POMOĆNICI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU

Medicinski pomoćnici obavljaju osnovne kliničke i administrativne poslove kao podršku njezi pacijenata pod direktnim nadzorom medicinskog praktičara, ljekara ili drugog zdravstvenog stručnjaka.

Poslovi uključuju:

- a) razgovor sa pacijentima i njihovim porodicama da bi se dobile informacije o njihovom zdravstvenom stanju i medicinskoj historiji, anamnezi;
- b) pomoć ljekarima i drugim zdravstvenim stručnjacima prilikom pregleda i liječenja pacijenata, uključujući mjerenje i obilježavanje vitalnih znakova, davanje lijekova i obavljanje rutinskih kliničkih procedura, kao što je davanje injekcija i vađenje hirurških konaca;
- c) priprema pacijenata za pregled i terapiju, uključujući objašnjavanje procedura i uvođenje u sobe za pregled;
- d) priprema i rukovanje medicinskim instrumentima i drugim potrepštinama, uključujući steriliziranje instrumenata i uklanjanje kontaminiranih artikala u skladu sa procedurama bezbjednosti;
- e) uzimanje krvi, tkiva i drugih uzoraka, i njihova priprema za laboratorijske testove;
- f) davanje informacija pacijentima i njihovim porodicama o zdravstvenim pitanjima uključujući informacije o medikamentima koje je prepisao ljekar ili drugi zdravstveni stručnjak;
- g) dostavljanje recepata i informacija o dopuni lijekova apotekama;
- h) održavanje čistoće pacijenata, čekaonica i soba za pregled;
- i) obilježavanje podataka o medicinskoj historiji pacijenata, dijagnostičkim testovima i procedurama i rezultatima tretmana, i drugih informacija u sistemima čuvanja medicinskih dosijea;
- j) zakazivanje posjeta pacijenata i priprema dokumentacije koja je potrebna za svrhe naplate, izveštavanja i osiguranja.

3257 INSPEKTORI I STRUČNI SARADNICI ZA EKOLOŠKO I PROFES. ZDRAVSTVO I HIGIJENU

Inspektori i stručni saradnici u oblasti ekološkog i profesionalnog zdravstva i higijene istražuju primjenu zakona i regulativa u vezi sa ekološkim faktorima koji mogu da utječu na ljudsko zdravlje, bezbjednost na radu i bezbjednost procesa proizvodnje robe i usluga. Oni mogu da provode i ocjenjuju programe obnavljanja ili poboljšanja bezbjednosti i sanitarnih uslova pod nadzorom zdravstvenog/ medicinskog stručnjaka.

Poslovi uključuju:

- a) obavješćavanje predstavnika poslodavaca o provođenju vladinih i drugih zakona i regulativa u vezi sa profesionalnom bezbjednošću i radnom sredinom;
- b) pregled radnih mjesta da bi se utvrdilo da radna sredina, mašine i oprema jesu u skladu sa vladinim i drugim zakonima, regulativama i standardima koji se odnose na sanitarno održavanje i/ili profesionalno i ekološko zdravlje i bezbjednost;

- c) davanje savjeta u vezi sa ekološkim sanitarnim problemima i tehnikama;
- d) pregled radnih mjesta i putem razgovora, zapažanja i na druge načine pribavljanje informacija o praksi i nesrećama na radu, da bi se utvrdila saglasnost sa pravilima/zakonima i regulativama bezbjednosti;
- e) pregled oblasti proizvodnje, prerade, transporta, manipulacije, čuvanja i prodaje proizvoda da bi se utvrdila ispunjenost vladinih i drugih zakona, regulativa i standarda;
- f) obavješćavanje preduzeća i javnosti o provođenju vladinih i drugih zakona i regulativa u vezi sa higijenom, sanitarnim održavanjem, stepenu čistoće i gradiranjem primarnih proizvoda, robe, lijekova, kozmetike i srodne robe;
- g) pregled preduzeća da bi se provjerilo da li se poštuju vladini i drugi zakoni i regulative u vezi sa emisijom zagađivača i uklanjanjem opasnog otpada;
- h) pokretanje akcija održavanja ili poboljšanja higijene i sprječavanja zagađivanja vode, vazduha, hrane ili zemljišta;
- i) promoviranje preventivnih i korektivnih mjera, kao što je kontrola prijenosivih bolesti i štetnih materija u vazduhu, higijensko rukovanje hranom, pravilno uklanjanje otpada i čišćenje javnih mjesta;
- j) procjena količine i troškova materijala i rada potrebnih za projekte unapređenja zdravlja, bezbjednosti i sanitarnog održavanja.

Primjeri zanimanja:

-3257.001 Sanitarni tehničar

3258 OSOBLJE ZA HITNU MEDICINSKU POMOĆ /AMBULANTNA KOLA/

Osoblje za hitnu medicinsku pomoć pruža hitnu zdravstvenu njegu pacijentima koji su povrijeđeni, bolesni, nemoćni ili na drugi način fizički ili mentalno oštećeni, prije i tokom transporta do medicinskih ustanova.

Poslovi uključuju:

- a) ocjenu zdravstvenog stanja osoba koja su pogođena nesrećom, prirodnom nepogodom ili nekom drugom situacijom koja zahtjeva hitnu pomoć, i određivanje potreba za neodložnom i specijaliziranom medicinskom pomoći;
- b) provođenje medicinskih procedura i davanje lijekova i druge terapije prema protokolu za hitno medicinsko liječenje, uključujući oživljavanje i defibrilaciju pacijenata i rad sa opremom za održavanje života;
- c) praćenje promena zdravstvenog stanja pacijenata tokom transporta do i od medicinskih, rehabilitacionih i drugih zdravstvenih ustanova;
- d) pružanje informacija i obuke grupama zajednice i glavnim serviserima u prvoj pomoći za početnu njegu bolesti ili povrede;
- e) obezbjeđivanje i/ili patroliranje kod velikih javnih skupova i drugih događaja gdje su mogući slučajevi koji traže hitnu medicinsku pomoć;
- f) snimanje podataka o stanjima i liječenju pacijenata koji se nalaze sistemima za čuvanje medicinskih dosijea.

Primjeri zanimanja:

-3258.001 Tehničar hitne medicinske pomoći

3259 TEHNIČARI I POMOĆNICI U ZDRAVSTVU, DN

Ovagrupa zanimanja pokriva pomoćne stručnjake u zdravstvu koji nisu klasifikovani na drugom mjestu u grupi 32. Na primjer, ovagrupa uključuje stručnjake zanimanja kao što su kiopraktor, ostepat i druge pomoćne stručnjake u zdravstvu.

Tu su uključeni sljedeći poslovi:

- a) razgovor i pregled pacijenata da bi se dobile informacije o njihovom zdravstvenom stanju i prirodi i stepenu povrede, bolesti ili drugog fizičkog ili mentalnog zdravstvenog problema;
- b) pružanje terapijske njege i tretmana pacijentima, uključujući manuelne i fizičke horopraktičke i osteopatske tehnike;
- c) praćenje napredovanja pacijenata prema planovima tretmana i identifikovanje znakova i simptoma koji zahtijevaju upućivanje ljekaru ili drugom zdravstvenom stručnjaku;
- d) obilježavanje podataka o zdravstvenom stanju pacijenata i reakcijama na tretman u sistemima za čuvanje medicinskih dosijea;
- e) razmjena informacija sa drugim zdravstvenim radnicima kada je potrebno da se obezbijedi stalna i obuhvatnija njega.

Primjeri zanimanja:

-3259.001 Tehničar za ortopednu tehniku

33 POSLOVNI I ADMINISTRATIVNI STRUČNI SARADNICI

Poslovni i administrativni stručni saradnici obavljaju uglavnom tehničke poslove vezane za praktičnu primjenu znanja koja se odnose na pitanja finansijskog računovodstva i transakcija, matematičke kalkulacije, razvoj ljudskih resursa, finansijske instrumente kupovine i prodaje, specijalizirane sekretarske poslove i provođenje i primjenu relevantnih vladinih zakona. Takođe su uključeni radnici koji obavljaju poslovne usluge kao što su carinjenje, konferencijsko planiranje, postavljanje na dužnosti, kupovina i prodaja nekretnina ili bulk robe, i usluge agenta za izvođače kao što su sportisti i umjetnici.

Poslovi u ovoj grupi obično uključuju registriranje i prijenos naloga za kupovinu i prodaju hartija od vrijednosti, akcija, obveznica ili drugih finansijskih instrumenata i za devizno poslovanje za buduću i trenutnu isporuku; podnošenje zahtjeva za kredite i zajmove rukovodiocima sa preporukom za odobrenje ili odbijanje; odobrenje ili odbijanje zahtjeva u okviru odobrenih limita uz poštovanje kreditnih standarda institucije; vođenje kompletnih podataka o svim finansijskim transakcijama preduzeća u skladu sa općim principima knjigovodstva, uz pomoć računovođa; pomoć u planiranju i obavljanju matematičkih, statističkih kalkulacija, kalkulacija aktuarstva i drugih kalkulacija; prodaja i kupovina finansijskih instrumenata.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 331 FINANSIJSKI, STATISTIČKI, MATEMATIČKI STRUČNI SARADNICI
- 332 PRODAJNI AGENTI I POSREDNICI
- 333 POSREDNICI ZA POSLOVNE USLUGE
- 334 ADMINISTRATIVNI I SPECIJALIZIRANI POSLOVNI SEKRETARI
- 335 REGULATORNI STRUČNI SARADNICI U JAVNOJ UPRAVI

331 FINANSIJSKI, STATISTIČKI, MATEMATIČKI STRUČNI SARADNICI

Finansijski, statistički i matematički stručni saradnici određuju vrijednost raznoj robi i imovini, vode podatke o finansijskim transakcijama, analiziraju podatke zahtjeva za zajam

i donose odluku, kupuju i prodaju finansijske instrumente, i obavljaju matematičke i druge srodne kalkulacije.

Zatim, registriranje i prijenos naloga za kupovinu i prodaju hartija od vrijednosti, akcija, obveznica ili drugih finansijskih instrumenata i za devizno poslovanje za buduću i trenutnu isporuku; podnošenje zahtjeva za kredite i zajmove rukovodiocima sa preporukom zaodobrenje ili odbijanje; odobrenje ili odbijanje zahtjeva u okviru odobrenih limita uz poštovanje kreditnih standarda institucije; vođenje kompletnih podataka o svim finansijskim transakcijama preduzeća u skladu sa općim principima knjigovodstva, uz pomoć računovođa; pomoć u planiranju i obavljanju matematičkih, statističkih kalkulacija, kalkulacija aktuarstva i drugih kalkulacija.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3311 BERZANSKI POSREDNICI
- 3312 KREDITNI POSREDNICI I ZASTUPNICI
- 3313 KNJIGOVOĐA
- 3314 STATISTIČKI, RAČUNOVODSTVENI, MATEMATIČKI I SRODNI STRUČNI SARADNICI
- 3315 PROCJENITELJI VRIJEDNOSTI I ŠTETE

3311 BERZANSKI POSREDNICI

Berzanski posrednici kupuju i prodaju hartije od vrijednosti, akcije, obveznice i druge finansijske instrumente, i obavljaju devizno poslovanje po viđenju ili na budućim tržištima, u ime svoje kompanije ili za klijente na osnovu provizije. Oni preporučuju transakcije klijentima i višim rukovodiocima.

Poslovi uključuju:

- a) pribavljanje informacija o finansijskom stanju klijenata i kompanija u koje se može investirati;
- b) analiziranje kretanja na tržištu u vezi sa hartijama od vrijednosti, obveznicama, akcijama i drugim finansijskim instrumentima uključujući devizno poslovanje;
- c) informiranje budućih klijenata o stanju na tržištu i daljim izgledima;
- d) savjetovanje i učešće u ugovaranju uslova i organizaciji zajmova i plasiranju dionica i obveznica na finansijsko tržište sa ciljem sticanja kapitala za klijente;
- e) registriranje i prijenos naloga za kupovinu i prodaju hartija od vrijednosti, akcija, obveznica ili drugih finansijskih instrumenata i za devizno poslovanje za buduću i trenutnu isporuku.

Primjeri zanimanja:

-3311.001 Ovlašteni posrednik vrijednosnim papirima

3312 KREDITNI POSREDNICI I ZASTUPNICI

Kreditni posrednici i zastupnici analiziraju i ocjenjuju finansijske podatke u vezi sa zahtjevima za kredite i zajmove i daju saglasnosti ili nesaglasnost za kredit ili zajam za klijenta ili preporučuju rukovodiocima odobrenje ili odbijanje.

Poslovi uključuju:

- a) razgovor sa podnosiocima zahtjeva za osobne, hipotekarne, studentske i polsovne zajmove;

- b) istraživanje i ocjenjivanje finansijskog stanja podnosioca zahtjeva, preporuke, kreditnu sposobnost i sposobnost da otplati zajam;
- c) podnošenje zahtjeva za kredit i zajam rukovodiocima sa preporukama za odobrenje ili odbijanje;
- d) odobrenje ili odbijanje zahtjeva za zajam u okviru odobrenih limita uz poštovanje kreditnih standarda institucije;
- e) čuvanje podataka o plaćanjima, i pripremanje rutinskih pisama sa zahtjevom za plaćanje neizmirenih obaveza i njihovo upućivanje na zakonsko rješavanje;
- f) kompletiranje dokumentacije za kredit i zajam.

Primjeri zanimanja:

-3312.001 Posrednik prodaje na lizing

-3312.002 Referent za reklamaciju

3313 KNJIGOVOĐA

Knjigovođe vode kompletne podatke finansijskim transakcijama preduzeća i utvrđuju tačnost dokumenata i podataka u vezi sa tim transakcijama.

Poslovi uključuju:

- a) vođenje kompletnih podataka o svim finansijskim transakcijama preduzeća prema općim principima knjigovodstva, uz pomoć računovodstva;
- b) utvrđivanje tačnosti dokumenata i podataka u vezi sa plaćanjima, primljenim plaćanjima i drugim finansijskim transakcijama;
- c) priprema periodičnih finansijskih bilansa i izvještaja;
- d) primjena poznavanja principa i prakse knjigovodstva sa ciljem da se identificiraju i riješe nastali problemi u radu;
- e) korišćenje standardnih softverskih paketa u obavljanju računovodstvenih i drugih srodnih kalkulacija;
- f) nadgledanje rada službenika računa i knjigovodstva.

Primjeri zanimanja:

-3313.001 Knjigovođa

-3313.002 Vođa knjigovodstva

3314 STATISTIČKI, RAČUNOVODSTVENI, MATEMATIČKI I SRODNI STRUČNI SARADNICI

Statistički, računovodstveni, matematički i srodni stručni saradnici u aktuarstvu pomažu u planiranju sakupljanja, obrade i prezentacije statističkih, matematičkih podataka ili podataka aktuarstva i u izvođenju ovih operacija, i obično rade pod instrukcijama statističara, matematičara i stručnjaka aktuarstva.

Poslovi uključuju:

- a) pomoć u planiranju i obavljanju statističkih, matematičkih kalkulacija, kalkulacija u aktuarstvu i drugih srodnih kalkulacija;
- b) priprema detaljnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za obavljanje statističkih popisa i istraživanja;
- c) obavljanje tehničkih poslova vezanih za uspostavljanje, održavanje i korišćenje registara i okvira za uzorkovanje za potrebe popisa i istraživanja;
- d) obavljanje tehničkih poslova u vezi sa sakupljanjem podataka i kontrolom kvaliteta prilikom popisa i istraživanja;

- e) korišćenje standardnih softverskih paketa za obavljanje matematičkih, statističkih obračuna u aktuarstvu i za obavljanje drugih srodnih kalkulacija;
- f) priprema statističkih, matematičkih, računovodstvenih, rezultata u aktuarstvu i drugih rezultata za prezentaciju u grafičkoj ili tabelarnoj formi;
- g) primjena poznavanja principa i prakse statistike, matematike, aktuarstva računovodstva i srodnih oblasti da bi se identifikovali i riješili problemi u radu;
- h) nadgledanje rada statističkih službenika.

Primjeri zanimanja:

- 3314.001 Stručni saradnik (asistent) za finansijske planove i analizu
- 3314.003 Stručni saradnik (asistent) za računovodstvene proračune i prikaze
- 3314.004 Stručni saradnik (asistent) za statističke proračune i prikaze

3315 PROCJENITELJI VRIJEDNOSTI I ŠTETE

Procjenitelji vrijednosti i štete određuju vrijednost imovine i razne robe i ocjenjuju gubitke koje pokrivaju polise osiguranja.

Poslovi uključuju:

- a) određivanje kvaliteta ili vrijednosti sirovina, nekretnina, industrijske opreme, osobnih dobara i dobara u domaćinstvu, umjetničkih djela, dragog kamenja i drugih predmeta;
- b) ocjenjivanje stepena štete ili gubitka i obaveza osiguravajućih kompanija i izdavaoca polisa za gubitke koje pokrivaju polise;
- c) pribavljanje podataka o prodaji i vrijednosti srodne robe ili imovine;
- d) pregled robe ili imovine da bi se ocijenilo stanje, veličina i izrada;
- e) priprema izvještaja o vrijednosti, sa naznačenim faktorima procjene i primjenjenim metodama.

Primjeri zanimanja:

- 3315.002 Procjenitelj
- 3315.004 Procjenitelj osiguranja
- 3315.005 Procjenitelj umjetnina

332 PRODAJNI AGENTI I POSREDNICI

Prodajni agenti i posrednici predstavljaju kompanije, vlade i druge organizacije u kupovini i prodaji robe, osiguranja, transporta robe i drugih usluga industrijskim, profesionalnim, komercijalnim ili drugim institucijama, ili djeluju kao nezavisni agenti koji objedinjuju kupce i prodavce robe i usluga.

Poslovi obično uključuju pribavljanje relevantnih informacija, praćenje i analizu kretanja i stanja na tržištu, i robe i usluga poslodavca i konkurenata; pribavljanje informacija o potrebama klijenata i prepoznavanje odgovarajućih proizvoda i usluga; objašnjavanje i demonstriranje proizvoda i usluga klijentima; sklapanje ugovora, ugovaranje cijena, uslova, odredbi i aranžmana otpreme pri kupovini i prodaji robe, usluga ili dobara.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3321 ZASTUPNICI OSIGURANJA
- 3322 KOMERCIJALNI PRODAJNI ZASTUPNICI
- 3323 REFERENTI NABAVE
- 3324 TRGOVAČKI POSREDNICI

3321 ZASTUPNICI OSIGURANJA

Zastupnici osiguranja daju savjete i prodaju osiguranje života, protiv nesretnog slučaja, automobila, od odgovornosti, imovine, protiv požara, pomorsko osiguranje i druge tipove osiguranja novim i postojećim klijentima.

Poslovi uključuju:

- a) pribavljanje informacija o stanju kupaca koje su potrebne da se odredi odgovarajući tip i uslovi osiguranja;
- b) pregovaranje sa kupcima sa ciljem da se odredi tip i stepen rizika za koji se traži osiguranje;
- c) objašnjavanje detalja osiguranja i uslova, pokrivenost rizika i premije i pogodnosti za kupce;
- d) pomoć klijentima u određivanju tipa i nivoa pokrivenosti koji je potreban, kalkulaciju premija i određivanje načina plaćanja;
- e) pregovaranje i plasiranje ugovora o reosiguranju;
- f) pružanje savjeta, pregovaranje u vezi sa uslovima i plasiranje ugovora o osiguranju za velike ili posebne tipove projekata, instalacija ili rizika.

Primjeri zanimanja:

-3321.001 Zastupnik osiguranja

3322 KOMERCIJALNI PRODAJNI ZASTUPNICI

Komercijalni prodajni zastupnici zastupaju kompanije u cilju prodaje razne robe i usluga preduzećima i drugim organizacijama i prema potrebi pružaju specifične informacije o proizvodu.

Poslovi uključuju:

- a) ponudu i prodaju robe trgovinama na malo, trgovinama na veliko, industrijskim i drugim institucijama;
- b) prodaju opreme, materijala i srodnih usluga poslovnim institucijama ili pojedincima;
- c) sticanje i unapređivanje znanja o uslovima na tržištu i o robi i uslugama poslodavca i konkurenata;
- d) pružanje informacija budućim kupcima o karakteristikama i funkcijama proizvoda i opreme koja se prodaje, i demonstraciju njene upotrebe ili kvaliteta;
- e) ponudu cijena i uslova kreditiranja, obilježavanje porudžbina i organiziranje isporuka;
- f) podnošenje izvještaja o reakcijama i zahtjevima kupaca snabdjevačima i proizvođačima;
- g) praćenje klijenata da bi se obezbjedilo njihovo zadovoljstvo sa kupljenim proizvodima.

Primjeri zanimanja:

-3322.001 Komercijalist

-3322.004 Organizator prodaje

-3322.005 Prodajni referent

3323 REFERENTI NABAVE

Referenti nabave kupuju robu i usluge za korišćenje ili preprodaju u ime industrijskih, komercijalnih, vladinih i drugih institucija i organizacija.

Poslovi uključuju:

- a) određivanje ili ugovaranje ugovornih uslova i odredaba, donošenje odluke o sklapanju ugovora o snabdevanju ili davanje preporuka o zaključivanju ugovora za kupovinu opreme, sirovinskih proizvoda, usluga i kupovanje robe radi preprodaje;
- b) pribavljanje informacija o zahtjevima i zalihama i izrada specifikacija kvantiteta kvaliteta nabavki, troškova, datuma isporuke i drugih uslova ugovora;
- c) kupovinu opće i posebne robe, materijala ili poslovnih usluga za korišćenje ili za dalju obradu u njihovoj instituciji;
- d) pozivanje na licitaciju, konsultaciju sa snabdjevačima i pregled ponuda;
- e) kupovinu robe za preprodaju od strane trgovina na malo ili trgovina na veliko;
- f) studiranje izvještaja sa tržišta, trgovačkih periodičnih izdanja i promotivnog materijala i posjećivanje trgovačkih izložbi, sajмова, fabričkih i drugih događaja u vezi sa nekim proizvodnim projektom;
- g) izbor robe ili proizvoda koji najbolje odgovaraju zahtjevima institucije;
- h) razgovor sa snadbjevačima i ugovaranje cijena, popusta, uslova kreditiranja i transportnih aranžmana;
- i) nadgledanje distribucije robe u prodajne objekte i održavanje odgovarajućeg nivoa zaliha;
- j) uspostavljanje planova isporuke, praćenje kretanja i kontaktiranje klijenata i snadbjevača radi rješavanja problema;

Primjeri zanimanja:

- 3323.001 Nabavni referent
- 3323.002 Nabavni prodajni-referent

3324 TRGOVAČKI POSREDNICI

Trgovački posrednici kupuju i prodaju dobra i transportne usluge, u ime svoje kompanije ili za kupce na osnovu provizije.

Poslovi uključuju:

- a) uspostavljanje kontakta između kupaca i prodavača dobara;
- b) diskutiranje potreba klijenata za nabavkom ili prodajom i pružanje odgovarajućih savjeta;
- c) kupovinu i prodaju cargo prostora na brodovima;
- d) ugovaranje nabavke ili prodaje robe i budućih isporuka;
- e) nalaženje prostora za cargo i/ili čuvanje robe i ugovaranje troškova transporta, otpreme i čuvanja;
- f) praćenje i analiziranje kretanja na tržištu i drugih faktora od uticaja na ponudu i potražnju za robom i transportnim uslugama.

Primjeri zanimanja:

- 3324.001 Posrednik za prevoz
- 3324.003 Trgovački putnik
- 3324.004 Zastupnik za trgovinu

333 POSREDNICI ZA POSLOVNE USLUGE

Posrednici za poslovne usluge uspostavljaju kontakte radi prodaje različitih poslovnih usluga kao štoje reklamni prostor u medijima, provođenja postupaka carinjenja uz obezbjeđenje svih potrebnih dokumenata; povezivanja osoba koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima; nalaženja radnika za poslodavce; sklapanja ugovorao izvođačkim djelatnostima za sportiste, zabavljače i umjetnike; kao i za izdavanje knjiga, dramsku produkciju, ili za snimanje, izvođenje i prodaju muzike, planiranje i organiziranje konferencija i sličnih događaja.

Poslovi obično uključuju: provođenje postupaka carinjenja u izvozu i uvozu; uslugeorganiziranja i koordiniranja u vezi sa konferencijama i drugim događajima, kao štoje obezbjeđenje prostorija, kateringa, signaže, displeja, audio-vizuelne i kompjuterskeopreme, smještaja, transporta i društvenih događaja za učesnike; povezivanje osoba koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima; nalaženje potrebnih radnika za poslodavce; pokazivanje nekretnina koja se prodaje ili izdaje budućim kupcima ili stanarima i objašnjavanje uslova prodaje ili zakupa ili izdavanja; prodaja putem aukcije različite imovine, automobila, dobara, životinja, nakita, umjetničkih i drugih predmeta; sklapanje aranžmana za izvođače i nastupe.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3331 ŠPEDITERI I OTPREMNICI
- 3332 ORGANIZATORI KONFERENCIJA I DRUGIH DOGAĐAJA
- 3333 POSREDNICI PRI ZAPOŠLJAVANJU
- 3334 POSREDNICI ZA NEKRETNINE I UPRAVLJAČI IMOVINOM
- 3339 POSREDNICI ZA POSLOVNE USLUGE, DN

3331 ŠPEDITERI I OTPREMNICI

Špediteri i otpremnici provode procedure carinjenja i obezbjeđuju procedure oko osiguranja, izvoznih/uvoznih dozvola i druge formalnosti.

Poslovi uključuju:

- a) obavljanje procedura carinjenja u izvozu i uvozu;
- b) provjere u vezi sa osiguranjem;
- c) provjere u vezi sa izvoznim/uvoznim dozvolama i drugim formalnostima;
- d) potpisivanje i izdavanje tovarnih listova (konosmana);
- e) provjera uvozne/izvozne dokumentacije da bi se odredio cargo sadržaj, i klasificiranje robe u različite taksativne ili tarifne grupe, uz korišćenje sistema tarifnog koda.

Primjeri zanimanja:

- 3331.001 Referent za uvozi izvoz
- 3331.003 Špediter
- 3331.006 Transportni agent

3332 ORGANIZATORI KONFERENCIJA I DRUGIH DOGAĐAJA

Organizatori konferencija i drugih događaja organiziraju i koordiniraju usluge za konferencije, skupove, događaje, funkcije, bankete i seminare.

Poslovi uključuju:

- a) promociju skupova, konvencija i komercijalnih izložbi potencijalnim klijentima;
- b) odgovaranje na upite u vezi sa uslugama koje se pružaju i troškovima iznajmljivanja prostora i opreme, kateringa i drugih usluga;
- c) sastanke sa klijentima da bi se prodiskutirale njihove potrebe i opisivanje paket opcija koje bi zadovoljile takve potrebe

- d) usluge organiziranja i koordiniranja, kao što su obezbjeđenje prostorija, kateringa, signaže, displeja, audio-vizuelne i kompjuterske opreme, smještaja, transporta i društvenih događaja za učesnike, logistički aranžmani za prezentere;
- e) organiziranje registracije učesnika;
- f) ugovaranje vrste i troškova usluga koje se pružaju u okviru budžeta;
- g) nadgledanje rada izvođača radova i izvještavanje o izmenama naručenih poslova.

Primjeri zanimanja:

-3332.001 Ogranizator konferencija/skupova

3333 POSREDNICI PRI ZAPOSŁJAVANJU

Posrednici pri zapošljavanju povezuju osobe koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima, nalaze radnika za poslodavce i ugovaraju rad za posebne projekte na zahtjev preuzeća i drugih organizacija uključujući vladu, institucije, ili nalaze posao za osoba koja ga traže za proviziju.

Poslovi uključuju:

- a) povezivanje osoba koja traže posao sa upražnjenim radnim mjestima;
- b) nalaženje potrebnih radnika za upražnjena mjesta za proviziju od poslodavca ili radnika;
- c) obavljanje diskusije sa preduzećima/organizacijama o potrebnim kvalifikacijama i drugim karakteristikama radnika koji se zapošljavaju ili sa kojima se zaključuje ugovor;
- d) nalaženje radnika sa odgovarajućim kvalifikacijama, itd, i preduzimanje potrebnih formalnosti u skladu sa domaćim i međunarodnim regulativama i standardima;
- e) usaglašavanje ugovora o zapošljavanju sa pravnim zahtjevima i njihovo potpisivanje;
- f) savjetovanje o programima obuke.

Primjeri zanimanja:

-3333.001 Posrednik za zapošljavanja

-3333.002 Zastupnik za zapošljavanja

3334 POSREDNICI ZA NEKRETNINE I UPRAVLJAČI IMOVINOM

Agenti za promet nekretnina i upravljači/direktori imovine organiziraju prodaju, kupovinu, zakup nekretnina, obično u ime klijenata i na osnovu provizije.

Poslovi uključuju:

- a) pribavljanje informacija o imovini koja se prodaje ili daje u zakup, stanju njihovog vlasnika i potrebama budućih kupaca ili zakupaca/stanara;
- b) pokazivanje imovine koja se prodaje ili daje u zakup budućim kupcima ili stanarima i objašnjavanje uslova kupoprodaje ili zakupa;
- c) omogućavanje pregovora sa zakupcima i vlasnicima o rentama i taksama;
- d) sklapanje ugovora o zakupu i procjena troškova;
- e) organiziranje potpisivanja ugovora o zakupu i prijenos prava vlasništva;
- f) naplata zakupnina i obveznica u ime vlasnika i pregled imovine prije, tokom i poslije korišćenja;
- g) obezbjeđivanje radnika za održavanje nekretnina.

Primjeri zanimanja:

-3334.001 Posrednik za nekretnine

3339 POSREDNICI ZA POSLOVNE USLUGE, DN

Ovagrupa zanimanja pokriva agente poslovnih usluga koji nisu klasificirani na drugom mjestu u područnoj grupi 333. Na primjer, ovagrupa uključuje osobe koje uspostavljaju poslovne kontakte, prodaju poslovne usluge kao štoje reklamni prostor u medijima, organiziraju ugovorne aranžmane za nastupe sportista, zabavljača i umjetnika, za izdavanje knjiga, pozorišnu produkciju, ili za snimanje, izvođenje i prodaju muzike i osobe koje prodaju imovinu i robu putem aukcije.

U tim slučajevina poslovi uključuju:

- a) pribavljanje informacijao uslugama koje se prodaju i potrebama budućih kupaca;
- b) sklapanje ugovora u ime prodavca ili kupca i objašnjavanje uslova prodaje i plaćanja klijentima;
- c) potpisivanje ugovora u ime prodavca ili kupca i obezbjeđivanje da ugovor bude honoriran;
- d) obezbjeđivanje da poslovna usluga koja je kupljena bude na raspolaganju kupcu u dogovorenoj formi i u dogovoreno vrijeme;
- e) prodavanje putem aukcije razne vrste imovine, automobila, dobara, životinja, umjetničkih djela, nakita i drugih predmeta.

Primjeri zanimanja:

- 3339.001 Agent za kulturne priredbe
- 3339.003 Agent za muzičke priredbe
- 3339.006 Agent za sport
- 3339.009 Organizator putovanja

334 ADMINISTRATIVNI I SPECIJALIZIRANI POSLOVNI SEKRETARI

Administrativni i specijalizirani poslovni sekretari pružaju usluge organizacione, komunikacione i dokumentacione podrške, uz primjenu specijaliziranog poznavanja poslovne aktivnosti organizacije u kojoj su zaposleni. Oni imaju nadzornu odgovornost za kancelarijske službenike u organizaciji.

Poslovi obično uključuju: koordinaciju, dodjeljivanje dužnosti i kontroliranje rada pomoćnih kancelarijskih službenika; desktop publiciranje, priprema i obrada pravnih dokumenata i papira, kao što su razne potvrde, ugovori, testamenti, zvanične izjave i predstavljanje; obavljanje i podrška vođenju komunikacije, dokumentacije i interne menadžerske koordinacije u okviru organizacione jedinice, ponekad uz primjenu specijaliziranog poznavanja poslovne aktivnosti organizacije; planiranje i potvrđivanje sastanaka i posjeta i prenošenje pouka za potrebe klijenata; kompliriranje, obilježavanje i pregledanje pravnih i medicinskih dosijea, izvještaja, dokumentacije i korespondencije.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3341 KANCELARIJSKI KONTROLORI
- 3342 PRAVNI SEKRETARI
- 3343 SEKRETARI U UPRAVI I POSLOVODSTVU
- 3344 SEKRETARI U ZDRAVSTVU

3341 KANCELARIJSKI KONTROLORI

Kancelarijski kontrolori nadgledaju i koordiniraju aktivnosti radnika u glavnoj grupi 4, Pomoćni kancelarijski službenici.

Poslovi uključuju:

- a) koordinaciju, dodjeljivanje dužnosti i kontroliranje rada službenika koji su angažirani na sljedećim dužnostima: word processing, održavanje i vođenje dosijea, rad na telefonima i razvodnim tablama; unos podataka, desktop publishing i druge aktivnosti koje podrazumevaju opće kancelarijske i administrativne vještine;
- b) uspostavljanje planova rada i procedura i koordinatorske aktivnosti sa radnim jedinicama i sektorima;
- c) rješavanje problema u radu i priprema i podnošenje izvještaja o progresu i druge izvještaje;
- d) obučavanje i instruktaza zaposlenih u vezi sa njihovim radnim dužnostima, procedurama bezbjednosti i politikom kompanije, ili organiziranje obučavanja;
- e) ocjenjivanje radnih performansi zaposlenih i saglasnosti sa propisima i davanje preporuka u vezi sa angažiranjem radnika;
- f) pomoć pri zapošljavanju, intervjuiranju i selekciji radnika.

Primjeri zanimanja:

-3341.001 Kontrolor telefonskog saobraćaja

3342 PRAVNI SEKRETARI

Pravni sekretari primjenjuju specijalizirano poznavanje pravne terminologije i procedura u pružanju podrške pravnim stručnjacima u poslovima komunikacije, vođenja dokumentacije i interne menadžerske koordinacije u advokatskim kancelarijama, pravnim sektorima velikih firmi i vlade.

Poslovi uključuju:

- a) pripremanje i obradu pravnih dokumenata i papira, kao što su razne potvrde, ugovori, testamenti, zvanične izjave i predstavke;
- b) pregled i kontrolu dokumenata i korespondencije da bi se utvrdila ispunjenost pravnih procedura;
- c) slanje mejlova, faks pošte ili (upućivanje na slanje) pravne dokumentacije klijentima, svedocima i sudskim zvaničnicima;
- d) organiziranje i vođenje dokumentacije, pravnih dosijea i biblioteka;
- e) preuzimanje zahtjeva za sazivanje sastanaka, planiranje i organiziranje sastanaka;
- f) pomoć u pripremi budžeta, praćenju troškova, izradi nacrtu ugovora i naloga za nabavku i kupovinu;
- g) nadgledanje rada pomoćnog kancelarijskog osoblja.

Primjeri zanimanja:

-3342.001 Korespondent

-3342.002 Poslovni sekretar

3343 SEKRETARI U UPRAVI I POSLOVODSTVU

Sekretari u upravi i poslovođstvu obavljaju poslove povezivanja, koordiniranja i organiziranja kao podršku rukovodiocima i stručnjacima i/ili pripremaju korespondenciju, izvještaje i dosijee o procesima i drugu specijaliziranu dokumentaciju.

Poslovi uključuju:

- a) izrada (nacrtu) administrativne korespondencije i zapisnika;
- b) pribavljanje, predlaganje i peaćenje krajnih i prelaznih rokova;

- c) preuzimanje zahtjeva za sazivanje sastanaka, planiranje i organiziranje sastanaka i putnih aranžmana;
- d) pomoć u pripremi budžeta, praćenju troškova, izradi nactra ugovora i naloga za nabavku i kupovinu;
- e) povezivanje ostalih radnika o raznim pitanjima u vezi za radom organizacije;
- f) pisanje poslovnih ili tehničkih pisama i druge srodne korespondencije i odgovaranje na njih;
- g) pripremanje kompletnih izvještaja o postupcima u zakonodavnim parlamenatama, sudovima i drugim mjestima, putem stenografije ili specijalizirane kancelarijske opreme;
- h) nadgledanje rada pomoćnog kancelarijskog osoblja.

Primjeri zanimanja:

-3343.001 Sekretar organizacije

3344 SEKRETARI U ZDRAVSTVU

Sekretari u zdravstvu uz primjenu poznavanja medicinske terminologije i procedura u pružanju zdravstvene njege, asistiraju zdravstvenim stručnjacima i drugim radnicima kroz obavljanje velikog broja funkcija vođenja komunikacije, dokumentacije i interne koordinacije, kao podrška zdravstvenim radnicima u medicinskim ustanovama i drugim organizacijama povezanim sa zdravstvom.

Poslovi uključuju:

- a) planiranje i potvrđivanje medicinskih posjeta i prenošenje poruka za medicinsko osoblje; i pacijente;
- b) kompiliranje, obilježavanje i pregled medicinskih lista, izvještaja, dokumenata i korespondencije;
- c) razgovor sa pacijentima prilikom popunjavanja formulara, dokumenata i historija bolesti;
- d) popunjavanje formulara osiguranja i drugih zahtjeva;
- e) održavanje medicinskih dosijea i podataka i tehničke biblioteke;
- f) pripremanje finansijskih izvještaja i procedura naplate;
- g) pomoć u pripremi budžeta, izradi nactra ugovora i naloga za nabavku i kupovinu;
- h) nadgledanje rada pomoćnih radnika i drugog kancelarijskog osoblja.

Primjeri zanimanja:

-3344.001 Administrativni pomoćnik u medicinskoj ordinaciji

-3344.002 Službenik medicinskog osiguranja

335 REGULATORNI STRUČNI SARADNICI U JAVNOJ UPRAVI

Regulatorni vladini stručni saradnici donose, provode ili primjenjuju relevantne vladine zakonske akte i regulative u vezi sa državnim granicama, porezima, socijalnim davanjima, i izdaju ili ispituju zahtjeve za izdavanjem licenci ili ovlašćenja u vezi sa putovanjima, izvozom i uvozom robe, osnivanjem preduzeća, podizanjem građevina i drugim aktivnostima koje podliježu vladinim regulativama.

Poslovi obično uključuju: patroliranje državnom granicom i provjeravanje osoba i vozila, putnih i transportnih dokumenata i robe koja se transportira preko granice s ciljem da se obezbjedi provođenje vladinih zakonskih akata i regulativa; pregled naplate poreza da bi se odredili porezi koje plaćaju osoba i preduzeća; pregled i odlučivanje o zahtjevima za

socijalnom pomoći, pregled i odlučivanje o zahtjevima za vladinim odobrenjima i dozvolama za putovanje, izvoz i uvoz robe, podizanje zgrada, osnivanje preduzeća ili za preuzimanje drugih aktivnosti koje podliježu vladinim regulativama; praćenje primjene regulativa o cijenama, platama ili ponderima i mjerama. Oni mogu da dobijaju instrukcije od viših vladinih zvaničnika ili rukovodilaca (menadžera). Ovdje može da bude uključeno i nadgledanje rada drugih radnika.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3351 CARINSKI I GRANIČNI INSPEKTORI
- 3352 POREZNICI
- 3353 REFERENTI ZA SOCIJALNU ZAŠTITU I OSIGURANJE
- 3354 REFERENTI ZA KONCESIJE, LICENCE, DOZVOLE I SRODNI
- 3355 POLICIJSKI KOMESARI I DETEKTIVI I SRODNA ZANIMANJA
- 3359 REGULATORNI STRUČNI SARADNICI U JAVNOJ UPRAVI, DN

3351 CARINSKI I GRANIČNI INSPEKTORI

Carinski i granični inspektori provjeravaju osobe i vozila koja prelaze državne granice da bi se provodila i primjenjivala relevantna vladina zakonskaakta i regulative.

Poslovi uključuju:

- a) patroliranje državnom granicom i priobalnim vodama da bi se sprečio nezakonit ulaz ili izlaz osoba iz zemlje i nezakonito unošenje ili iznošenje novca ili robe;
- b) provjeravanje putnih dokumenata osoba koja prelaze državne granice da bi se potvrdilo posjedovanje potrebnih odobrenja i potvrda;
- c) provjeravanje prtljaga osoba koja prelaze državne granice da bi se potvrdilo da je u skladu sa vladinim zakonskim aktima i regulativama o unošenju i iznošenju robe i novca;
- d) pregled transportnih dokumenata i tovara vozila koja prelaze državne granice sa ciljem da se obezbjedi poštovanje vladinih zakonskih akata i regulativa u vezi sa robom u trantitu i uvozom i izvozom robe, i da bi se utvrdilo da su izvršena sva potrebna plaćanja;
- e) pritvaranje osoba i zapljenjivanje zabranjene i neprijavljene/nedeklarirane robe za koju se utvrdi da nije u skladu sa imigracionim i carinskim zakonima;
- f) koordinaciju rada i saradnja sa drugim agencijama koje su uključene u provođenje zakona, deportovanje i podnošenje tužbe;
- g) obavljanje potrebnih administrativnih zadataka u vezi sa registriranjem nalaza, transakcija, prekršaja i ograničenja;
- h) kada je potrebno, svedočenje u sudu o okolnostima i rezultatima obavljenih istraživanja.

Primjeri zanimanja:

- 3351.001 Carinik
- 3351.002 Carinski službenik

3352 POREZNICI

Poreznici ispituju naplatu poreza, račune o prodaji i druga dokumenta da bi odredili vrstu i iznos poreza, obaveza i drugih plaćanja koje snose pojedinci ili preduzeća, i upućuju posebne i važne slučajeve računovođama, višim vladinim zvaničnicima ili menadžerima.

Poslovi uključuju:

- a) savjetovanje organizacija, preduzeća i javnosti u vezi sa vladinim zakonima, aktima i regulativama u vezi sa određivanjem i plaćanjem poreza, obaveza i drugih državnih dažbina, i o pravima i obavezama građana;
- b) ispitivanje naplate poreza, računa o prodaji i druga dokumenta da bi odredili vrstu i iznos poreza, obaveza i drugih plaćanja;
- c) ispitivanje registriranih poreskih naplata i računovodstvenih dosijea, sistema i interne kontrole preduzeća da seutvrdi saglasnost sa poreskim zakonima i regulativama;
- d) obavljanje odgovarajućih administrativnih poslova u cilju dokumentiranja nalaza, vođenja dosijea i izveštavanja o preduzetim akcijama u pojedinim slučajevima.

Primjeri zanimanja:

-3352.002 Poreski službenik

-3352.003 Poreznik

3353 REFERENTI ZA SOCIJALNU ZAŠTITU I OSIGURANJE

Referenti za socijalnu zaštitu i osiguranje ispituju zahtjeve za vladine, finansijske programe ili programe usluga da bi se odredila ispunjenost uslova i iznos pomoći ili odgovarajuće usluge, i upućuju posebne i važne slučajeve računovođama, višim vladinim zvaničnicima ili menadžerima.

Poslovi uključuju:

- a) savjetovanje pojedinaca i organizacija u vezi sa vladinim zakonima, aktima i regulativama koje se odnose na vladine programe pomoći i određivanje i isplatu novčane pomoći i upućivanje na usluge, kao i savjetovanje o pravima i obavezama građana;
- b) ispitivanje zahtjeva i drugih relevantnih dokumenata da bi se odredili tip i iznos pomoći čije primanje pojedinci mogu da ostvare;
- c) ocjenjivanja dokumentacije i razgovor sa primaocima pomoći da bi se utvrdila ispunjenost uslova za dalje uživanje pomoći ili usluga;
- d) obavljanje odgovarajućih administrativnih poslova u cilju vođenja dosijea klijenata i izveštavanje o nalazima u vezi sa ispunjenošću uslova, odlukama viših instanci, prekidu davanja pomoći i raznim zloupotrebama.

Primjeri zanimanja:

-3353.002 Referent za penziono i invalidsko osiguranje

-3353.004 Referent za socijalne pomoći

-3353.005 Referent za zdravstveno osiguranje

-3353.006 Socijalni radnik za ostvarivanje prava

3354 REFERENTI ZA KONCESIJE, LICENCE, DOZVOLE I SRODNI

Referenti za koncesije, licence, dozvole ispituju zahtjeve za izdavanje dozvola za izvoz ili uvoz robe, osnivanje preduzeća, izgradnju stambenih zgrada ili drugih građevina, ili za dobijanje putnih isprava, ispunjenost uslova zahtjeva za izdavanje dozvola ili pasoša, i identificiraju posebne uslove ili ograničenja koje treba naznačiti u prilogu izdatih dozvola, i upućuju posebne i važne slučajeve računovođama, višim vladinim zvaničnicima ili menadžerima.

Poslovi uključuju:

- a) savjetovanje pojedinaca u vezi sa vladinim zakonima i regulativama koje se odnose tip potrebne dozvole i uslove dobijanja, i savjetovanje o pravima i obavezama građana;
- b) ispitivanje zahtjeva i drugih relevantnih dokumenata i određivanje da li se dozvola može dati i pod kojim dodatnim uslovima;
- c) ispitivanje zahtjeva i i odobravanje izdavanja putnih isprava
- d) obavljanje odgovarajućih administrativnih poslova obrade zahtjeva, dokumentiranja, ocjenjivanja i odlučivanja i poslova pripremanja korespondencije kojom se obavještavaju klijenti o odlukama u vezi sa dozvolama;
- e) davanje i ocjenjivanje testova koji su potrebni za izdavanje dozvola.

Primjeri zanimanja:

-3354.001 Referent za građevinske dozvole

-3354.003 Referent za izdavanja putnih isprava

3355 POLICIJSKI KOMESARI I DETEKTIVI I SRODNA ZANIMANJA

Policijski komesari i detektivi istražuju činjenice i okolnosti u vezi sa počinjenim zločinima da bi se identificirali osumnjičeni počinioci i da bi se utvrdile informacije koje ne stoje odmah na raspolaganju ili nisu očigledno u vezi su sa nalazima, ili okolnosti i kretanja osoba, uglavnom u cilju sprječavanja krivičnih djela.

Poslovi uključuju:

- a) utvrđivanje kontakata i izvora informacija o krivičnim djelima koja se planiraju ili su počinjena, da bi se spriječilo krivično djelo ili identificirali osumnjičeni počinioci;
- b) pribavljanje i potvrđivanje dokaza ispitivanjem mjesta krivičnog djela i nesreće radi nalaženja motiva i psihičkih dokaza, ispitivanje svjedoka i optuženih i analiziranje dokumenata i kompjuterskih fajlova;
- c) analiziranje dokaza da bi se rješilo krivično djelo, identificirala kriminalna aktivnost i prikupile informacije sa sudski postupak;
- d) utvrđivanje kontakata i izvora informacija koje ne stoje odmah na raspolaganju ili nisu očigledno u vezi su sa nalazima, ili okolnosti i kretanja osoba, obično u cilju sprječavanja krivičnih djela;
- e) provođenje hapšenja;
- f) svjedočenje u sudu ili izvještavanje nadređenima o okolnostima i rezultatima istraživanja.

Primjeri zanimanja:

-3355.001 Detektiv

-3355.002 Kriminalistički inspektor

-3355.003 Kriminalistički tehničar

3359 REGULATORNI STRUČNI SARADNICI U JAVNOJ UPRAVI, DN

Ovagrada zanimanja pokriva regulatorne vladine pomoćne saradnike koji nisu klasificirani na drugom mjestu u glavnoj grupi 3. Na primjer, u ovu grupu su uključeni inspektori u poljoprivredi, šumarstvu, inspektori cijena, plata i pondera i mjera.

Tu su uključeni sljedeći poslovi:

- a) pregled prostorija preduzeća da bi se utvrdila korišćenje ispravnih pondera i mjera u trgovini;
- b) praćenje regulativa cijena da bi se ocijenila ispravnost troškova za nabavku robe i usluga u cilju zaštite interesa potrošača;

- c) praćenje regulativa plata da bi se obezbjedilo odgovarajuće plaćanje rada i ocijenilo poštovanje zakonskih standarda zapošljavanja;
- d) obavljanje odgovarajućih istražnih i administrativnih poslova da bi se registrirali nalazi, problemi sa dokumentacijom ili nepropisna poslovna praksa i da bi se pripremili izveštaji i korespondencija.

Primjeri zanimanja:

- 3359.001 Izvršni sekretar u konzularnom uredu
- 3359.002 Protupožarni inspektor
- 3359.003 Referent za javno-upravne poslove

34 PRAVNI, SOCIJALNI, DRUŠTVENI, KULTURNI I SRODNI STRUČNISARADNICI

Pravni, socijalni, kulturni, kulturni i srodni saradnici obavljaju tehničke poslove vezane za praktičnu primjenu znanja u vezi sa pravnom praksom, socijalnim radom, kulturom, pripremom hrane, sportom i religijom.

Poslovi u ovoj grupi obično uključuju: pružanje tehničkih i praktičnih usluga i podrške u radu funkcionerima u sudskim postupcima i istraživanjima, programima socijalne pomoći i pomoći društvenoj zajednici i vjerskim i kulturnim aktivnostima; učešće i suđenje u sportskim događajima; razvijanje i davanje sportskog treninga, programa fitnesa i rekreacije; kombiniranje kreativnih i tehničkih sposobnosti u raznim umjetničkim, kulturnim i kulinarskim aktivnostima; kreiranje jela i menija i nadgledanje pripremanja hrane.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 341 PRAVNI, SOCIJALNI I VJERSKI STRUČNI SARADNICI
- 342 SPORTSKI RADNICI I STRUČNI RADNICI U OBLASTI FITNESA
- 343 STRUČNI SARADNICI ZA UMJETNOST, KULTURU I KULINARSTVO

341 PRAVNI, SOCIJALNI I VJERSKI STRUČNI SARADNICI

Pravni, socijalni i vjerski pomoćni stručni saradnici pružaju tehničke i praktične usluge i podršku funkcijama u sudskim postupcima i istraživanjima, programima socijalne pomoći i pomoći društvenoj zajednici i u aktivnostima vjerskih obreda.

Poslovi obično uključuju: pružanje pomoći i podrške u radu s pravnim, socijalnim i vjerskim stručnjacima; pribavljanje i analiziranje dokaza, pripremanje pravnih dokumenata i dostavljanje sudskih naloga; pružanje i provođenje programa socijalne pomoći i usluga zajednice; pomoć klijentima u rješavanju osobnih i socijalnih problema; pružanje praktične pomoći, usmjeravanja i moralne podrške pojedincima i zajednicama.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3411 STRUČNI SARADNICI ZA PRAVNE I SRODNE POSLOVE
- 3412 STRUČNI SARADNICI SOCIJALNU ZAŠTITU
- 3413 VJERSKI STRUČNI SARADNICI

3411 STRUČNI SARADNICI ZA PRAVNE I SRODNE POSLOVE

Stručni saradnici za pravne i srodne poslove obavljaju pomoćne funkcije u sudovima ili u advokatskim kancelarijama, pružaju usluge u vezi sa pravnim stvarima kao što su ugovori osiguranja, prijenos imovine i davanje zajmova i druge finansijske transakcije ili provode istraživanja za klijente.

Poslovi uključuju:

- a) dokumentiranje sudskih postupaka i presuda;
- b) dostavljanje uložених žalbi, sudskih poziva, poternica, naloga za pojavljivanje u sudu i drugih sudskih naloga;
- c) održavanje reda u sudu i sobama za saslušanje;
- d) pripremanje pravnih dokumenata uključujući zapisnike o procesu, molbe, žalbe, testamente i ugovore i pripremanje dokumenata o pravnim pozicijama, ili definiranje uslova zajmova ili osiguranja;
- e) ispitivanje činjenica, prikupljanje dokaza i istraživanje relevantnih zakona, rješenja i drugih pravnih dokumenata za pripremanje postupaka;
- f) obavješćavanje klijenata o pravnim stvarima;
- g) ispitivanje dokumentacije o hipotekama, pravu zadržavanja, službenosti, zatim presude, ugovori i mape sa ciljem da se ovjeri imovinski pravni opis i vlasništvo;
- h) pripremanje dokumenata u vezi sa prijenosom nepokretne vrijednosti, akcija ili drugih stvari koje traže formalnu registraciju;
- i) istraživanje mogućih slučajeva krađe robe, novca ili informacija od preduzeća, i drugih mogućih slučajeva nezakonitog ponašanja klijenata ili poslodavaca;
- j) ispitivanje nalaza ili okolnosti i ponašanja osoba u ime klijenata.

Primjeri zanimanja:

- 3411.001 Asistent u osiguranju
- 3411.002 Kadrovski referent
- 3411.005 Sudski zapisničar
- 3411.007 Voditelj poslova obezbjeđenja

3412 STRUČNI SARADNICI ZA SOCIJALNU ZAŠTITU

Stručni saradnici za socijalnu zaštitu donose i provode programe socijalne pomoći i pružaju usluge društvenoj zajednici i pomažu klijentima u rješavanju osobnih i socijalnih problema.

Poslovi uključuju:

- a) prikupljanje informacija koje su relevantne za potrebe klijenata i ocjenjivanje njihovih relevantnih sposobnosti, mogućnosti i nedostataka;
- b) pomoć osobama sa oštećenjem ili starijim osobama da ostvare dobijanje pomoći kroz usluge i da poboljšaju svoje sposobnosti da funkcioniraju u društvu;
- c) pomoć klijentima da prepoznaju mogućnosti koje imaju i razviju planove djelovanja i pružanje potrebne podrške i saradnje;
- d) pomoć klijentima da prepoznaju i ostvare pristup sredstvima zajednice, uključujući pravnu, medicinsku i finansijsku pomoć, obezbjeđivanje stanovanja, zapošljavanje, transport, pomoć u kretanju, dnevnu njegu i druge odgovarajuće usluge;
- e) savjetovanje klijenata koji žive u grupnim domovima i nedovršenim kućama, nadgledanje njihovih aktivnosti i pomoć u planiranju napuštanja i priprema za napuštanje;
- f) učešće u izboru i uključivanju klijenata u odgovarajuće programe;
- g) interveniranje u kriznim slučajevima i pružanje usluga nužnog smještaja;
- h) provođenje radionica za životno osposobljavanje, programa liječenja od bolesti zavisnosti, programa kontrole ponašanja, programa pomoći mladima i drugih programa društvene i socijalne pomoći pod nadzorom socijalnih ili zdravstvenih stručnjaka;
- i) pomoć u ocjenjivanju efektivnosti intervencija i programa kroz praćenje i izvještavanje o stanju klijenata;

- j) održavanje kontakta sa drugim agencijama za pružanje socijalnih usluga, školama i zdravstvenim radnicima da bi se dale informacije i obezbjedilo reagiranje u vezi sa kompletnom situacijom i stanjem klijenata.

Primjeri zanimanja:
-3412.001 Socijalni radnik

3413 VJERSKI STRUČNI SARADNICI

Vjerski stručni saradnici pružaju pomoć ministrima vjera ili vjerskoj zajednici, bave se vjerskih radom, propovijedaju i propagiraju učenja određene religije i nastoje da poboljšaju blagostanje kroz snagu vjere i duhovne savjete.

Poslovi uključuju:

- a) prakticiranje vjerskog rada;
- b) propovijedanje i propagiranje učenja određene religije;
- c) pomoć u službama javnih molitvi i vjerskih obreda;
- d) pružanje vjerskog obrazovanja, duhovnog vođenja i moralne podrške pojedincima i zajednicima;
- e) provođenje programa i učešće u programima obezbjeđenja hrane, odjeće i smještaja ljudima u nevolji;
- f) savjetovanje zajednice i pojedinaca o ispravnom ponašanju i vjeri da bi se zaštitilo ili unaprijedilo blagostanje.

Primjeri zanimanja:
-3413.003 Časna sestra
-3413.004 Đakon
-3413.009 Kaluđer
-3413.011 Mualim

342 SPORTSKI RADNICI I STRUČNI RADNICI U OBLASTI FITNESA

Sportski radnici i stručni saradnici u oblasti fitnesa učestvuju u pripremama i takmičenjima u sportskim događajima radi finansijske zarade, treniraju amatere i profesionalne sportiste i sportkinje radi poboljšanja performansi, promoviraju učešće i standarde u sportu, organiziraju i realiziraju sportske događaje, i pružaju instruktažu, trening i nadgledanje u raznim formama vježbi i drugih rekreativnih aktivnosti.

Obično su uključeni sljedeći poslovi: učešće u takmičarskim sportkim događajima, vođenje sportskih treninga u cilju razvoja sposobnosti i znanja u nekom sportu; prikupljanje pravila u vezi sa vođenjem sportskih takmičenja i kontroliranje toka samih događaja; planiranje, organiziranje i vođenje praktičnih vježbi; razvijanje i izrada fitnes programa; davanje časova grupnih vježbi i individualnih treninga u raznim aktivnostima fitnesa; promoviranje razvoja sporta i sportskih sposobnosti i nadgledanje učešća mladih ljudi u sportu.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupa zanimanja:

3421 ATLETIČARI I SPORTISTI
3422 SPORTSKI TRENERI, INSTRUKTORI I ZVANIČNICI
3423 INSTRUKTORI I VOĐE PROGRAMA FITNESA I REKREACIJE

3421 ATLETIČARI I SPORTISTI

Atletičari i sportisti učestvuju u takmičarskim sportskim događajima. Oni treniraju i takmiče se, bilo individualno ili u timu, u sportu koji su odabrali.

Poslovi uključuju:

- a) sudjelovanje u takmičarskim sportskim događajima;
- b) sudjelovanje u redovnim vežbama i treninzima i privatno treniranje da bi se održao traženi potreban standard kondicije i sposobnosti;
- c) sportske promotivne aktivnosti i davanje intervjua u medijima;
- d) održavanje visokog nivoa rezultata u određenom sportu;
- e) odlučivanje o strategijama u konsultaciji sa trenerima;
- f) ocjenjivanje drugih takmičara i stanja na terenima;
- g) takmičenje u sportskim događajima;
- h) poštovanje pravila i regulativa koja važe za određeni sport.

Primjeri zanimanja:

-3421.001 Sportista

3422 SPORTSKI TRENERI, INSTRUKTORI I ZVANIČNICI

Sportski treneri, instruktori i zvaničnici rade sa sportistima amaterima i profesionalcima radi poboljšanja rezultata, podsticanja bavljenja sportom, i organiziraju i vode sportska takmičenja u skladu sa zvaničnim pravilima.

Poslovi uključuju:

- a) prepoznavanje potencijala i slabosti sportista ili timova;
- b) planiranje, razvoj i realiziranje treninga i vježbi;
- c) razvoj, planiranje i koordinaciju planova i programa takmičenja;
- d) motiviranje i pripremanje sportista ili timova za takmičenja ili igre;
- e) formuliranje takmičarske strategije, razvijanje planova igre i vođenje sportista i igrača kroz igre ili sportska takmičenja;
- f) analiziranje ili ocjenjivanje rezultata sportista ili timova i prilagođavanje programa treninga;
- g) praćenje i analiziranje tehnike i rezultata i definiranje planova za buduća napredovanja u budućnosti;
- h) vođenje sportskih događaja ili takmičenja uz održavanje standarda igre i obezbjeđenje poštovanja pravila igara i normi bezbjednosti;
- i) registriranje proteklog vremena i obilježavanje rezultata tokom događaja i takmičenja;
- j) ocjenjivanje performansi takmičara, dodjeljivanje poena, dosuđivanje penala za prekršaje i određivanje konačnih rezultata;
- k) prikupljanje rezultata i drugih podataka o sportskom uspjehu.

Primjeri zanimanja:

-3422.001 Sportski sudac

-3422.002 Sportski trener

3423 INSTRUKTORI I VOĐE PROGRAMA FITNESA I REKREACIJE

Instruktori i vođe programa fitnesa i rekreacije vode, usmjeravaju i pružaju instrukcije grupama i pojedincima u rekreativnim, fitnes aktivnostima ili avanturističkim poduhvatima u prirodi.

Poslovi uključuju:

- a) planiranje i provodenje rekreativnih i fitnes aktivnosti;

- b) praćenje rekreativnih, sportskih ili fitnes aktivnosti radi obezbjeđene sigurnosti pružanja hitne ili prve pomoći kada je potrebno;
- c) ocjenjivanja i praćenje sposobnosti i kondicije klijenata i savjetovanje odgovarajućih aktivnosti;
- d) demonstriranje i učenje tjelesnih pokreta, pojmova i vještina koji se koriste u fitnes i rekreativnim aktivnostima;
- e) obučavanje u korišćenju opreme;
- f) objašnjavanje i provođenje procedura, pravila i regulativa bezbjednosti.

Primjeri zanimanja:

-3423.001 Voditelj sportske rekreacije

343 STRUČNI SARADNICI ZA UMJETNOST, KULTURU I KULINARSTVO

Stručni saradnici u umjetnosti, kulturi i kulinarnstvu kombiniraju kreativne sposobnosti i tehnička i kulturna znanja u snimanju i obradi fotografija; dizajnu i dekoriranju pozorišnih postavki, izloga prodavnica i kućnih enterijera: pripremanju izložbenih eksponata; održavanju bibliotečkih i galerijskih zbirki, dosijea i kataloških sistema; kreiranju menija i pripremanju i prezentaciji hrane; obezbjeđivanju podrške za pozorišnu, filmsku i televizijsku produkciju; i u drugim oblastima umjetničkog i kulturnog djelovanja.

Poslovi uključuju: rad sa kamerom i fotografiranje ljudi, događaja, prizora, materijala, proizvoda i drugih predmeta; primjena umjetničkih tehnika u dizajniranju proizvoda, uređenju enterijera i komercijalnim promocijama; postavljanje i pripremanje predmeta za izlaganje; dizajniranje i aranžiranje izložbene opreme, predmeta i prostora; kreiranje menija i nadgledanje pripremanja hrane; asistiranje režiserima i izvođačima prilikom postavljanja pozorišnih, filmskih, televizijskih ili propagandnih produkcija.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3431 FOTOGRAFI

3432 DIZAJNERI I DEKORATERI ENTERIJERA I ARANŽERI

3433 STRUČNI SARADNICI U GALERIJAMA, MUZEJIMA I BIBLIOTEKAMA

3434 GLAVNI KUHARI

3435 OSTALI STRUČNI SARADNICI ZA UMJETNOST I KULTURU

3431 FOTOGRAFI

Fotografi rade sa kamerom i fotografiraju ljude, događaje, prizore, materijale, proizvode i druge predmete.

Poslovi uključuju:

- a) snimanje fotografija za reklame, ili druge komercijalne tj. propagandne, industrijske ili naučne potrebe i za ilustrovanje priča i članaka u novinama, časopisima i drugim publikacijama;
- b) fotografiranje portreta osoba ili grupa ljudi;
- c) studiranje zahtjeva koje postavlja određeni zadatak posao i odlučivanje o tipu kamere, filma, osvetljenja i pozadinske opreme koje treba upotrijebiti;
- d) određivanje kompozicije slike, tehničko podešavanje opreme i predmeta koji se fotografiraju;
- e) rad sa skenerima za prenošenje fotografske slike na kompjutere;
- f) rad sa kompjuterima radi manipuliranja fotografskih slika;

- g) adaptiranje postojećih fotografija za kreiranje novih digitaliziranih slika koje se uključuju u multimedijalne proizvode;
- h) upotreba airbrush, kompjuterskih i drugih tehnika radi stvaranja željenog vizuelnog efekta.

Primjeri zanimanja:

- 3431.001 Fotograf za komercijalne ilustracije
- 3431.004 Novinski fotograf
- 3431.002 Fotografski tehničar

3432 DIZAJNERII DEKORATERI ENTERIJERA I ARANŽERI

Dizajneri i dekorateri enterijera i aranžeri planiraju i dizajniraju enterijer komercijalnih, industrijskih, javnih nekretnina i stambenih zgrada koji treba da obezbjedi okolinu u skladu sa namjenom, uzimajući u obzir faktore koji poboljšavaju životnu i radnu sredinu i promoviraju prodaju. Oni koordiniraju i učestvuju u izgradnji i uređenju ovih prostora.

Poslovi uključuju:

- a) određivanje ciljeva i ograničenja dizajna koji se planira kroz konsultacije sa klijentima i interesnim stranama;
- b) istraživanje i analiziranje prostornih, funkcionalnih, bezbjednosnih, estetskih potreba i zahtjeva efektivnosti;
- c) formuliranje koncepata uređenja enterijera zgrada;
- d) pripremanje crteža, dijagrama, ilustracija i planova koji prenose koncept dizajna;
- e) pregovaranje o rješenjima uređenja sa klijentima, rukovodiocima, snadbjevačima i graditeljima;
- f) izbor, specificiranje i preporuke funkcionalnih i estetski prihvatljivih materijala, namještaja i proizvoda za enterijere;
- g) određivanje detalja i dokumentovanje odabranog dizajna koji će se izvesti;
- h) koordinaciju izgradnje u uređenja enterijera;
- i) projektiranje i bojenje postavke;
- j) dizajniranje i uređenje izloga i drugih izložbenih prostora u cilju promoviranja proizvoda i usluga;

Primjeri zanimanja:

- 3432.001 Aranžer
- 3432.002 Dekorater
- 3432.003 Dizajner

3433 STRUČNI SARADNICI U GALERIJAMA, MUZEJIMA I BIBLIOTEKAMA

Stručni saradnici u galerijama, muzejima i bibliotekama pripremaju umjetnička djela, primjerke i artefakte za kolekcije, aranžiraju i konstruiraju galerijske izložbe, i pomažu bibliotekarima da organiziraju i upravljaju sistemima za manipuliranje snimljenim materijalom i fajlovima.

Poslovi uključuju:

- a) pripremanje i postavljanje objekata za izlaganje;
- b) dizajniranje i aranžiranje izložbenih rekvizita, kutija za izlaganje i izložbenog prostora;
- c) pomoć u postavljanju svjetla i korišćenju izložbene opreme;

- d) prijem, otprema, pakiranje i raspakiranje eksponata;
- e) naručivanje novog bibliotekarskog materijala i održavanje bibliotekarskih podataka/dosijea i cirkulatornih sistema;
- f) katalogiziranje štampanog i snimljenog materijala;
- g) unošenje podataka u baze podataka i uređivanje kompjuterkih podataka;
- h) rad sa audio-vizuelnom i reprografskom opremom;
- i) traženje i potvrđivanje bibliografskih podataka.

Primjeri zanimanja:

- 3433.001 Bibliotečki tehničar
- 3433.002 Galerijski tehničar
- 3433.003 Muzejski tehničar

3434 GLAVNI KUHARI

Glavni kuhari izrađuju menije, kreiraju jela i nadgledaju planiranje, organizaciju, pripremu i kuhanje jela i obroka u hotelima, restoranima i drugim mjestima gde se služi hrana, na brodovima, u vozovima i u privatnim domaćinstvima.

Poslovi uključuju:

- a) planiranje i razvoj recepata i menija, procjenjivanje troškova za hranu i rad koji je potreban za njeno pripremanje, i naručivanje prehrambenih namirnica;
- b) praćenje kvaliteta jela u svim fazama pripreme i prezentacije;
- c) diskutiranje pitanja pripreme hrane sa menadžerima, dijetetičarima, osobljem u kuhinjama i konobarima;
- d) nadgledanje i koordinaciju aktivnosti kuhara i drugih radnika koji su angažirani u preipremanju hrane;
- e) pregled namirnica, opreme i radnog prostora da bi se potvrdilo poštovanje uspostavljenih standarda;
- f) odlučivanje kako hrana treba da bude prezentirana i kreiranje dekorativnih prezentacija hrane;
- g) obučavanje kuhara i drugih radnika za pripremanje, kuhanje, dekoriranje i prezentaciju hrane;
- h) učešće u angažiranju i zapošljavanju kuhinjskog osoblja i praćenje njihovog rada;
- i) pripremanje, začinjavanje i kuhanje kulinarskih specijaliteta i složenih jela;
- j) objašnjavanje i provođenje regulativa higijene i bezbjednosti hrane.

Primjeri zanimanja:

- 3434.001 Vođa kuhinje

3435 OSTALI STRUČNI SARADNICI ZA UMJETNOST I KULTURU

Ova grupa zanimanja pokriva ostale pomoćne stručnjake u umjetnosti i kulturi koji nisu klasificirani na drugom mjestu u manjoj grupi 344.

Ovdje su klasificirani ona zanimanja onih koji asistiraju režiserima ili glumcima u postavljanju na scenu pozorišnih, filmskih, televizijskih ili komercijalnih produkcija.

Primjeri zanimanja:

-3435.001 Pozorišni garderober
-3435.002 Pozorišni tehničar
-3435.003 Scenski tehničar

35 TEHNIČARI U OBLASTI INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Tehničari informacione i komunikacione tehnologije obezbjeđuju podršku u svakodnevnom radu kompjuterskih sistema, komunikacionih sistema i mreža i obavljaju tehničke poslove u vezi sa telekomunikacijama, emitiranjem slike i zvuka, kao i drugih tipova telekomunikacionih signala na zemlji, moru ili u vazduhu.

Poslovi u ovojgrupiobično uključuju: pružanje pomoći korisnicima informacionih i komunikacionih sistema; instaliranje novih programa i opreme; uspostavljanje, održavanje mreže i drugih sistema za komunikaciju podataka i rad sa njima; instaliranje, praćenje i podrška u radu internet i intranet websajtova ili web serverskeopreme ili softwera; modifciranje web stranica; i obavljanje backup i recovery operacija na web serveru; kontroliranjeopreme za snimanje zvuka, editiranje i miks snimaka slike i zvuka; kontroliranje i održavanje sistema za prijenos i emitiranje, i satelitskih sistema za radio i televizijske programe; kontroliranje i održavanje radio komunikacionih sistema, satelitskih servisa i multipleks sistema na zemlji, vodi i u vazduhu; obezbjeđivanje tehničke pomoći u vezi sa istraživanjem i razvojem kompjuterskih sistema i telekomunikacioneopreme, ili testiranje prototipova; projektiranje i pripremanje detaljnih (blueprint) verzija sistemaelektričnih kola prema datim specifikacijama; obezbjeđivanje tehničkog nadzora proizvodnje, upotrebe, održavanja i popravke telekomunikacionih sistema.

Zanimanja u ovojgrupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 351 TEHNIČARI ZA KORISNIČKU PODRŠKU INFORMACIJSKOJ I KOMUNIKACIJSKOJ TEHNOLOGIJI
- 352 TEHNIČARI ZA TELEKOMUNIKACIJE I EMITIRANJE

351 TEHNIČARI ZA KORISNIČKU PODRŠKU INFORMACIJSKOJ I KOMUNIKACIJSKOJ TEHNOLOGIJI

Tehničari korisničke podrške u informacionoj i komunikacionoj tehnologiji pružaju podršku u svakodnevnom radu komunikacionih sistema, kompjuterskih sistema i mreža i obezbjeđuju tehničku podršku korisnicima.

Poslovi obično uključuju: rad sa i upravljanje perifernom i odgovarajućom kompjuterskom opremom; praćenje sistema za utvrđivanje problema ili grešaka u radu opreme; postavljanje periferneopreme, kao što su štampači, saodabranim materijalima za rad, ili nadgledanje postavljanja periferneopreme kojeobavljaju operateri periferneopreme; odgovaranje na zahtjeve korisnika u vezi sa radom softwera ili hardwera u cilju rješavanja problema; instaliranje i obavljanje manjih popravki hardwera, softwera, ili periferneopreme, naosnovu specifikacija konstrukcije ili instalacije; nadgledanje svakodnevnog rada sistema; postavljanje/pripremaopreme na kojoj će raditi zaposleni radnici, postavljanje i obezbjeđenje pravilne instalacije kablova, operativnih sistema, ili odgovarajućeg softwera; rad sa mrežom i drugim komunikacionim sistemima i njihovo postavljanje i održavanje; instaliranje, praćenje i podržavanje pouzdanosti i upotrebljivosti internet i intranet sajtova ili web serverskog hardvera ili softwera; modifciranje web stranica; i obavljanje backup i recovery operacija na web serveru.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 3511 TEHNIČARI U OBLASTI INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE
- 3512 TEHNIČARI ZA KORISNIČKU PODRŠKU INFORMAC. I KOMUNIKACIJSKOJ
TEHNOLOGIJI
- 3513 TEHNIČARI RAČUNARSKIH MREŽA I RAČUNARSKIH SISTEMA
- 3514 TEHNIČARI ZA WEB STRANICE

3511 TEHNIČARI U OBLASTI INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE

Tehničari informacione i komunikacione tehnologije pružaju podršku u svakodnevnom procesiranju, radu i praćenju sistema informacione i komunikacione tehnologije, periferne opreme, hardvera, softvera i druge kompjuterske opreme kako bi se obezbjedile optimalne performanse i identificirali problemi.

Poslovi uključuju:

- a) rad sa perifernom i drugom kompjuterskom opremom i njeno kontroliranje;
- b) unošenje komandi, korišćenje kompjuterskih terminala i aktiviranje kontrola na kompjuterskoj i perifernoj opremi čime se integrira oprema i operira sa njom;
- c) praćenje sistema radi utvrđivanja nedostataka kod opreme ili grešaka u radu;
- d) obavješćavanje supervizora ili tehničara održavanja o problemima u radu opreme;
- e) reagiranje na poruke o programskim greškama tako što će se pronaći i otkloniti problemi, prenijeti određeni problem drugim saradnicima ili zatvoriti program;
- f) čitanje uputstava za radni zadatak da bi se odredila oprema koja se koristi, redoslijed radnji, materijal kao što su diskovi i papir koji treba postaviti, i da bi se podesile kontrole;
- g) povlačenje, separiranje i sortiranje programskog outputa prema potrebi, i slanje podataka određenim korisnicima;
- h) postavljanje periferne opreme, kao što su štampači, sa odabranim materijalima za rad, ili nadgledanje postavljanja periferne opreme koje obavljaju operateri periferne opreme.

Primjeri zanimanja:

- 3511.001 Administrator obrade podataka
- 3511.003 Operater na vanjskoj računarskoj opremi
- 3511.006 Računarski operater

3512 TEHNIČARI ZA KORISNIČKU PODRŠKU INFORMACIJSKOJ I KOMUNIKACIJSKOJ TEHNOLOGIJI

Tehničari korisničke podrške u informacionoj i komunikacionoj tehnologiji pružaju tehničku pomoć korisnicima direktno ili telefonom, elektronskom poštom ili drugim elektronskim sredstvima, uključujući dijagnostificiranje i rješavanje pitanja i problema sa softverom, hardverom, kompjuterskom perifernom opremom, mrežama, bazama podataka i internetom, i davanje uputstva i podrške u razvoju, instaliranju i održavanju sistema.

Poslovi uključuju:

- a) odgovaranje na zahtjeve korisnika u vezi sa radom softvera ili hardvera u cilju rješavanja problema;
- b) unošenje komandi i posmatranje funkcioniranja sistema da bi se obezbjedio pravilan rad i uočile greške;
- c) instaliranje i obavljanje manjih popravki hardvera, softvera, ili periferne opreme, na osnovu specifikacija konstrukcije ili instalacije;
- d) nadgledanje svakodnevnog rada komunikacionih i kompjuterskih sistema;

- e) postavljanje/priprema opreme na kojoj će raditi zaposleni radnici, postavljanje i obezbjeđenje pravilne instalacije kablova, operativnih sistema, ili odgovarajućeg softvera;
- f) održavanje podataka o dnevnom komunikacionim transakcijama, problemima i aktivnostima koje su preduzete za njihovo rješavanje, ili o operacijama instalacije;
- g) simuliranje ili reproduciranje tehničkih problema koje imaju korisnici;
- h) konsultiranje uputstava za korisnike, tehničkih priručnika i drugih dokumenata u cilju istraživanja i provođenja rješenja.

Primjeri zanimanja:

- 3512.001 Tehničar za održavanje programa
- 3512.002 Tehničar za pomoć korisniku
- 3512.003 Tehničar za programiranje

3513 TEHNIČARI RAČUNARSKIH MREŽA I RAČUNARSKIH SISTEMA

Tehničari računarskih mreža i sistema uspostavljaju, održavaju mreže i druge komunikacione sisteme i upravljaju njima.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje mrežnim sistemima, njihovo održavanje i otklanjanje grešaka i kvarova;
- b) upravljanje komunikacionim sistemima osim mreža, i njihovo održavanje;
- c) pružanje pomoći korisnicima kod problema sa mrežama i komunikacionim sistemima;
- d) identifikiranje oblasti gdje su potrebni savremenija oprema i softver;
- e) instaliranje kompjuterskog hardvera, mrežnog softvera, operativnih sistemskih softvera i aplikacionog softvera;
- f) obavljanje startovanja i zatvaranja, kao i backup i disaster recovery operacija na kompjuterskim mrežama.

Primjeri zanimanja:

- 3513.001 Administrator područne računarske mreže
- 3513.002 Operator sistema na računarskom sistemu
- 3513.003 Tehničar za sistemsku programsku opremu

3514 TEHNIČARI ZA WEB STRANICE

Web tehničari održavaju, prate i podržavaju optimalno funkcioniranje internet i intranet web sajtova i web serverskog hardvera i softvera.

Poslovi uključuju:

- a) instaliranje, praćenje i podržavanje pouzdanosti i upotrebljivosti internet i intranet web sajtova ili web serverskog hardvera ili softvera;
- b) kreiranje i održavanje dokumentacije, polisa i uputstava, snimanje operativnih procedura i sistemskih logova;
- c) razvijanje, koordinaciju, sporovođenje i praćenje mjera obezbjeđenja;
- d) analiziranje i davanje preporuka za proširenje performansi, uključujući usavršavanje i nabavku novih sistema;
- e) održavanje veza sa davanjem uputstava klijentima i korisnicima;
- f) modifikiranje web stranica;
- g) obavljanje backup i recovery operacija na web serveru.

Primjeri zanimanja:
-3514.001 Web site tehničar

352 TEHNIČARI ZA TELEKOMUNIKACIJE I EMITIRANJE

Tehničari za telekomunikacije i emitiranje kontroliraju tehničko funkcioniranje opreme za snimanje i emitiranje slike i zvuka i za prijenos radio i televizijskog emitiranja slike i zvuka, kao drugih tipova telekomunikacionih signala na zemlji, vodi i u vazduhu, obavljaju tehničke zadatke u vezi sa istraživanjima u oblasti telekomunikacionog inženjeringa i sa projektiranjem, proizvodnjom, sklapanjem, konstruiranjem, radom, održavanjem i popravkom telekomunikacionih sistema.

Poslovi uključuju: upravljanje opremom za snimanje zvuka, editovanje i miks snimaka slike i zvuka; kontroliranje i održavanje sistema za prijenos i emitiranje i satelitskih sistema za radio i televizijski program; kontroliranje i održavanje radio komunikacionih sistema, satelitskog servisa i multipleks sistema na zemlji, vodi i u vazduhu; pružanje tehničke pomoći u vezi sa istraživanjem i razvojem telekomunikacione opreme, ili testiranjem prototipova; projektiranje i pripremanje detaljnih nacрта prema datim specifikacijama; obezbjeđenje tehničkog nadzora proizvodnje, korišćenja, održavanja i popravke telekomunikacionih sistema.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

3521 TEHNIČARI ZA EMITIRANJE I AUDIOVIZUELNO SNIMANJE
3522 TEHNIČARI ZA TELEKOMUNIKACIJE

3521 TEHNIČARI ZA EMITIRANJE I AUDIOVIZUELNO SNIMANJE

Tehničari za emitiranje i audio-vizuelno snimanje kontroliraju tehničko funkcioniranje opreme za snimanje i emitiranje slike i zvuka i za prijenos radio i televizijskog emitovanja slike i zvuka, kao drugih tipova telekomunikacionih signala na zemlji, vodi i u vazduhu.

Poslovi uključuju:

- a) upravljanje opremom za snimanje zvuka;
- b) upravljanje opremom za editiranje i miks slike i zvučnih zapisa da bi se obezbjedio zadovoljavajući kvalitet i da bi se stvorili specijalni video i zvučni efekti;
- c) primjena poznavanja principa i prakse video i zvučnog snimanja i editiranja sa ciljem da se prepoznaju i riješe nastali problemi;
- d) upravljanje sistemima za prijenos i emitiranje i satelitskim sistemima za radio i televizijski program;
- e) upravljanje radio komunikacionim sistemima, satelitskim servisom i multipleks sistemima na zemlji, moru ili u vazduhu;
- f) primjena poznavanja principa i prakse emitiranja, telekomunikacionih terminala i sistema za prijenos, sa ciljem da se prepoznaju i riješe nastali problemi;
- g) obavljanje hitnih popravki opreme.

Primjeri zanimanja:
-3521.001 Filmski i elektronski montažer
-3521.003 Kontrolor kamere
-3521.004 Majstor rasvjete

3522 TEHNIČARI ZA TELEKOMUNIKACIJE

Tehničari za telekomunikacije obavljaju tehničke poslove u vezi sa istraživanjima u oblasti telekomunikacionog inženjeringa, kao i sa projektiranjem, proizvodnjom, sklapanjem, konstruiranjem, radom, održavanjem i popravkom telekomunikacionih sistema.

Poslovi uključuju:

- a) pružanje tehničke pomoći u vezi sa istraživanjima i razvojem telekomunikacione opreme, ili testiranje prototipova;
- b) analiza tehničkih materijala kao što su detanjni planovi (blueprint) i crteži, da bi se odredio metod rada;
- c) priprema detanjnih procjena količina i troškova materijala i rada koji su potrebni za proizvodnju i instaliranje telekomunikacione opreme, prema datim specifikacijama;
- d) obezbjeđenje tehničkog nadzora proizvodnje, korišćenja, održavanja i popravke telekomunikacionih sistema da bi se obezbjedio njihov zadovoljavajući rad i saglasnost sa specifikacijama i regulativama;
- e) primjena tehničkog poznavanja principa i prakse telekomunikacione tehnike, sa ciljem da se prepoznaju i riješe problemi nastali u radu sa njom.

Primjeri zanimanja:

-3522.004 Radiotelegrafist

-3522.006 Tehničar za brodske telekomunikacije

GLAVNA GRUPA 4. UREDSKI SLUŽBENICI I SRODNA ZANIMANJA

Uredski (administrativni) službenici registriraju, organiziraju, čuvaju, obračunavaju i povlače potrebne podatke (informacije), i obavljaju čitav niz administrativnih poslova u vezi sa novčanim transakcijama, putnim aranžmanima, zahtjevima za podacima i zakazivanjem sastanaka.

Poslovi koje obavljaju uredski (administrativni) službenici obično uključuju: stenografiju, kucanje i rad sa word procesorima i drugim kancelarijskim mašinama: unošenje podataka u računare; obavljanje sekretarskih poslova; obilježavanje i obračunavanje numeričkih podataka; čuvanje podataka kao zalihama, proizvodnji i transportu; čuvanje podataka u vezi sa transportom robe i usluga; obavljanje administrativnih poslova u bibliotekama; arhiviranje dokumenata; obavljanje poslova u vezi sa slanjem pošte; pripremanje i provjeru materijala štampu; pisanje u ime nepismenih osoba; obavljanje manipulativnih poslova sa novcem; prodaja putnih aranžmana; davanje informacija na zahtjev klijenata i zakazivanje sastanaka; rad sa telefonskom razvodnom tablom. Nadgledanje drugih radnika može biti ovdje uključeno.

Zanimanja u ovoj glavnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 41 SLUŽBENICI ZA OPĆE UREDSKE I POSLOVE SEKRETARA
- 42 SLUŽBENICI ZA KONTAKT SA STRANKAMA
- 43 SLUŽBENICI U RAČUNOVODSTVU, FINANSIJAMA, STATISTICI, SKLADIŠTENJU, PROMETU, PRODAJI, NABAVI I SRODNI
- 44 OSTALI SLUŽBENICI ZA UREDSKO POSLOVANJE

41 SLUŽBENICI ZA OPĆE UREDSKE I POSLOVE SEKRETARA

Službenici za opće poslove i poslove sekretara bilježe, registriraju, organiziraju, skladište i povlače podatke i obavljaju čitav niz kancelarijskih i administrativnih zadataka u skladu sa uspostavljenim procedurama.

Poslovi u ovoj grupi obično uključuju: rad na personalnim računarima, word procesorima ili daktilografskim mašinama za kucanje; obilježavanje, unošenje i obrada podataka; korišćenje računara za registrovanje inputa i obradu teksta, računske operacije i

knjigovodstvo i upotreba sličnih kancelarijskih mašina za unos i obradu teksta i podataka; obavljanje brojnih općih administrativnih zadataka uključujući pripremu faktura, provjeru cifara, arhiviranje, slanje pošte faksom i obradu pošte.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 411 SLUŽBENICI ZA OPĆE UREDSKE POSLOVE
- 412 SEKRETARICE(ZA OPĆE POSLOVE)
- 413 DAKTILOGRAFI I STENODAKTILOGRAFI I OPERATERI

411 SLUŽBENICI ZA OPĆE UREDSKE POSLOVE

Službenici za opće poslove obavljaju čitav niz kancelarijskih i administrativnih zadataka u skladu sa uspostavljenim procedurama.

Poslovi obično uključuju: obilježavanje, pripremanje, klasificiranje i arhiviranje podataka; sortiranje, otvaranje i slanje pošte; fotokopiranje i slanje dokumenata faksom; pripremanje izvještaja i korespondencije rutinske prirode; registriranje pitanja opreme; odgovaranje na telefonske ili elektronske zahtjeve ili njihovo upućivanje odgovarajućim osobama; provjeravanje cifara, pripremanje faktura i obilježavanje detalja o zaključenim finansijskim transakcijama; prepisivanje podataka u kompjuter, i kontroliranje i ispravljanje podataka.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 4110 SLUŽBENICI ZA OPĆE UREDSKE POSLOVE

4110 SLUŽBENICI ZA OPĆE UREDSKE POSLOVE

Službenici za opće uredske poslove obavljaju čitav niz kancelarijskih i administrativnih poslova prema predviđenim procedurama.

Poslovi uključuju:

- a) obilježavanje, pripremanje, klasificiranje i arhiviranje podataka;
- b) sortiranje, otvaranje i slanje pošte;
- c) fotokopiranje i slanje dokumenata faksom;
- d) pripremanje izvještaja i korespondencije rutinske prirode;
- e) registriranje pitanja opreme;
- f) odgovaranje na telefonske ili elektronske zahtjeve ili njihovo upućivanje odgovarajućim osobama;
- g) provjeravanje cifara, pripremanje faktura i obilježavanje detalja o zaključenim finansijskim transakcijama;
- h) prepisivanje podataka u kompjuter, i kontroliranje i ispravljanje podataka.

Primjeri zanimanja:

- 4110.001 Administrativni službenik
- 4110.002 Administrator
- 4110.008 Službenik za administrativno-tehničke poslove

412 SEKRETARICE(ZA OPĆE POSLOVE)

Vidjeti opis grupe /dolje/

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

4120 SEKRETARICE(ZA OPĆE POSLOVE)

4120 SEKRETARICE(ZA OPĆE POSLOVE)

Sekretarice(generalno) koriste pisaće mašine, personalne računare i drugu word-processing opremu (word procesore) za prepisivanje korespondencije i drugih dokumenata, provjeravaju i formatiraju dokumenta koja pripremaju drugi radnici, rade sa ulaznom i izlaznom poštom, registriraju i provjeravaju zahtjeve za održavanje skupova ili sastanaka, i obavljaju razne administrativne pomoćne poslove.

Poslovi obično uključuju:

- a) provjeravanje, formatiranje i prepisivanje korespondencije, bilješki i izvještaja iz diktata, elektronskih dokumenata ili pisanih bilješki i njihovo usklađivanje sa standardima kancelarijskog poslovanja, uz korišćenje pisaće mašine, personalni računar ili drugu word-processing opremu;
- b) korišćenje različitih kompjuterskih softverskih paketa, uključujući spreadsheet programe, radi pružanja administrativne podrške;
- c) rad za ulaznom i izlaznom poštom;
- d) skeniranje, registriranje i distribuiranje pošte, korespondencije i dokumenata;
- e) registriranje i provjeravanje zahtjeva za održavanje skupova ili sastanaka i pomoć u organiziranju skupova;
- f) provjeravanje i registriranje odsustva i drugih prava koja ostvaruju zaposleni radnici;
- g) organiziranje i nadgledanje sistema arhiviranja;
- h) rad sa rutinskom korespondencijom na osobnu inicijativu.

Primjeri zanimanja:

-4120.001 Sekretarica

413 DAKTILOGRAFI, STENODAKTILOGRAFI I OPERATERI

Daktilografi, stenofaktilografi i operateri unose i obrađuju tekst i podatke, i pripremaju, editiraju i generiraju dokumenta za čuvanje, obradu, publiciranje i prijenos.

Poslovi obično uključuju: unošenje podataka i kodova koji su potrebni za obradu informacija; povlačenje, potvrđivanje i ažuriranje sačuvanih podataka i registriranje inputa podataka; stenografsko obilježavanje podataka o zvaničnim postupcima uz korišćenje kompjuterizirane opreme i stenografskih mašina; prepisivanje registriranih stenografskih informacija i uz pomoć opreme za zvučno snimanje, i provjeravanje i ispravljanje teksta; reproduciranje govornog teksta, zvukova iz okoline i teksta pjesama za potrebe filmskog i televizijskog programa.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

4131 DAKTILOGRAFI, STENODAKTILOGRAFI I UREĐIVAČI TEKSTA

4132 OPERATORI UNOSA PODATAKA

4131 DAKTILOGRAFI, STENODAKTILOGRAFI I UREĐIVAČI TEKSTA

Daktilografi, stenodaktilografi i uređivači teksta kucaju, editiraju i štampaju materijal uz korišćenje pisaće mašine, personalnog računara i drugih word procesora, i stenografski bilježe pisani i usmeni materijal.

Poslovi uključuju:

- a) kucanje pismenog materijala iz grubih bilješki, korigiranih kopija, govornih snimaka ili stenografskih bilješki, uz upotrebu kompjutera, word procesora ili pisaće mašine;
- b) kontroliranje gotovog rada radi ispravnosti pisanja, gramatike, interpunkcije i formatiranja;
- c) prikupljanje i sređivanje materijala koji se kuca, prema uputstvima;
- d) arhiviranje i čuvanje gotovih dokumenata na kompjuterskom disku ili disketi, ili održavanje sistema kompjuterskog arhiviranja koji čuva, povlači ili ažurira dokumenta;
- e) obilježavanje diktata i drugog materijala stenografski;
- f) reproduciranje govornog teksta, zvukova iz okoline i teksta pjesama za potrebe filmskog i televizijskog programa;
- g) prepisivanje informacija registriranih stenografski i uz pomoć opreme za zvučno snimanje.

Primjeri zanimanja:

-4131.001 Daktilograf
 -4131.003 Stenodaktilograf
 -4131.004 Stenograf
 -4131.006 Telegrafist

4132 OPERATORI UNOSA PODATAKA

Operatori unosa podataka unose kodirane, statističke, finansijske i druge numeričke podatke u elektronsku opremu, kompjuterizirane baze podataka, spreadsheet programe ili druga skladišta podataka, uz upotrebu tastature, miša, ili optičkog skenera, programa za prepoznavanje govora ili drugih sredstava za unos podataka. Oni unose podatke u mehaničke ili elektronske uređaje za obavljanje matematičkih kalkulacija.

Poslovi uključuju:

- a) primanje i registriranje faktura, formulara, podataka u fajlovima i drugih dokumenata sa podacima koje treba sačuvati;
- b) unošenje numeričkih podataka, kodova i teksta iz izvornog materijala u kompjuterski kompatibilne uređaje za čuvanje i obradu;
- c) provjeravanje tačnosti i kompletnosti podataka i korigiranje unijetih podataka po potrebi;
- d) rad sa knjigovodstvenim i računskim mašinama;
- e) primanje i slanje podataka između različitih sistema i softvera baze podataka.

Primjeri zanimanja:

-4132.001 Knjigovodstveni operator na računaru
 -4132.004 Operator za unos podataka

42 SLUŽBENICI ZA KONTAKT SA STRANKAMA

Službenici za kontakt sa strankama rade sa klijentima u vezi sa manipulativnim novčanim operacijama, putnim aranžmanima, zahtjevima za informacijama, zakazivanjem sastanaka, radom sa telefonskim razvodnim tablama, i intervjuima za istraživanja ili radi popunjavanja zahtjeva za pružanje (servisnih) usluga.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj grupi uključuju: obavljanje manipulativnih novčanih operacija u bankama, poštama, kladionicama i kockarnicama ili rad sa putnim aranžmanima; davanje informacija na zahtjev klijenata i zakazivanje sastanaka; rad sa

telefonskim razvodnim tablama; sačekivanje i prijem posjetilaca; intervjuiranje davalaca podataka u istraživanjima; intervjuiranje podnositelja zahtjeva za pružanje (servisnih) usluga.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 421 ŠALTERSKI SLUŽBENICI ZA NOVČANO I SLIČNO POSLOVANJE
- 422 SLUŽBENICI ZA PRUŽANJE INFORMACIJA KLIJENTIMA

421 ŠALTERSKI SLUŽBENICI ZA NOVČANO I SLIČNO POSLOVANJE

Šalterski službenici za novčano i slično poslovanje obavljaju manipulativne novčane operacije u institucijama u vezi sa bankarstvom, poštanskim uslugama, naplatom duga, u kladionicama ili kockarnicama i zalagaonicama.

Poslovi obično uključuju: rad sa klijentima banaka ili pošta u vezi sa novčanim operacijama ili poštanskim uslugama; primanje i isplaćivanje klađenja na osnovu rezultata sportskih događaja; vođenje igara na sreću; davanje novčanih zajmova na osnovu založenih artikala ili drugih vrednosnih hartija (ganacija); naplaćivanje duga i drugih plaćanja.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 4211 BANKARSKI I POŠTANSKI ŠALTERSKI SLUŽBENICI I SRODNI
- 4212 SLUŽBENICI U KLADIONICI, KASINU I SRODNI
- 4213 ZALAGAONIČARI
- 4214 SAKUPLJAČI DUGOVA I SRODNA ZANIMANJA

4211 BANKARSKI I POŠTANSKI ŠALTERSKI SLUŽBENICI I SRODNI

Bankarski i poštanski šalterski službenici i srodni službenici rade direktno sa klijentima banaka ili pošta u vezi sa prijemom, zamjenom ili isplatom novca, ili sa pružanjem poštanskih usluga.

Poslovi uključuju:

- a) obrađivanje korisničkih uloga ili podizanja gotovine, čekova, transfera, mjenica, plaćanja kreditnom karticom, novčanih uputa, potvrđenih čekova i druge srodne bankarske transakcije;
- b) registriranje aktive i pasive na računima klijenata;
- c) plaćanje računa i obavljanje transfera novca u ime klijenata;
- d) primanje pošte, prodavanje poštanskih marki i obavljanje drugih poštanskih šalterskih poslova, kao što su plaćanje mjenicom, transferi novca i slični poslovi;
- e) zamjena novca iz jedne valute u drugu, prema zahtjevu klijenata;
- f) obilježavanje svih transakcija i usklađivanje sa gotovinskim stanjem.

Primjeri zanimanja:

- 4211.003 Bankarski blagajnik
- 4211.006 Poštanski službenik na šalteru
- 4211.007 Službenik u agenciji za platni promet na šalteru
- 4211.009 Trezorist

4212 SLUŽBENICI U KLADIONICI, KASINU I SRODNI

Službenici kladionica, kasina i drugi radnici u igrama na sreću određuju visine kladioničarskih uloga i primaju uloge i vrše isplate na osnovu rezultata sportskih i drugih igara, ili vode igre na sreću u kockarnicama.

Poslovi uključuju:

- određivanje rizika radi određivanja kladioničarskog uloga i postavljanja granice ili odbijanja klađenja;
- pripremanje i izdavanje lista približnih uloga u klađenju;
- dijeljenje karata, bacanje kocke ili zavrtnje točka na ruletu;
- objašnjavanje i tumačenje operativnih pravila kockarnice;
- objavljivanje dobitnih brojeva, isplate dobitnicima i naplate od strana koje gube.

Primjeri zanimanja:

- 4212.002 Kontrolor igara na stolovima za igru na sreću
- 4212.003 Krupije

4213 ZALAGAONIČARI

Zalagaoničari i davaoci novčanih zajmova daju novčane pozajmice na osnovu založenih predmeta, ili imovine i drugih vrednosnih garancija/papira.

Poslovi uključuju:

- procjenjivanje predmeta koji se nude u zalog, izračunavanje interesa i davanje novčane pozajmice;
- povraćaj predmeta kada je pozajmica isplaćena ili, u slučaju neplaćanja, prodavanje založenih predmeta;
- davanje novca kao lični zajam na osnovu (očekivanih) uspješnih poslovnih rezultata u budućnosti i drugi slični preduzetnički poslovi;
- naplata zajmova kada je dati zalog dao uspješan poslovni rezultat i drugi slični preduzetnički poslovi;
- vođenje podataka o primljenim predmetima i o novcu koji je dat i primljen.

Primjeri zanimanja:

- 4213.001 Šalterski službenik zalagaonice
- 4213.002 Zajmodavac

4214 SAKUPLJAČI DUGOVA I SRODNA ZANIMANJA

Sakupljači dugova i drugi srodni radnici vrše naplatu na osnovu računa kod kojih je prekoračen rok za plaćanje i neispravnih čekova i obavljaju naplatu kompenzacijom.

Poslovi uključuju:

- traganje za dužnicima i njihovo lociranje;
- telefoniranje, posjećivanje ili pisanje klijentima u cilju naplate novca ili dogovora o odlaganju plaćanja;
- pripremanje izvještaja sa navedenim iznosima koji su naplaćeni i vođenje podataka i dosijea u vezi sa naplatom;
- preporučivanje pokretanja zakonskih postupaka ili prestanka pružanja predmetnih usluga kada se plaćanje ne može obaviti na drugi način;
- zahtjevanje i obavljanje naplate kompenzacijom.

Primjeri zanimanja:

- 4214.001 Inkasant
- 4214.002 Skupljač priloga za dobrotvorne svrhe
- 4214.003 Sakupljač i naplaćivač dugova

422 SLUŽBENICI ZA PRUŽANJE INFORMACIJA KLIJENTIMA

Službenici za pružanje informacija klijentima, pružaju informacije klijentima ili ih pribavljaju kroz direktan kontakt, telefonom, elektronskim sredstvima kao što je e-mail, a odnose se na ugovaranje putnih aranžmana, opis proizvoda ili usluga neke organizacije, registraciju ili dočekivanje gostiju ili posjetilaca, zakazivanje sastanaka, povezivanje telefonskih poziva i prikupljanje informacija od ispitanika u istraživanju ili podnosilaca zahtjeva za usluge.

Poslovi obično uključuju: pripremanje planova putovanja i zaključivanje putnih aranžmana i hotelskih rezervacija za klijente; dočekivanje i prijem klijenata i posjetilaca; registriranje smještaja za goste; pružanje informacija u vezi sa robom, uslugama ili politikom organizacije; zakazivanje sastanaka; rad sa telefonskom razvodnom tablom; intervjuiranje davalaca podataka/ispitanika u istraživanju i podnosilaca raznih zahtjeva.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 4221 ZASTUPNICI ZA PUTOVANJA I SLUŽBENICI TURISTIČKIH AGENCIJA
- 4222 SLUŽBENICI ZA KONTAKT U CENTRIMA ZA PRUŽANJE INFORMACIJA
- 4223 TELEFONISTI
- 4224 HOTELSKI RECEPCIONARI
- 4225 SLUŽBENICI ZA ZAHTEJE I REKLAMACIJE
- 4226 RECEPCIONARI/ (GENERALNO)
- 4227 ANKETARI ZA PROVOĐENJE OPĆIH I TRŽIŠNIH ISPITIVANJA
- 4229 SLUŽBENICI ZA PRUŽANJE INFORMACIJA KLIJENTIMA DN

4221 ZASTUPNICI ZA PUTOVANJA I SLUŽBENICI TURISTIČKIH AGENCIJA

Zastupnici za putovanja i službenici turističkih agencija pružaju informacije, određuju planove putovanja, pribavljaju rezervacije za putovanja i smještaj i organiziraju grupne izlete.

Poslovi uključuju:

- a) pribavljanje informacija o raspoloživosti, troškovima i pogodnostima različitih vrsta transporta i smještaja, utvrđivanje zahtjeva korisnika i davanje savjeta u vezi sa putnim aranžmanima;
- b) pripremanje planova putovanja;
- c) zaključivanje i potvrđivanje rezervacija ;
- d) izdavanje karata i vaučera;
- e) pomaganje klijentima u pribavljanju potrebnih dokumenata kao što su vize;
- f) pripremanje računa i primanje plaćanja;
- g) organiziranje grupnih izleta za poslovna ili lična putovanja i prodavanje grupama i pojedincima;

Primjeri zanimanja:

- 4221.001 Posrednik za putovanja
- 4221.003 Prodavač putničkih karata
- 4221.004 Službenik organizaciju putovanja
- 4221.006 Turistički animator

4222 SLUŽBENICI ZA KONTAKT U CENTRIMA ZA PRUŽANJE INFORMACIJA

Službenici za kontakt u centrima za pružanje informacija pružaju savjete i informacije klijentima, daju odgovore na zahtjeve u vezi sa robom, uslugama ili politikom preduzeća ili organizacije, i obrađuju finansijske transakcije preko telefona ili sredstava elektronske komunikacije, kao što je elektronska pošta. Oni se nalaze u prostorijama koje mogu da

budu udaljene/odvojene od klijenata ili radnih prostorija organizacija ili kompanija o kojima se daju informacije.

Poslovi uključuju:

- a) rad sa ulaznim pozivima i porukama od klijenata, bilo da su to odgovori na zahtjeve, primanje zahtjeva za usluge ili sortiranje reklamacija;
- b) identifikiranje zahtjeva i unošenje podataka u kompjuterski sistem;
- c) upućivanje zadataka drugim relevantnim jedinicama, po potrebi;
- d) fakturiranje i naplata, po potrebi;
- e) slanje pisama, flajera sa informacijama i drugih papira klijentima;
- f) obavješćavanje klijenata o dodatnim proizvodima ili uslugama.

Primjeri zanimanja:

-4222.001 Službenik za informacije

4223 TELEFONISTI

Telefonisti (operateri telefonske razvodne table) rade sa razvodnim tablama za telefonske komunikacije i konzolama za uspostavljanje telefonskih veza, primaju zahtjeve i izvještaje o problemima od klijenata, i bilježe i upućuju poruke drugim službenicima ili klijentima.

Poslovi uključuju:

- a) rad sa razvodnim tablama i konzolama radi povezivanja, čekanja, prebacivanja i prekidanja telefonskih poziva;
- b) povezivanje izlaznih poziva;
- c) rad sa zahtjevima putem telefona i obilježavanje poruka;
- d) upućivanje poruka drugim radnicima ili klijentima;
- e) ispitivanje problema sa operativnim sistemima i pozivanje servisa.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasificirana:

-4223.001 Telefonist

-4223.002 Telefonist za međunarodne veze

4224 HOTELSKI RECEPCIONARI

Hotelski recepcionari registriraju goste, raspoređuju i dodjeljuju sobe, izdaju ključeve, pružaju informacije u vezi sa hotelskim uslugama, rade rezervacije soba, održavaju podatkeo raspoloživim i slobodnim sobama i prezentuju račune troškova gostima koji napuštaju hotel i vrše naplatu.

Poslovi uključuju:

- a) vođenje podataka o raspoloživim i slobodnim sobama, rezervacijama i izdatim sobama;
- b) registriranje prispjelih gostiju, izdavanje soba; provjeravanje kreditnog stanja klijenta i podela ključeva od soba;
- c) davanje informacija o hotelskim uslugama i drugim uslugama koje stoje lokalno na raspolaganju;
- d) davanje informacija o slobodnom smještaju i izrada rezervacija soba;
- e) odgovaranje na zahtjeve gostiju u vezi sa uslugama održavanja soba i popravki, kao i na reklamacije;
- f) kontaktiranje sa službama održavanja soba i popravki kada gosti prijave određene probleme;
- g) obilježavanje troškova i provjera računa gostiju za naplatu uz pomoć kompjuteriziranih i manuelnih sistema;

- h) primanje i slanje poruka lično ili putem telefona ili telefonske razvodne table;
- i) pregled obračuna troškova gostiju koji napuštaju hotel i naplaćivanje.

Primjeri zanimanja:

-4224.001 Hotelski recepcioner

-4224.002 Vođa recepcije

4225 SLUŽBENICI ZA RJEŠAVANJE PRITUŽBI I VEZU SA STRANKAMA

Službenici za rješavanje pritužbi i vezu sa strankama odgovaraju na osobne, pismene, e-mail i telefonske zahtjeve i reklamacije o robi, uslugama i politici neke organizacije, daju informacije i upućuju ljude na druge izvore. Oni su zaposleni na lokacijama gde su u direktnom kontaktu sa klijentima ili sa proizvodnjom robe i usluga.

Poslovi uključuju:

- a) odgovaranje na zahtjeve o robi, uslugama i politici firme i pružanje informacija o njihovoj raspoloživosti;
- b) odgovaranje na reklamacije i davanje savjeta, informacija i pomoći;
- c) obilježavanje informacija o zahtjevima i reklamacijama;
- d) upućivanje složenijih zahtjeva na vođe timova ili stručne savjetnike;
- e) izdavanje relevantnih formulara, informatora i brošura zainteresiranim stranama.

Primjeri zanimanja:

-4225.001 Šalterski službenik za prijem zahtjeva

4226 RECEPCIONARI (GENERALNO)

Recepcionari (generalno) primaju i dočekuju klijente ili goste i odgovaraju na molbe i zahtjeve, uključujući i organiziranje sastanaka.

Poslovi uključuju:

- a) primanje i dočekivanje posjetilaca, gostiju ili klijenata;
- b) zakazivanje sastanaka za klijente;
- c) rad sa telefonskim zahtjevima za informacije ili zakazivanje sastanaka;
- d) upućivanje klijenata na odgovarajuću lokaciju ili osobu;
- e) dijeljenje informativnih pamfleta, brošura ili formulara.

Primjeri zanimanja, koja su ovdje klasificirana:

-4226.001 Recepcionar

4227 ANKETARI ZA PROVOĐENJE OPĆIH I TRŽIŠNIH ISPITIVANJA

Anketari za provođenje općih i tržišnih ispitivanja anketiraju ljude i bilježe njihove odgovore na pitanja u anketama i istraživanjima tržišta u vezi sa raznim temama.

Poslovi uključuju:

- a) kontaktiranje klijenata telefonom ili lično i objašnjavanje svrhe ankete;
- b) postavljanje pitanja prema upitniku i okviru samog istraživanja;
- c) obilježavanje odgovora na papiru ili unošenje odgovora direktno u računarsku bazu podataka preko kompjuteriziranih sistema za anketiranje;
- d) uočavanje i rješavanje nedosljednosti u odgovorima;
- e) saradnja sa sponzorima istraživanja u vezi sa problemima u dobijanju validnih podataka.

Primjeri zanimanja:

- 4227.001 Anketar u istraživanju javnog mnjenja
- 4227.002 Anketar u istraživanju tržišta

4229 SLUŽBENICIZA PRUŽANJE INFORMACIJA KLIJENTIMA D.N.

Ova grupa uključuje službenike za pružanje informacija koji nisu klasificirani na drugom mjestu u područnoj grupi 422, Službenici za pružanje informacija klijentima. Na primjer, uključeni su radnici koji pribavljaju i obrađuju informacije od klijenata na osnovu kojih se određuje postupak pružanja usluga.

Ovdje su uključeni sljedeći poslovi:

- a) razgovor sa pacijentima da bi se pribavile i obradile informacije koje su potrebne za određivanje bolničkog liječenja;
- b) razgovor sa podnosiocima zahtjeva za dobijanje javne pomoći da bi se prikupile informacije u vezi sa njihovim zahtjevom;
- c) provjeravanje tačnosti datih informacija;
- d) pokretanje procedura za odobravanje, modificiranje, odbijanje ili ukidanje pomoći;
- e) upućivanje pacijenata ili podnosilaca zahtjeva drugim organizacijama ukoliko im određene usluge ne pripadaju u toj organizaciji.

Primjeri zanimanja:

- 4229.001 Referent za bolničko liječenje

43 SLUŽBENICI U RAČUNOVODSTVU, FINANSIJAMA, STATISTICI, SKLADIŠTENJU, PROMETU, PRODAJI, NABAVI I SRODNI

Ovi službenici pribavljaju, sakupljaju i obračunavaju računovodstvene, knjigovodstvene, statističke, finansijske i druge brojčane podatke, i odgovorni su za gotovinske transakcije u poslovanju. Neka zanimanja koja su ovdje klasificirana podrazumevaju vođenje podataka o robi koja je proizvedena, kupljena, uskladištena u zalihe, otpremljena, i o materijalima koji su potrebni za određeni datum proizvodnje, ili vođenje podatka o operativnim aspektima i koordinaciju reda vožnje u transportu putnika i robe.

Poslovi u ovoj grupi obično uključuju: pomoć u vođenju i obračunu računovodstvenih i knjigovodstvenih podataka; obračunavanje jediničnih troškova proizvodnje; obračunavanje nadnica i u nekim slučajevima pripremanje paketa nadnica i isplaćivanje nadnica; preuzimanje gotovinskih transakcija u poslovanju; pribavljanje, sakupljanje i obračunavanje statističkih ili aktuarskih podataka; obavljanje poslova u vezi sa finansijskim transakcijama osiguravajuće kompanije, banke ili sličnog preduzeća; obilježavanje podatka o proizvedenoj, skladištenoj, poručenoj i isporučenoj robi; obilježavanje podataka o proizvodnim materijalima koji su primljeni, stavljeni u skladište ili izdati; obračunavanje količina proizvodnih materijala koji su potrebni za određene rokove i pomoć oko pripreme i kontrole rasporeda proizvodnih operacija; čuvanje podataka o operativnim aspektima i vremenskom koordiniranju transporta putnika i robe.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 431 SLUŽBENICI U RAČUNOVODSTVU, FINANSIJAMA I STATISTICI
- 432 SLUŽBENICI U SKLADIŠTENJU, PROMETU/TRANSPORTU/, PRODAJI, NABAVI I SRODNI

431 SLUŽBENICI U RAČUNOVODSTVU, FINANSIJAMA I STATISTICICI

Službenici u računovodstvu, finansijama i statistici pribavljaju, sakupljaju i obračunavaju računovodstvene, knjigovodstvene, statističke, finansijske i druge brojčane podatke, i odgovorni su za gotovinske transakcije u poslovanju.

Poslovi obično uključuju: pomoć u vođenju i obračunu računovodstvenih i knjigovodstvenih podataka; obračunavanje jediničnih troškova proizvodnje; obračunavanje nadnica i u nekim slučajevima pripremanje paketa nadnica i isplaćivanje nadnica; preuzimanje gotovinskih transakcija u poslovanju; pribavljanje, sakupljanje i obračunavanje statističkih ili aktuarskih podataka; obavljanje poslova u vezi sa finansijskim transakcijama osiguravajuće kompanije, banke ili sličnog preduzeća.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 4311 SLUŽBENICI U RAČUNOVODSTVU I KNJIGOVODSTVU
- 4312 SLUŽBENICI U FINANSIJAMA, STATISTICI, OSIGURANJU
- 4313 SLUŽBENICI ZA PLAĆE

4311 SLUŽBENICI U RAČUNOVODSTVU I KNJIGOVODSTVU

Službenici računovodstva, finansija i statistike obračunavaju, klasificiraju i bilježe brojčane podatke u cilju održavanja kompletnih finansijskih podataka. Oni obavljaju sve kombinacije rutinskih poslova obračuna, unosa stavki i provjere pri prikupljanju primarnih finansijskih podataka koji se koriste za računovodstvene potrebe.

Poslovi uključuju:

- a) provjeravanje cifara, stavki i dokumenata radi utvrđivanja ispravnosti unosa, matematičke tačnosti i pravilnog šifriranja;
- b) rad na kompjuteru koji poseduje računovodstveni softver za obilježavanje, čuvanje i analiziranja informacija;
- c) klasificiranje, obilježavanje i sumiranje numeričkih i finansijskih podataka u cilju prikupljanja i vođenja finansijskih bilansa, u računovodstvenim knjigama ili kompjuterima;
- d) obračunavanje, pripremanje i izdavanje računa, faktura, bilansa i drugih finansijskih obračuna u skladu sa uspostavljenim procedurama;
- e) prikupljanje statističkih, finansijskih, računovodstvenih ili revizorskih izvještaja i tabela u vezi sa gotovinskom naplatom, troškovima, računima za plaćanje i naplatu, i dohotkom i gubitkom.

Primjeri zanimanja:

- 4311.001 Finansijski knjigovođa
- 4311.005 Likvidator
- 4311.007 Službenik u knjigovodstvu

4312 SLUŽBENICI U FINANSIJAMA, STATISTICI, OSIGURANJU

Statistički, finansijski službenici i službenici osiguranja pribavljaju, prikupljaju i obračunavaju statističke ili aktuarske podatke ili obavljaju administrativne poslove u vezi sa transakcijama osiguravajućih kompanija, banaka i drugih finansijskih preduzeća.

Poslovi uključuju:

- a) obradu upisa osiguranja, otkazivanja, reklamacija, izmjene polise i plaćanja;

- b) pribavljanje i prikupljanje statističkih ili aktuarskih podataka rutinski ili na osnovu posebnih izvora podataka;
- c) izračunavanje ukupnih, prosečnih, procentnih iznosa i drugih detalja i njihovo prezentiranje u odgovarajućoj tabelarnoj formi;
- d) pripremanje finansijskih dokumenata i izračunavanje kamatnih ili brokerskih troškova i taksi za naplatu;
- e) vođenje podataka o obveznicama, dionicama i drugim hartijama od vrijednosti koje se kupuju ili prodaju u ime klijenata ili poslodavca.

Primjeri zanimanja:

- 4312.001 Bankovni službenik
- 4312.002 Kreditni službenik
- 4312.008 Statistički službenik

4313 SLUŽBENICI ZA PLAĆE

Službenici za plaće prikupljaju, provjeravaju i obrađuju podatke platnog spiska i obrađuju plate i druga pripadajuća plaćanja za zaposlene radnike u sektoru, firmi ili drugim preduzećima.

Poslovi uključuju:

- a) vođenje podataka o prisustvu radnika na poslu, odsustvima i prekovremenom radu radi obračuna plaća i drugih plaćanja, ručnom ili kompjuterskom obradom;
- b) pripremanje i provjeravanje bilansa zarade za zaposlene, uz naznaku bruto i neto plaća i odbici, kao što su poreske obaveze, sindikalne obaveze, osiguranje i penzijski planovi;
- c) pripremanje isplate zarada i drugih plaćanja za zaposlene radnike putem čeka ili elektronskim transferom;
- d) pregled listi radnog vremena, radnih listova, platnih obračunskih listića, i drugih podataka radi utvrđivanja i usklađivanja neslaganja u platnom spisku;
- e) provjeravanje prisustva na poslu, radnih sati i platnih usklađivanja i postavljanje podataka u određenu arhivu.

Primjeri zanimanja:

- 4313.001 Službenik obračuna plaća

432 SLUŽBENICI U SKLADIŠTENJU, PROMETU/TRANSPORTU/, PRODAJI, NABAVI I SRODNI

Službenici u skladištenju, prometu, prodaji, nabavi vode podatke o proizvedenoj, kupljenoj, uskladištenoj, otpremnjenoj robi, i o materijalima koji su potrebni za proizvodnju u određenom roku, ili oni vode podatke o operativnim aspektima i vrše vremensku koordinaciju putničkog i robnog transporta.

Poslovi obično uključuju: obilježavanje podataka o proizvedenoj, uskladištenoj, poručenoj i otpremljenoj robi; registriranje materijala za proizvodnju koji je primljen, uskladišten ili izdat; izračunavanje količina materijala za proizvodnju koji je potreban u određenim rokovima i pomoć oko pripreme i kontrole operativnog plana proizvodnje; vođenje podataka o operativnim aspektima i vremenskom koordiniranju putničkog i robnog transporta.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

4321 SKLADIŠNI SLUŽBENICI I SRODNI

4322 SLUŽBENICI ZA PLANIRANJE PROIZVODNJE, NABAVU, PRODAJU

4323 SLUŽBENICI ZA PROMET/TRANSPORT/

4321 SKLADIŠNI SLUŽBENICI I SRODNI

Službenici skladištenja robe registriraju podatke o robi koja je proizvedena i materijalima za proizvodnju koji su primljeni, izmjereni, izdati, otpremljeni i stavljani u skladište.

Poslovi uključuju:

- a) reguliranje i kontroliranje prijema i otpreme robe i vođenje odgovarajućih podataka;
- b) vođenje podataka o skladištu, provjeravanje izdavanja robe, procjenjivanje potreba i podnošenje zahtjeva za novim zalihama;
- c) primanje, odlaganje i izdavanje alata, rezervnih dijelova, različite opreme i vođenje odgovarajućih podataka;
- d) mjerenje robe koja je primljena, izdata, proizvedena ili otpremljena i vođenje odgovarajućih podataka;
- e) sastavljanje inventara namještaja i drugih predmeta koji su primljeni za odlaganje.

Primjeri zanimanja:

- 4321.003 Skladišni službenik
- 4321.004 Skladištar-magacioner
- 4321.005 Skladištar alata
- 4321.006 Vođa skladišta

4322 SLUŽBENICI ZA PLANIRANJE PROIZVODNJE, NABAVU, PRODAJU

Službenici za planiranje proizvodnje, nabavu i prodaju izračunavaju količine materijala koje su potrebne u određenim rokovima za prerađivačku industriju, građevinarstvo i srodne proizvodne programe, i pripremaju i kontroliraju provođenje proizvodnih planova.

Poslovi uključuju:

- a) izračunavanje količina, kvalitativnih odlika i tipova materijala koji su potrebni prema proizvodnom programu;
- b) pripremanje planova proizvodnih potreba, provjeravanje da su materijali dostupni po potrebi, i vođenje relevantnih podataka;
- c) pripremanje i pomoć oko pripreme operativnih planova proizvodnje na osnovu porudžbina klijenata i proizvodnih kapaciteta i realizacije proizvodnje;
- d) provjeravanje zaliha, ugovaranje isporuka i ispitivanje prekoračenja rokova;
- e) registriranje i koordinaciju toka operacija i materijala izmjeru dijelova preduzeća.

Primjeri zanimanja:

- 4322.004 Fakturista
- 4322.005 Komercijalni službenik
- 4322.006 Saradnik za analiziranje i planiranje proizvodnih procesa

4323 SLUŽBENICI ZA PROMET/TRANSPORT/

Službenici za promet/transport vode podatkeooperativnim aspektima i vrše vremensku koordinaciju željezničkog, drumskog i vazdušnog transporta putnika i robe i pripremaju izvještaje za rukovodstvo.

Poslovi uključuju:

- a) vođenje podataka o operativnim aspektima i vremensku koordinaciju putničkog i robnog transporta;

- b) određivanje željezničkih ruta u okviru regije ili zone železničkog sistema i vođenje odgovarajućih podataka;
- c) rukovođenje, kontroliranje i registriranje manipulacije robom u željezničkom depou;
- d) koordinaciju i vođenje podataka o operativnim aktivnostima u vezi sa drumskim transportom, kao što je razmještanje i vremensko raspoređivanje vozila i vozača, utovara i istovara robe iz vozila i skladištenje robe u tranzitu;
- e) koordinaciju i vođenje podataka o operativnim aktivnostima u vezi sa vazdušnim transportom putnika i robe, kao što su liste putnika i spisovi robe;
- f) pripremanje izvještaja za rukovodioce.

Primjeri zanimanja:

- 4323.004 Otpравnik u drumskom saobraćaju
- 4323.012 Špeditorsko-agencijski službenik
- 4323.014 Tehničar unutrašnjeg transporta

44 OSTALI SLUŽBENICI ZA UREDSKO POSLOVANJE

Opis dat u opisu za područnu skupinu zanimanja.

Zanimanja u ovojgrupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

441 OSTALI SLUŽBENICI ZA UREDSKO POSLOVANJE

441 OSTALI SLUŽBENICI ZA UREDSKO POSLOVANJE

Ostali službenici obavljaju administrativne službeničke poslove u medijima, sudovima, bibliotekama i poštama, arhiviraju dokumenta, pripremaju podatke za obradu, provjeravaju i upoređuju materijale sa originalima, vode podatke (dosjee) o zaposlenim radnicima, i pišu u ime osoba koja ne znaju da čitaju ili pišu.

Poslovi obično uključuju: obilježavanje podataka o nabavci, izdavanju i vraćanju knjiga u biblioteci; klasificiranje i arhiviranje raznih dokumenata i drugih papira; vođenje podataka o zaposlenim radnicima; sortiranje, registriranje i isporučivanje pošiljki sa pošte, kao i iz ili unutar preduzeća; šifriranje; revidiranje podataka; obavljanje više raznih administrativnih – službeničkih poslova; pisanje u ime osoba koja ne znaju da čitaju ili pišu.

Zanimanja u ovoj područnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 4411 BIBLIOTEKARSKI SLUŽBENICI
- 4412 POŠTARI I SRODNA ZANIMANJA
- 4413 ŠIFRANTI, KOREKTORI I SRODNA ZANIMANJA
- 4414 JAVNI PISARI I SRODNA ZANIMANJA
- 4415 SLUŽBENICI ARHIVA I SLUŽBENICI ZA KOPIRANJE DOKUMENTACIJE
- 4416 SLUŽBENICI ZA KADROVSKE EVIDENCIJE
- 4419 OSTALI SLUŽBENICI ZA UREDSKO POSLOVANJE

4411 BIBLIOTEKARSKI SLUŽBENICI

Službenici u bibliotekama izdaju i primaju bibliotečki materijal, sortiraju i postavljaju na police knjige, zvučne i video zapise, periodične publikacije, žurnale, časopise i novine i daju opće bibliotekarske informacije korisnicima biblioteka.

Poslovi uključuju:

- a) izdavanje i primanje knjiga i drugog materijala u bibliotekama;
- b) slaganje knjiga i drugog bibliotekarskog materijala na police;
- c) obavljanje tehničkih administrativnih poslova kao što je elektronsko arhiviranje, word processing i povremeno kucanje teksta;
- d) vođenje podataka o pretplati na žurnale;
- e) pomaganje korisnicima biblioteke u pristupanju bibliotekarskom materijalu i pozajmljivanje materijala od drugih biblioteka;
- f) vođenje bibliotekarskih dosijea u vezi sa nabavkom, izdavanjem i vraćanjem knjiga i drugih materijala.

Primjeri zanimanja:

-4411.001 Bibliotekarski službenik

4412 POŠTARI I SRODNA ZANIMANJA

Poštari i srodna zanimanja obavljaju sortiranje, registriranje, isporuku i druge poslove u vezi sa poštanskim uslugama iz pošte ili sličnih organizacija, kao i iz ili unutar preduzeća.

Poslovi uključuju:

- a) obavljanje manipulativnih poslova sa poštom u javnim poštama ili privatnim preduzećima za slanje pošiljki;
- b) sortiranje i isporučivanje pošte na privatne adrese ili adrese preduzeća;
- c) izdavanje potvrda o isporuci na zahtjev klijenata;
- d) sortiranje i vođenje jednostavnih podataka o ulaznoj i izlaznoj korespondenciji i otpremanje izlazne pošte u raznim preduzećima.

Primjeri zanimanja:

-4412.001 Kontrolor pošte

-4412.002 Poštar-pismonoša

-4412.003 Referent za poštu

4413 ŠIFRANTI, KOREKTORI I SRODNA ZANIMANJA

Službenici za šifriranje, revidiranje materijala i srodne poslove konvertiraju informacije u šifre, tj. kodove, provjeravaju i ispravljaju gotove podatke, i obavljaju čitav niz različitih tehničkih administrativnih poslova.

Poslovi uključuju:

- a) konvertiranje podataka u kodove i klasificiranje prema kodovima za potrebe obrade podataka;
- b) poređenje gotovog teksta i drugog materijala pripremljenog za štampanje sa originalom, ispravljanje grešaka i obilježavanje teksta za štampač prema važećim pravilima;
- c) sortiranje obrazaca i obilježavanje identifikacionim brojevima;
- d) sortiranje dokumenata za arhiviranje ili sređivanje setova stranica;
- e) ručno adresiranje cirkularnih pisama i omotnica.

Primjeri zanimanja koja su ovdje klasifikovana:

-4413.001 Korektor

-4413.002 Šifrant

4414 JAVNI PISARI I SRODNA ZANIMANJA

Javni pisari i srodni radnici pišu pisma i popunjavaju obrasce u ime nepismenih osoba.

Poslovi uključuju:

- a) čitanje pisama i drugog pisanog materijala osobama koja ne znaju da čitaju ili pišu i davanje potrebnih tumačenja i informacija
- b) pisanje pisama i popunjavanje obrazaca za druge osobe;
- c) pružanje savjeta pojedincima i tumačenje i pomoć oko popunjavanja formulara državnih institucija ili drugih zvaničnih formulara.

Primjeri zanimanja:

-4414.001 Pisar

4415 SLUŽBENICI ARHIVA I SLUŽBENICI ZA KOPIRANJE DOKUMENTACIJE

Službenici arhiva i kopiranja arhiviraju korespondenciju, kartone, fakture, recepte i druge podatke po abecednom ili brojnom redu ili prema sistemu za arhiviranje koji se koristi. Oni lociraju i povlače materijal iz arhive po potrebi i fotokopiraju, skeniraju ili faksiraju dokumenta.

Poslovi uključuju:

- a) sortiranje i klasificiranje materijala prema datim smjernicama kao što su lista sadržaja, namena, kriterijum upotrebe, ili hronološki, abecedni ili brojni red;
- b) arhiviranje materijala u ladice, kabinete ili fascikle za čuvanje;
- c) lociranje i izvlačenje materijala iz arhive po potrebi;
- d) vođenje podataka o arhiviranim ili povučenim materijalima;
- e) fotokopiranje, skeniranje ili slanje dokumenata faksom.

Primjeri zanimanja:

-4415.001 Arhivski službenik

-4415.005 Službenik za kopiranje dokumenata

4416 SLUŽBENICI ZA KADROVSKE EVIDENCIJE

Službenici za kadrovske evidencije vode i ažuriraju podatke o zaposlenim radnicima, a to su podaci o premještanjima ili unapređenjima, ocjenama radnog učinka, odsustvima sa posla, platama, kvalifikacijama i obučavanju.

Poslovi uključuju:

- a) ažuriranje informacija o radnoj biografiji, plaćama, ocjenama radnog učinka, kvalifikacijama i obučavanju, i o korišćenom odsustvu;
- b) otvaranje dosijea za nove zaposlene radnike i provjeravanje kompletnosti podataka;
- c) obrađivanje molbi za zaposlenje i unapređenje i obavještanje podnosilaca o rezultatima;
- d) primanje i odgovaranje na zahtjeve u vezi sa radnim ovlašćenjima i uslovima rada;
- e) slanje aplikacija za posao i oglašavanje o otvaranju radnih mjesta i testiranju;
- f) održavanje i ažuriranje sistema za ručno i kompjuterizirano arhiviranje i registraciju, i prikupljanje i pripremanje izvještaja i dokumenata u vezi sa radnim aktivnostima zaposlenih;
- g) čuvanje i povlačenje podatka i dosijea o zaposlenim radnicima prema dobijenim zahtjevima.

Primjeri zanimanja:

-4416.001 Službenik kadrovskih poslova
-4416.002 Službenik općih poslova

4419 OSTALI SLUŽBENICI ZA UREDSKO POSLOVANJE

Ova grupa pokriva pomoćne administrativne službenike koji nisu klasificirani na drugom mjestu u glavnoj grupi 4. Na primjer, ova grupa uključuje službenike korespondencije, radnike na pres klipingu i publikacijama.

U tim slučajevima poslovi uključuju:

- a) primanje zahtjeva korisnika za klasificirano oglašavanje, pisanje i editiranje kopija, obračunavanje tarifa oglašavanja i izdavanje računa klijentima;
- b) pisanje poslovne i korespondencije državne administracije, kao što su odgovori na zahtjeve za pružanje informacija i pomoći, zahtjeve za naknadu štete, zahtjeve za plaćanje i servisne reklamacije;
- c) pomoć u pripremanju periodičnih publikacija, oglasa, kataloga, imenika i drugog materijala za publiciranje;
- d) čitanje novina, magazina, saopćenja javnost i drugih publikacija u cilju nalaženja članaka koji su od interesa za saradnike i klijente.

Primjeri zanimanja:

-4419.001 Ekonom uredski
-4419.003 Ekonomski tehničar
-4419.004 Muzejski službenik

GLAVNA GRUPA 5. USLUŽNA ZANIMANJA I PRODAVAČI

Uslužna zanimanja i prodavači obezbjeđuju osobne i bezbjedonosne usluge, koje se odnose na putovanja, vođenje domaćinstva, catering, osobnu njegu ili zaštitu od požara i nezakonitih radnji, ili demonstriraju i prodaju robu u malo i veleprodaji i sličnim objektima, kao i na štandovima i pijacama.

Poslovi, koje obavljaju uslužna zanimanja i prodavači obično uključuju: organiziranje i obezbjeđivanje usluga tokom putovanja; vođenje domaćinstva; pripremu i serviranje hrane i pića; čuvanje djece; obezbjeđivanje osobne i osnovne zdravstvene njege u kućama i ustanovama, kao i frizerske usluge, tretmane za njegu ljepote kao i pratinju; proricanje sudbine/gatanje; balzamiranje i organiziranje sahrana; obezbjeđivanje mjera bezbjednosti i zaštitu pojedinaca i imovine od požara i nezakonitih radnji; provođenje zakona i reda; manekenstvo u svrhu reklame, umjetničke kreacije i izlaganje robe; prodaju u objektima malo i veleprodaje, kao i na štandovima i pijacama; demonstraciju robe potencijalnim klijentima. Nadgledanje ostalih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj glavnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

51 ZANIMANJA LIČNIH USLUGA
52 PRODAVAČKA I SRODNA ZANIMANJA
53 ZANIMANJA ZA LIČNU NJEGU I POMOĆ
54 ZANIMANJA ZA ZAŠTITU OSOBA I IMOVINE

51 ZANIMANJA LIČNIH USLUGA

Radnici, koji se bave ličnim uslugama obezbjeđuju usluge, koje se odnose na putovanja, vođenje domaćinstva, katering, njegu djece i osobnu njegu.

Poslovi, koje obavljaju radnici u ovoj podgrupi obično uključuju: organiziranje i obezbjeđivanje usluga tokom putovanja; vođenje domaćinstva; pripremu i serviranje hrane i pića; obezbjeđivanje osobne i osnovne zdravstvene njege u kućama ili ustanovama, kao i frizerske usluge, tretmane za njegu ljepote kao i pratnju; proricanje sudbine/gatanje; balzamiranje i organiziranje sahrana. Nadgledanje ostalih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

511 PRATIOCI PUTNIKA, KONDUKTERI I VODIČI

512 KUHARI

511 PRATIOCI, PUTNIKA KONDUKTERI I VODIČI

Pratioci putnika, kondukteri i vodiči obezbjeđuju različite osobne usluge u vezi sa putovanjima avionom, vozom, brodom, autobusom ili drugim prevoznim sredstvima, kao i pratnju pojedincima i grupama na putovanjima, razgledanjima i ekskurzijama.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: obezbjeđivanje komfora i bezbjednosti putnika; serviranje hrane i osvježanja; obezbjeđivanje informacija i odgovaranje na pitanja u vezi sa putovanjem; prikupljanje ili izdavanje karti u javnom transportu, praćenje pojedinaca ili grupa na turama razgledanja ili ekskurzijama i opisivanje interesnih tačaka.

Zanimanjau ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

5111 PRATIOCI PUTNIKA I STJUARDESE

5112 KONDUKTERI

5113 PUTNIČKI VODIČI

5111 PRATIOCI PUTNIKA I STJUARDESE

Pratioci putnika i stjuardese obezbjeđuju komfor i bezbjednost putnika, serviraju obroke i piće, obično u avionima ili na brodovima. Oni mogu da planiraju i koordiniraju vođenje domaćinstva i društvene aktivnosti na brodovima

Poslovi uključuju:

- a) doček putnika, koji ulaze u avion ili na brod, kontrolu karti i upućivanje putnika na njihova sjedišta ili mjesta;
- b) saopćavanje, objašnjavanje i demonstraciju bezbjednosnih mjera i postupanja u slučaju opasnosti, kao što je upotreba kiseonika, maski, bezbjednosnih pojaseva i prsluka za spasavanje;
- c) skupljanje i serviranje gotovih obroka i pića;
- d) prodavanje bescarinske i ostale robe;
- e) vođenje brige o općim potrebama i komforu putnika, davanje informacija i čišćenje i održavanje kabina;
- f) upućivanje i pomaganje putnicima i praćenje propisanih procedura u slučaju opasnosti, kao što su evakuiranje aviona pri prinudnom slijetanju;
- g) provjeravanje da su sredstva za pružanje prve pomoći i ostala oprema u slučaju opasnosti u funkciji;
- h) nuđenje prve pomoći putnicima u opasnosti;
- i) praćenje uputstava u vezi sa vremenskim prilikama, nadmorskom visinom, rutama, postupanja u slučaju opasnosti, koordiniranjem posade, dužine letova, služenjem hrane i pića i brojem putnika;

- j) pripremanje putnika i aviona na polijetanje i sletanje;
- k) određivanje potreba specijalne pomoći kao što su pomoć maloj djeci, starijim osobama ili osobama sa invaliditetom.

Primjeri zanimanja:

- 5111.001 Stjuard/stjuardesa na aerodromu
- 5111.004 Turistički pratioci

5112 KONDUKTERI

Kondukteri kontroliraju i izdaju karte i obezbjeđuju komfor i bezbjednost putnika u vozovima, tramvajima, autobusima i ostalim sredstvima javnog saobraćaja.

Poslovi uključuju:

- a) prikupljanje i izdavanje karata, propusnica ili vozarina i provjeru važenja karata, koje su prethodno izdate;
- b) vođenje brige o spavaćim kolima i njihovim putnicima na putničkim vozovima;
- c) pružanje pomoći pri ukrcavanju, traženju sjedišta i odlaganju prtljaga prema zahtjevima, naročito starijim osobama, bolesnicima ili povrijeđenim osobama;
- d) otvaranje i zatvaranje vrata putnicima;
- e) izvođenje bezbjedonosne provjere opreme prije polaska;
- f) signalizaciju vozačima da se zaustave ili nastave sa vožnjom;
- g) dočekivanje prtljaga putnika i saopćavanje ruta i stanica.
- h) obezbjeđivanje da su bezbjedonosne mjere ispoštovane;
- i) prihvatanje zahtjeva i žalbi putnika u vezi stanica i veza;
- j) preduzimanje prikladnih mjera u slučaju opasnosti ili nesreće.

Primjeri zanimanja:

- 5112.001 Kondukter
- 5112.003 Kondukter u autobusu
- 5112.005 Kondukter u vozu

5113 PUTNIČKI VODIČI

Putnički vodiči prate pojedince ili grupe na putovanjima, turama razgledanja kao i ekskurzijama i turama, koje se odnose na interesne tačke, kao što su historijska mjesta, industrijski objekti i tematski parkovi. Oni opisuju interesne tačke i obezbjeđuju biografske informacije o interesantnim karakteristikama.

Poslovi uključuju:

- a) praćenje i vođenje turista na krstarenjima i turama razgledanja;
- b) praćenje posjetilaca kroz mjesta interesiranja, kao što su muzeji, izložbe, tematski parkovi, fabrike i ostali industrijski objekti;
- c) opisivanje i pružanje informacija o interesnim tačkama i izložbama i davanje odgovora na pitanja;
- d) provođenje obrazovnih djelatnosti za školarce;
- e) nadgledanje aktivnosti posjetilaca u cilju garantiranja saglasnosti sa organiziranjem ili odredbama tura kao i bezbjednosnom praksom;
- f) doček i registriranje putnika i učesnika na turama, kao i izdavanje bilo kakvih zahtjevanih identificiranih znakova ili bezbjednosnih sredstava;
- g) dijeljenje brošura, prikazivanje audio-vizuelnih prezentacija, kao i objašnjavanje procedura i funkcioniranja na mjestima, koja se posećuju;
- h) obezbjeđivanje fizičke zaštite grupama, kao i provođenje aktivnosti kao što su pružanje prve pomoći i upravljanje evakuacijama u slučaju opasnosti;
- i) rješavanje bilo kakvih problema u vezi sa putnicima, pružanjem usluga ili smještajem.

Primjeri zanimanja:

- 5113.002 Galerijski vodič
- 5113.009 Turistički vodič
- 5113.004 Muzejski vodič

512 KUHARI

Kuhari planiraju, organiziraju, pripremaju i kuhaju jela u hotelima, restoranima i ostalim mjestima za objedovanje, na brodovima, u putničkim vozovima i u privatnim domaćinstvima.

Poslovi, koji se obavljaju obično uključuju: planiranje obroka, pripremu i kuhanje hrane; planiranje, nadgledanje i koordinaciju rada kuhinjskih pomoćnika; provjeru kvaliteta hrane; mjerenje i mješanje sastojaka prema receptima i osobnom sudu; reguliranje temperature peći, pečenjara i ostale opreme za kuhanje, kontroliranje i čišćenje kuhinje, opreme za kuhanje, sala za serviranje, itd. u cilju obezbeđivanja bezbjednih i higijenskih postupaka u vezi hrane; rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilji, rešetke/tave.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

5120 KUHARI

5120 KUHARI

Kuhari planiraju, organiziraju, pripremaju i kuhaju jela u hotelima, restoranima i ostalim mjestima za objedovanje, na brodovima, u putničkim vozovima i u privatnim domaćinstvima.

Poslovi uključuju:

- a) planiranje obroka, pripremu i kuhanje hrane;
- b) planiranje, nadgledanje i koordinaciju rada kuhinjskih pomoćnika
- c) provjeru kvaliteta hrane;
- d) određivanje težine, mjerenje i mješanje sastojaka prema receptima i osobnom sudu
- e) regulaciju temperature peći, roštilja, pečenjara i ostale opreme za kuhanje; kontroliranje i čišćenje kuhinje, opreme za kuhanje, sala za serviranje, itd. u cilju obezbeđivanja bezbjednih i higijenskih postupaka u vezi hrane;
- f) rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilji, rešetke/tave.

Primjeri zanimanja:

- 5120.001 Čevabdžija
- 5120.003 Kuhar
- 5120.007 Pomoćni ugostiteljski radnik

513 KONOARI I BARMENI

Konobari i barmeni poslužuju hranu i piće u komercijalnim mjestima za ručavanje i posluživanje pića, klubovima, ustanovama i kantinama, na brodovima i putničkim vozovima.

Poslovi, koji se obavljaju obično uključuju: pomoć u održavanju barova-da imaju dovoljno zaliha; pranje korištenih čaša i čišćenje područja bara, posluživanje alkoholnih i bezalkoholnih pića u baru; stavljanje čistih stolnjaka na stolove, postavljanje pribora za jelo, grnčarije i čaša; savjetovanje u vezi izbora vina i serviranje vina; uzimanje porudžbina za hranu i/ili piće i prenošenje porudžbina u kuhinju; izdavanje računa i prihvatanje plaćanja.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 5131 KNOBARI, KELNERI
 5132 BARMENI -TOČIOCI PIĆA, ŠANKERI

5131 KNOBARI, KELNERI

Konobari poslužuju hranu i piće u mjestima za ručavanje i posluživanje pića, klubovima, ustanovama i kantinama, na brodovima i putničkim vozovima.

Poslovi uključuju:

- stavljanje čistih stolnjaka na stolove, postavljanje pribora za jelo, grnčarije i čaša;
- dočekivanje klijenata i predstavljanje menija i liste pića;
- davanje savjeta u vezi izbora hrane i pića;
- uzimanje porudžbina za hranu i/ili piće i prenošenje porudžbina u kuhinju;
- serviranje hrane i pića klijentima za stolovima;
- čišćenje stolova i vraćanje posuđa i pribora za jelo u kuhinju;
- izdavanje računa, prihvatanje plaćanja i rukovanje mašinama za prodaju i registar-kasama.

Primjeri zanimanja:

-5131.002 Konobar

5132 BARMENI-TOČIOCI PIĆA, ŠANKERI

Barmeni pripremaju, miješaju i serviraju alkoholna i bezalkoholna pića direktno klijentima za barom ili kasom ili preko konobara.

Poslovi uključuju:

- preuzimanje porudžbina za piće od konobara ili direktno od klijenata;
- pripremu i serviranje alkoholnih i bezalkoholnih pića za barom;
- pranje korištenih čaša, čišćenje i održavanje područja bara, mjesta za pripremu kafe ili čaja i opreme, kao što su mašine za pripremu kafe (espresso);
- naplaćivanje pića, rukovanje registar-kasama i balansiranje potvrdama za plaćanje;
- točenje pića iz bačvi i punjenje zaliha;
- pomoć u održavanju barova-da imaju dovoljno zaliha i svrstavanje flaša i čaša;
- provjera identifikacija klijenata, kako bi se proverili zahtjevi u vezi godina za kupovinu alkohola;
- preduzimanje mjera da bi se ograničili problemi, koji se odnose na pretjeranu konzumaciju pića, kao što je ubjđivanje klijenata da prestanu da piju, smanjivanje daljeg posluživanja i porudžbina;
- mješanje sastojaka za pripremu koktela i ostalih pića;
- serviranje ostale hrane klijentima u baru.

Primjeri zanimanja:

-5132.001 Barmen

514 FRIZERII KOZMETIČARI I SRODNA ZANIMANJA

Frizeri, kozmetičari i slični radnici friziraju kosu, briju i dotjeruju bradu, bave se tretmanima ljepote, šminkaju i nanose kozmetiku i pružaju ostale vrste tretmana pojedincima u cilju poboljšanja njihovog izgleda.

Poslovi uključuju:

- diskutiranje o zahtjevima klijenata;
- friziranje kose;

- brijanje i dotjerivanje brade;
- pružanje tretmana ljepote i nanošenje kozmetike i šminke;
- oblikovanje i dotjerivanje prstiju ruku i nogu i tretiranje manjih oboljenja ljudskog stopala;
- pružanje usluga klijentima što se tiče kupki i elementarne masaže.

Zanimanja u ovoj podgrupi su klasificirane u sljedeće jedinične grupe:

5141 FRIZERI

5142 KOZMETIČARI I SRODNA ZANIMANJA

5141 FRIZERI

Frizeri šišaju, stiliziraju, farbaju, jačaju, stavljaju minival na kosu, briju ili dotjeruju dlake na licu i tretiraju tjme glave.

Poslovi uključuju:

- a) šišanje, pranje, i stavljanje minivala na kosu;
- b) brijanje i dotjerivanje brade i brkova;
- c) tretiranje temena glave;
- d) podešavanje perika prema zahtjevima klijenata;
- e) davanje savjeta u vezi njege kose, kozmetičkih proizvoda i frizura;
- f) stiliziranje kose u afričke pletenice i pletenice i dodavanje produžetaka na kosu;
- g) ugovaranje tretmana i naplaćivanje usluga;
- h) čišćenje radnih površina i dezinficiranje opreme.

Primjeri zanimanja:

-5141.001 Brijač

-5141.004 Frizer za žene i muškarce

5142 KOZMETIČARI I SRODNA ZANIMANJA

Kozmetičari i slični radnici pružaju tretmane ljepote osoba i tijela, nanose kozmetiku i šminku i pružaju druge vrste tretmana pojedincima u cilju poboljšanja njihovog izgleda.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje i nanošenje krema, losiona i sličnih proizvoda na lice ili dijelove tijela;
- b) masažu osoba i tijela ;
- c) nanošenje šminke klijentima u kozmetičkim salonima ili glumcima i ostalim izvođačima;
- d) čišćenje, oblikovanje i dotjerivanje prstiju ruku i nogu i tretiranje manjih oboljenja ljudskog stopala kao što su žuljevi, zadebljanja i deformacije noktiju na nožnim prstima;
- e) pružanje usluga klijentima što se tiče kupki i elementarne masaže;
- f) korištenje tehnika voskom za depilaciju u cilju otklanjanja neželjenih dlaka na tijelu;
- g) davanje savjeta klijentima u vezi dijeta i vježbi kako bi smanjili tjelesnu težinu;
- h) ugovaranje tretmana i naplaćivanje usluga.

Primjeri zanimanja koja su klasificirana na ovom mjestu:

-5142.001 Kozmetičar

-5142.005 Pediker

-5142.002 Maniker

515 ZANIMANJA U DOMAĆINSTVU, DOMARI

Zanimanja u domaćinstvu, domari koordiniraju, prave raspored i nadgledaju rad čistača i ostalog osoblja, koji se bave vođenjem domaćinstva u poslovnim, industrijskim prostorijama i prostorijama za stanovanje. Oni preuzimaju odgovornost za poslove u vezi vođenja domaćinstva i brige u hotelima, kancelarijama, apartmanima, kućama i privatnim stanovima.

Poslovi obično uključuju: dodjeljivanje zadataka i vršenje kontrole u građevinskim objektima kako bi se uvjerali da je posao čišćenja, vođenja domaćinstva i održavanja propisno odrađen; snabdjevanje zaliham a i opremom kao i inventarom kako bi se obezbjedile pri ruci adekvatne zalihe; odabir i unajmljivanje radnika; obučavanje novih i iskusnih zaposlenih; preporučivanje unapređenja, prelaska na drugo radno mesto ili otkaza; obavljanje određenih zadataka čišćenja, vođenja domaćinstva i održavanja.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 5151 NADZORNIK ZA ODRŽAVANJE I ČIŠĆENJE U UREDIMA I DOMAĆINSTVU, HOTELIMA I DRUGDJE
- 5152 DOMAĆICE U POSEBNIM DOMAĆINSTVIMA
- 5153 KUĆEPAZITELJI

5151 NADZORNIK ZA ODRŽAVANJE I ČIŠĆENJE U UREDIMA I DOMAĆINSTVU, HOTELIMA I DRUGDJE

Nadzornici za održavanje i čišćenje u uredima i domaćinstvima, hotelima i ostalim objektima organiziraju, nadgledaju i provode funkcije vođenja domaćinstva kako bi održavali čistoću i doveli u red unutrašnje prostorije, postrojenja i objekte u tim prostorima.

Poslovi uključuju:

- a) unajmljivanje, obučavanje, otpuštanje, organiziranje i nadgledanje čistača i i ostalog osoblja, koje se bavi vođenjem domaćinstva;
- b) kupovinu ili kontroliranje kupovine zaliha;
- c) kontroliranje odlaganja i izdavanja zaliha;
- d) nadgledanje općeg socijalnog programa i ponašanja pojedinaca u institucijama;
- e) brisanje ili usisavanje, pranje i poliranje podova, namještaja i ostale opreme;
- f) namještanje kreveta, čišćenje kupatila, snabdjevanje peškirim a, sapunima i sličnim artiklima;
- g) čišćenje kuhinja i opća pomoć u kuhinjskim radovima, uključujući pranje suđa;
- h) obnavljanje zaliha u minibarovima i dodavanje predmeta kao što su čaše za piće i oprema za pisanje.

Primjeri zanimanja:

-5151.004 Ekonom

-5151.005 Hotelski poslovođa

5152 DOMAĆICE U POSEBNIM DOMAĆINSTVIMA

Domaćice u posebnim domaćinstvima, nadgledaju i provode funkcije vođenja domaćinstva u privatnim domaćinstvima sa ili bez podrške pomoćnog osoblja.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje radnika, zaposlenih u domaćinstvima kao što je domaće osoblje;
- b) kupovinu ili kontroliranje kupovine zaliha;
- c) kontroliranje odlaganja i izdavanja zaliha;

- d) pomaganje u slučajevima manjih povreda ili bolesti, obavljajući zadatke kao što su mjerenje temperature, davanje lijekova ili stavljanje zavoja;
- e) brisanje ili usisavanje, pranje i poliranje podova, namještaja i ostale opreme;
- f) namještanje kreveta, čišćenje kupatila, snabdjevanje peškirim, sapunima i sličnim artiklima;
- g) vođenje brige o kućnim ljubimcima, primanje posjetilaca, odgovaranje na telefonske pozive, prenošenje poruka i nabavka za prodavnice;
- h) priprema i kuhanje hrane, postavljanje i čišćenje stolova i serviranje hrane i pića;
- i) čišćenje kuhinja i opća pomoć u kuhinjskim radovima, uključujući pranje suđa.

Primjeri zanimanja:

-5152.001 Hotelska domaćica/domaćin

5153 KUĆEPAZITELJI

Kućepazitelji brinu o apartmanskim kompleksima, hotelima, kancelarijama, crkvama i ostalim zgradama i održavaju ih kao i područja oko njih u čistom i propisnom stanju. Oni mogu da nadgledaju druge radnike i izvođače radova u zavisnosti od veličine i prirode zgrade, koja je u pitanju.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje rada osoblja i izvođača radova, koji se bave čišćenjem, vođenjem domaćinstva i održavanjem zgrada;
- b) učešće u čišćenju jednostavnim popravkama i održavanju unutrašnjih poslova u zgradama;
- c) staranje o pećima i bojlerima kako bi se obezbjedilo grijanje i snabdjevanje toplom vodom;
- d) kontroliranje ponašanja stanara i posjetilaca u stvarima kao što su smanjivanje buke i zloupotreba imovine;
- e) obezbjeđivanje malih usluga odsutnim stanarima kao što su prihvatanje isporuka u njihovo ime ili obezbjeđivanje zahtjevanih informacija posjetiocima;
- f) obavješćavanje rukovodstva i vlasnika zgrada o potrebi za većim popravkama;
- g) kontroliranje zgrada u cilju obezbjeđivanja informacija o tome da je bezbjednost na nivou;
- h) popunjavanje obrazaca i snabdjevanje stanara sa primjercima pravilnika.

Primjeri zanimanja:

-5153.002 Pazikuća

516 OSTALA USLUŽNA ZANIMANJA

Ostala zanimanja za osobne usluge se bave obavljanjem osobnih usluga rezimiraju događaje u prošlosti i predviđaju budućnost u životima osoba, obezbjeđuju društvo i ostale osobne usluge, dotjerivanje, obuku i brigu o životinjama, usluge balzamiranja i organiziranja sahrana, obučavaju ljude da voze kola.

Poslovi obično uključuju: pravljenje horoskopa; obezbjeđivanje društva ili usluga usluživanja i ostalih osobnih usluga klijentima; obezbjeđivanje usluga balzamiranja i organiziranja sahrana; hranjenje, vođenje računa o životinjama, pružanje obuke studentima u vezi časova vožnje.

Zanimanjau ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 5161 ASTROLOZI, PREDSKAZIVAČI SREĆE I SRODNA ZANIMANJA
- 5162 PRATIOCI I POSLUŽIOCI
- 5163 GROBARI I POGREBNICI
- 5164 NJEGOVATELJI ŽIVOTINJA

5165 INSTRUKTORIVOŽNJE
5169 USLUŽNA ZANIMANJA DN

5161 ASTROLOZI, PREDSKAZIVAČI SREĆE I SRODNA ZANIMANJA

Astrolozi, predskazivači sreće i srodna zanimanja rezimiraju događaje u prošlosti i predviđaju budućnost u životima osoba uz pomoć karakteristika dlanova klijenata, otvaranja karata ili ostalih tehnika.

Poslovi uključuju:

- a) pravljenje horoskopa pojedincima pri rođenju ili kasnije u cilju rezimiranja događaja u prošlosti i predviđanja budućih događaja ili uslova njihovih života;
- b) tumačenje karakteristika dlanova klijenata, otvaranje karata, tumačenje pozicije listova čaja ili gledanje u kafu, tumačenje oblika i kalupa kostiju mrtvih životinja, itd.;
- c) predviđanja budućih događaja na osnovu tih tumačenja;
- d) određivanje povoljnih perioda za različite ljudske aktivnosti, kao što su inauguracije, vjenčanja, putovanja kao i religiozne i ostale ceremonije;
- e) davanje upozorenja i savjeta o mogućim tokovima dešavanja.
- f) savjetovanje pojedinaca o mjerama predostrožnosti, koje treba da preduzmu, kako bi izbjegli zle utjecaje.

Primjeri zanimanja:

- 5161.001 Astrolog
- 5161.002 Numerolog
- 5161.003 Predskazivač sreće i budućnosti

5162 PRATIOCI I POSLUŽIOCI

Pratioci i poslužioци obezbjeđuju društvo i zadovoljavaju različite potrebe poslodavca.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje društva poslodavcu, prateći ga na različita mjesta, putem čitanja, vođenja razgovora i učešća u aktivnostima kao što je sport;
- b) pomoć u zabavljanju posjetilaca u kući poslodavca;
- c) uređivanje garderobera i osobne pokretne imovine.

Primjeri zanimanja:

- 5162.001 Pratilac

5163 GROBARI I POGREBNICI

Grobari i pogrebnici bave se balsamiranjem, vrše različite zadatke u vezi sa mrtvacima.

Poslovi uključuju:

- a) dogovaranje provođenja sahrana, kremacija i opela;
- b) balsamiranje ljudskih tijela kako bi se usporio ili odložio proces raspadanja;
- c) usklađivanje sa zdravljem i higijenom i obezbjeđivanje da su zadovoljeni zakonski zahtjevi u vezi sa balsamiranjem;
- d) zasjecanje ili zatvaranje posjekotina na različitim dijelovima tijela i preoblikovanje ili prepravljivanje izobličenih ili osakaćenih tijela, kada je to neophodno;
- e) oblačenje mrtvaca i smještanje istih u kovčeg;

- f) provođenje intervjua kako bi se postigao sporazum u vezi sa pripremom posmrtnih oglasa, pomoći u vezi sa izborom urni ili kovčega i donošenjem odluka u vezi lokacije i vremena održavanja sahrana ili kremacija.

Primjeri zanimanja koja su klasificirana na ovom mjestu:

-5163.001 Balzamer

-5163.002 Grobar

-5163.003 Pogrebnik

5164 NJGOVATELJI ŽIVOTINJA

Negovatelji životinja hrane, vode računa, obučavaju i njeguju životinje i pomažu veterinarima, tehnolozima, koji se bave zdravljem životinja i tehničarima na veterinarskim fakultetima, osobama koje rade u skloništima za životinje, štenarama za gajenje i internatima za čuvanje životinja, laboratorijama, prodavnicama kućnih ljubimaca, školama za jahanje, školama za obuku pasa i sličnim ustanovama.

Poslovi uključuju:

- a) kupanje i hranjenje životinja;
- b) vođenje ili nošenje životinja u ambulantu i držanje životinja tokom podvrgavanja ljekarskom tretmanu;
- c) čišćenje i steriliziranje veterinarskih hirurških instrumenata;
- d) obilježavanje lijekova, hemikalija i ostalih farmaceutskih preparata i snabdjevanje zalihama;
- e) steriliziranje flašica, čaša i ostale opreme;
- f) čišćenje, organiziranje i dezinfekciju dijelova predviđenih za životinje, kao što su torovi, konjušnice, kavezi i dvorišta, kao i opreme za životinje kao što su bisage i uzde;
- g) prikupljanje i obilježavanje informacija kao što su težina, veličina, fizičko stanje i primljeni tretmani, lijekovi i uzimanje hrane;
- h) obučavanje osoba da razviju i održe željeno ponašanje životinja za aktivnosti kao što su takmičenja, zabava, pokoravanje, bezbjednost, jahanje itd.;
- i) njegovanje životinja izvođenjem radnji kao što su kupanje, četkanje, potkresivanje i dotjerivanje dlake, sječenje noktiju i čišćenje ušiju.

Primjeri zanimanja:

-5164.001 Dreser pasa

-5164.004 Vetrinarski bolničar

5165 INSTRUKTORI VOŽNJE

Instruktori vožnje podučavaju ljude kako da voze motorna vozila.

Poslovi uključuju:

obuku polaznika što se tiče svih postojećih uslova i objašnjavanje kao i demonstracija funkcija kočnica, kuplunga, odabira opreme, automatskog mjenjača, signala i svjetala;

- a) instruiranje u vezi sa odredbama putničkog saobraćaja;
- b) podučavanje vještina vožnje i bezbjednosti na putu;
- c) savjetovanje polaznika kada su spremni da polažu vozački ispit;
- d) savjetovanje u vezi sa i podučavanje naprednih tehnika vožnje, koje su potrebne za nepredviđene događaje;
- e) ilustriranje i objašnjavanje rukovanja mehaničkim djelovanjem motornih vozila i tehnika vožnje uz pomoć dijagrama i audio-vizuelnih sredstava.

Primjeri zanimanja:
-5165.004 Vozački instruktor

5169 USLUŽNA ZANIMANJA DN

Radnici koji se bave obavljanjem uslužnih zanimanja, na drugom mjestu nepomenutih spadaju u grupu 51. Na primjer, ovdje su klasificirani oni koji obezbjeđuju usluge i pratnju kao što su plesni partneri, poslovna pratnja i hostese u noćnim klubovima.

U ovakve zadatke bi mogli da budu uključeni sljedeći poslovi:

- a) praćenje klijenata u restorane i ostala mjesta za izlaženje;
- b) uloga plesnog partnera;
- c) doček klijenata u noćne klubove i garantiranje dobre zabave.

Primjeri zanimanja:
-5169.002 Domaćin kluba
-5169.003 Hostesa
-5169.006 Iznajmljivač soba

52 PRODAVAČKA I SRODNA ZANIMANJA

Prodavači prodaju i prikazuju robe u veleprodaji ili maloprodaji, na štandovima, pijacama, prodaji na vrata, preko telefona ili u centrima za kontaktiranje klijenata. Oni mogu da registrišu ili prihvate plaćanje za kupljenu robu ili usluge i mogu da vode male prodavnice. Poslovi, koje obavljaju radnici u ovoj grupi mogu da uključuju sljedeće: prodaju robe u objektima veleprodaje ili maloprodaje, na štandovima, pijacama, prodaju na vrata, preko telefona ili u centrima za kontaktiranje klijenata; demonstraciju i prikazivanje robe potencijalnim klijentima; prodaju i serviranje brze hrane u bifeima ili na ulici; kupovinu ili ugovaranje redovnih zaliha proizvoda, koji treba da se prodaju; slaganje i prikazivanje robe za prodaju; umotavanje i pakovanje prodane robe; određivanje mješavine proizvoda, nivoa zaliha i cijena za robu koja treba da se proda; rukovanje registar-kasama, skenerima, kompjuterima i ostalom opremom u svrhu evidentiranja i primanja plaćanja za kupovinu robe i usluga. Kontrola ostalih radnika može da se zahtjeva u nekim zanimanjima, koje su ovdje klasificirane.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

521 ULIČNI I PIJAČNI PRODAVCI
522 PRODAVAČI U TRGOVINAMA
523 BLAGAJNICI, PRODAVAČI ULAZNICA
524 OSTALI PRODAVAČI

521 ULIČNI I PIJAČNI PRODAVCI

Ulični i pijačni prodavci prodaju robu sa štandova na pijacama ili u sobama i prodaju toplu ili hladnu gotovu jela i pića u sobama ili javnim mjestima.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: sticanje dozvole za postavljanje štanda naodređenom mjestu na ulici, pijaci ili drugom otvorenom prostoru ili za prodaju jela i pića u sobama, kupovinu ili ugovaranje redovnih zaliha proizvoda, koji se prodaju; podizanje ili uklanjanje štandova; transport, skladištenje, utovar i istovar proizvoda za prodaju; slaganje, prikazivanje i prodaju robe, hrane i pića i primanje plaćanja; umotavanje i pakovanje prodane robe; pripremu hrane i pića za prodaju; guranje, voženje na biciklu, ili

korpi na željeno mesto na ulici ili najavnim mjestima, kao što su stanice ili bioskopi; vođenje računa i evidencije o zalihama.

Zanimanja u ovoj podgrupi su klasifikovane u sljedeće jedinične grupe:

5211 PRODAVAČI NA PIJACAMA/TRŽNICAMA

5212 PRODAVCI HRANE NA ULICI I DRUGIM JAVNIM MJESTIMA

5211 PRODAVAČI NA PIJACAMA/TRŽNICAMA

Prodavači na pijacama/tržnicama prodaju različitu robu sa štandova na otvorenom prostoru ili na pokrivenim pijacama ili sa štandova i drugog otvorenog prostora.

Poslovi uključuju:

- a) sticanje dozvole za postavljanje štanda na određenom mjestu na ulici, pijaci ili drugom otvorenom prostoru;
- b) određivanje proizvoda, koji se prodaju, zaliha i cijena za robu koja se prodaje;
- c) kupovinu ili ugovaranje redovnih zaliha proizvoda, koji se prodaju iz veleprodaje ili direktno od proizvođača;
- d) podizanje ili uklanjanje štandova; transport, skladištenje, utovar i istovar proizvoda za prodaju;
- e) prikazivanje i prodaju robe i primanje plaćanja;
- f) redanje i prikazivanje robe za prodaju i umotavanje i pakovanje prodane robe;
- g) vođenje računa i evidenciju o zalihama.

Primjeri zanimanja:

-5211.001 Prodavač na pijaci

-5211.002 Prodavač na uličnoj tezgi

-5211.003 Prodavač u kiosku

5212 PRODAVCI HRANE NA ULICI I DRUGIM JAVNIM MJESTIMA

Prodavci hrane na ulici i drugim javnim mjestima pripremaju i prodaju ili prodaju prethodno pripremljenu, hladnu ili toplu hranu i pića za neposrednu potrošnju na javnim mjestima kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta.

Poslovi uključuju:

- a) sticanje dozvole ili isprava, kada je to potrebno, za prodaju hrane i pića na ulici ili na javnim mjestima;
- b) nabavku hranu i pića za prodaju;
- c) pripremu hrane i pića za prodaju unaprijed ili na licu mjesta;
- d) utovar i istovar, guranje, voženje na biciklu ili nošenje ručnih koosoba, ostalih koosoba ili korpi na željeno mesto na ulici ili na javnim mjestima kao što su stanice ili bioskopi;
- e) prikazivanje i prodaju hrane i pića i primanje plaćanja.

Primjeri zanimanja:

-5212.001 Ulični piljar (hrana)

522 PRODAVAČI U TRGOVINAMA

Prodavači u trgovinama prodaju asortiman robe i usluga direktno ili u ime objekata veleprodaje ili maloprodaje. Oni objašnjavaju funkciju i kvalitet te robe i usluga i mogu da

vode male prodavnice ili da kontroliraju djelatnosti pomoćnika prodaje u prodavnici i blagajnika.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: određivanje zahtjeva mušterija i savjetovanje u vezi asortimana proizvoda, cijene, isporuke, garancija kao i korišćenja proizvoda i rukovanja sa njima; demonstraciju i objašnjavanje kao i prodaju robe i usluga mušterijama; prihvatanje plaćanja različitim metodama plaćanja i pripremu računa; preuzimanje ili pomaganje u rukovođenju zaliha, koje se odvija u prodavnici, kao što su popisivanje robe i učešće u preuzimanju zaliha; redanje i prikazivanje robe za prodaju kao i umotavanje i pakovanje prodate robe; određivanje mešanja proizvoda, nivoa zaliha i cijena za robu koja se prodaje; kontroliranje i koordinaciju pomoćnika prodaje u prodavnici, provjeru poslovođa i ostalih radnika u supermarketima i robnim kućama.

Zanimanja u ovoj podgrupi su klasificirane u sljedeće jedinice- grupe:

5221 TRGOVCI U VLASTITIM TRGOVINAMA

5222 TRGOVAČKI POSLOVOĐA

5223 PRODAVAČI U TRGOVINAMA

5221 TRGOVCI U VLASTITIM TRGOVINAMA

Trgovci u vlastitim trgovinama vode prodavnice maloprodaje nezavisno ili uz podršku malog broja ostalih osoba.

Poslovi uključuju:

- a) određivanje mješavine proizvoda, nivoa zaliha i cijena za robu koja se prodaje;
- b) kupovinu i naručivanje robe za prodaju sa pijaca, od grosista i ostalih snabdjevača;
- c) određivanje budžeta i vođenje evidencije o nivou zaliha i finansijskim transakcijama;
- d) određivanje cijena i prikazivanje robe koja se prodaje;
- e) prodaju robe mušterijama i savjetovanje u vezi upotrebe iste;
- f) ispitivanje vraćene robe i odlučivanje o odgovarajućim mjerama;
- g) popisivanje robe, koja se nalazi na zaliha.

Primjeri zanimanja:

-5221.001 Bakalin

5222 TRGOVAČKI POSLOVOĐA

Trgovačke poslovođe kontroliraju i koordiniraju djelatnosti pomoćnika prodaje u prodavnici, poslovođa-kontrolora i ostalih radnika, koji su zaposleni u prodavnicama maloprodaje i veleprodaje, kao što su supermarketi i robne kuće.

Poslovi uključuju:

- a) planiranje i pripremu radnog programa i dodjeljivanje zadataka osoblju;
- b) obuku osoblja u vezi procedura prodaje, uključujući i izlaženje na kraj sa teškim ili kompleksnim slučajevima;
- c) obezbjeđivanje da mušterije dobiju brzu uslugu;
- d) učešće i davanje savjeta rukovodiocima u intervjuima, zapošljavanju, procjeni, unapređivanju i otpuštanju osoblja, kao i rješavanju žalbi osoblja;
- e) ispitivanje vraćene robe i odlučivanje o prikladnim mjerama u vezi toga;
- f) popisivanje robe za prodaju i naručivanje novih zaliha;
- g) obezbjeđivanje da je roba korektno izložena i da je cijena prikladno određena;
- h) obezbjeđivanje primjenjene bezbjedonosne mjere.

Primjeri zanimanja:
-5222.001 Trgovački poslovođa

5223 PRODAVAČI U TRGOVINAMA

Prodavači u trgovinama prodaju asortiman robe i usluga direktno ili u ime objekata veleprodaje ili maloprodaje i objašnjavaju funkciju i kvalitet te robe i usluga.

Poslovi uključuju:

- određivanje zahtjeva mušterija i savjetovanje u vezi asortimana proizvoda, cijene, isporuke, garancija kao i korišćenja proizvoda i rukovanja sa njima;
- demonstraciju i objašnjavanje kao i prodaju robe i usluga mušterijama
- prodaju robe i usluga i prihvatanje plaćanja različitim metodama plaćanja i pripremu računa kao i evidentiranje prodaje uz upotrebu registar-kasa;
- preuzimanje ili pomaganje u rukovođenju zaliha, koje se odvija u prodavnici, kao što su popisivanje robe i učešće u uzimanju zaliha;
- redanje i prikazivanje robe za prodaju kao i umotavanje i pakovanje prodate robe.

Primjeri zanimanja:
-5223.001 Pomoćni trgovac
-5223.002 Prodavač prehrambene robe
-5223.003 Prodavač tehničke robe

523 BLAGAJNICI, PRODAVAČI ULAZNICA

Blagajnici, prodavači ulaznica rukuju registar-kasama, digitalnim aparatima za određivanje cijena, kompjuterima ili ostalom opremom u cilju evidentiranja i primanja plaćanja za kupovinu robe, usluga i ulaska u objekte kao što su prodavnice, restorani i objekti za prodaju karata.

Poslovi uključuju: primanje i provjeru plaćanja gotovinom, kreditnim karticama, debitnim karticama u prodavnicama, objektima za prodaju karata, vraćanje kusura i izdavanje računa; izdavanje karata u objektima za prodaju karata i odgovarajuće naplaćivanje usluga te vrste; računanje i evidentiranje primljenog ili isplaćenog novca i izjednačavanje evidencija što se tiče prodaje sa prikazom u registar-kasama; primanje prispjele gotovine, provjeravanje gotovine u odnosu na račune i ostala dokumenta, i pripremu za deponiranje gotovine u banku; rukovanje registar-kasama u cilju računanja ukupnog novca, koji treba da plate mušterije ili koji treba da se plati njima; analiziranje, mjerenje i evidentiranje cijena robe; pakovanje i stavljanje trgovačke robe u vreće.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

5230 BLAGAJNICI, PRODAVAČI ULAZNICA

5230 BLAGAJNICI, PRODAVAČI ULAZNICA

Opis dat gore kod opisa područne grupe zanimanja.

Primjeri zanimanja:
-5230.001 Blagajnik
-5230.003 Naplaćivač na parking
-5230.006 Prodavač ulaznica

524 OSTALI PRODAVAČI

Ostali prodavači prikazuju, demonstriraju i prodaju robu, hranu i usluge, obično općoj javnosti, u drugačijem kontekstu od prodaje na pijacama ili prodavnicama. Tu su uključeni prodavači, koji nisu klasificirani u podgrupe 521, 522 i 523.

Poslovi koji se obavljaju uključuju: prikazivanje i demonstraciju artikala za prodaju; poziranje za fotografije, film i video snimke, reklamiranje, fotografije bez pokreta ili za umjetničko stvaranje; odgovaranje na pitanja i davanje savjeta u vezi upotrebe robe i usluga; preuzimanje porudžbina i sklapanje dogovora u vezi plaćanja, isporuku i prikupljanje robe ili za obezbjeđivanje usluga unaprijed; prodaju robe i usluga i traženje potencijalnih mušterija metodom vrata na vrata ili korištenjem telefona ili ostalih medija elektronske komunikacije; prodaju goriva, maziva i ostalih proizvoda za automobile na pumpama; obezbjeđivanje usluga kao što su snabdjevanje gorivom, čišćenje, podmazivanje i izvođenje manjih popravki motornih vozila.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 5241 MANEKENI, MODELI I SRODNA ZANIMANJA
- 5242 DEMONSTRATORI ZA PRODAJU
- 5243 AKVIZITERI
- 5244 PRODAVAČI TELEFONOM
- 5245 PRODAVAČI NA BENZINSKIM PUMPAMA
- 5246 PRODAVAČI BRZE HRANE
- 5249 PRODAVAČI, DN

5241 MANEKENI, MODELI I SRODNA ZANIMANJA

Manekeni i modeli nose i prikazuju odjeću i modne detalje i poziraju za fotografije, film i video snimke, reklamiranje, fotografije bez pokreta ili za umjetničko stvaranje.

Poslovi uključuju:

- a) oblačenje u probnu odjeću novih ili trenutnih stilova ili onog tipa, koji zahtjeva klijent;
- b) hodanje, okretanje i poziranje u cilju prikazivanja stila i karakteristika odjevnih predmeta, modnih detalja i ostale robe;
- c) poziranje kao objekat za skulptore, slikare i druge stvaraoce vizuelne umjetnosti;
- d) poziranje za fotografije bez pokreta za magazine i ostale reklamne medije;
- e) poziranje za televizijske, video i bioskopske reklame i ostale produkcije.

Primjeri zanimanja:

- 5241.001 Fotomodel
- 5241.002 Maneken
- 5241.003 Umjetnički model

5242 DEMONSTRATORI ZA PRODAJU

Demonstratori prodaje demonstriraju robu u prodajnim prostorima, izložbama i privatnim kućama.

Poslovi uključuju:

- a) ostavljanje izložbenih prostora i demonstriranje artikala u cilju informiranja mušterija o njihovim karakteristikama i načinu upotrebe, kao i u cilju stimuliranja kupovine;
- b) odgovaranje na pitanja i davanje savjeta o upotrebi robe;
- c) prodaju robe ili usmjeravanje mušterija ka prodajnom osoblju;
- d) primanje porudžbina i sklapanje dogovora u vezi plaćanja, isporuke i uzimanja robe;
- e) nuđenje uzoraka i dijeljenje kataloga i reklamnog materijala.

Primjeri zanimanja, koje su klasificirane na ovom mjestu:

-5242.001 Demonstrator za prodaju

5243 AKVIZITERI

Akviziteri (prodavači vrata na vrata) prodaju robu i usluge i podstiču posao za prodajne objekte putem približavanja ili posjećivanja potencijalnih mušterija, obično stanara u privatnim kućama, tako što idu od vrata do vrata.

Poslovi uključuju:

- a) pružanje detaljnih informacija o različitoj robi i uslugama i o uslovima prodaje putem posjećivanja mušterija i potencijalnih mušterija, tako što idu od vrata do vrata.
- b) demonstraciju ili opisivanje robe i usluga koje su u ponudi;
- c) evidentiranje porudžbina i transakcija i obilježavanje primljenih porudžbina kao i dostavljanje istih snadbjevačima;
- d) pripremu računa i kupoprodajnih ugovora i prihvatanje plaćanja;
- e) dijeljenje pisama, letaka i ostalog reklamnog materijala mušterijama;
- f) sastavljanje listi mogućih mušterija i pozivanje istih da započnu novi posao;
- g) putovanja između prodajnih mjesta i mušterija i prenošenje uzoraka robe za prodaju.

Primjeri zanimanja:

-5243.001 Akviziter

5244 PRODAVAČI TELEFONOM

Prodavači telefonom kontaktiraju postojeće i potencijalne mušterije putem telefona ili ostalih elektronskih medija za komunikaciju u cilju promocije robe i usluga kao i organiziranju posjete u cilju prodaje. Oni mogu da rade iz kontakt centara ili iz decentraliziranih prostoriya.

Poslovi uključuju:

- a) promocije robe i usluga putem telefona ili elektronske pošte, uz praćenje skripti i radnih listi obrazaca kontakata;
- b) stimuliranje interesiranja za robu i usluge i dogovaranje sastanaka sa predstavnicima prodaje;
- c) organiziranje obrade i slanja robe i usluga, informativnih brošura mušterijama;
- d) organiziranje sastanaka za predstavnike prodaje;
- e) evidentiranje napomena za mjere koje treba da se preduzmu i ažuriranje marketinških baza podataka kako bi se iskazale promjene statusa svake mušterije;
- f) izvještavanje o djelatnostima konkurencije i pitanjima, postavljenih od strane mušterija, koja bi mogla biti od koristi menadžerima;
- g) bavljenje statističkim podacima o primljenim pozivima i postignutom uspjehu;
- h) dostavljanje periodičnih izvještaja o telemarketinškim aktivnostima i rezultatima.

Primjeri zanimanja:

-5244.001 Prodavač putem telefona

5245 PRODAVAČI NA BENZINSKIM PUMPAMA

Prodavači na benzinskim pumpama prodaju goriva, maziva i ostale proizvode za automobile na pumpama; obezbjeđuju usluge kao što su snadbjevanje gorivom, čišćenje, podmazivanje i izvođenje manjih popravki motornih vozila.

Poslovi uključuju:

- a) punjenje rezervoara i ambalaža do nivoa, koji odredi mušterija;
- b) provjeru i ponovno punjenje vazdušnog pritiska u gumama, ulja i ostalog goriva;
- c) pranje vjetrobrana i prozora na vozilima;
- d) manje popravke motornih vozila, kao što je zamjena guma, svjetala i guma brisača na vjetrobranu;
- e) održavanje i obavljanje poslova u prostorijama za automatsko pranje automobila;
- f) primanje plaćanja od mušterija za kupljenu robu;
- g) čišćenje pumpi i okolnog prilaznog puta, prodavnica i objekata;
- h) preuzimanje kontrole nad zalihama i priprema izvještaja o gorivu, ulju, opremi i ostalim artiklima koji se prodaju.

Primjeri zanimanja:

-5245.001 Prodavač na pumpi

5246 PRODAVAČI BRZE HRANE

Prodavači brze hrane gdje se poslužuje hrana i uslužuju mušterije u bifeima i završavaju pripremu jednostavnih prehrambenih artikala u restoranima, kafeima, hotelima, mjestima gde se prodaje brza hrana, kafeterijama, bolnicama i ostalim mjestima.

Poslovi uključuju:

- a) serviranje hrane mušterijama u bifeima;
- b) pronalaženje proizvoda, koje traže mušterije, pomaganje mušterijama u izboru i poručivanju;
- c) pranje, ljuštenje, rezanje i sječenje hrane uz pomoć ručnih i električnih pomagala;
- d) pripremu jednostavnih prehrambenih artikala i podgrijavanje pripremljenih obroka;
- e) raspodjelu u porcije u pakovanje hrane ili stavljanje hrane direktno na tanjire za serviranje posjetiocima;
- f) pakovanje hrane za ponijeti;
- g) punjenje frižidera, bifea i barova za posluživanje salate i vođenje evidencije o količinama hrane, koja se koristi;
- h) primanje plaćanja za kupljene prehrambene artikle.

Primjeri zanimanja:

-5246.001 Prodavač u kafeteriji

5249 PRODAVAČI, DN

Ova grupa zanimanja uključuje prodavače na drugom mjestu nepomenute u podgrupi 52.

Primjeri zanimanja:

-5249.001 Prodavači zakupci

53 ZANIMANJA ZA LIČNU NJEGU I POMOĆ

Radnici koji se bave ličnom njegom obezbjeđuju njegu, kontrolu i pomoć djeci, pacijentima i starijim osobama, rekonvalescentima ili osobama sa invaliditetom u institucionalnim i stambenim smještajima.

Poslovi koje izvode radnici u ovoj grupi obično uključuju: pomoć kod kretanja, pranja i ostalih osobnih potreba, pomoć djeci na individualnoj osnovi u učenju socijalnih vještina, kontrolu i učešće u aktivnostima, koje poboljšavaju fizički, emocionalni i intelektualni razvoj djece u školama i predškolskim ustanovama; posmatranje i izvještavanje o djeci prikladnom medicinskom ili socijalnom radniku.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

531 ZANIMANJA ZA NJEGU I ČUVANJE DJECE I POMOĆNICI UČITELJA

532 ZANIMANJA ZA LIČNU ZDRAVSTVENU NJEGU I POMOĆ

531 ZANIMANJA ZA NJEGU I ČUVANJE DJECE I POMOĆNICI UČITELJA

Radnici koji se bave njegom djece i pomoćnici učitelja obezbjeđuju njegu i kontrolu djece u školama, internatima i ustanovama za brigu o djeci.

Poslovi obično uključuju: pomoć djeci na individualnoj osnovi u učenju socijalnih vještina, demonstriranje, kontrolu i učešće u aktivnostima, koje poboljšavaju fizički, emocionalni i intelektualni razvoj djece u školama i predškolskim ustanovama; pomoć u pripremi materijala i opreme za obrazovanje djece i rekreativne aktivnosti prije škole, poslije škole, tokom raspusta i u centrima za dnevnu njegu.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

5311 ZANIMANJA ZA NJEGU I ČUVANJE DJECE

5312 POMOĆNICI UČITELJA

5311 ZANIMANJA ZA NJEGU I ČUVANJE DJECE

Njegovatelji djece obezbjeđuju njegu i kontrolu djece u internatima, u aktivnostima prije škole, poslije škole, tokom raspusta i u centrima za dnevnu njegu.

Poslovi uključuju:

- a) pomaganje djeci da se operu, obuku i nahrane;
- b) vođenje djece u i iz škole ili napolje da bi se bavili rekreacijom;
- c) igranje igara sa djecom ili zabavljanje djece čitanjem ili pričanjem priča;
- d) pomaganje u pripremi materijala i opreme za obrazovanje djece i rekreaciju;
- e) upravljanje ponašanjem djece i usmjeravanje njihovog socijalnog razvoja;
- f) discipliniranje djece i prijedporučivanje ili iniciranje drugih mjera za kontroliranje ponašanja, kao što je briga o sopstvenoj odjeći i raspremanju igračaka i knjiga;
- g) posmatranje i nadgledanje igre djece;
- h) vođenje evidencije o pojedinačnom djetetu, uključujući dnevna posmatranja i informacije o aktivnostima, obrocima i lijekovima, koje dobijaju.

Primjeri zanimanja:

-5311.001 Dadilja

-5311.002 Njegovatelj djece

-5311.005 Staratelj

5312 POMOĆNICI UČITELJA

Pomoćnici učitelja izvode neučiteljske dužnosti u cilju pomaganja nastavnicima i obezbjeđivanja njege i kontrole za djecu u školama i predškolskim institucijama.

Poslovi uključuju:

- a) demonstriranje, kontrolu i učešće u aktivnostima koje poboljšavaju fizički, emocionalni i intelektualni razvoj djece u školama i predškolskim ustanovama;
- b) pripremu unutrašnjih i spoljnjih prostora za učenje i rekreativne aktivnosti;
- c) pomaganje djeci u intelektualnim, fizičkim, bihevijoralnim i ostalim poteškoćama u učenju;
- d) pomaganje djeci na individualnoj osnovi u učenju socijalnih vještina;

- e) pomaganje u pripremi materijala za učenje, kopiranje i sakupljanje pisanog i štampanog materijala;
- f) rukovanje audiovizuelnom opremom, kompjuterima i ostalim pomagalicama za učenje;
- g) podjelu i prikupljanje materijala za predavanja.

Primjeri zanimanja:

-5312.001 Pomoćnik učitelja

532 ZANIMANJA ZA LIČNU ZDRAVSTVENU NJEGU I POMOĆ

Radnici koji se bave ličnom njegom u zdravstvenim službama obezbjeđuju njegu i pomoć u kretanju i aktivnostima života na dnevnoj bazi pacijentima i starijim osobama, rekonvalescentima ili osobama sa invaliditetom u institucionalnim i stambenim smještajima.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: pomoć pacijentima u kretanju, ličnoj njezi i komunikacionim potrebama; sterilizaciju hirurških i ostalih instrumenata i opreme; posmatranje i izvještavanje o primjećenim poteškoćama prikladnom medicinskom ili socijalnom radniku, pripremu pacijenata za pregled i tretman i učešće u planiranju brige o pojedincima.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

5321 POMOĆNICI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU

5322 ZANIMANJA ZA ZDRAVSTVENU NJEGU I POMOĆ U KUĆI

5329 ZANIMANJA ZA ZDRAVSTVENU NJEGU DN

5321 POMOĆNICI ZA ZDRAVSTVENU NJEGU

Pomoćnici za zdravstvenu njegu obezbjeđuju direktnu osobnu njegu i pomoć u dnevnim aktivnostima pacijentima i stanarima u različitim institucijama za zdravstvenu njegu, kao što su bolnice, klinike i ustanove gde pacijenti žive i gde im je obezbjeđena bolnička njega. Oni obično rade na primjeni afirmiranih planova njege i praksama i pod direktnom kontrolom medicinskih, bolničkih i ostalih zdravstvenih profesionalaca ili njihovih pomoćnika.

Poslovi uključuju:

- a) obezbjeđivanje njege, podrške i tretmana pacijentima i stanarima u medicinskim, rehabilitacionim i stambenim ustanovama na osnovu planova tretmana, koji su zasnovali medicinski, bolnički i ostali zdravstveni profesionalci;
- b) pomaganje pacijentima u njihovim osobnim i terapijskim potrebama kao što je lična higijena, hranjenje, oblačenje, fizičko kretanje, vježbe, komunikacija, uzimanje lijekova i mijenjanje odjeće;
- c) smještanje, podizanje i okretanje pacijenata kao i prevoženje u invalidskim kolicima ili na pokretnim krevetima;
- d) održavanje higijenskih standarda pacijenata, kao što je čišćenje soba i mijenjanje posteljine;
- e) obezbjeđivanje masaže i ostalih nefarmakoloških mjera za olakšavanje bolova, kao npr. tokom trudnoće i rada;
- f) posmatranje stanja pacijenata, njihovog odziva i ponašanja i izvještavanje o promjenama zdravstvenim profesionalcima;

Primjeri zanimanja:

-5321.001 Babica

-5321.002 Bolničar
-5321.003 Pomoćni zdravstveni radnik

5322 ZANIMANJA ZA ZDRAVSTVENU NJEGU I POMOĆ U KUĆI

Radnici koji obezbjeđuju zdravstvenu njegu u kućama, obezbjeđuju rutinsku osobnu njegu i pomoć u dnevnim aktivnostima osobama, koja je potrebna zbog starosti, bolesti, povrede ili drugih fizičkih ili mentalnih stanja u privatnim kućama i ostalim nezavisnim stambenim objektima.

Poslovi uključuju :

- a) pomaganje klijentima u osobnim i terapijskim potrebama, kao što je lična higijena, hranjenje, oblačenje, fizičko kretanje i vježbe, obično prema planu, koji je zasnovao medicinski profesionalac;
- b) održavanje evidencije o brizi klijentima, promjenama stanja pacijenata, njihovog odziva na njegu i tretmana i izvještavanje ili obezbjeđivanje upućivanja profesionalcu u zdravstvenoj ili socijalnoj službi;
- c) smještanje i podizanje klijenata sa smetnjama u kretanju i pomoć u smještanju klijenata u invalidska ili motorna kolica;
- d) pružanje klijentima i porodicama emocionalne podrške i informacija i savjeta u vezi ishrane, higijene, vježbi, vođenja brige o djeci ili o prilagođavanju na bolest ili invaliditet;
- e) održavanje higijenskih standarda klijenata, kao što je mijenjanje posteljine, pranje odjeće i posuđa i čišćenje prostora u kojem borave ;
- f) obezbjeđivanje psihološke podrške putem razgovora ili glasnog čitanja;
- g) planiranje, kupovinu, pripremu i serviranje obroka kako bi se zadovoljili zahtjevi u vezi ishrane i propisanih dijeta;
- h) obezbjeđivanje podrške roditeljima i njege novorođenčadima tokom postpartalnog perioda;
- i) zakazivanje i praćenje klijenata na pregled kod ljekara i ostalih zdravstvenih profesionalaca ili izvršavanje ostalih zadataka.

Primjeri zanimanja:

-5322.001 Njegovatelj bolesnika u kući
-5322.003 Njegovatelj starijih i nemoćnih lica

5329 ZANIMANJA ZA ZDRAVSTVENU NJEGU DN

Ova grupa obuhvata radnike koji obezbjeđuju ličnu njegu u zdravstvenim službama na drugom mjestu nepomenute u podgrupu 532. Na primjer, grupa uključuje zanimanja kao što su stomatološki radnici, pomoćnici u sterilizaciji, dežurna osoba u bolnicama, medicinski pomoćnici u rentgenologiji, farmaceutske radnici.

U takvim slučajevima poslovi uključuju:

- a) čišćenje i sterilizaciju hirurških, stomatoloških i farmaceutskih instrumenata, kondira i ostale opreme;
- b) stavljanje etiketa na lijekove, hemikalije i ostale farmaceutske preparate i dopunjavanje zaliha na rafovima;
- c) smještanje, podizanje i okretanje pacijenata kao i prevoženje u invalidskim kolicima ili na pokretnim krevetima;
- d) prijemu pacijenata za pregled ili liječenje;
- e) postavljanje instrumenata, pripremu materijala i pomaganje stomatolozima ili radiolozima tokom postupaka;

f) izlaganje dijagnostičkim X-zracima.

Primjeri zanimanja:

-5329.001 Dezinfektor

54 ZANIMANJA ZA ZAŠTITU OSOBA I IMOVINE

Osobe, koje se bave uslugama zaštite - štite pojedince i imovinu od požara i ostalih rizika, održavaju zakon i red i primjenjuju zakone i odredbe.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj podgrupi obično uključuju: sprečavanje, borbu protiv i gašenje požara; spašavanje ljudi iz zgrada zahvaćenih požarom i mjesta nesreće i onih koji su zarobljeni u opasne situacije; održavanje zakona i reda i primjenu zakona i odredbi, patroliranje javnim mjestima i hapšenje osumnjičenih prijestupnika, usmjeravanje saobraćaja i preuzimanje uloge vlasti u slučajevima nesreće; nadgledanje i održavanje reda među zatvorenicima u zatvoru; popravnim domovima ili kaznenim zavodima; patroliranje ili nadgledanje zemljišta u cilju zaštite imanja od provale ili vandalizma, kontroliranje pristupa objektima i održavanje reda kao i primjenjivanje mjera najavnim događanjima i unutar objekata. Uključeno je i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podgrupi su klasificirane u sljedeće jediničnegrupe:

541 ZANIMANJA ZA ZAŠTITU OSOBA I IMOVINE

541 ZANIMANJA ZA ZAŠTITU OSOBA I IMOVINE

Osobe, koje se bave uslugama zaštite- štite pojedince i imovinu od požara i ostalih rizika, održavaju zakon i red i primjenjuju zakone i odredbe.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj podgrupi obično uključuju:

- sprječavanje, borbu protiv i gašenje požara; spašavanje ljudi iz zgrada zahvaćenih požarom i mjesta nesreće i onih koji su zarobljeni u opasne situacije;
- održavanje zakona i reda i primjenu zakona i odredbi, patroliranje javnim mjestima i hapšenje osumnjičenih prijestupnika, usmjeravanje saobraćaja i preuzimanje uloge vlasti u slučajevima nesreće;
- nadgledanje i održavanje reda među zatvorenicima u zatvoru; popravnim domovima ili kaznenim zavodima; patroliranje ili nadgledanje zemljišta u cilju zaštite imanja od provale ili vandalizma, kontroliranje pristupa objektima i održavanje reda kao i primjenjivanje mjera najavnim događanjima i unutar objekata. Uključeno je i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podgrupi su klasificirane u sljedeće jedinične grupe:

5411 VATROGASCI I SRODNA ZANIMANJA

5412 POLICAJCI

5413 ČUVARIU ZATVORU

5414 ZAŠTITARI

5419 ZANIMANJA ZA ZAŠTITU OSOBA I IMOVINE DN

5411 VATROGASCI I SRODNA ZANIMANJA

Vatrogasci sprječavaju, bore se protiv i gase požare i pomažu drugim nepredviđenim događajima, štite život i imovinu i provode akcije spašavanja.

Poslovi uključuju:

- a) odgovaranje na vatrogasne signale uređaj, pružanje pomoći kao npr. u automobilskim ili industrijskim nesrećama, u situacijama prijetnji bombom i u ostalim nepredviđenim događajima;
- b) kontroliranje i gašenje požara uz pomoć ručne opreme i one koja se napaja električnom energijom i hemikalija za gašenje požara;
- c) gašenje posebnih tipova požara uz korištenje posebne opreme u industrijskim postrojenjima;
- d) spašavanje ljudi iz zgrada zahvaćenih požarom i mjesta nesreće i onih koji su zarobljeni u opasnim situacijama;
- e) prevenciju ili ograničavanje širenja opasnih supstanci u slučaju požara ili nesreća;
- f) informiranje javnosti o prevenciji požara.

Primjeri zanimanja:

-5411.002 Spasilac iz požara
 -5411.003 Vatrogasac
 -5411.006 Vođa smjene vatrogasne jedinice

5412 POLICAJCI

Policajci se bave održavanjem zakona i reda i primjenom zakona i odredbi, patroliranjem javnim mjestima i hapšenjem osumnjičenih prijestupnika.

Poslovi uključuju:

- a) patroliranje određenim mjestima kako bi se održao javni red, reagiranje na nepredviđene događaje, zaštitu ljudi i imovine i primjenu zakona i odredbi;
- b) identifikaciju, gonjenje i hapšenje osumnjičenih osoba i počinitelja krivičnih djela;
- c) usmjeravanje saobraćaja i preuzimanje uloge vlasti u slučajevima nesreće;
- d) obezbjeđivanje hitne pomoći žrtvama nesreća, kriminala i prirodnih katastrofa;

Primjeri zanimanja:

-5412.002 Policajac
 -5412.003 Policajac pozornik
 -5412.004 Policajac specijalac

5413 ČUVARI U ZATVORU

Čuvari u zatvorima nadgledaju i održavaju red među zatvorenicima u zatvoru, popravnim domovima ili kaznenim zavodima.

Poslovi uključuju:

- a) doček novih zatvorenika, stavljanje njihovih vrijednih stvari u sefove, praćenje zatvorenika do njihovih ćelija i zaključavanje istih;
- b) pravljenje periodičnih inspekcija ćelija kao i kontroliranje i održavanje bezbjednosti brava, prozora, vrata i kapija;
- c) nadgledanje zatvorenika tokom rada, obroka i rekreacije;
- d) posmatranje ponašanja zatvorenika u cilju spriječavanja nemira i bjekstva;
- e) patroliranje zatvorom u cilju spriječavanja bjekstva;
- f) pomoć u primjeni programa rehabilitacije;
- g) praćenje zatvorenika u prelasku i tokom privremenih napuštanja zatvora;

Primjeri zanimanja:

-5413.001 Stražar u zatvoru
 -5413.002 Vođa straže

5414 ZAŠTITARI

Zaštitari štite, patroliraju ili nadgledaju objekte, kako bi zaštitilo imanje od krađe i vandalizma. Oni kontroliraju pristup objektima i održavaju red i primjenjuju odredbe najavnim događanjima i unutar zdanja.

Poslovi uključuju:

- a) patroliranje objektima i provjeravanje vrata, prozora i kapija kako bi spriječili i detektirali znake neovlaštenog ulaska;
- b) kontroliranje prilazima zdanja, nadgledanje i dozvoljavanje ulaska i odlaska zaposlenih i posjetilaca, provjeravanje isprava i izdavanje bezbjednosnih kartica;
- c) cirkuliranje među posjetiocima, mušterijama ili zaposlenima u cilju održavanja reda, zaštite imovine od krađe ili vandalizma i primjenjivanje odredbi ustanova;
- d) reagiranje na aktiviranje alarma, istraživanje uzroka nereda i kontaktiranje nadređenih, policije ili vatrogasaca u slučaju potrebe;
- e) izvođenje bezbjednosnih provjera na aerodromima putnika i prtljaga;
- f) skupljanje i obezbjeđivanje bezbjedne isporuke novca i stvari od vrijednosti u banke, automatske blagajne i maloprodajne objekte.

Primjeri zanimanja:

-5414.001 Čuvar
 -5414.016 Tjelohranitelj
 -5414.012 Portir
 -5414.014 Rengenski pregledač osoba, prtljaga i poštanskih pošiljki

5419 ZANIMANJA ZA ZAŠTITU OSOBA I IMOVINE DN

Ovagrada zanimanja pokriva usluge zaštite radnika na drugom mjestu nepomenutih u podgrupu. Na primjer, ova grupa uključuje vojnike tjelesne straže, stražare na prijelazima i službenike koji se bave kontrolom životinja.

Poslovi uključuju:

- a) patroliranje plažama i bazenima u cilju spriječavanja nesreća i spašavanja kupaca od davljenja;
- b) nadgledanje saobraćajnih tokova u cilju pozicioniranja bezbjednih mjesta preko kojih pješaci mogu da prelaze ulice;
- c) reagiranje na žalbe građana u vezi životinja lualica stoke, i divljih životinja, izdavanje upozorenja i pismenih poziva u vezi životinja i opasnih životinja;
- d) patroliranje dodjeljenim područjima u cilju primjene pravila parkiranja;
- e) upravljanje transportom.

Primjeri zanimanja:

-5419.001 Nadzornik u transportu

GLAVNA GRUPA 6. POLJOPRIVREDNICI, ŠUMARI, RIBARI

Poljoprivrednici, šumari i ribari gaje i žanju polja ili žbunja, sakupljaju divlje voće i biljke, bave se oplodnjom, gaje i love životinje, proizvode širok asortiman proizvoda životinjskog porijekla, kultiviraju, čuvaju i koriste šume, uzgajaju i love ribu i kultiviraju ili sakupljaju

ostale oblike vodenog života kako bi obezbjedili hranu, sklonište i prihode za sebe i svoje domaćinstvo.

Poslovi koje obavljaju poljoprivrednici, šumari i ribari obično uključuju: pripremu zemlje, sijanje, sadenje, prskanje, otpadnje i berbu poljskih usjeva; uzgajanje voća i ostalog drveća, uzgajanje baštenskog povrća i ostalih vrtlarskih proizvoda, njegovanje, uzgajanje ili lov životinja uglavnom u svrhu sticanja hrane, mlijeka, krzna, kože, pčelarskih proizvoda; kultiviranje, čuvanje isječu šuma; gajenje i pecanje riba; kultiviranje i prikupljanje ostalih oblika života uvodi; skladištenje i izvođenje osnovne obrade svoje proizvodnje; prodaju svojih proizvoda kupcima, tržišnim organizacijama ili pijacama. Uključeno je i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanjau ovoj glavnoj grupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 61 TRŽIŠNO USMJERENI POLJOPRIVREDNICI
- 62 TRŽIŠNO USMJERENI ŠUMARI, RIBARI, LOVCI

61 TRŽIŠNO USMJERENI POLJOPRIVREDNICI

Tržišno usmjereni poljoprivrednici planiraju, organiziraju i izvode radove gajenja i žetve poljskih usjeva, u cilju uzgajanja voća i ostalog drveća, proizvodnje životinja i proizvoda životinjskog porijekla za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj grupi obično uključuju: pripremu zemlje, sijanje, sadenje, prskanje, otpadnje i berbu poljskih usjeva; uzgajanje voća i ostalog drveća, uzgajanje baštenskog povrća i ostalih vrtlarskih proizvoda, njegovanje, uzgajanje ili lov životinja uglavnom u svrhu sticanja hrane, mlijeka, krzna, kože, pčelarskih proizvoda; skladištenje i izvođenje osnovne obrade svoje proizvodnje; prodaju svojih proizvoda kupcima, tržišnim organizacijama ili pijacama. Uključeno je i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanjau ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 611 POLJOPRIVREDNICI I SRODNA ZANIMANJA
- 612 UZGAJIVAČI ŽIVOTINJA
- 613 POLJOPRIVREDNICI MJEŠOVITE POLJOPRIVREDE

611 POLJOPRIVREDNICI I SRODNA ZANIMANJA

Poljoprivrednici i srodna zanimanja planiraju, organiziraju i izvode radove gajenja i žetve poljskih usjeva, u cilju uzgajanja voća i ostalog drveća, uzgajanja baštenskog povrća i ljekovitih i ostalih biljki, kao i proizvodnje vrtlarskih proizvoda i rasadnika, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi koji se izvode obično uključuju: nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količine usjeva koji će da se gaje kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga; kupovinu sjemena, lukovica i đubriva, investiranje u zemlju i poboljšanje kvaliteta zemlje, sijanje, sadenje, kultivaciju i berbu različitih usjeva; gajenje životinja za rad, održavanje poljoprivrednih objekata, mašina i opreme, proizvodnju mladica, sjemena i lukovica; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; isporuku ili plasiranje poljoprivrednih proizvoda. Uključeno je i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 6111 POLJOPRIVREDNICI, RATARI I POVRTLARI
- 6112 VOČARI, VINOGRADARI I SRODNA ZANIMANJA
- 6113 VRTLARI I UZGAJIVAČI HORTIKULTURE

6114 UZGAJIVAČI MJEŠOVITE RASTINJSKE PROIZVODNJE

6111 POLJOPRIVREDNICI, RATARI I POVRTLARI

Poljoprivrednici, ratari i povrtlari planiraju, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i žetve različitih tipova poljskih usjeva kao što su pšenica i ostale žitarice, riža, repa, šećerna trska, orasi, duhan, trska, ostali poljski usjevi i krompir, kupus ili ostalo poljsko povrće, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će da se gaje kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) pripremu zemlje ručno ili mašinski kao i korišćenje đubriva i gnojiva;
- c) odabir i sijanje sjemenja i sađenje mladica;
- d) održavanje usjeva kultivacijom zemlje, presađivanjem, potkresivanjem ili razrijeđivanjem biljaka i postavljanjem i rukovanjem opremom za navodnjavanje;
- e) kontroliranje korova, parazita i bolesti, primjenom herbicida i pesticida;
- f) žetvu usjeva i uništavanje bolesnih ili suvišnih usjeva;
- g) kontroliranje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- h) gajenje životinja za rad i održavanje poljoprivrednih objekata, konstrukcija, opreme i sistema za snabdjevanje vodom;
- i) skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- j) promoviranje i plasiranje proizvoda, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- k) obuku i kontroliranje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:

-6111.001 Ratar

-6111.005 Zemljoradnik

6112 VOĆARI, VINOGRADARI I SRODNA ZANIMANJA

Voćari, vinogradari i srodna zanimanja planiraju, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i berbe drveća i žbunjeva, kao što su voće, koštunjavo voće, kafa, čaj, grožđe, bobičavo voće, kakao drveće i kaučuk i prikupljanja biljnih sokova, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će da se gaje kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) pripremu zemlje ručno ili mašinski kao i korišćenje đubriva i gnojiva;
- c) odabir i sijanje sjemenja i sađenje mladica;
- d) održavanje usjeva kultivacijom zemlje, presađivanjem, potkresivanjem ili razrijeđivanjem biljaka i postavljanjem i rukovanjem opremom za navodnjavanje;
- e) kontroliranje korova, parazita i bolesti, primjenom herbicida i pesticida;
- f) njegovanje drveća ili žbunjeva, prikupljanje biljnih sokova i berbu usjeva;
- g) kontroliranje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- h) gajenje životinja za rad i održavanje poljoprivrednih objekata, konstrukcija, opreme i sistema za snabdjevanje vodom;

- i) skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- j) promoviranje i plasiranje proizvoda, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- k) obuku i kontroliranje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:

-6112.001 Cvjećar

-6112.004 Uzgajivač ljekovitog bilja

-6112.006 Voćar - vinogradar

6113 VRTLARI I UZGAJIVAČI HORTIKULTURE

Vrtlari i uzgajivači hortikulture su osobe koje gaje poljske usjeve i rasadnike, planiraju, organiziraju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije i održavanja drveća, grmova, cvijeća i ostalih biljki u parkovima i privatnim baštama i proizvodnje mladica, lukovica i sjemenja ili gaje povrće i cvijeće intenzivnim tehnikama kultivacije za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će da se gaje kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) pripremu zemlje dovođenjem u dobro stanje putem izravnavanja i instaliranja sistema za navodnavanje i isušivanje;
- c) sađenje drveća, živica, baštenskih biljaka, trave;
- d) potkresivanje i rezanje drveća i žive ograde, namještanje potpora i zaštita za biljke, kao i koturanje, košenje i ovičavanje travnjaka;
- e) projektiranje konstrukcija i objekata unutar bašti, kao što su puteljci ili popločani dijelovi, zidovi, vještačke stijene, vještačka jezera i vodene konstrukcije, hangari i ograde;
- f) provjeravanje zdravstvenog stanja biljaka, identificiranje i tretiranje korova, parazita i bolesti i primjena gnojiva i đubriva;
- g) proizvodnju mladica, lukovica i sjemenja ili gajenje biljaka iz sjemenja;
- h) kontroliranje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- i) održavanje zgrada, staklenika i ostalih objekata, opreme i sistema za snabdjevanje vodom;
- j) skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- k) promoviranje i plasiranje proizvoda, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- l) obuku i kontroliranje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:

-6113.002 Vrtlar

6114 UZGAJIVAČI MJEŠOVITE RASTINJSKE PROIZVODNJE

Uzgajivači mješovite rastinjske proizvodnje, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju gajenja i berbe specifičnih kombinacija poljskih usjeva, baštenskog povrća, usjeva drveća, vrtlarskih i proizvoda i proizvoda iz rasadnika, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će da se gaje kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) pripremu zemlje ručno ili mašinski kao i korišćenje đubriva i gnojiva;
- c) odabir i sijanje sjemena i sađenje mladica;
- d) održavanje usjeva kultivacijom zemlje, presađivanjem, potkresivanjem ili razrijeđivanjem biljaka i postavljanjem i rukovanjem opremom za navodnjavanje;
- e) uzgajanje cvijeća i povrća intenzivnom kultivacijom;
- f) proizvodnju mladica, lukovica i sjemena;
- g) kontroliranje, čišćenje, stepenovanje, pakovanje, skladištenje i utovar usjeva za prodaju ili isporuku pijacama;
- h) održavanje zgrada, staklenika i ostalih objekata, opreme i sistema za snabdjevanje vodom;
- i) skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- j) promoviranje i plasiranje proizvoda, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- k) obuku i kontroliranje radnika u proizvodnji usjeva, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:

-6114.001 Rasadničar

612 UZGAJIVAČI ŽIVOTINJA

Uzgajivači životinja planiraju, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju oplođivanja i gajenja domaćih životinja, živine, insekata i neodomaćenih životinja za proizvodnju mesa, mliječnih proizvoda, meda, kože, tekstila i ostalih proizvoda ili za njihovo korišćenje u radne, sportske ili rekreativne svrhe, za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina proizvoda koji će da se gaje kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga; gajenje, hranjenje i njegovanje životinja; pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište; nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini; obavljanje dužnosti koje se odnose na oplodnju životinja, kao što su oplođivanje, vještačka oplodnja i pomaganje životinjama kod porođaja, iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; promoviranje i plasiranje proizvoda, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija, obuku i kontroliranje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

6121 STOČARI

6122 PERADARI

6123 PČELARI, SVILOGOJCI

6129 UZGAJIVAČI ŽIVOTINJA DN

6121 STOČARI

Stočari planiraju, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju oplodivanja i gajenja domaćih životinja (isključujući živinu), kao što su goveda, ovce, svinje, koze, konji i kamile za proizvodnju mesa i ostalih mliječnih proizvoda, kože i vune ili za njihovo korišćenje u radne, sportske ili rekreativne svrhe, za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina zaliha koje će da se proizvode kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) kultiviranje ispaše i obezbjeđivanje i nadgledanje zaliha stočne hrane i vode kako bi se održao odgovarajući nivo ishrane stoke i njeno stanje;
- c) nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini;
- d) timarenje, obilježavanje, šišanje, sječu dlake, kvašenje i/ili kastriranje životinja i striža dlake za sakupljanje dlake ili vune;
- e) gonjenje stoke na ispašu ili na kantar, u hangare ili na druga ograđena zemljišta;
- f) mužu životinja ručno ili koristeći mašine za mužu;
- g) mješanje stočne hrane, aditiva i lijekova u propisanim dozama i davanje ili ručno hranjenje životinja kako bi ih konzumirali;
- h) obavljanje dužnosti koje se odnose na oplodnju životinja, kao što su oplodivanje, vještačka oplodnja i pomaganje životinjama kod porođaja;
- i) održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje;
- j) klanje i dranje kože životinja kao i njihova priprema za tržište;
- k) skladištenje i izvođenje obrade nekih životinjskih ili mliječnih proizvoda;
- l) promoviranje i plasiranje proizvoda, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti i transakcija;
- m) obuku i kontroliranje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:

- 6121.003 Stočar
- 6121.004 Trener konja
- 6121.005 Uzgajivač goveda
- 6121.007 Uzgajivač koza

6122 PERADAR

Peradari planiraju, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju oplodivanja i gajenja kokoški, ćurki, guski, patki i ostale živine za proizvodnju mesa, jaja i gajenja živine za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina zaliha koje će da se proizvode kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) uzgajanje i kupovinu stočne hrane u cilju nabavke zaliha kako bi se održao odgovarajući nivo ishrane živine i njeno stanje
- c) nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini; uklanjanje slabe, bolesne ili mrtve živine iz stada;
- d) miješanje stočne hrane i aditiva i punjenje posuda za hranu i vodu;
- e) vakcinisanje živine prijeko vode za piće, injekcija ili udisanja vazduha;
- f) prikupljanje i skladištenje jaja i pakovanje za prodaju i isporuku na tržište;

- g) određivanje spola pileta i olakšavanje uzgajanja, vještačke oplodnje i izlijevanja jaja;
- h) iznajmljivanje, ulaganje, održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje
- i) klanje i dranje kože životinja kao i njihova priprema za tržište;
- j) skladištenje i izvođenje obrade neke vrste proizvodnje;
- k) organiziranje prodaje, kupovine i transporta zaliha i proizvodnje;
- l) obuku i kontrolisanje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; kao i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:
 -6122.001 Peradar

6123 PČELARI, SVILOGOJCI

Pčelari i uzgajivači svilenih buba planiraju, organiziraju i izvode djelatnosti u cilju razmnožavanja, uzgajanja i vođenja računa o insektima, kao što su pčele koje proizvode med, svilene bube i ostale vrste koje proizvode med, pčelinji vosak, svilu i ostale proizvode za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina insekata koji će da se proizvode kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) kupovinu insekata i uzgajanje i kupovinu hrane i ostalih zaliha;
- c) rasplodnju, uzgajanje i vođenje računa o insektima, kao i prikupljanje njihovih proizvoda;
- d) iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje;
- e) skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- f) organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije poljoprivrednih aktivnosti;
- g) obuku i kontroliranje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:
 -6123.001 Pčelar
 -6123.002 Uzgajivač svilenebube

6129 UZGAJIVAČI ŽIVOTINJA DN

Ova grupa zanimanja uključuje tržišno orijentirane uzgajivače životinja na drugom mjestu nepomenute u podgrupi 612. Na primjer, grupa uključuje osobe, koje su angažirane u rasplodnji, uzgajanju i vođenju računa o neodomaćenim sisarima, divljači i pticama (osim živine), puževima, zmijama i ostalim reptilima, kao i različitim insektima i životinjama, koji se koriste u eksperimentalne svrhe, za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama, zoološkim vrtovima i cirkusima ili pijacama.

U ovakvim slučajevima poslovi uključuju:

- a) nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina proizvoda koji će da se proizvode kao i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga;
- b) rasplodnju, uzgajanje i vođenje računa o životinjama;
- c) ubijanje i dranje životinja i pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište;
- d) nadgledanje i ispitivanje životinja kako bi se otkrila eventualna bolest, povreda ili oboljenje i provjerilo fizičko stanje, kao npr. dobijanje na težini;

- e) izvođenje obaveza koje se odnose na reprodukciju životinja, kao što je rasplodnja, vještačka oplodnja i pomoć kod rađanja;
- f) iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje;
- g) klanje i dranje životinja i priprema za tržište;
- h) skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda;
- i) promoviranje i spremanje proizvoda za tržište, organiziranje prodaje, kupovine i transporta i zaliha kao i održavanje i procjenu evidencije aktivnosti i transakcija;
- j) obuku i kontroliranje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Primjeri zanimanja:

- 6129.001 Čuvar životinja (u ZOO-vrtu, štenarama, rezervatima)
- 6129.005 Uzgajivač divljači
- 6129.014 Uzgajivač puževa
- 6129.019 Uzgajivač nojeva

613 POLJOPRIVREDNICI MJEŠOVITE POLJOPRIVREDE

Poljoprivrednici mješovite poljoprivrede planiraju, organiziraju i izvode poljoprivredne aktivnosti u cilju uzgajanja i berbe/žetve poljskih i ostalih usjeva, drveća, kao i rasplodnje, uzgajanja i vođenja računa o životinjama i proizvodnje širokog asortimana životinjskih proizvoda za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi koji se izvode obično uključuju: nadgledanje aktivnosti i uslova na tržištu, određivanje tipova i količina usjeva koji će se proizvesti kao i životinja koje će se gaje i planiranje i koordinaciju proizvodnje na osnovu toga; kupovinu sjemenja, đubriva i ostalih zaliha; izvođenje radnji kao što su priprema zemlje, sijanje, sadenje, kultivacija i berba/žetva usjeva; proizvodnju ili kupovinu stočne hrane i ostale zaliha hrane; rasplodnju, uzgajanje i vođenja računa o životinjama; ubijanje i dranje životinja i pripremu životinja ili životinjskih proizvoda za tržište; iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje i čišćenje objekata, mašina, opreme i gradnje; skladištenje i izvođenje obrade nekih proizvoda; promoviranje i spremanje proizvoda za tržište, organiziranje prodaje, kupovine i transporta stoke kao i održavanje i procjenu evidencije aktivnosti i transakcija; obuku i kontroliranje radnika u procedurama vezanim za njegu životinja, obaveza u vezi održavanja, kao i izvođenje zdravstvenih i bezbjednosnih mjera; i zapošljavanje i otpuštanje radnika i izvođača.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

6130 POLJOPRIVREDNICI PROIZVODNJE MJEŠOVITIH USJEVA I UZGOJA ŽIVOTINJA

6130 POLJOPRIVREDNICI PROIZVODNJE MJEŠOVITIH USJEVA I UZGOJA ŽIVOTINJA

Opis za ovu skupinu je dat gore kod opisa područne grupe zanimanja.

Primjeri zanimanja:

- 6130.001 Ratar i stočar

62 TRŽIŠNO USMJERENI ŠUMARI, RIBARI, LOVCI

Tržišno orijentirani stručni šumari, ribari i lovci planiraju, organiziraju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije, očuvanja i eksploatacije prirodnih i zasađenih šuma, oplođivanja i uzgajanja ribe, ribolova i lova kao i postavljanja zamki za životinje, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi koje izvode radnici u ovoj podgrupi obično uključuju: iznajmljivanje, ulaganje u i održavanje mašina i opreme i kupovinu zaliha; planiranje i preduzimanje šumarskih, vodenih i lovačkih djelatnosti; održavanje zgrada, rezervoara, mašina i ostale opreme; isporuku ili plasiranje proizvoda; obuku i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

621 ŠUMARI I SRODNA ZANIMANJA

622 RIBARI, LOVCI I SRODNA ZANIMANJA

621 ŠUMARI I SRODNA ZANIMANJA

Šumari i srodna zanimanja planiraju, organiziraju i izvode aktivnosti u cilju kultivacije, očuvanja i eksploatacije prirodnih i zasađenih šuma.

Poslovi obično uključuju: procjenu mjesta za ponovno pošumljavanje, odabir mladica i drveća za sađenje uz korišćenje ručnog alata za sađenje i vođenje računao šumskim sastojinama; lociranje drveća koje će se sjeći i procjenu mase drvne građe; sađenje biljki i mladica i vođenje računao njima; rukovanje lančanom testerom i ostalim testerama na struju za stanjivanje mladica, dotjerivanje, potkresivanje i sječu drveća kao i testerisanje u cjepanice; oblikovanje grubo tesanih proizvoda od drveta iz cjepanica na mjestu gde se obara drveće; slaganje cjepanica i njihovo skladištenje u ili spuštanje istih niz rijeku; suzbijanje korova i šiblja u cilju regeneracije šumskih mladica uz korišćenje ručnog alata i hemikalija; rukovanje i održavanje drljača, buldožera i ostalih vučnih vozila za organiziranje zasjecanja različitih oblika ili pripremu opreme za predjele koji treba da se regeneriraju; prikupljanje šišarki, obrezanog drveća, pomaganje u istraživanjima u vezi sađenja i obilježavanje drveća za buduće radnje; obuku i kontroliranje ostalih radnika u šumarskim postupcima, uključujući šumske radnike i radnike koji se bave sađenjem biljki.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

6210 ŠUMARI I SRODNA ZANIMANJA

6210 ŠUMARI I SRODNA ZANIMANJA

Opis za ovu skupinu je dat gore kod opisa područne grupe zanimanja.

Primjeri zanimanja:

-6210.001 Lugar

-6210.006 Šumski poslovođa

-6210.009 Šumski sjekač

-6210.011 Ugljar

622 RIBARI, LOVCI I SRODNA ZANIMANJA

Ribari, lovci i srodna zanimanja uzgajaju ribu, skupljaju i love ribu i postavljaju zamke i love životinje, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi obično uključuju: uzgoj i kultivaciju ribe, školjki, ostriga i ostalih oblika vodenog života za unovčavanje ulova ili za puštanje u slatku ili slanu vodu; nadgledanje sredine u cilju obezbjeđivanja održanja optimalnih uslova za vodeni život; čišćenje, zamrzavanje,

stavljanje na led ili soljenje ulova na kopnu ili u priobalju i pripremu ribe i ostalih proizvoda za otpremanje; iznajmljivanje ili investiranje u i održavanje zgrada, rezervoara, mašina, ribarskih brodova i ostale opreme; pripremu i popravku mreža i ostalih ribarskih uređaja i opreme; rukovanje ribarskim brodovima do, iz i na područja za ribolov; postavljanje mamaca, rukovanje i izvlačenje ribarske opreme; postavljanje zamki za ulov sisara, ptica ili reptila; isporuku ili plasiranje proizvoda; obuku i kontroliranje ostalih radnika.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 6221 RIBARI I SRODNA ZANIMANJA U RIBOGOSTVU
- 6222 OBALSKI RIBARI I SRODNA ZANIMANJA
- 6223 RIBARI NA OTVORENOM MORU
- 6224 LOVCI I SRODNA ZANIMANJA

6221 RIBARI I SRODNA ZANIMANJA

Ribari i srodna zanimanja uzgajaju ribu i vrše kultivaciju školjki, ostriga i ostalih oblika vodenog života za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) uzgoj i kultivaciju ribe, školjki, ostriga i ostalih oblika vodenog života za unovčavanje ulova ili za puštanje u slatku ili slanu vodu;
- b) prikupljanje i vođenje evidencije o odgajanju riba, proizvodnji i o podacima o životnoj sredini;
- c) provođenje i nadgledanje istraživanja u vezi zaliha kako bi se identificirale bolesti ili paraziti;
- d) nadgledanje sredine u cilju obezbjeđivanja održanja optimalnih uslova za vodeni život;
- e) usmjeravanje i nadgledanje ulova i mrešćenja ribe, liježenja ikre, gajenje mlade ribe; primjenjivanje znanja u vezi rukovođenja i tehnika uzgajanja riba;
- f) čišćenje, zamrzavanje, stavljanje na led ili soljenje ulova na kopnu ili u priobalju i pripremu ribe i ostalih proizvoda za otpremanje;
- g) održavanje objekata, rezervoara, mašina, čamaca i ostale opreme;
- h) isporuku ili plasiranje proizvoda;
- i) iznajmljivanje ili investiranje u i održavanje zgrada, rezervoara, mašina i ostale opreme i kupovinu hrane i ostalih zaliha;
- j) obuku i kontroliranje radnika koji se bave akvakulturom i pomoćnih radnika u mrijestilištima.

Primjeri zanimanja:

- 6221.001 Mrijestilišni uzgajivač
- 6221.003 Uzgajivač ribe
- 6221.004 Uzgajivač ribe i školjki

6222 OBALSKI RIBARI I SRODNA ZANIMANJA

Obalski ribari sami ili kao članovi posade ribarskih brodova love ribu ili prikupljaju ostale oblike vodenog života na kopnu i u priobalju, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) pripremu i i popravku mreža i ostalih ribarskih uređaja i opreme;
- b) odabir područja za ribolov, planiranje kurseva i izračun navigacionih pozicija uz korišćenje kompasa, karti i ostalih pomagala;

- c) upravljanje ribarskim brodovima do, iz i na područja za ribolov;
- d) postavljanje mamaca, rukovanje i izvlačenje ribarske opreme ručno ili korišćenjem opreme za izvlačenje;
- e) prikupljanje različitih oblika vodenog života sa obala ili iz plitke vode;
- f) održavanje ribolovačke opreme i ostale brodske opreme;
- g) vođenje evidencije o transakcijama, ribarskim djelatnostima, vremenu i uslovima na moru kao i procjeni troškova i budžeta;
- h) sortiranje i prikupljanje ulova, stavljanje na led ili soljenje ulova;
- i) sklanjanje ulova od ribarske opreme, mjerenje ulova u cilju obezbjeđivanja usklađivanja sa dozvoljenim količinama i vraćanje neželjenog ili nelegalnog ulova u vodu;
- j) usmjeravanje radnji koje se odnose na ribolov i nadgledanje članova posade na ribarskim brodovima.

Primjeri zanimanja:

-6222.001 Ribar na moru

-6222.002 Ribar riječni i jezerski

6223 RIBARI NA OTVORENOM MORU

Ribari na otvorenom moru, kao što su kapetani ili članovi brodske posade love ribu sa pučine, za prodaju ili isporuku grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) pripremu i i popravku mreža i ostalih ribarskih uređaja i opreme;
- b) komandiranje i rukovanje ribarskim brodovima do, iz i na područja dubokog mora za ribolov;
- c) odabir područja za ribolov, planiranje kurseva i izračun navigacionih pozicija uz korišćenje kompasa, karti i ostalih pomagala;
- d) upravljanje ribarskim brodovima i rukovanje instrumentima za navigaciju i elektronskom ribolovačkom opremom;
- e) usmjeravanje radnji koje se odnose na ribolov i nadgledanje članova posade na ribarskim brodovima;
- f) vođenje evidencije o uspješnosti ulova, djelatnostima, vremenskim i morskim uslovima u brodskom dnevniku;
- g) pravljenje mamaca, postavljanje i izvlačenje ribarske opreme;
- h) čišćenje, zamrzavanje, stavljanje na led ili soljenje ulova na kopnu ili u priobalju;
- i) odabir i obuku brodske posade .

Primjeri zanimanja:

-6223.001 Ribar otvorenog mora

6224 LOVCI I SRODNA ZANIMANJA

Lovci i srodna zanimanja love i ubijaju sisare, ptice ili reptile uglavnom zbog mesa, kože, perja i ostalih proizvoda, za prodaju ili isporuku na redovnoj osnovi grosistima, tržišnim organizacijama ili pijacama.

Poslovi uključuju:

- a) postavljanje zamki za lov sisara, ptica ili reptila;
- b) ubijanje zarobljenih ili slobodnih sisara, ptica ili reptila vatrenim oružjem ili ostalim oružjima;
- c) dranje ili bilo kakvo drugačije tretiranje ubijenih sisara, ptica ili reptila u svrhu dobijanja željenih proizvoda za prodaju ili isporuku;
- d) isporuku ili prodaju zarobljenih živih sisara, ptica ili reptila;

e) popravku ili održavanje opreme.

Primjeri zanimanja:
 -6224.001 Lovac

GLAVNA GRUPA 7. ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN RADA

Zanatlije i srodni radnici koriste specifična znanja i vještine u oblasti izgradnje i održavanja zgrada, obrade metala, podizanja metalnih struktura, stavljanja mašina u rad ili pravljenja, održavanja i opravljanja mašina, opreme i alata, izvode štamparske radove ili obrađuju prehrambene, tekstilne, drvene, metalne i druge proizvode, uključujući i zanatske proizvode.

Radovi se izvode ručno ili alatkama da bi se uštedjelo na vremenu i fizičkoj snazi koje su potrebne za izvršenje određenih poslova, kao i da bi se poboljšao kvalitet proizvoda. Ovi poslovi zahtijevaju razumijevanje svih faza proizvodnih procesa, materijala i alata koja se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi koje obavljaju zanatlije i srodni radnici obično obuhvataju: izgradnju, održavanje i opravku građevina i drugih konstrukcija; livenje, zavarivanje i oblikovanje metala; instaliranje i podizanje teških metalnih konstrukcija, pribora i ostale opreme; izradu mašina, alata, opreme i ostalih metalnih proizvoda; postavljanje, namještanje raznih mašinskih alata; podešavanje, održavanje i opravku industrijskih mašina, uključujući motore i vozila, kao i električne i elektronske instrumente i ostalu opremu; proizvodnju preciznih instrumenata, nakita, proizvoda za domaćinstvo i drugih proizvoda od dragocjenih metala, kao i grnčarskih, staklenih i srodnih proizvoda; proizvodnju ručnih radova; izvođenje štamparskih radova; proizvodnju i obradu prehrambenih i raznih drugih proizvoda od drveta, tekstila, kože i srodnih materijala. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove glavne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 71 GRAĐEVINSKA I SRODNA ZANIMANJA/BEZ ELEKTROINSTALATERA/
- 72 METALSKA, MAŠINSKA I SRODNA ZANIMANJA
- 73 OBRAĐIVAČI METALA, MAŠINSKI MONTERI I SRODNA ZANIMANJA
- 74 MEHANIČARI ELEKTRIČNIH I ELEKTRONSKIH UREĐAJA I SRODNA ZANIMANJA
- 75 PRERAĐIVAČI HRANE, DRVETA, TEKSTILA I OSTALIH ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN PROIZVODNJE

71 GRAĐEVINSKA I SRODNA ZANIMANJA/BEZ ELEKTROINSTALATERA/

Građevinski i srodni radnici izuzev elektroinstalatera konstruiraju, održavaju i izvode opravke na zgradama, podižu i popravljaju temelje, zidove i konstrukcije od cigle, kamena i sličnih materijala, oblikuju i izvode završnu obradu kamena za izgradnju i u druge svrhe i izvlače čvrste minerale iz zemlje ili iz površinskih rudnika i kamenoloma.

Radovi se izvode ručno, ili alatkama da bi se uštedjelo na vremenu i fizičkoj snazi potrebnoj za izvršenje određenih poslova, kao i da bi se poboljšao kvalitet proizvoda. Ovi poslovi zahtijevaju razumijevanje svih faza proizvodnih procesa, materijala i alata koja se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi koje obavljaju radnici ove grupe obuhvataju: konstruiranje, održavanje i opravku građevina i drugih konstrukcija uz primjenu tradicionalnih i/ili savremenih tehnika izgradnje; konstruiranje i opravku temelja, zidova i konstrukcija od cigle, kamena ili sličnih materijala; lomljenje izvađenog kamena na table, ploče ili blokove; sječenje, oblikovanje i

završnu obradu kamena za građevinske, dekorativne, monumentalne/trajne i u druge svrhe; postavljanje okvirnih konstrukcija, skela i struktura od armiranog betona, kao i završne radove i opravku betonskih površina; sječenje, oblikovanje, sklapanje i održavanje drvenih konstrukcija i armature; izvođenje raznih poslova na održavanju struktura i građevina. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove podgrupe su razvrstavaju u sljedeće manje grupe:

711 GRAĐEVINSKA I SRODNA ZANIMANJA

712 ZANIMANJA ZAVRŠNIH GRAĐEVINSKIH RADOVA I SRODNA ZANIMANJA

713 MOLERI, ČISTAČI ZGRADA I SRODNA ZANIMANJA

711 GRAĐEVINSKA I SRODNA ZANIMANJA

Građevinari na skelama i srodni radnici grade, održavaju i popravljaju građevine, podižu i opravljaju temelje, zidove i konstrukcije od cigle, kamena i sličnih materijala, oblikuju i obrađuju kamen za potrebe izgradnje i izvode raznovrsne građevinske radove na održavanju.

Poslovi koje obavljaju radnici ove manje grupe obuhvataju: izgradnju, održavanje i opravku građevina i drugih konstrukcija uz primjenu tradicionalnih i/ili savremenih tehnika gradnje; izgradnju i opravku temelja, zidova i konstrukcija od cigle, kamena ili sličnih materijala; lomljenje izvađenog kamena na table, ploče ili blokove; sječenje, oblikovanje i završnu obradu kamena za građevinske, dekorativne, monumentalne/trajne i u druge svrhe; postavljanje okvirnih konstrukcija, skela i struktura od armiranog betona, kao i završne radove i opravku betonskih površina; sječenje, oblikovanje, sklapanje i održavanje drvenih konstrukcija i armature; izvođenje raznih poslova na održavanju struktura i građevina. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

7111 GRADITELJIKUĆA

7112 ZIDARI I SRODNA ZANIMANJA

7113 KAMENORESCI, KLESARI I SRODNA ZANIMANJA

7114 BETONIRCI I SRODNA ZANIMANJA

7115 TESARI, GRAĐEVINSKI STOLARI I SRODNA ZANIMANJA

7119 GRAĐEVINSKA I SRODNA ZANIMANJA DN

7111 GRADITELJI KUĆA

Graditelji kuća podižu, održavaju i opravljaju manje građevine, koristeći tradicionalne ili savremene tehnike i materijale.

Poslovi obuhvataju:

- a) pripremu zemljišta za podizanje zgrada i ostalih građevina;
- b) podizanje struktura koje nose krov, izgradnju i oblaganje zidova odgovarajućim materijalima;
- c) dizanje rogova i pokrivanje;
- d) ravnanje podova u smislu glačanja i izdržljivosti;
- e) održavanje i opravku postojećih konstrukcija;
- f) pripremanje za specijalizirane radove kao što su postavljanje cigle, malterisanje, postavljanje cijevi i električnih žica koje izvode podugovarači;
- g) koordinaciju i nadzor radova podugovarača, fizičkih i drugih radnika.

Primjeri zanimanja:

-7111.001 Graditelj tradicionalnim materijalima

7112 ZIDARI I SRODNA ZANIMANJA

Zidari i srodna zanimanja postavljaju cigle, rezan kamen i druge vrste građevinskih blokova u malter za izgradnju i opravku zidova, pregrada, lukova i drugih konstrukcija.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje cigle, rezanog kamena i drugih vrsta građevinskih blokova za izgradnju ili opravku zidova, pregrada, kamina i ostalih konstrukcija kao što su dimnjaci, peći, pretvarači, peći za pečenje grnčarije i rerne, nasipi/bedemi i podupirači;
- b) postavljanje pješačkih staza, ivičnjaka i trotoara;
- c) postavljanje cigli i drugih zidanih građevina za izgradnju zaravnjenih terasa, baštenskih zidova i drugih dekorativnih instalacija.

Primjeri zanimanja:

-7112.004 Zidar

-7112.005 Zidar dimnjaka

-7112.008 Zidar i tesar

-7112.011 Zidar majstor

7113 KAMENORESCI, KLESARI I SRODNA ZANIMANJA

Kamenoresci, klesari i srodna zanimanja sijeku i oblikuju teške i lake blokove i ploče za izgradnju i održavanje građevina od kamena i trajnih zidanih građevina i rezbare oblike i figure u kamenu.

Poslovi uključuju:

- a) zabijanje klinova u izvađen kamen radi razbijanja na ploče i blokove;
- b) selekciju i gradiranje ploča i blokova granita, mermera i drugog kamenja;
- c) rezanje, oblikovanje i finišenje građevinskog i trajnog kamena, kao što su granit ili mermer, ručno ili mašinski;
- d) izradu šara i pravljenje oblika na kamenu za kasnije testerisanje, struganje, bušenje i drugo obrađivanje;
- e) rezanje i rezbarenje oblika, figura ili šara na kamenim blokovima koji se koriste za izradu spomenika;
- f) postavljanje kamena prilikom podizanja spomenika;
- g) opravku i zamjenu radova u kamenu na starim zgradama i spomenicima.

Primjeri zanimanja:

-7113.001 Klesar

-7113.004 Zidar kamenom

-7113.007 Zidar za spomenike od granita

7114 BETONIRCI I SRODNA ZANIMANJA

Postavljači betona, finišeri betona i srodna zanimanja postavljaju okvirne konstrukcije i strukture od armiranog betona, prave oblike za izljevanje betona, ojačavaju betonske površine, cementne otvore u zidovima ili kućišta za bunare, finiširaju i opravljaju betonske površine i izvode poslove vezane za postavljanje teraca.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu i opravku ojačanih betonskih podova, zidova, rezervoara, silosa i ostalih betonskih struktura;
- b) pravljenje zaklona ili sastavljanje montažnih dijelova za izljevanje betona;
- c) cementiranje otvora u zidovima ili kućišta za bunare;
- d) finiširanje i ravnanje površina betonskih struktura;
- e) postavljanje trajne, glatke površine od betona, pijeska i mermernih dijelova na podove, poznate kao teraco.

Primjeri zanimanja:

- 7114.001 Armirač
- 7114.005 Betonirac
- 7114.007 Teracer

7115 TESARI, GRAĐEVINSKI STOLARI I SRODNA ZANIMANJA

Tesari i građevinski stolari sijeku, oblikuju, postavljaju, održavaju i opremaju razne vrste građevina i opreme napravljene od drveta i ostalih materijala.

Poslovi obuhvataju:

- a) pravljenje, prepravljanje i repariranje konstrukcija i ostalih radova od drveta na radnom stolu i na gradilištu;
- b) izgradnju, podizanje i instaliranje teških drvenih struktura na gradilištima;
- c) podešavanje, montiranje i prepravljanje unutrašnje i spoljašnje opreme u zgradama, kao što su zidovi, vrata i štokovi na prozorima i vratima, prednje strane zgrade i obloge;
- d) pravljenje, opravku i podešavanje scenske opreme za pozorišne predstave, televizijsku produkciju;
- e) pravljenje, montiranje, prepravljanje i popravljanje drvene opreme u vozovima, avionima, brodovima, čamcima i drugim vozilima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 7115.001 Brodostolar
- 7115.012 Tesar
- 7115.015 Tesar majstor

7119 GRAĐEVINSKA I SRODNA ZANIMANJA DN

Ova grupa uključuje radnike na izgradnji skela- okvira i srodne radnike nepomenute na drugom mjestu u okviru manje grupe 711. Primjera radi, ova grupa uključuje opravljache tornjeva (radnici koji se penju), radnike na skelama i radnike na rušenju, rasturanju konstrukcija.

U takvim slučajevima, radovi podrazumijevaju sljedeće:

- a) penjanje i izvođenje raznih građevinskih radova na održavanju visokih građevina kao što su kule, dimnjaci i šiljci;
- b) postavljanje privremenih metalnih ili drvenih skela na gradilištima;
- c) rušenje građevina i ostalih konstrukcija.

Primjeri zanimanja:

- 7119.001 Asfalter
- 7119.003 Brodoskelar

-7119.007 Građevinar za održavanje zgrada

712 ZANIMANJA ZAVRŠNIH GRAĐEVINSKIH RADOVA I SRODNA ZANIMANJA

Građevinari završnih radova i srodna zanimanja prekrivaju, postavljaju, održavaju ili opravljaju krovove, podove, zidove, sisteme izolacije, stakla na prozorima ili drugim okvirima, kao i vodovodne instalacije, cijevi i elektro sisteme u zgradama i drugim građevinama.

Poslovi koje oni izvode obično uključuju: pokrivanje krovnih okvira jednom ili više vrsta materijala; postavljanje parketa i drugih vrsta podnih i zidnih pločica i mozaika; malterisanje zidova i plafona; postavljanje izolacionih materijala na zidove, podove i tavanice; rezanje, podešavanje i postavljanje stakla na prozorima i sličnim otvorima; postavljanje vodovodnih instalacija i cijevi; postavljanje električnih instalacija i srodne opreme. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7121 KROVOPOKRIVAČI
- 7122 PODOPOLAGAČI I POSTAVLJAČI PLOČICA
- 7123 FASADERI
- 7124 IZOLATERI
- 7125 ZASTAKLJIVAČI
- 7126 INSTALATERI I MONTERI CJEVOVODA
- 7127 INSTALATERI I MONTERI KLIMATSKIH I RASHLADNIH UREĐAJA

7121 KROVOPOKRIVAČI

Krovopokrivači grade i opravljaju krovove na svim vrstama zgrada, uz upotrebu jednog ili više različitih materijala.

Poslovi obuhvataju:

- a) proučavanje crteža, specifikacija i gradilišta da bi se odlučilo o materijalu koji je potreban;
- b) pokrivanje krovnih okvira škrljcima i montažnim pločama za pokrivanje strmih krovova;
- c) postavljanje vodootpornih zaštitnih ili sintetičkih materijala na okvir zgrade;
- d) ljepljenje i sječenje krovnih materijala prema uglovima i ispupčenjima kao što je dimnjak;
- e) korišćenje prirodnih materijala kao što je trska-slama za pokrivanje krova;
- f) postavljanje privremenih konstrukcija kao što su skele i ljestve.

Primjeri zanimanja:

- 7121.001 Krovopokrivač
- 7121.002 Krovopokrivač, majstor

7122 PODOPOLAGAČI I POSTAVLJAČI PLOČICA

Podopolagači i postavljači pločica /keramičari/ postavljaju, održavaju i opravljaju podove, pokrivaju podove, zidove i ostale površine keramičkim pločicama ili mozaicima, u dekorativne ili druge svrhe.

Poslovi obuhvataju:

- a) pripremanje podnih površina za prekrivanje raznim materijalima;
- b) sastavljanje zastirke, pločica ili drugih materijala i njihovo postavljanje na podove prema nacrtu ili drugim specifikacijama;
- c) pripremanje zidnih površina za postavljanje pločica ili drugih materijala u dekorativne ili druge svrhe kao što je akustična izolacija;
- d) stavljanje pločica i mozaika na zidove, podove i druge površine.

Primjeri zanimanja:

- 7122.001 Parketar
- 7122.002 Podopolagač
- 7122.004 Polagač keramičkih pločica

7123 FASADERI

Fasaderi postavljaju, održavaju ili opravljaju gipsane table u zgradama, izvode dekorativno ili zaštitno oblaganje gipsom, betonom ili sličnim materijalom u unutrašnjosti ili spoljašnosti građevina.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje jednog ili više slojeva gipsa na unutrašnje zidove i tavanice zgrada, do završne površine;
- b) mjerenje, markiranje i postavljanje ukrasnih gipsanih tabli, kao i izljevanje i ukrašavanje gipsanih vijenaca;
- c) postavljanje zaštitnog ili ukrasnog sloja betona, gipsa ili sličnih materijala na spoljašnje površine zgrada;
- d) pravljenje i postavljanje ukrasnih gipsanih dijelova od vlaknastog gipsa.

Primjeri zanimanja:

- 7123.001 Fasader
- 7123.003 Gipsar

7124 IZOLATERI

Izolateri postavljaju i popravljaju izolacione materijale u zgradama, kotlovima, cijevima ili frižiderima i uređajima za rashlađivanje.

Poslovi obuhvataju:

- a) sječenje izolacionog materijala prema obliku i veličini;
- b) postavljanje izolacionih ploča ili zvučno izolacionih materijala na zidove, podove ili tavanice zgrada;
- c) smještanje izolacionih ili zvučno izolacionih materijala u šupljine zidova, podova ili tavanica zgrada uz pomoć mašina na struju;
- d) proučavanje planova, specifikacija i terena, kako bi se odredio tip, kvalitet i količina potrebnog izolacionog materijala;
- e) postavljanje izolacionog materijala na izložene površine opreme kao što su kotlovi, cijevi i rezervoari;
- f) izolacija frižidera i uređaja za rashlađivanje.

Primjeri zanimanja:

- 7124.001 Akustički izolater
- 7124.003 Izolater
- 7124.004 Pomoćni izolater

7125 ZASTAKLJIVAČI

Zastakljivači mjere, sijeku, dorađuju, postavljaju i namještaju ravna stakla i ogledala.

Poslovi obuhvataju:

- odabiranje vrste stakla koje se koristi, sječenje određenog oblika i veličine i namještanje stakla na prozorima, vratima, tuš kabinama i pregradama na zgradama;
- postavljanje stakla i ogledala na displejima, unutrašnjim zidovima i tavanicama;
- postavljanje ili zamjena šoferšajbni na vozilima ili brodovima;
- pravljenje ukrasnih staklenih oblika, kao što su stakleni zidovi, stepenice, balustrade, vitraži.

Primjeri zanimanja:

-7125.001 Građevinski staklar

-7125.003 Zastakljivač vozila

7126 INSTALATERI I MONTERI CJEVOVODA

Instalateri i monter cjevovoda sastavljaju, popravljaju i održavaju cjevovode, opremu i dijelove za kanalizaciju, hidrauličnu i pneumatsku opremu.

Poslovi obuhvataju:

- mjerjenje, sječenje, savijanje, spajanje, sastavljanje, instaliranje, održavanje i opravljavanje cijevi i dijelova vodovodnih, kanalizacionih sistema i sl;
- instaliranje gasnih uređaja, mašina za sudove, grejača za vodu, sudopera i toaleta, ručno ili mašinski;
- postavljanje glinenih, betonskih ili gvozdених cijevi za kanalizaciju, odvode ili glavne vodove, kao i u druge svrhe;
- ispitivanje, proučavanje i testiranje instaliranih sistema i cijevi, mjeračem pritiska, hidrostatičnim testiranjem, posmatranjem ili drugim metodama.

Primjeri zanimanja:

-7126.002 Cjevar

-7126.003 Instalater vodovoda i kanalizacije

-7126.006 Monter cjevovoda

-7126.007 Plinoinstalater

-7126.008 Vodoinstalater

7127 INSTALATERI I MONTERI KLIMATSKIH I RASHLADNIH UREĐAJA

Instalateri i monter klimatskih i rashladnih uređaja sastavljaju, instaliraju, održavaju i popravljaju opremu i sisteme za rashlađivanje i klimatizaciju.

Poslovi obuhvataju:

- razumijevanje plana, zamisli, nacrti i drugih specifikacija;
- sastavljanje, instaliranje i popravljavanje komponenti sistema za rashlađivanje i klimatizaciju;
- povezivanje cijevi i opreme učvršćivanjem, zakivanjem, zavarivanjem;
- testiranje sistema, dijagnostificiranje grešaka, rutinsko održavanje i servisiranje.

Primjeri zanimanja:

-7127.001 Instalater grijanja i klimatizacije
 -7127.002 Monter opreme za grijanje i hlađenje

713 MOLERI, ČISTAČI ZGRADA I SRODNA ZANIMANJA

Moleri, čistači zgrada i srodnazanimanja pripremaju površine i molerišu zgrade i druge građevine, vozila ili razne gotove proizvode. Oni pokrivaju unutrašnje zidove i tavanice tapetama, čiste dimnjake i spoljašnje površine zgrada i drugih građevina.

Poslovi obuhvataju: pripremu površina i molerisanje zgrada i drugih građevina; farbanje ili lakiranje vozila i drugih gotovih proizvoda, obično ručnim sprejom; prekrivanje unutrašnjih zidova i tavanica tapetama, svilom i drugim materijalom; čišćenje dimnjaka; čišćenje spoljnih površina zgrada i drugih građevina. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

7131 MOLERI I SRODNA ZANIMANJA
 7132 LAKIRERI I SRODNA ZANIMANJA
 7133 ČISTAČI FASADA, DIMNJAČARI

7131 MOLERI I SRODNA ZANIMANJA

Moleri i srodnazanimanja pripremaju površine zgrada i drugih građevina za malanje, stavljaju zaštitne i dekorativne slojeve boje ili drugih materijala ili prekrivaju unutrašnje zidove i tavanice tapetama ili drugim vrstama obloga.

Poslovi obuhvataju:

- čišćenje i pripremanje zidova i drugih površina zgrada za malanje i tapetiranje;
- odabiranje i pripremanje farbe za dobijanje traženih boja miješanjem pigmenata i aditiva;
- stavljanje boje ili laka i sličnih sredstava na površine, dijelove i opremu u zgradama;
- mjerjenje i stavljanje tapeta i drugih materijala na unutrašnje zidove i tavanice;
- nanošenje boja i lakova na površine, pomoću četkica, valjkova i sprejova.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

-7131.002 Moler
 -7131.004 Moler – farbar, majstor

7132 LAKIRERI I SRODNA ZANIMANJA

Lakireri i srodna zanimanja rukuju opremom za farbanje i lakiranje, radi zaštite gotovih proizvoda ili struktura.

Poslovi obuhvataju:

- pripremu površina koje će se oblagati, primjenom raznih metoda za uklanjanje masnoća, prljavštine i hrđe;
- farbanje automobila, autobusa, kamiona i drugih vozila, lakiranje i stavljanje drugih zaštitnih slojeva;
- farbanje i nanošenje zaštitnih slojeva glazure ili laka na metal, drvo ili druge gotove proizvode, obično korištenjem spreja.

Primjeri zanimanja:

-7132.001 Autolakirer
 -7132.002 Lakirer proizvedene robe

-7132.004 Slikar vozila

7133 ČISTAČI FASADA, DIMNJAČARI

Čistači fasada, dimnjačari čiste spoljne površine zgrada i drugih građevina i uklanjaju čađ iz dimnjaka.

Poslovi obuhvataju:

- a) čišćenje spoljnih površina od kamena, cigle, metala ili sličnih materijala, hemikalijama ili mlazom pare ili pijeska, pod visokim pritiskom;
- b) uklanjanje čađi iz peći, dimnjaka i vezanih cijevi;
- c) uklanjanje azbesta, buđi i površina oštećenih vatrom.

Primjeri zanimanja:

-7133.002 Dimnjačar/odžračar

-7133.004 Eko higijeničar

-7133.005 Pjeskar zgrada i konstrukcija

72 METALSKA, MAŠINSKA I SRODNA ZANIMANJA

Metalski, mašinski i srodni radnici izljevaju, kuju, vare i sličnim metodama obrađuju metal, održavaju i popravljaju teške metalne konstrukcije koristeći mašine, ali i sastavljaju, održavaju i popravljaju mašine, uključujući motore, vozila ili proizvode alata i razne druge vrste metalnih proizvoda od osnovnih metala.

Radovi se izvode ručno, ili alatkama da bi se uštedjelo na vremenu i fizičkoj snazi koje su potrebne za izvršenje određenih poslova, kao i da bi se poboljšao kvalitet proizvoda. Ovi poslovi zahtijevaju razumijevanje organizacije posla, materijala i alata koja se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi koje obavljaju radnici ove podgrupe obično uključuju: pravljenje kalupa i jezgra za izljevanje metala; livenje, kovanje i oblikovanje metala; instaliranje, postavljanje, održavanje i opravku teških metalnih konstrukcija, dijelova i opreme; varenje i oblikovanje čelika i drugih osnovnih metala za izradu i opravku mašina, alata, opreme i ostalih proizvoda; namještanje mašina za rukovanje i rukovanje raznim mašinama; sklapanje, održavanje i opravljavanje industrijskih mašina, uključujući motore i vozila. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

721 LJEVAČI, MONTERI METALNIH KONSTRUKCIJA, LIMARI, ZAVARIVAČI I SRODNA ZANIMANJA

722 KOVAČI, ALATNIČARI I SRODNA ZANIMANJA

723 MAŠINSKI MEHANIČARI I SERVISER MOTORNIM VOZILIMA I TOČKAŠA

721 LJEVAČI, MONTERI METALNIH KONSTRUKCIJA, LIMARI, ZAVARIVAČI I SRODNA ZANIMANJA

Ljevači, monter metalnih konstrukcija, limari, zavarivači i srodna zanimanja izrađuju kalupe za izljevanje metala, kuju i režu metalne dijelove, izrađuju i opravljaju proizvode od metalnih ploča, instaliraju, održavaju i opravljaju teške metalne konstrukcije, dijelove, žičare- uspinjače i srodnu opremu.

Poslovi koje obavljaju radnici ove podgrupe obično uključuju: pravljenje kalupa i jezgra za izljevanje metala; livenje, kovanje i oblikovanje metalnih dijelova; pravljenje i opravljavanje proizvoda od gvožđa, bakra, lima ili bronce; instaliranje, postavljanje, održavanje i opravku teških metalnih konstrukcija, žičara i srodne opreme.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7211 LJEVAČI
- 7212 ZAVARIVAČI
- 7213 LIMARI
- 7214 MONTERI METALNIH KONSTRUKCIJA
- 7215 MONTERI I POLAGAČI KABLOVA

7211 LJEVAČI

Ljevači izrađuju kalupe i jezgra za izljevanje metala.

Poslovi obuhvataju:

- a) ručnu izradu kalupa ili izradu uz pomoć mašina za izljevanje, u livnicama;
- b) izradu jezgara za kalupe;
- c) čišćenje i glačanje kalupa, jezgara i popravku površinskih nedostataka;
- d) pomjeranje i smještanje radnih elemenata kao što su dijelovi kalupa, modeli, upotrebom kрана ili davanje signalizacije drugima da pomjere radne dijelove;
- e) smještanje modjela u okviru dijelova kalupa i učvršćivanje dijelova;
- f) izljevanje kalupa oluka;
- g) podizanje gornjih dijelova kalupa sa donjih i sklanjanje modjela kalupa.

Primjeri zanimanja:

- 7211.001 Jezgrar ljevačkih kalupa
- 7211.002 Ljevač metala
- 7211.007 Pomoćni kalupar

7212 ZAVARIVAČI

Zavarivači plamenom vare i režu metalne dijelove koristeći plinski plamen, električni luk i druge izvore toplote za topljenje i rezanje ili topljenje i spajanje metala.

Poslovi obuhvataju:

- a) varenje metalnih dijelova plinskim plamenom, električnim lukom, jedinjenjem termita ili drugim metodama;
- b) rukovanje mašinama otpornim na varenje;
- c) korištenje lemilice za izradu i opravku obloga provodnika, cijevi, podova i drugih dijelova;
- d) lemljenje metalnih dijelova;
- e) rezanje metalnih dijelova plinskom lampom ili električnim lukom;
- f) spajanje metalnih dijelova ručnom lemilicom;
- g) nadgledanje procesa sagorevanja i varenja kako bi se spriječilo pregrijavanje dijelova, krivljenje ili smanjivanje, uvijanje ili širenje;
- h) pregled izrađenih dijelova radi uočavanja grešaka i mjerenje dijelova sa ravnim ivicama, prema specifikaciji.

Primjeri zanimanja:

- 7212.003 Lemitelj
- 7212.004 Rezač plinom
- 7212.005 Zavarivač

7213 LIMARI

Limari izrađuju, instaliraju i oporavljaju predmete i dijelove predmeta od metala, kao što su čelik, bakar, lim, aluminijum, cink ili galvanizovano gvožđe.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu limova za sječenje i oblikovanje;
- b) izradu i opravku alatki- alata za domaćinstvo od lima, bakra i lakih legura ili ukrasnih predmeta i dijelova;
- c) izradu i opravku kotlova, cisterni, kaca ili sličnih posuda;
- d) instaliranje i opravka limenih dijelova na vozilima ili letiosobama;
- e) pretvaranje otisaka u crteže radi izrade i sklapanja proizvoda od lima;
- f) određivanje potreba projekata, uključujući obim posla, redoslijed sklapanja i neophodne metode i materijale prema nacrtima, crtežima i pisanim ili usmenim instrukcijama;
- g) ispitivanje kvaliteta proizvoda i instalacija u skladu sa specifikacijama.

Primjeri zanimanja:

- 7213.005 Kotlar
- 7213.007 Limar

7214 MONTERI METALNIH KONSTRUKCIJA

Monteri metalnih konstrukcija spajaju, podižu i rastavljaju metalne konstrukcije zgrada i drugih konstrukcija.

Poslovi obuhvataju:

- a) obilježavanje metalnih okvira kao vodilja za procese bušenja, rezanja i oblikovanja, za zgrade, brodove i ostale konstrukcije;
- b) bušenje, sječenje i oblikovanje strukturnog čelika u radionici;
- c) postavljanje čeličnog okvira zgrada, mostova i ostalih građevina;
- d) spajanje i postavljanje okvira i ostalih metalnih dijelova za konstrukciju broda;
- e) oblikovanje i podešavanje strukturnih gvozdenih ploča brodova u rekonstrukciji ili opravci;
- f) zakivanje strukturnih metalnih dijelova ručno, mašinom ili pneumatskim zakivačem.

Primjeri zanimanja:

- 7214.001 Brodobravar
- 7214.003 Brodolimar
- 7214.011 Monter metalnih konstrukcija
- 7214.013 Obradivač konstrukcijskog željeza

7215 MONTERI I POLAGAČI KABLOVA

Monteri i polagači kablova sastavljaju prijenosnike čeličnih užadi za pokretanje i postavljanje opreme i dijelova struktura, ili postavljaju i održavaju kablove, konopce, žice na gradilištima, u zgradama ili drugim građevinama.

Poslovi obuhvataju:

- a) procjenu veličine, oblika i težine objekata koji se pokreću i odlučivanje o tipu opreme koja je potrebna;

- b) instaliranje i opravku kablova, konopaca, žica i ostale opreme;
- c) spajanje, opravku i sastavljanje dodataka za žice, konopce, kablove;
- d) zajednički rad na podizanju i opravci pokretnih dizalica za bušenje (vodeni, gasni i naftni izvor-bušotina);
- e) podizanje i postavljanje scene, osvjetljenja i druge opreme u pozorišnim ili filmskim scijenama (dekor);
- f) instaliranje i održavanje komunikacionih tornjeva, vazdušnih kablova, žičara, ski liftova i srodne infrastrukture.

Primjeri zanimanja:

- 7215.001 Monter čeličnih užadi i žica
- 7215.002 Polagač čeličnih užadi i žica

722 KOVAČI, ALATNIČARI I SRODNA ZANIMANJA

Kovači, alatničari i srodna zanimanja čekićem prave i kuju šipke, štapove ili poluge od gvožđa, čelika i ostalih metala, za izradu i opravku raznih vrsta alata, opreme, drugih predmeta, postavljaju mašinska alata u rad ili pokreću i rade na tim oruđima, a takođe i glačaju i oštire površine.

Poslovi koje obavljaju radnici ove podgrupe obično uključuju: čekićanje, kovanje gvožđa, čelika i drugih metala za izradu i opravku raznih vrsta alata, opreme, i drugih proizvoda; postavljanje mašina u rad i rad na raznim mašinama; glačanje i oštrenje metalnih površina i alata.

Zanimanja ove manje grupe su razvrstavaju u sljedeće jedinične grupe:

- 7221 KOVAČI
- 7222 ALATNIČARI
- 7223 PODEŠAVAČI I UPRAVLJAČI MAŠINAMA ZA OBRADU METALA
- 7224 OBRAĐIVAČI METALNIH POVRŠINA I OŠTRAČI

7221 KOVAČI

Kovači i radnici na kovačkim presama čekićem izrađuju i kuju šipke, štapove ili poluge od željeza, čelika i ostalih metala, vuku žice za opravku raznih vrsta alata, metalnih predmeta, dijelova opreme i poljoprivrednih i srodnih alata.

Poslovi obuhvataju:

- a) grijanje metala u kovačkim pećima i proizvodnju i opravku predmeta izvlačenjem i savijanjem;
- b) siječenje, čekićanje metala, udaranje, bušenje, spajanje i ojačavanje ili kaljenje;
- c) oblikovanje zagrijanog metala u kovačnicama;
- d) rad na zatvorenoj presi za kovanje predmeta od metala;
- e) rad na mašinskoj presi, zatvorenoj, za kovanje predmeta od metala;
- f) izvlačenje žice;
- g) iščitavanje narudžbina ili nacrti radi određivanja redoslijeda mašinskih operacija;
- h) mjerenje i ispitivanje dijelova mašina, kako bi se obezbedila tražena specifikacija proizvoda.

Primjeri zanimanja:

- 7221.001 Kovač
- 7221.003 Mašinski kovač
- 7221.005 Kovač potkivač

7222 ALATNIČARI

Alatničari izrađuju i popravljaju specijalizirane alatke, sportske pištolje, brave, matrice-kalupe, dijelove za mašine i ostale metalne predmete za ručnu upotrebu i za mašine za finu obradu metala.

Poslovi obuhvataju:

- a) čitanje i razumijevanje projektiranih skica i specifikacija alatljika, kalupa, prototipa ili modela;
- b) pripremu skica i nacрта, kao i određivanje procesa rada;
- c) vizualizaciju i izračunavanje dimenzija, veličina, oblika dijelova, na osnovu specifikacija;
- d) smještanje, obezbjeđivanje i mjerenje metalnih kalupa za mašinsku obradu;
- e) postavljanje, izvođenje, održavanje konvencionalnih i kompjuterski kontroliranih mašinskih alata za siječenje, drobljenje, bušenje ili oblikovanje izrađenih dijelova prema propisanim dimenzijama i finiširanje;
- f) sastavljanje dijelova za popravku alata i mjerača;
- g) popravku i modificiranje sportkih pištolja i ostalog manjeg oružja;
- h) izradu, spajanje, namještanje, popravku i instaliranje brava ili njihovih dijelova;
- i) izradu i opravku metalnih oblika za pripremu livenih kalupova;
- j) ređanje referentnih dijelova na metalni lager da bi se prema njima upravljali radnici koji sijeku, drobe, okreću ili na drugi način oblikuju metal;
- k) provjeravanje dimenzija gotovih dijelova prema specifikaciji, korištenjem preciznih mjernih instrumenata i terstiranje gotovih proizvoda za vršenje odgovarajućih operacija.

Primjeri zanimanja:

- 7222.001 Alatničar
- 7222.008 Bravar
- 7222.010 Izrađivač ključeva
- 7222.017 Puškar

7223 PODEŠAVAČI I UPRAVLJAČI MAŠINAMA ZA OBRADU METALA

Podešavači i upravljači mašinamaza obradu metala puštaju u rad ili upravljaju raznim mašinama alatljikama do raznih tolerancija.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje jedne ili više mašina alatljika za proizvodnju metalnih proizvoda u standardiziranim serijama;
- b) upravljanje i nadzor mašinama za obradu metala, kao što su strugovi, vodenice, ravnjači, bušilice, svrdla, uključujući višenamjenske mašine sa numjeričkom kontrolom;
- c) izvođenje sličnih poslova prilikom obrade plastike i drugih materijala koji mijenjaju metal;
- d) posmatranje mašinskih operacija sa ciljem uočavanja kvarova ili grešaka u radu mašina, uz odgovarajuće podešavanje mašina;
- e) ispitivanje izrađenih dijelova radi uočavanja grešaka i mjerenje dijelova radi određivanja tačnosti mašinske operacije, primjenjujući pravila prema skicama ili druge mjerne instrumente;
- f) mijenjanje istrošenih dijelova mašina, korišćenjem ručnih alatljika.

Primjeri zanimanja:

- 7223.001 Blanjač metala
- 7223.005 Metalobrusač

-7223.009 Metalostrugar
 -7223.018 Podešavač specijalnih alatnih mašina, specijalizirani

7224 OBRAĐIVAČI METALNIH POVRŠINA I OŠTRAČI

Obrađivači metalnih površina i alata poliraju i bruse metalne površine i oštre alate.

Poslovi obuhvataju:

- upravljanje fiksiranom ili prenosivom glačalicom ili mašinama za poliranje;
- oštrenje alata i pribora za sječenje uz pomoć brusa ili mehanički upravljanim mašinama za brušenje;
- opravljanje, podešavanje ili oštrenje sječiva ili metalnih zubaca cilindara u sklopu mašina za tekstilno češljanje- grebanje (vune i sl.);
- brušenje prema specifikacijama;
- ispitivanje, utvrđivanje stanja ili mjerenje dijelova kako bi površine i dimenzije odgovarale specifikacijama;
- izbor i podizanje brusa na mašine prema specifikacijama, primjenom ručnog alata i znanja o procedurama brušenja i šmirglanja.

Primjeri zanimanja:

-7224.001 Brusač metala
 -7224.002 Oštrač alata
 -7224.004 Oštrač noževa
 -7224.005 Polirač metala

723 MAŠINSKI MEHANIČARI I SERVISERIMOTORNIH VOZILA I TOČKAŠA

Mašinski mehaničari i serviseri motornih vozila i točkaša podešavaju, instaliraju, održavaju ili opremaju motore, vozila, poljoprivredne ili industrijske mašine i osobnu mehaničku opremu.

Poslovi obuhvataju: podešavanje, instaliranje, održavanje i popravku motora, vozila, poljoprivrednih ili industrijskih mašina i srodne mehaničke opreme.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

7231 MEHANIČARI I SERVISERI MOTORNIH VOZILA
 7232 MEHANIČARI I SERVISERI VAZDUHOPLOVA
 7233 MEHANIČARI I SERVISERI INDUSTRIJSKIH I OSTALIH UREĐAJA
 7234 SERVISERI TOČKAŠA I SRODNA ZANIMANJA

7231 MEHANIČARI I SERVISERI MOTORNIH VOZILA

Mehaničari i serviseri motornih vozila podešavaju, namještaju, održavaju, servisiraju ili opremaju motore, mehaničku i srodnu opremu putničkih automobila, kamiona za dostavu, motocikala i ostalih motornih vozila.

Poslovi obuhvataju:

- otkrivanje i dijagnostika grešaka motora i dijelova;
- podešavanje, ispitivanje, testiranje i servisiranje motora motornih vozila i motocikala;
- zamjena dijelova motora ili cijelih motora;
- podešavanje, ispitivanje, namještanje, rastavljanje ili zamjenu pokvarenih dijelova motornih vozila;
- ugrađivanje ili podešavanje motora i kočnica i podešavanje volana ili drugih dijelova motornih vozila;

- f) ugradnju, podešavanje, servisiranje ili zamjenu mehatroničnih dijelova motornih vozila;
- g) izvršavanje zakazanih servisa, kao što je promena ulja, ulja za podmazivanje, brujanja motora kako bi se obezbjedilo ugodno upravljanje vozilima i funkcioniranjem u skladu sa odredbama o zagađenju;
- h) sastavljanje motora i dijelova poslije opravke.

Primjeri zanimanja:

- 7231.001 Automehaničar
- 7231.007 Mašinista
- 7231.008 Mašinobravlar za termo i hidropostrojenja
- 7231.016 Tehnički kontrolor vozila

7232 MEHANIČARI I SERVISERI VAZDUHOPLOVA

Mehaničari i serviseri vazduhoplova podešavaju, servisiraju ili oporavljaju motore i dijelove aviona, kao što su okviri, hidraulični i pneumatski sistemi.

Poslovi obuhvataju:

- a) namještanje, ispitivanje, testiranje i servisiranje motora aviona;
- b) zamjenu dijelova motora ili kompletnih motora;
- c) istraživanje i ispitivanje dijelova aviona, uključujući stajni trap, hidraulične sisteme, provjeru kočnica, otkrivanje curenja tečnosti ili drugih problema;
- d) održavanje, zamjenu modifikiranje ili testiranje letjelica, njihovih strukturnih, mehaničkih i hidrauličnih sistema;
- e) čitanje i razumijevanje uputstava, servisnih knjižica i ostalih specifikacija kako bi se odredio način izvođenja opravke ili zamene pokvarenih ili uništenih dijelova;
- f) održavanje, opravku i rekonstrukciju strukture aviona, funkcionalnih komponenata i dijelova kao što su krila i trup aviona, hidraulični dijelovi, sistemi za kiseonik, sistemi za gorivo, električni sistemi, zaptivači i hermetički zatvarači;
- g) pregled kompletnog posla prema standardima, kako bi avion bio spreman za upotrebu;
- h) održavanje i dokumentacija svih preventivnih i korektivnih mjera održavanja aviona;
- i) ugradnja i testiranje električnih i elektronskih komponenti, dijelova i sistema aviona;
- j) povezivanje komponenti kao što su radio sistemi, instrumenti, sistemi goriva.

Primjeri zanimanja:

- 7232.001 Aviomehaničar
- 7232.004 Monter vazduhoplova

7233 MEHANIČARI I SERVISERI INDUSTRIJSKIH I OSTALIH UREĐAJA

Mehaničari i serviseri industrijskih i ostalih uređaja, mašina ugrađuju, ispituju, servisiraju i oporavljaju motore, poljoprivredne i industrijske mašine i opremu, izuzev motornih vozila, aviona i elektro motora.

Poslovi obuhvataju:

- a) namještanje, ispitivanje, testiranje i servisiranje motora, mašina i mehaničke opreme;
- b) podmazivanje statičnih motora i mašina;
- c) pregled i testiranje novih mašina i mašinske opreme u skladu sa standardima i specifikacijama;

- d) rastavljanje mašina i opreme radi otklanjanja dijelova i vršenja opravke;
- e) pregled dijelova u slučaju kvarova kao što su prekid, lomljiva i pretjerana upotreba;
- f) rukovanje popravljenim mašinama i opremom kako bi se pokazao rezultat opravke;
- g) obilježavanje izvršenih opravki i održavanja.

Primjeri zanimanja:

- 7233.001 Druga zanimanja –mehaničari i mašinisti
- 7233.003 Mašinobravlar
- 7233.006 Mehaničar alatnih mašina
- 7233.024 Mehaničar metalurške opreme
- 7233.026 Mehaničar opreme za grijanje
- 7233.052 Monter alatnih mašina
- 7233.056 Monter dizala

7234 SERVISERI TOČKAŠA I SRODNA ZANIMANJA

Serviseritočkaša i srodna zanimanja ugrađuju, ispituju, servisiraju i oppravljaju mehaničku i srodnu opremu bicikala, rikši, kolica za bebe, invalidskih kolica i srodne transportne opreme bez motora.

Poslovi obuhvataju:

- a) ispitivanje, servisiranje i opravku bicikala i srodne transportne opreme bez motora;
- b) čišćenje i podmazivanje ležišta i drugih pokretnih dijelova;
- c) zamjenu i opravku dijelova i komponenti, kao što su kočnice, točkovi, guvermale;
- d) zamjenu guma i kontrolu pritiska u njima;
- e) farbanje okvira sprejom;
- f) sastavljanje novih bicikala, kolica i srodne transportne opreme bez motora.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 7234.001 Mehaničar bicikla
- 7234.004 Monter bicikla

73 OBRAĐIVAČI METALA, MAŠINSKI MONTERI I SRODNA ZANIMANJA

Obrađivači metala, mašinski monter i srodna zanimanja izrađuju i oppravljaju precizne instrumente, muzičke instrumente, razne predmete kao što je nakit, predmeti od dragocjenih metala, keramike, porcelana ili stakla, kao i ručno izrađene predmete od drveta, kože ili srodnih materijala, ili vrše poslove štampanja i korićenja knjiga.

Poslovi se izvode ručno ili mašinama koje štede fizičku snagu i vrijeme potrebno za izvršenje poslova, ali se i poboljšava kvalitet proizvoda. Za izvođenje ovih poslova potrebno je razumijevanje organizacije posla, kao i prirode i namjene gotovog proizvoda.

Poslovi koje obavljaju radnici ove manje grupe obuhvataju: izradu i opravku nautičkih, meteoroloških, optičkih i drugih preciznih instrumenata i opreme; izradu i opravku muzičkih instrumenata; izradu nakita i predmeta od dragocjenih metala; izradu grnčarije, predmeta od porcelana, keramike i stakla; ukrašavanje raznih predmeta; izradu ručnih radova od drveta, kože i srodnih materijala; izvođenje poslova štampanja ili korićenja. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 731 OBRTNICI/ZANATLIJE/**ŠTAMPARI**
- 732 ŠTAMPARI

731 OBRTNICI /ZANATLIJE/

Obrtnici (zanatlije) kombiniraju umjetničke i ručne vještine za dizajniranje, izradu, popravku, podešavanje, održavanje i ukrašavanje preciznih instrumenata, muzičkih instrumenata, nakita i drugih predmeta od dragocjenih metala, grnčarije i predmeta od porcelana. Oni primjenjuju tradicionalne i/ili novije tehnike rezbarenja, livenja, spajanja, tkanja ili ukrašavanja raznih predmeta od stakla, keramike, slame, kamena, drveta i kože. Poslovi koji se izvode obično uključuju: izradu, baždarenje, opravku, održavanje i instaliranje muzičkih i preciznih instrumenata; izradu, opravku i procjenu nakita, religijskih predmeta, zlata, srebra i drugih plemenitih metala ili dragog kamenja; siječenje, punjenje, poliranje i stavljanje dragocjenih ili poludragocjenih metala i dragog kamenja i dijamanta, kao i graviranje nakita ili drugih predmeta od dragocjenih metala; pripremu grnčarskih predmeta, predmeta od porcelana, čistih predmeta, i grubih točkova ručno ili mašinski; duvanje, izljevanje, obradu, sječenje, tanjenje i glačanje stakla, uzradu prema skicama; ukrašavanje predmeta od drveta, metala, tekstila, stakla, keramike i drugih materijala; osmišljavanje, postavljanje, štampanje slova, figura, monograma i znakova; primjenu tradicionalnih tehnika kao što je priprema i natapanje drveta, slame, trske, šaši, kamena, ilovače, ljuski-ljuštura i drugih materijala, rezbarenje, izljevanje, spajanje, tkanje ili štampanje i ukrašavanje raznih predmeta za osobnu upotrebu i za domaćinstva ili u neke druge dekorativne svrhe; pripremu materijala za izradu namještaja od pruća, četki, metli i pletenje raznih vrsta korpi od pruća; proizvodnju pletiva, veziva ili drugih odjevnih i predmeta za domaćinstvo tradicionalnim tehnikama.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7311 IZRAĐIVAČI I SERVISERI PRECIZNIH INSTRUMENATA
- 7312 IZRAĐIVAČI I PODEŠAVAČI MUZIČKIH INSTRUMENATA
- 7313 IZRAĐIVAČI NAKITA I BIŽUTERIJE
- 7314 KERAMIČARI
- 7315 STAKLARI, BRUSAČI STAKLA
- 7316 IZRAĐIVAČI ZNAKOVA, DEKORATERI, GRAVERI I JETKAČI
- 7317 IZRAĐIVAČI PREDMETA DOMAĆE RADINOSTI OD DRVETA I SLIČNIH MATERIJALA
- 7318 IZRAĐIVAČI PREDMETA DOMAĆE RADINOSTI OD TEKSTILA I KOŽE I SLIČNIH MATERIJALA
- 7319 OBRtnICI /ZANATLIJE/ DN

7311 IZRAĐIVAČI I SERVISERI PRECIZNIH INSTRUMENATA

Izrađivači i serviseri preciznih instrumenata izrađuju, baždare, oporavljaju, održavaju, podešavaju i ugrađuju mehaničke satove, zidne satove, nautičke, meteorološke, ortopedske i druge precizne instrumente i opremu i namještaju ih da ispravno rade.

Poslovi obuhvataju:

- a) opravku, čišćenje i podešavanje mehanizama instrumenata za vrijeme, kao što su satovi i časovnici;
- b) podešavanje vremenskih regulatora uz pomoć kalibarskog šestara, pinceta i sl;
- c) čišćenje, ispiranje i sušenje dijelova, upotrebom rastvora i ultrasoničnih ili mehaničkih mašina za čišćenje;
- d) testiranje tačnosti rada, uz pomoć metra i drugih elektronskih instrumenata;
- e) provjeru tačnosti metra, mjerača, pokazatelja, ili drugih instrumenata za snimanje i kontrolu, kako bi se locirao kvar ili podesio instrument prema standardima;
- f) baždarenje instrumenata ili skala, uz pomoć ručnih alatlika, kompjutera ili elektronskih uređaja;
- g) ispitivanje dijelova, veza i mehanizama radi otkrivanja kvara;
- h) sastavljanje instrumenata i uređaja kao što su barometri, kontrolni ventili, žiroskopi, brzinometri, termostati;

- i) ispitivanje, baždarenje i podešavanje elektronskih, živinih, bez žive i drugih vrsta meteoroloških instrumenata prema štampanim specifikacijama i shematskim dijagramima, uz pomoć voltmetra, osciloskopa i drugih instrumenata;
- j) podešavanje i opravljanje antena, pomoćnih struktura, kontrolnih tabli, kontrolnih kabina i žičanih dijelova, kao i ostalih električnih i mehaničkih uređaja;
- k) opravku i postavljanje optičkih instrumenata kao što su mikroskopi, teleskopi, instrumenti za određivanje dužine i širine (sekstant);
- l) provjeru dijelova prema specifikacijama i obezbjeđivanje rada prema standardnim testovima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 7311.001 Finomehaničar
- 7311.004 Instrumentalni optičar
- 7311.015 Uradnik za popravak i održavanje satova
- 7311.009 Mehaničar za baždarenje mjernih instrumenata

7312 IZRAĐIVAČ I PODEŠAVAČI MUZIČKIH INSTRUMENATA

Izrađivači i podešavači muzičkih instrumenata izrađuju, sastavljaju, opravljaču, podešavaju, restauriraju muzičke instrumente i štimaču ih ručno ili alatom na struju. Oni su obično specijalizirani za jedan tip instrumenata kao što su žičani, duvački, klaviri, instrumenti sa piskom ili udaraljke.

Poslovi obuhvataču:

- a) proizvodnju i sastavljanje muzičkih instrumenata i dijelova instrumenata od drveta, ebonita, metala, kože i drugih materijala;
- b) opravku ili zamjenu dijelova muzičkih instrumenata, kao što su žice, mostovi, dirke, kobilice, uz pomoć alata na struju ili ručno;
- c) sviranje i ispitivanje instrumenata radi procjene kvaliteta zvuka i lociranja kvara;
- d) podešavanje žica za odgovarajući ton ili podešavanje žičanih instrumenata;
- e) podešavanje usnika, jezičaka ili otvora na nožnom prstu kod orgulja, ručnim alatom, kako bi se obezbjedio prolaz vazduha i odgovarajuća jačina zvuka;
- f) podešavanje i servisiranje instrumenta podešavanjem visine tona prema viljušci;
- g) postavljanje novih koža na dobošu kod udaraljki;
- h) štimovanje akordapodešavanjem tonova instrumenata sa jezičkom ili punjenje jezičaka radi dobijanja standardnog piska;
- i) ravnanje zagušivača i dugmiča kod instrumenata sa piskom ili duvačkih instrumenata;
- j) štimovanje udaraljkestezanjem ili popuštanjem dijelova sa kožom koji su fiksirani na vrhu ili na oba kraja instrumenta;
- k) sastavljanje i postavljanje novih orgulja i klavira u zgradama.

7313 IZRAĐIVAČI NAKITA I BIŽUTERIJE

Izrađivači nakita i bižuterije dizajniraju, izrađuju, podešavaju, popravljaju ili procjenjuju nakit, ceremonijalne ili religijske predmete, zlato, srebro, ostale dragocjene metale i drago kamenje. Oni sijeku, poliraju, glačaju i postavljaju dragocjeno ili poludrugo kamenje, dijamante i graviraju nakit i predmete od dragocjenih metala. Oni sijeku i obrađuju dijamante za industrijske svrhe.

Poslovi obuhvataču:

- a) izlijevanje- oblikovanje nakita i ostalih prostih metala rukom;

- b) izradu nakita novog dizajna i modificiranje postojećih oblika, ukoliko je potrebno i uz pomoć kompjutera;
- c) siječenje oblika u kalupima ili ostalih materijala koji se koriste kao modeli u proizvodnji nakita i predmeta od metala;
- d) mijenjanje postojećih okvira nakita radi podešavanja ili premještanja dragulja;
- e) popravku, mijenjanje oblika ili stila starog nakita ili predmeta od dragocjenih metala prema nartima i uputstvima;
- f) izradu cjelokupnog nakita, kao što su prstenje, ogrlice, narukvice, broševi, grivne od zlata, srebra, platine i dragog ili poludragog kamenja;
- g) mikroskopa ili drugih optičkih instrumenata radi razlikovanja kamenja, identificiranja rijetkih primjeraka, otkrivanja grešaka, nedostataka ili neobičnosti koje utječu na vrijednost dragog kamenja;
- h) sječenje i poliranje dragog kamenja i stavljanje u nakit;
- i) graviranje slova, slika ili ukrasnih linija na nakit i predmete od dragocjenih metala;
- j) glačanje, bušenje i finišenje dijelova koji se koriste za precizne instrumente kao što su kompasi i hronometri;
- k) ispitivanje sastavljenih ili gotovih proizvoda prema specifikacijama, uz pomoć lupe ili preciznih mjernih instrumenata.

Primjeri zanimanja:

-7313.003 Filigranist

-7313.005 Juvelir

-7313.010 Zlatar

7314 KERAMIČARI

Keramičari i srodni radnici pripremaju keramiku, predmete od porcelana, čiste predmete, grube točkove ručno ili mašinski.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu grnčarije i predmeta od porcelana;
- b) izradu kalupa od gline ili gipsa;
- c) čitanje tehničkih skica radi ispunjenja zahtjeva kupaca;
- d) izradu predmeta na grnčarskom točku pritezanjem centra prstima, kako bi se napravile šupljine u glini, pritiskanje unutrašnjih i spoljašnjih dijelova cilindra rukama i prstima, uz postepeno oblikovanje prema željenom obliku i veličini;
- e) podešavanje brzine točka prema osjećaju, u zavisnosti od toga kako se glina tanji ili podebljava;
- f) upravljanje mašinama za izradu keramičkog posuđa, kao što su činije, šolje, tanjiri, tacne;
- g) podešavanje i kontrolu vodenice koja sitni, sječe i taloži glinu u ili iznad kalupa, prema potrebi;
- h) glačanje površina gotovih proizvoda pomoću vlažne spužve ili krpe;
- i) izradu abrazivnih točkova kalupima i pritiskom smjese ručno ili mašinom;
- j) pregled gotovih proizvoda radi eventualnih grešaka, potvrde odgovarajućeg oblika i veličine predmeta uz pomoć kalibra i modjela;
- k) pripremu radova za prodaju ili izložbe i održavanje odnosa sa mrežama grnčara, umjetnika, koji mogu olakšati prodaju ili izlaganje radova.

Primjeri zanimanja:

-7314.001 Gipsmodelar

-7314.007 Lončar

7315 STAKLARI, BRUSAČI STAKLA

Staklari, brusači i dorađivači stakla pušu, izlijevaju, pritiskaju, sijeku, tanje, bruse i glačaju staklo, oblikuju tečno staklo (rastopljeno) prema oblicima.

Poslovi obuhvataju:

- a) grijanje stakla do prilagodljive faze, uz pomoć plinskih lampi i peći i rotiranje stakla kako bi se ravnomjerno grejalo;
- b) puhanje i savijanje stakla u specifične oblike za pravljenje posebnih aparata kao što su retorte, pipete, boce;
- c) brušenje i glačanje predmeta ili dijelova od stakla radi otklanjanja grešaka ili pripremanja površina za dalju obradu ili glačanje grubih ivica pomoću točka ili šmirgle;
- d) pregled zaliha stakla i gotovih proizvoda i obilježavanje ili odvajanje predmeta sa greškama kao što su tačke, mrlje, fleke, ogrebotine ili neprihvatljivi oblici;
- e) čitanje porudžbina radi određivanja dimenzija, mjesta siječenja i količina za siječenje;
- f) posmatranje mjerača, kompjuterskih štampača i vidio monitora kako bi se utvrdili specifični uslovi obrade i izvesna neophodna podešavanja;
- g) pozicioniranje sheme ili skice na staklu, mjerenje dimenzija i obilježavanje linija za sječenje uz pomoć alata za rezanje stakla;
- h) postavljanje, rukovanje i podešavanje kompjuterizirane ili automatske opreme za rezanje stakla;
- i) pregled, mjerenje proizvoda prema specifikacijama uz pomoć instrumenata kao što su mikrometri, lupe, linijari;
- j) reguliranje temperature u pećima prema vrsti stakla koja se obrađuje;
- k) prijenos modela za pojedinačna stakla sa crteža u punoj veličini na model uz pomoć igle;
- l) prskanje stakla srebrnim sprejom za izradu ogledala;
- m) postavljanje optičkog i drugog stakla po određenim dimenzijama i težini za oblikovanje sočiva i kristala za satove.

Primjeri zanimanja:

- 7315.006 Staklobrusač
- 7315.007 Stakloduvač
- 7315.009 Staklorezac

7316 IZRAĐIVAČI ZNAKOVA, DEKORATERI, GRAVERI I JETKAČI

Izrađivači znakova, dekorateri, graveri i jetkači ukrašavaju predmete od drveta, metala, tekstila, stakla, keramike i drugih materijala. Oni planiraju, postavljaju i ukrašavaju slova, oblike, monograme znakovima i graviraju ornamentalne i cvjetne dezene na staklu i drugim predmetima.

Poslovi obuhvataju:

- a) oslikavanje slobodnom rukom predmeta kao što su grnčarski, predmeti od stakla, tabakere;
- b) prenošenje ukrasnih slika sa papira na predmete;
- c) povezivanje i razvijanje vizuelnih elemenata kao što su linije, boje, perspektive, prostori, da bi se postogli željeni efekti ilustracije ideja, emocija, raspoloženja;
- d) postavljanje i crtanje slova jednog ili više jezika, oblika, monograma, nacrti;
- e) skiciranje ili preslikavanje skica ili slova na predmet ili model;
- f) izradu modjela ili slova na predmetima od stakla, grnčariji ili pocinkovanim tanjirima;

- g) upotrebu softvera ili opreme za izradu 3D slika i stavljanje na veći natpis kao i graviranje i postavljanje natpisa;
- h) dizajn i izradu običnih ravnih slova osjenčenim vinilom ili isječenih slova sprijemnih za upotrebu;
- i) pisanje, slikanje i štampanje znakova ili vizit karti za razne svrhe;
- j) sječenje slova ili znakova za prikazivanje na zidovima ili kartonskim tablama, rukom ili mašinama;
- k) pregled skica, dijagrama, uzoraka, kopija, otisaka ili fotografija da bi se odredio način sječenja, graviranja itd;
- l) mjerenje i kompjuterska obrada veličine slova, skica ili modjela koji se graviraju;
- m) graviranje i štampanje modjela, ornamentalnih šara, brendova, oblika, slova na ravne ili rezbarene površine metalnih, staklenih, plastičnih ili keramičkih predmeta;
- n) jetkovanje ukrasnih šara, baždarenje oblika i drugih oznaka na predmetima od stakla.

Primjeri zanimanja:

- 7316.001 Brusač kristalnog stakla
- 7316.007 Dekorater stakla
- 7316.012 Jetkač stakla
- 7316.016 Dekorativni crtač

7317 IZRAĐIVAČI PREDMETA DOMAĆE RADINOSTI OD DRVETA ISLIČNIH MATERIJALA

Izrađivači predmeta domaće radinosti od drveta i sličnih materijala primjenjuju tradicionalne tehnike kao što su pripremanje i natapanje drveta, trske, slame, šaši, kamena, gline, ljuski-ljuštura i drugih materijala, rezbarenje, izlijevanje, spajanje, tkanje ili štampanje i ukrašavanje raznih predmeta za osobnu upotrebu i za domaćinstva ili u neke dekorativne svrhe. Oni biraju i pripremaju materijale kao što su najlon, vlakno, žica, za izradu namještaja od pruća, četki, metli i pletenje raznih vrsta korpi od pruća.

Poslovi obuhvataju:

- a) pripremu drveta, trske, šaši, slame, kamena, ljuski ili srodnih materijala;
- b) rezbarenje cvijetnih ili umjetničkih dezena na drvenim površinama u dekorativne svrhe;
- c) slikanje dekoracija slobodnom rukom na staklu, porcelanu, grnčariji;
- d) rezbarenje, sastavljanje, tkanje, slikanje i ukrašavanje raznih predmeta za osobnu upotrebu ili za domaćinstva kao što su činije za salatu, kašike za služenje, poslužavnici, vazne, korpe, slameni šeširi i slični predmeti;
- e) rezbarenje, spajanje, tkanje i slikanje raznih ukrasnih predmeta kao što su statue i druge skulpture, figurice za šah, nakit i slično;
- f) izradu namještaja od pruća, od omekšane slame, trske, vrbovih grana i sličnih materijala;
- g) izradu raznih vrsta korpi od trske, slame, pruća itd;
- h) izradu dna korpi prijepletanjem traka od trske ili drugih materijala sa okvirom od vrbovog pruća;
- i) stavljanje pruća oko ivica dna između ispletenih dijelova dna i njihovo uspravljenje kako bi činile okvir bočnih strana;
- j) izbor i pripremu materijala kao što je najlon, vlakno, žica, kao i postavljanje na dno;
- k) izbor i pripremu materijala kao što je vlakno, žutilovka i pričvršćivanje za ručke.

Primjeri zanimanja:

- 7317.001 Četkar
- 7317.003 Izrađivač drvene obuće
- 7317.005 Metlar
- 7317.006 Pletač korpi

7318 IZRAĐIVAČI PREDMETA DOMAĆE RADINOSTI OD TEKSTILA I KOŽE I SLIČNIH MATERIJALA

Izrađivači predmeta domaće radinosti, obrađivači tekstila, kože i srodnih materijala primjenjuju tradicionalne tehnike i modele u proizvodnji pletiva, tkanina, veziva i ostalih odjevnih predmeta i predmeta za domaćinstvo, kao i tradicionalne obuće, tašni, kaiševa i drugih dodataka.

Poslovi obuhvataju:

- a) pređenje i bojenje vune, pamuka i drugih materijala prirodnim sredstvima;
- b) izradu pertli i pletenje, tkanje i vezenje raznih odjevnih predmeta i predmeta za domaćinstvo;
- c) pripremu i bojenje kože i krzna prirodnim sredstvima i izradu tradicionalne obuće, tašni, kaiševa i drugih dodataka;
- d) pređenje i uplitanje prediva rukom;
- e) ručno izvlačenje konca na razboju;
- f) izradu tkanina, jednobojskih ili sa slkama, kao što su tapiserije, tepisi, staze i drugi materijali na ručnom razboju;
- g) izradu tepiha tehnikom čvorova;
- h) pletenje odjevnih predmeta i drugih predmeta mašinski ili ručno;
- i) ručno kukičanje- heklanje gajtana, uzica;
- j) ručno pletenje mreže;
- k) gradiranje i klasificiranje prirodnih tekstilnih vlakana;
- l) pranje vunjenih vlakana;
- m) čišćenje i rastresanje perjanih tekstilnih vlakana;
- n) pretvaranje vlakana u iver- opiljak, i njihovo kombiniranje.

Primjeri zanimanja:

- 7318.003 Čilimar
- 7318.004 Izrađivač kožnih proizvoda domaće radinosti
- 7318.008 Jorgandžija
- 7318.009 Pletač
- 7318.013 Vunovlačar

7319 OBRTNICI /ZANATLIJE DN

U ovu skupinu zanimanja su svrstane zanatlije koji izvode tradicionalne ručne radove nerazvrstane na drugom mjestu. Na primjer, tu spadaju tradicionalni zanatski radnici koji obrađuju proste metale i kamen.

Primjeri zanimanja:

- 7319.004 Izrađivač tradicijskih predmeta
- 7319.006 Kazandžija
- 7319.007 Kujundžija

732 ŠTAMPARI

Štampari i srodne zanatlije sastavljaju i postavljaju slogove za štampanje, upravljaju štamparskim presama, koriče i završavaju štampane proizvode i pripremaju matrice za umnožavanje i rukuju opremom za štampanje sa ekrana.

Poslovi obuhvataju: rukovanje grafičkim kamerama i drugom fotografskom opremom radi reprodukcije kopija na filmove i ostale digitalne uređaje; rukovanje kompjuterski baziranom opremom za skeniranje, odabir boja i ispravke, retuširanje i druge procese koji se primjenjuju za prijenos na film; postavljanje, rukovanje i nadzor mašina, fotokopir aparata, štampanja, sječenja, savijanja i povezivanja štampanog materijala; izvođenje završnih rutinskih operacija i nadzor mašina; pripremanje matrica i rukovanje opremom za štampanje sa ekrana.

Zanimanja područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7321 SLAGAČI
- 7322 ŠTAMPARI
- 7323 ZANIMANJA ZA ZAVRŠNE ŠTAMPARSKE RADOVE I KNJIGOVESCI

7321 SLAGAČI

Slagači formatiraju, postavljaju i sastavljaju tekst i grafiku u pogodnu formu, za razne štamparske procese i prezentacije u drugim vizuelnim medijima.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje grafičkim kamerama i drugom fotografskom opremom za reprodukciju snimaka sa kamjere na film ili na druge digitalne uređaje sa izlazom;
- b) upotrebu kompjuterskih aplikacija za generiranje slika, teksta, prikaza za štampu i ostalo vizuelno prikazivanje u drugim medijima;
- c) rukovanje opremom za reprodukciju slika sa filma na štamparsku ploču, digitalne uređaje i prese;
- d) rukovanje kompjuterskom opremom za skeniranje, odabir boja, ispravke boja, maskiranje, kreativni dizajn, kombiniranje, retuširanje i ostale procese za prijenos kopija na film, digitalni uređaj, itd;
- e) digitalnu i hemijsku zaštitu razvijenih filmova sa digitalnih sistema, negativa i pozitiva;
- f) procjenjivanje, provjeravanje štampanog materijala;
- g) pripremanje i izlaganje ugljenika koji se polaže na cilindre, razvijanje slika.

Primjeri zanimanja:

- 7321.002 Fotografer
- 7321.004 Grafičar slagač/monter
- 7321.009 Ljevač olovnih slova
- 7321.024 Štamparski graver specijalizirani

7322 ŠTAMPARI

Štampari postavljaju i rukuju digitalnim, litografskim, mašinama za otiskivanje, fleksografskim, novinarskim i drugim štamparskim presama.

Poslovi obuhvataju :

- a) postavljanje, podešavanje i nadzor mehanizama, sistema za mastilo i drugih funkcija štamparskih mašina;
- b) miješanje mastila i rastvarača prema standardima, reguliranje mastila i papira u toku štampanja;
- c) nadzor, procjenu i određivanje prese prema standardima kvaliteta štampe, otkrivanje smetnji;

- d) proizvodnju raznovrsnih štamparskih proizvoda uz pomoć raznih presa i sistema za završnu obradu;
- e) pripremanje dijelova cilindra na malim offset litografskim štamparskim presama;
- f) stavljanje papira;
- g) nadgledanje mašinskih operacija i kvaliteta štampe;
- h) održavanje, podešavanje, opravljanje i čišćenje mašina;
- i) proizvodnju digitalnih slika, prenošenje i izradu slika.

Primjeri zanimanja:

- 7322.006 Ofset mašinist
- 7322.011 Štampar
- 7322.023 Tipomašinist

7323 ZANIMANJA ZA ZAVRŠNE ŠTAMPARSKE RADOVE I KNJIGOVESCI

Zanimanja za završne štamparske radove i knjigovesce koriče knjige i druge publikacije i izvođe završne radove na štampanim proizvodima, ručno ili mašinski.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje i nadzor opreme za automatsko koričenje i dorađivanje;
- b) koričenje i opravku korica;
- c) savijanje, skupljanje i šivenje potpisa rikom ili mašinski;
- d) siječenje papira prije i poslije štampe, tanjenje i programiranje elektronskih jedinica;
- e) upravljanje sistemima za ubacivanje štampanog materijala u novine, časopise i koverta;
- f) uljepšavanje štamparskih proizvoda ručno i automatski;
- g) upravljanje uređajima za fotografsku i elektronsku reprodukciju.

Primjeri zanimanja:

- 7323.003 Knjigovezac
- 7323.006 Knjigovezac za ručni uvez

74 MEHANIČARI ELEKTRIČNIH I ELEKTRONSKIH UREĐAJA I SRODNA ZANIMANJA

Mehaničari električnih i elektronskih uređaja instaliraju, popravljaju i održavaju električne sisteme i mašine, kao i druge električne aparate, prijenosnike i obezbjeđuju linije i kablove, elektronske i telekomunikacione sisteme i opremu.

Poslovi se obavljaju ručno ili alatima kojima se smanjuje utrošak vremena i fizičke snage neophodne za izvođenje poslova i poboljšanje kvaliteta proizvoda. Poslovi zahtjevaju razumijevanje organizacije rada, materijala i alata koji se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi obično obuhvataju: instaliranje, održavanje, popravljavanje i podešavanje električnih i elektronskih žičanih sistema, mašina i opreme; ispitivanje nacrtā, dijagrama žica i specifikacija, radi određivanja redoslijeda i metoda operacija; ispitivanje i testiranje električnih i elektronskih sistema, opreme, kablova i mašina radi identificiranja kvarova, opasnosti i potreba za podešavanjem i opravkom; instaliranje, održavanje i opravku električnih i telekomunikacionih predajnika; povezivanje električnih i telekomunikacionih kablova; održavanje, podešavanje, testiranje, opravljanje elektronske opreme, kao što su mašine i elektronski instrumenti, kontrolni sistemi, kompjuteri, telekomunikaciona oprema i oprema za prijenos podataka.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

741 INSTALATERI I SERVISERI ELEKTRIČNIH UREĐAJA

742 INSTALATERI I SERVISERI ELEKTRONSKIH UREĐAJA I TELEKOMUNIKACIJSKIH MREŽA

741 INSTALATERI I SERVISERI ELEKTRIČNIH UREĐAJA

Instalateri i serviseri električnih uređaja instaliraju, popravljaju i održavaju električne žičane sisteme i srodnu opremu, električne mašine i druge električne aparate i prijenosnike i obezbjeđuju linije i kablove.

Poslovi obično obuhvataju: instaliranje, održavanje, popravljavanje i podešavanje električnih žičanih sistema, mašina i opreme; ispitivanje nacrtu, dijagrama žica i specifikacija, radi određivanja redoslijeda i metoda operacija; ispitivanje i testiranje električnih sistema, opreme, kablova i mašina radi identificiranja kvarova, opasnosti i potreba za podešavanjem ili opravkom; instaliranje, održavanje i opravku električnih predajnika; povezivanje električnih kablova.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7411 ELEKTROINSTALATERI U GRAĐEVINARSTVU
- 7412 ELEKTROMEHANIČARI
- 7413 INSTALATERI I SERVISERI ELEKTRIČNE MREŽE

7411 ELEKTROINSTALATERI U GRAĐEVINARSTVU

Elektroinstalateri u građevinarstvu instaliraju, održavaju i oppravljaju električne žičane sisteme i srodnu opremu.

Poslovi obuhvataju:

- a) instaliranje, održavanje i oppravljavanje električnih žičanih sistema i srodne opreme u zgradama kao što su škole, bolnice, trgovinske zgrade, stambene zgrade i druge građevine;
- b) ispitivanje nacrtu, dijagrama žica i specifikacija, radi određivanja redoslijeda i metoda operacija;
- c) planiranje postavljanja i instalacije električnih žica, opreme, na osnovu specifikacija i standarda;
- d) ispitivanje električnih sistema, opreme i dijelova radi identificiranja kvarova, opasnosti i potreba za podešavanjem ili opravkom;
- e) odabiranje, siječenje i povezivanje žica i kablova na terminale i konektore;
- f) mjerenje i postavljanje instalacija;
- g) pozicioniranje i instaliranje električnih razvodnih tabli;
- h) testiranje kontinuiteta električnog kola.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 7411.001 Električar održavanja
- 7411.004 Elektroinstalater

7412 ELEKTROMEHANIČARI

Elektromehaničari postavljaju, podešavaju, instaliraju i oppravljaju električne mašine i druge električne aparate i opremu u zgradama, fabrikama, radionicama i drugim mjestima. Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje, podešavanje i oppravljavanje raznih vrsta električnih mašina i motora, generatora, kontrolnih aparata, instrumenata ili električnih dijelova liftova i srodne opreme;
- b) podešavanje i oppravljavanje električnih dijelova kućnih aparata, industrijskih mašina i drugih uređaja;
- c) ispitivanje i testiranje gotovih električnih proizvoda;

- d) instaliranje, testiranje, povezivanje, održavanje i modificiranje električne opreme, žičanih i kontrolnih sistema;
- e) nacrt, instaliranje, održavanje, servisiranje i popravku električnih i hidrauličnih dizalica, za prijenos tereta i osoba, pokretnih stepenica i druge opreme;
- f) povezivanje električnih sistema na elektro sistem;
- g) zamjenu i opravku neispravnih dijelova.

Primjeri zanimanja:

- 7412.019 Elektromonter
- 7412.025 Monter električnih aparata za domaćinstvo

7413 INSTALATERI I SERVISERI ELEKTRIČNE MREŽE

Instalateri i serviseri električnih mreža instaliraju, opavljaju i povezuju električne prenosnike i obezbjeđuju kablove i srodnu opremu.

Poslovi obuhvataju:

- a) instaliranje i opravku nadzemnih i podzemnih električnih sistema i električnih pogona;
- b) izradu spojeva nadzemnih i podzemnih kablova;
- c) poštovanje sigurnosnih procedura, kao što je provjeravanje opreme i podizanje zaštite oko površine na kojoj se vrše radovi;
- d) otvaranje prekidača ili povezivanje na uzemljenje, radi izbegavanja električnih kvarova ili ubrzavanje procesa opravke;
- e) korišćenje penjalica ili kofa za penjanje za prilaz opremi;
- f) identifikovanje pokvarenih uređaja, prijekida u strujnom kolu, transformatora, prekidača, releja, voltmetara, žica, korišćenjem nacrt-a-dijagrama žičanih instalacija i instrumenata za ispitivanje.

Primjeri zanimanja:

- 7413.002 Monter električnih mreža

742 INSTALATERI I SERVISERI ELEKTRONSKIH UREĐAJA I TELEKOMUNIKACIJSKIH MREŽA

Instalateri i serviseri elektronskih uređaja i telekomunikacijskih mreža postavljaju, održavaju, podešavaju i popravljaju elektronsku opremu kao što su mašine i elektronski instrumenti i kontrolni sistemi i takođe instaliraju, popravljaju i održavaju telekomunikacionu opremu, opremu za prijenos podataka, kablove, antene i popravljaju i održavaju kompjutere.

Poslovi obuhvataju: ispitivanje i testiranje mašina, opreme, instrumenata i kontrolnih sistema radi dijagnosticiranja kvarova; podešavanje, opravku i zamjenu istrošenih i pokvarenih dijelova i žica, održavanje mašina, opreme i instrumenata; instaliranje elektronskih instrumenata i kontrolnih sistema; podešavanje elektronske opreme, postavljanje, podešavanje, testiranje i opravku kompjutera, opreme za prenos podataka i ostalih dijelova kompjutera; instaliranje, održavanje, popravku i dijagnostiku mikrotalasnih, telemetrijskih, multipleksa, satelita i drugih radio i elektro-magnetnih talasnih sistema; pružanje tehničkih informacija i savjeta,

nadgledanje rada složenih telekomunikacionih mreža i opreme; instaliranje, povezivanje i opravku kablova za kompjutere, radio aparate, telefone i televizore; instaliranje, održavanje i popravljjanje antena koje se koriste u ovim komunikacionim sistemima.

Zanimanja ove manje grupe su razvrstavaju u sljedeće jedinične grupe:

7421 MEHANIČARI I SERVISERI ELEKTRONSKIH UREĐAJA

7422 INSTALATERI I SERVISERI TELEKOMUNIKACIJSKIH I INFORMACIJSKIH UREĐAJA

7421 MEHANIČARI I SERVISERI ELEKTRONSKIH UREĐAJA

Mehaničari i serviseri elektronskih uređaja postavljaju, održavaju, podešavaju i opravljaju elektronsku opremu, kao što su mašine i elektronski instrumenti i kontrolni sistemi.

Poslovi obuhvataju:

- a) ispitivanje i testiranje mašina, instrumenata, dijelova i ostale opreme, kontrolnih sistema, radi otkrivanja gresaka;
- b) podešavanje, opravku i zamjenu istrošenih i pokvarenih dijelova i žica, održavanje mašina, opreme i instrumenata;
- c) ponovno sastavljanje, testiranje i podešavanje opreme;
- d) instaliranje elektronskih instrumenata i kontrolnih sistema;
- e) koordinaciju rada sa inženjerima, tehničarima i drugim radnicima;
- f) razumijevanje rezultata testiranja radi otkrivanja uzroka neispravnog funkcioniranja i problema u sistemu;
- g) instaliranje, podešavanje, opravku ili zamjenu električnih i elektronskih dijelova, komponenti i sistema, ručnim alatima ili alatima na struju;
- h) povezivanje komponenata za sklapanje-povezivanje radio sistema, instrumenata, magnetofona, sistema punjenja i sl;
- i) vođenje zapisa o obavljenim poslovima na održavanju i opravci.

Primjeri zanimanja:

-7421.002 Mehaničar audio i video tehnike

-7421.013 Mehaničar računarske elektronike

7422 INSTALATERI I SERVISERI TELEKOMUNIKACIJSKIH I INFORMACIJSKIH UREĐAJA

Instalateri i serviseri telekomunikacijskih i informacijskih uređaja instaliraju, opravljaju i održavaju telekomunikacionu opremu, opremu za prijenos podataka, kablove, antene i opravljaju i održavaju kompjutere.

Poslovi obuhvataju:

- a) održavanje, posredovanje u rešavanju problema, testiranje i opravku kompjutera, opreme za prenos podataka i drugih dijelova kompjutera;
- b) postavljanje i podešavanje hardvera;
- c) instaliranje, održavanje, popravku i otkrivanje grešaka u radu mikrotalasnih, telemetrijskih satelitskih i drugih talasnih sistema, sistema radio i elektromagnetskih talasa;
- d) pružanje tehničkih savjeta i informacija, nadgledanje rada složenih telekomunikacionih mreža i opreme;

- e) instaliranje i opravku kablova za kompjutere, radio, telefone i televiziju;
- f) povezivanje telekomunikacionih kablova i kablova za prijenos podataka i njihovo oblaganje;
- g) instaliranje, održavanje i popravku antena koje se koriste u komunikacionim sistemima.

Primjeri zanimanja:

- 7422.002 Mehaničar telekomunikacije opreme
- 7422.008 Monter telekomunikacijskih mreža
- 7422.012 Serviser terminalskih aparata kod pretplatnika

75 PRERAĐIVAČI HRANE, DRVETA, TEKSTILA I OSTALIH ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN PROIZVODNJE

Prerađivači hrane, drveta, tekstila i ostalih zanimanja za neindustrijski način proizvodnje prerađuju poljoprivredne i ribarske sirovine za proizvodnju prehrambenih i drugih proizvoda, proizvode i opravljaju predmete od drveta, tekstila, krzna, kože i drugih materijala.

Poslovi se obavljaju ručno ili alatima kojima se smanjuje utrošak vremena i fizičke snage potrebne za izvođenje poslova i poboljšanje kvaliteta proizvoda. Poslovi zahtjevaju razumijevanje organizacije rada, materijala i alata koji se koriste, kao i prirodu i namjenu gotovog proizvoda.

Poslovi obično obuhvataju: tretiranje i preradu mesa, ribe, voća, povrća, žitarica i sl. za proizvodnju prehrambenih proizvoda, obradu duhana za duhanske proizvode; degustiranje i ocjenjivanje prehrambenih proizvoda i pića; obradu prirodnih vlakana, koža i krzna; izradu i opravku namještaja i drugih predmeta od drveta; pripremu kože i krzna za dalju upotrebu; izradu i opravku predmeta od tekstila, odjevnih predmeta, šešira, obuće i srodnih proizvoda. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 751 PRERAĐIVAČI HRANE
- 752 OBRAĐIVAČI DRVETA, STOLARI I SRODNA ZANIMANJA
- 753 PROIZVOĐAČI I PRERAĐIVAČI ODJEĆE
- 754 OSTALA ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN RADA

751 PRERAĐIVAČI HRANE

Prerađivači hrane rade na klanju životinja i daljoj preradi i obrađuju srodne prehrambene proizvode za dalju ishranu ljudi i životinja, prave razne vrste hljeba, kolača i drugih proizvoda od brašna, prerađuju i konzerviraju voće, povrće i sl; degustiraju i ocjenjuju razne vrste prehrambenih proizvoda i pića; pripremaju duvan i proizvode duhanske proizvode.

Poslovi obuhvataju: klanje životinja; prerađivanje mesa i ribe za proizvodnju prehrambenih proizvoda; proizvodnju raznih vrsta hljeba, kolača i drugih proizvoda od brašna; prerađivanje i konzerviranje voća, povrća i sl; degustiranje i ocjenjivanje raznih vrsta prehrambenih proizvoda i pića; pripremanje duhana i proizvodnju duhanskih proizvoda. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7511 MESARI I SRODNA ZANIMANJA
- 7512 PEKARI, SLASTIČARI I SRODNA ZANIMANJA
- 7513 PRERAĐIVAČI MLIJEKA

7514 PRERAĐIVAČI VOĆA, POVRĆA I SRODNA ZANIMANJA
 7515 DEGUSTATORI I OCJENJIVAČI HRANE
 7516 PRERAĐIVAČI DUHANA I SRODNA ZANIMANJA

7511 MESARI I SRODNA ZANIMANJA

Mesari, trgovciribom i srodni radnici kolju životinje, čiste ih, sijeku i sklanjaju kosti i pripremaju srodne prehrambene proizvode ili konzerviraju meso, ribu i druge proizvode, sušenjem, soljenjem ili dimljenjem.

Poslovi obuhvataju:

- a) klanje životinja;
- b) skidanje kože i podrezivanje zaklanih životinja;
- c) otklanjanje kostiju, siječenje i začinjavanje mesa i ribe za prodaju ili za dalju preradu;
- d) pripremanje sastojaka ili izradu kobasica i sličnih proizvoda uz pomoć mašina za sječenje, mlevenje;
- e) konzerviranje mesa, ribe i ostalih prehrambenih proizvoda;
- f) rukovanje pušnicama ili rernama za dimljenje mesa, ribe i ostalih prehrambenih proizvoda;
- g) kuhanje ili pripremanje mesa, ribe i sl. za prodaju;
- h) prodaju mesa ili ribe, uključujući mjerenje, pakovanje, označavanje proizvoda i primanje novca.

Primjeri zanimanja:

- 7511.002 Mesar
- 7511.004 Mesarski poslovođa
- 7511.006 Prerađivač mesa i mlijeka

7512 PEKARI, SLASTIČARI I SRODNA ZANIMANJA

Pekari, slastičari i srodna zanimanja izrađuju razne vrste hljeba, kolača i drugih proizvoda od brašna i proizvode čokoladu i slatkiše.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu hljeba, kolača, keksa, tjestenina i drugih proizvoda od brašna;
- b) izradu poslastica od mješavine šećera, čokolade i drugih sastojaka, ručno ili upotrebom mašina;
- c) kombiniranje odmjerenih sastojaka u posudama za miješanje ili mašinama za kuhanje;
- d) provjeru kvaliteta sirovina prema standardima i specifikacijama;
- e) postavljanje glazure, leda ili drugih prijeliva na pečene proizvode, uz pomoć špatula ili četkica;
- f) provjeru čistoće opreme i prostorija za rad prije početka proizvodnje prema odredbama o zdravstvenoj ispravnosti i sigurnosti namirnica;
- g) nadgledanje temperature u rernama i proizvoda u toku pečenja radi određivanja vremena za pečenje;
- h) koordinaciju procesa pravljenja, stavljanja, vađenja, pečenja i hlađenja hljeba, kifli, tjestenina i konditorskih proizvoda.

Primjeri zanimanja:

- 7512.003 Pekar
- 7512.008 Slastičar
- 7512.010 Izrađivač tjestenine

7513 PRERAĐIVAČI MLIJEKA

Prerađivači mliječnih proizvoda prerađuju puter i razne vrste sireva, kremova i drugih mliječnih proizvoda.

Poslovi obuhvataju:

- a) kuhanje ili pasteriziranje mlijeka za dobijanje putera određene masnoće;
- b) odvajanje kajmaka od mlijeka i bućkanje kajmaka u puter;
- c) sipanje izmjerenih količina sastojaka u mlijeko;
- d) zgrušavanje mlijeka, zagrijavanje do željene čvrstine, hlađenje i stavljanje sira u kalupe radi dobijanja željenog oblika;
- e) soljenje sira ili premazivanje;
- f) stavljanje ili namještanje komada sira na police radi konzerviranja;
- g) nadgledanje kvaliteta proizvoda prije pakovanja, posmatranjem, uzimanjem uzoraka ili, ukoliko je potrebno, podešavanjem uslova proizvodnje;
- h) zablježavanje količina upotrijebljenih sastojaka, rezultata ispitivanja ili vremenskih ciklusa.

Primjeri zanimanja:

- 7513.003 Mljekar
- 7513.005 Proizvođač sira

7514 PRERAĐIVAČI VOĆA, POVRĆA I SRODNA ZANIMANJA

Prerađivači voća i povrća i drugi radnici prerađuju ili čuvaju voće, orahe i sl. na razne načine, uključujući kuhanje, hlađenje, soljenje ili cijeđenje.

Poslovi obuhvataju:

- a) cijeđenje sokova iz voća;
- b) izvlačenje ulja iz oraha ili voća;
- c) kuhanje, soljenje ili hlađenje voća, povrća, itd;
- d) miješanje i dodavanje sastojaka kao što su šećer, pektin, začini, sirće, kako bi se hrana očuvala i popravila joj se tekstura, izgled i ukus;
- e) smještanje proizvoda u tegle, boce i druge posude.

Primjeri zanimanja:

- 7514.003 Prerađivač voća i povrća
- 7514.004 Proizvođač alkoholnih pića
- 7514.006 Proizvođač jestivih ulja
- 7514.008 Proizvođač šećera

7515 DEGUSTATORI I OCJENJIVAČI HRANE I PIĆA

Degustatori i ocjenjivači hrane i pića ispituju, degustiraju i ocjenjuju razne vrste poljoprivrednih proizvoda, hrane i pića.

Poslovi obuhvataju:

- a) isprobavanje, degustiranje i mirisanje poljoprivrednih proizvoda, hrane i pića u raznim fazama prerade;
- b) određivanje kvaliteta, prihvatljivosti ukusa i prosječne vrijednosti proizvoda i ocjenjivanje prema odgovarajućim klasama;
- c) odbacivanje lošijih proizvoda;
- d) obilježavanje ocijene i/ili identifikaciju brojeva na računima;
- e) mjerenje i odmjeravanje proizvoda.

Primjeri zanimanja:

- 7515.001 Degustator hrane
- 7515.002 Degustator pića
- 7515.003 Ocenjivač hrane

7516 PRERAĐIVAČI DUHANA I SRODNA ZANIMANJA

Prerađivači duhana pripremaju listove duvana i izrađuju razne vrste duhanskih proizvoda.

Poslovi obuhvataju:

- a) ocjenjivanja konzerviranih listova duhana prema vrsti, kvalitetu i mjestu uzgajanja;
- b) miješanje listova duhana prema formuli za dobijanje određenog ukusa;
- c) brigu o kontejnerima u kojima se vlaži duhan radi dalje obrade;
- d) uklanjanje središnjih dijelova i stabljiki sa listova duhana;
- e) izradu cigara, cigareta, i ostalih duhanskih proizvoda ručno ili prostim mašinama.

Primjeri zanimanja:

- 7516.001 Ocenjivač duvana
- 7516.002 Pripremač duvana
- 7516.003 Proizvođač duhanskih proizvoda
- 7516.004 Sušilac duvana

752 OBRAĐIVAČI DRVETA, STOLARI I SRODNA ZANIMANJA

Obrađivačidrveta, stolari i srodni radnici rade na očuvanju i obradi drveta; oni izrađuju podmetače, ploče od komadića drveta, ploče od čvrstog drveta, izolacione ploče, ivericu, furnir i srodne proizvode od drveta; oni prave, ukrašavaju i oporavljaju namještaj od drveta i druge proizvode. Oni upotrebljavaju specijalizirane alatke, postavljaju, koriste i čuvaju proizvode od drveta i opremu za preradu drveta, mašine i mašinske alate.

Poslovi obuhvataju: rukovanje i održavanje opreme za sušenje drvne građe, kao i drugih proizvoda od drveta, obradu drvenih proizvoda mehanički i natapljavanje istih sredstvima za očuvanje drveta; rad na mašinama za rezanje, obradu drveta i izradu dijelova; proučavanje nacrti, provjeru dimenzija predmeta koji se izrađuje, sklapanje dijelova i provjeru kvaliteta i sklopa predmeta prema specifikacijama; postavljanje i podešavanje raznih vrsta mašina za rad; postavljanje, programiranje, upravljanje i nadgledanje rada raznih vrsta mašina za potrebe proizvodnje, opravke ili osvježavanja drvenih dijelova namještaja i drugih proizvoda od drveta; čitanje i razumijevanje specifikacija ili praćenje datih instrukcija.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7521 OBRAĐIVAČI DRVETA
- 7522 STOLARI I SRODNA ZANIMANJA
- 7523 PODEŠAVAČI I POSLUŽIOCI NA DRVOOBRAĐIVAČKIM MAŠINAMA

7521 OBRAĐIVAČI DRVETA

Obrađivači drveta rade na očuvanju drveta i opreme i mašina za obradu drveta, za skidanje kore sa cjepanica, proizvode drvene parčiće, čuvaju i obrađuju drvo za proizvodnju podmetača, ploča od komadića drveta, ploča od čvrstog drveta, izolacionih ploča, iverice, furnira i sličnih proizvoda od drveta.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje pećima za sušenje, obrađivanje tankova i druge opreme za sušenje drvene građe, pripremu drveta i drugih proizvoda od drveta, mehaničku obradu i impregniranje drvenih proizvoda;
- b) nadzor radova na odgovarajućoj opremi, šablona radi uočavanja odstupanja od standarda i obezbeđivanja procesa rada prema specifikacijama;
- c) pomoć u održavanju opreme i mašina za obradu, kao što se zahtjeva;
- d) čišćenje, podmazivanje i podešavanje opreme;
- e) transport materijala i proizvoda do i od mjesta rada, ručno ili uz pomoć kolica ili dizalica;
- f) popunjavanje i vođenje izvještaja o proizvodnji.

Primjeri zanimanja:

- 7521.001 Impregnator drveta
- 7521.004 Obradivač drveta, specijalizirani
- 7521.008 Sušitelj drveta

7522 STOLARI I SRODNA ZANIMANJA

Stolari, izrađivači namještaja i drugi srodni radnici izrađuju, ukrašavaju i oppravljaju namještaj od drveta, kolica i druga vozila, dijelove, modele, šablone i druge drvene proizvode uz pomoć mašina za preradu drveta, alata ili specijaliziranih ručnih alatlika.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje mašinama za preradu drveta, kao što su testere, klinovi, oštrači i alatlijeke za rezanje, oblikovanje i izradu dijelova;
- b) proučavanje nacrtu, provjeru dimenzija predmeta koji se izrađuje ili pripremanje specifikacija i provjeru kvaliteta i sklopa predmeta prema specifikacijama;
- c) podešavanje dijelova za kompletiranje jedinica uz pomoć ljepeka i spajalica, pojačavanje spojenih dijelova ekserima, šrafovim i sl;
- d) izradu, preradu i opravku raznih proizvoda od drveta, stolova, ormara, namještaja, vozila, sportske opreme i drugih dijelova ili proizvoda;
- e) ukrašavanje namještaja postavljanjem drveta, furnira ili rezbarenih elemenata;
- f) finiširanje površina proizvoda od drveta ili namještaja.

Primjeri zanimanja:

- 7522.001 Izrađivač buradi/bačvi
- 7522.006 Drvorezbar
- 7522.008 Grupovođa stolara
- 7522.015 Izrađivač kola

7523 PODEŠAVAČI I POSLUŽIOCI NA DRVOOBRAĐIVAČKIM MAŠINAMA

Podešavači i poslužioци na drvoobrađivačkim mašinama postavljaju ili rukuju mašinama za preradu drveta, automatskim ili polu-automatskim, kao što su precizne testere, mašine za obradu, rezbarenje, a u cilju proizvodnje ili opravke dijelova namještaja od drveta ili drugih proizvoda od drveta.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje, programiranje, rukovanje i nadgledanje raznih vrsta mašina za preradu drveta, za testerisanje, oblikovanje, bušenje, presovanje, rezbarenje, za izradu ili opravku dijelova namještaja od drveta ili drugih proizvoda od drveta;
- b) rukovanje posebnim mašinama za preradu drveta, za određenu namjenu, a za izradu proizvoda od drveta kao što su vješalice, čiviluci, držači otirača i drugi proizvodi;
- c) odabir noževa, testera, oštrica ili kaiševa u skladu sa predmetom koji se izrađuje, funkcijama mašine i specifikacijama proizvoda;
- d) postavljanje i podešavanje sječiva, oštrica, ručnim alatom i prema pravilima;
- e) postavljanje i podešavanje raznih vrsta mašina za preradu drveta;
- f) čitanje i razumijevanje specifikacija ili praćenje verbalnih uputstava.

Primjeri zanimanja:

-7523.003 Grupovođa rukovalaca mašinama za izradu drvenih proizvoda
 -7523.001 Drvotokar
 -7523.007 Rezač drveta
 -7523.012 Rukovalac glodalicom za drvo

753 PROIZVOĐAČI I PRERAĐIVAČI ODJEĆE

Proizvođači i prerađivači odjeće i srodni radnici sređuju, prepravljaju, opravljaju šivenu odjeću; dizajniraju, proizvode tekstilne i predmete od kože, krzna; vrše popravke i ukrašavaju odjeću, rukavice, i srodne proizvode; izrađuju nacрте, sheme; postavljaju, popravljaju ili mjenjaju tapacirane dijelove namještaja, ortopedskih pomagala i dijelove automobila; dotjeruju, obrađuju, stružu, štave, glačaju i farbaju životinjske kože i krzna; prepravljaju i popravljaju obuću i proizvode od kože.

Poslovi obuhvataju: popravku, prepravljanje šivene garderobe; dizajniranje i izradu odjeće po mjeri od tekstila, kože i sličnih materijala; izradu šešira ili perika; prepravljanje stilova odjevnih predmeta; izradu preciznih shema za proizvodnju odjeće, tekstilnih ili kožnih i proizvoda od krzna; šivenje, spajanje, prepravljanje i ukrašavanje odjeće, rukavica i sličnih proizvoda od tekstila, kože, krzna i drugih materijala; postavljanje, popravljanje ili mjenjanje tapaciranih dijelova namještaja, ortopedskih pomagala, sjedišta, ploča i drugih dijelova u automobilima, vozovima, avionima, brodovima, itd; sređivanje, obradu, struganje, štavljenje, glačanje i farbanje životinjske kože i krzna za proizvodnju kožnih i krznenih gotovih proizvoda; izradu, prepravljanje i popravljanje standardne, uobičajene i ortopedске obuće i predmeta od prirodne ili sintetičke kože.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

7531 KROJAČI, ŠIVAČI, KRZNARI, ŠEŠIRDŽIJE
 7532 ŠABLONISTI, REZAČI I SRODNA ZANIMANJA
 7533 ŠIVAČI I VEZILJE
 7534 TAPETARI I SRODNA ZANIMANJA
 7535 ŠTAVLJAČI I OBRAĐIVAČI KOŽE I KRZNA
 7536 IZRAĐIVAČI OBUĆE, KOŽNE GALANTERIJE I SRODNA ZANIMANJA

7531 KROJAČI, ŠIVAČI, KRZNARI, ŠEŠIRDŽIJE

Krojači, šivači, krznari i šeširdžije izrađuju, prepravljaju ili opravljaju šivenu i ručno izrađenu odjeću; oni proizvode odjela po mjeri, haljine, kapute, ogrtače, od tekstila, kože, krzna i drugih materijala, izrađuju šešire i perike prema specifikacijama kupaca ili proizvođača odjeće.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu ogrtača, suknji, košulja, bluza, donjeg veša, korzeta, šešira, perika i sličnih predmeta prema individualnim zahtjevima klijenata;
- b) izbor tekstilnih materijala, kože, krzna prema željenoj veličini, boji, kvalitetu predmeta; sječenje prema šablonu i slaganje prema nacrtu predmeta;
- c) mjenjanje stilova garderobe, kao što su prijepravke nogavica pantalona, sužavanje, dodavanje ili skidanje postave;
- d) izbor i prprepravku šablona prema specifikacijama klijenata ili proizvođača odjeće;
- e) sređivanje, mjenjanje i opravljjanje šivene garderobe, haljina, ogrtača i drugih predmeta po mjeri, a prema zahtjevu mušterija;
- f) izradu i brigu o kostimima za potrebe pozorišne, televizijske, filmske produkcije;
- g) presavijanje, uvijanje materijala kao što su saten, svila, šivenje traka ili tekstila u obliku veštačkog cvijeća ili traka oko kruna i oblikovanje i dekoraciju šešira;
- h) šivenje ili spajanje materijala i pramenova kose za izradu perika;
- i) miješanje nijansi kose da bi se dobio prirodan izgled perika i namještanje kose u određeni položaj;
- j) izradu, mjenjanje, opravljjanje predmeta od kože i krzna;
- k) recikliranje kože ili krzna sa starih ogrtača, ljepljenje materijala u unutrašnjost ogrtača i skraćivanje odjevnih predmeta.

Primjeri zanimanja:

- 7531.002 Izrađivač krzna
- 7531.003 Konfekcionar
- 7531.006 Krojač
- 7531.012 Krznar
- 7531.015 Modist
- 7531.017 Šivač šešira

7532 ŠABLONISTI, REZAČI I SRODNA ZANIMANJA

Rezači i šabloneri odjeće i srodni radnici izrađuju precizne šablone za proizvodnju odjeće, tekstilnih ili proizvoda od krzna. Oni obilježavaju, sijeku, oblikuju tekstil, kožu i druge materijale prema nacrtima ili specifikacijama proizvođača odjeće, šešira, kapa, rukavica i raznih drugih proizvoda.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu šablona za svaku veličinu odjevnih predmeta, uz pomoć tabela, instrumenata za skiciranje, kompjutera i/ili drugih uređaja;
- b) izradu nacrtu ili šablona za određeni predmet uz pomoć kompjutera;
- c) izračunavanje dimenzija šablona prema veličinama, uzimajući u obzir razvlačenje određenih materijala;
- d) skiciranje detalja na odvojenim dijelovima, kako bi se označila mjesta spajanja dijelova, pozicioniranje džepova, dugmića, dekoracija dijelova obuće uz pomoć kompjutera i instrumenata za skiciranje;
- e) pozicioniranje okvira ili izmjerenih materijala radi određivanja mjesta siječenja da bi se maksimalno iskoristio materijal;
- f) postavljanje šablona na tkaninu i siječenje šablona;
- g) isprobavanje šablona izradom i spajanjem primjeraka odjevnih predmeta;
- h) postavljanje šablona na slojeve materijala i siječenje prema šablonu, električnim ili ručnim noževima, sekačima ili uređajima za siječenje koji se numerički kontroliraju kompjuterom;
- i) siječenje materijala ili kože i krzna za izradu predmeta od kože i krzna;
- j) odstranjivanje viška materijala, siječenje konaca sa gotovih proizvoda;

- k) smještanje kože na mašinu za siječenje, maksimalno vodeći računa o greškama, flekama i drugim osobinama materijala;
- l) pravljenje šablona, sječenje i obilježavanje u procesu proizvodnje drugih proizvoda kao što su dijelovi za opremanje sobe ili platneni predmeti.

Primjeri zanimanja:

- 7532.001 Izrađivač šablona za odjeću, specijalizirani
- 7532.003Krojač krzna ikože
- 7532.006Krojač tekstila

7533 ŠIVAČI I VEZILJE

Šivači i vezilje i srodni radnici vezu, popravljaju, obnavljaju ili ukrašavaju odjeću, rukavice i druge predmete od tekstila, krzna, kože i drugih materijala, proizvode platna za jedra, cerade itd. Oni radove izvode ručno, iglom i koncem, a za neke poslove koriste i mašine za šivanje.

Poslovi obuhvataju:

- a) opravku oštećenih ili neispravnih dijelova tkanine ili odjevnog predmeta, ručno ili mašinski;
- b) uklanjanje kopči koje treba zameniti, koristeći parače ili sječiva;
- c) odabiranje konca prema specifikaciji ili boji ili bojenje konca prema boji dijela predmeta koji treba zakrpiti;
- d) krpljenje rupa, ušivanje, stavljanje zakrpa na određena mjesta iglom i koncem;
- e) vezivanje čvorova na unutrašnjoj strani odjeće, kopčom;
- f) siječenje krajeva makazama kako bi opravljeni dio izgledao isto kao i drugi dio odjeće;
- g) šivenje ukrasnih dijelova ručno na štampanim ili umnoženim shemama materijala uz pomoć igle i konca u boji;
- h) veženje ukrasnih elemenata ručno ili mašinski iglom i koncem u boji;
- i) omekšavanje kože ili drugih materijala za proizvodnju obuće, vodom ili pripremanje istih za šivanje;
- j) šivanje ili ljepljenje ukrasnih dijelova na kape, šešire;

Primjeri zanimanja:

- 7533.001 Kišobrandžija
- 7533.002 Šivač
- 7533.011 Vezilac

7534 TAPETARI I SRODNA ZANIMANJA

Tapetari i srodni radnici postavljaju, popravljaju ili mijenjaju tapacirane dijelove namještaja, ortopedskih pomagala, sjedišta, table, vinilske i druge dijelove automobila, željezničkih kočija, aviona, brodova i sličnih dijelova tekstilom, kožom, ili drugim materijalima za tapaciranje. Oni takođe izrađuju i popravljaju jastuke, jorgane, prijekrivače i duške.

Poslovi obuhvataju:

- a) razmatranje materijala za tapaciranje, boja i stilova sa mušterijama i procjenjivanje troškova tapaciranja namještaja i drugih predmeta;
- b) izradu šablona za tapaciranje prema nacrtima, opisima klijenata ili skica;
- c) postavljanje, mjerenje i siječenje materijala za tapaciranje prema šablonima, nacrtima, skicama ili specifikacijama opisa;
- d) postavljanje, sređivanje i osiguravanje žica, obloga i materijala za prekrivanje, prema okvirima namještaja;

- e) šivanje materijala za tapaciranje ručno, porubljivanje jastuka i spajanje dijelova materijala;
- f) ušivanje procepa ili oštećenih dijelova materijala, pravljenje čuperaka (ćuba) iglom i koncem;
- g) ljepljenje ili šivanje ukrasnih dijelova, dugmića i drugih detalja na prekrivačima ili okvirima tapaciranih dijelova;
- h) postavljanje, siječenje, izrađivanje i stavljanje tapacira u avionima, na motornim vozilima, brodovima, vozovima, čamcima;
- i) popravljivanje sirove kože- krzna kako bi se prekrili vještački dijelovi;
- j) obnavljanje starinskog namještaja raznovrsnim alatima uključujući magnetne čekiće, dugačke igle, itd;
- k) sarađivanje sa dekoraterima entrijera, radi ukrašavanja soba i usklađivanja materijala za tapaciranje;
- l) izradu jastuka, jorgana, dušeka, itd.

Primjeri zanimanja:

- 7534.001 Cerader
- 7534.005 Tapetar namještaja
- 7534.006 Tapetar vozila

7535 ŠTAVLJAČI I OBRAĐIVAČI KOŽE I KRZNA

Krznari, izrađivači krzna čiste, sijeku, boje, štave životinjske kože za proizvodnju predmeta od kože, izradu odjevnih i drugih predmeta.

Poslovi obuhvataju:

- a) sortiranje i ocjenjivanje kože prema boji, nijansi, veličini i zbijenosti;
- b) struganje djelića mesa, masnoća ili zaštitnog tkiva sa kože, radi čišćenja i omekšavanja;
- c) skidanje dlaka sa kože, potopljenih u krečnoj vodi;
- d) pripremu kože, soljenjem;
- e) skidanje dugačkih dlaka sa kože i skraćivanje dijelova radi dobijanja jednake dužine;
- f) štavljenje radi popravljivanja sjaja i ljepote ili vraćanja prirodnog izgleda kože;
- g) pripremanje tečnosti za tretiranje kože;
- h) tretiranje kože u rastvoru za štavljenje, radi dobijanja kože za dalju obradu;
- i) bojenje i nijansiranje krzna radi popravljivanja prirodnog izgleda krzna;
- j) uklanjanje nabora;
- k) bojenje i mrljanje kože;
- l) razvlačenje i glancanje kože;
- m) obradu kože tretiranjem hemijskim rastvorima ili mazanjem površina uljem, četkicom ili ostavljanjem da se suši na vazduhu.

Primjeri zanimanja:

- 7535.002 Kožar
- 7535.003 Kožar bojadiser, specijalizirani

7536 IZRAĐIVAČI OBUĆE, KOŽNE GALANTERIJE I SRODNA ZANIMANJA

Izrađivači obuće, kožne galanterije i srodna zanimanja izrađuju, modificiraju, popravljaju standardnu, uobičajenu ili ortopedsku obuću i predmete od prirodne ili sintetičke kože kao što su koferi, ručne torbe, kaiševi (osim kožnih dijelova garderobe, šešira i rukavica), ili, učestvuju u proizvodnji cipela i sličnih predmeta. Oni ukrašavaju, ojačavaju ili izvode završne poslove pri izradi cipela, kofera, torbi i kaiševa.

Poslovi obuhvataju:

- a) izradu, prepravljanje ili opravljavanje standardne obuće prema pojedinačnim zahtjevima;
- b) izradu, prepravljanje ili opravljavanje ortopedske ili terapijske obuće prema receptima ljekara ili modifikovanje postojeće obuće za osobu koja imaju probleme sa stopalima ili neke posebne potrebe;
- c) popravljavanje tašni, kofera, novčanika i sličnih predmeta;
- d) uzimanje plastičnih otisaka deformiranih stopala radi izrade skica- nacrti;
- e) pripremanje uložaka, uložaka za pete i uzimanje kalupa stopala;
- f) proučavanje skica i drugih specifikacija za izradu obuće prema potrebi kupca;
- g) proučavanje narudžbina i/ili dijelova cipele kako bi se dobila informacija o specifikacijama i vrstama materijala koji će se koristiti;
- h) provjeravanje teksture, boje, jačine kože, za ostvarenje određene namjene;
- i) sječenje, oblikovanje i postavljanje dijelova za izradu predmeta od kože;
- j) krpljenje i bušenje rupa za opravku predmeta kao što su novčanici, kaiševi, cipele i koferi;
- k) pregledanje dijelova cipela i nacrti prema specifikacijama, kao što je odgovarajuće utiskivanje šavova;
- l) spajanje dodatnih dijelova ili ukrasa za ulepšavanje ili zaštitu proizvoda;
- m) izradu i popravku predmeta kao što su sedla i uzde za životinje, koferi, ručne tašne, kožne torbe, aktentašne i slično.

Primjeri zanimanja:

- 7536.005 Obućar
- 7536.009 Ortopedski obućar, majstor
- 7536.010 Remenar - sedlar

754 OSTALA ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN RADA

Ostala zanimanja za neindustrijski način rada rade ispod površine vode, koristeći aparate za disanje pod vodom, postavljaju, sastavljaju i detoniraju eksploziv; ispituju i provjeravaju sirove materijale, proizvedene dijelove i proizvode; uklanjaju štetočine, radi sprječavanja uništavanja usjeva i zgrada i ostalih građevina. Ova grupa uključuje ostale zanatske i trgovinske radnike koji nisu klasificirani na drugom mjestu u okviru grupe 7.

Poslovi obuhvataju: preduzimanje mjera predostrožnosti; izvođenje raznih poslova pod vodom, smještanje eksploziva u rupe; mješanje hemikalija prema uputstvima; izvođenje i nadgledanje opreme za prskanje gamadi i korova.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 7541 RONIOCI
- 7542 MINERI I SRODNA ZANIMANJA
- 7543 OCJENJIVAČI PROIZVODA /BEZ HRANE I PIĆA/
- 7544 DERATIZERI, DEZINSEKTORI I SRODNA ZANIMANJA
- 7549 ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN RADA DN

7541 RONIOCI

Ronioci rade ispod površine vode, koristeći aparate za disanje pod vodom, radi ispitivanja, instaliranja, popravljavanja i uklanjanja podvodne opreme i struktura, izvode testove ili eksperimente, postavljaju eksploziv, fotografiraju strukture ili podvodni svijet ili pronalaze predmete i osobe koje se traže.

Poslovi obuhvataju:

- a) preduzimanje mjera predostrožnosti, kao što su nadgledanje dužine i dubine ronjenja i registriranje kod nadležnih organa prije početka ekspedicija;
- b) provjeravanje i održavanje opreme za ronjenje, kao što su maske, šljemovi, odjela za ronjenje, oprema i mjerni instrumenti;
- c) spuštanje u vodu uz pomoć vozača, sa bocama sa kiseonikom ili u ronilačkim odjelima;
- d) rad pod vodom radi postavljanja i opravljanja mostova, molova i osnova za zidove u lukama;
- e) ispitivanje sumnjivih oštećenja i izvođenje manjih opravki na trupovima brodova i podvodnim instalacijama;
- f) podnošenje izvještaja o stanju brodova poslije brodoloma;
- g) uklanjanje podvodnih prepreka;
- h) bušenje rupa za eksplozije pod vodom;
- i) izvođenje raznih zadataka pod vodom u vezi sa spašavanjem ili izvlačenjem leševa;
- j) komunikaciju sa radnicima na površini, putem signalnih linija ili telefona;
- k) obezbjeđivanje informacija o ronilačkim poslovima i uslovima životne sredine.

Primjeri zanimanja:

-7541.003 Podvodni monter

-7541.001 Ronilac

7542 MINERI I SRODNA ZANIMANJA

Mineri postavljaju, sastavljaju i detoniraju eksplozive na terenima za vađenje ruda, kamena i demoliranje.

Poslovi obuhvataju:

- a) obezbjeđivanje sigurnosti na radnom mjestu i prilikom rukovanja eksplozivom, tokom procesa skladištenja i transporta, kao i regulativa nakon toga;
- b) planiranje i davanje uputstava za mesto postavljanja, dubinu i prečnik rupe u koju se postavlja eksploziv;
- c) provjeravanje dubine i čistoće rupa;
- d) određivanje količine i vrste eksploziva koji se koristi;
- e) smještanje eksploziva u rupe;
- f) sastavljanje ili upućivanje drugih radnika za sastavljanje detonatora, eksplozivnih punjenja i prispajanje električnih žica i kablova na fitilj;
- g) povezivanje žica, upaljača i žica detonatora, ispitivanje električnih kola i opravljanje pogrešnih spojeva, kao i povezivanje na mašina za detonaciju;
- h) prekrivanje mjesta sa eksplozivom, popunjavanje rupa pijeskom i drugim materijalima, kao i sabijanje materijala;
- i) brigu o detonaciji eksploziva i podnošenje izvještaja o neuspelim detonacijama;
- j) proglašavanje detoniranih oblasti sigurnim prije i poslije detonacija;
- k) prikupljanje i vođenje zapisa o iskorišćenim eksplozivima, prema zakonima i regulativama.

Primjeri zanimanja:

-7542.001 Deminer

-7542.002 Miner

-7542.005 Pirotehničar

7543 OCJENJIVAČI PROIZVODA /BEZ HRANE I PIĆA/

Ispitivači kvaliteta i ocjenjivači proizvoda (izuzev hrane i pića) pregledaju, testiraju, sortiraju, uzimaju uzorke i mjere sirove materije, proizvedene komponente i sve što ne

spada u namirnice, proizvedene ili prodane, prema standardima kvaliteta i radi utvrđivanja kvarova, istrošenosti i odstupanja od specifikacija, kako bi ih ocjenili i klasificirali po kvalitetu.

Poslovi obuhvataju:

- a) pregledanje i testiranje proizvoda, dijelova ili materijala prema standardima i specifikacijama;
- b) ocjenjivanje i klasificiranje prirodnih tekstilnih vlakana za pređenje i namotavanje;
- c) odbacivanje i odstranjivanje proizvoda, materijala i opreme koja ne zadovoljava specifikacije;
- d) analiziranje i razumijevanje nacrtu, podataka, uputstava i drugih materijala, prema specifikacijama, kao i ispitivanje i testiranje procedura;
- e) obavješćivanje supervizora i drugog osoblja o problemima u proizvodnji ili pružanje pomoći u pronalaženju i rješavanju ovih problema;
- f) obilježavanje podataka testiranja, kao što su težine, temperature, stepeni i vlažnost, kao i količine koje su pregledane i ocijenjene;
- g) obilježavanje dijelova detaljima kao što su stepen prihvatljivosti ili odbijanja;
- h) mjerenje dimenzija proizvoda uz pomoć instrumenata kao što su linijari, šestari, mjerači ili mikrometri;
- i) analiziranje podataka ispitivanja i neophodna proračunavanja radi određivanja rezultata ispitivanja.

Primjeri zanimanja:

- 7543.001 Ispitivač kvaliteta industrijskih procesa
- 7543.002 Ispitivač kvaliteta proizvoda
- 7543.003 Ispitivač kvaliteta usluga

7544 DERATIZERI, DEZINSEKTORI I SRODNA ZANIMANJA

Deratizeri, dezinfektori koriste hemikalije za uklanjanje štetnih insekata, malih životinja, divljih biljaka i drugih štetočina, kao bi se spriječile štete na usjevima, u zgradama i drugim građevinama i okruženju, kao i zdravstveni rizici.

Poslovi obuhvataju:

- a) upravljanje i nadgledanje opreme za prskanje gamadi i korova;
- b) miješanje hemikalija prema uputstvima;
- c) pokrivanje površina do određene dubine pesticidima, uz primjenu znanja i vodeći računa o vremenskim uslovima, veličini kapljica, procjenjivanju promjera i prijeprijeka;
- d) prskanje ili ispuštanje hemijskih rastvora ili otrovnih gasova ili postavljanje zamki za gamad i štetočine kao što su miševi, termiti i žutoperke;
- e) podizanje, guranje i njihanje rasprskivačima, crijevima i tubama da bi se prskanje usmjerilo na određene oblasti;
- f) punjenje sprejeva vodom i hemikalijama;
- g) čišćenje i servisiranje mašina kako bi se ostvarila efikasnost operacija.

Primjeri zanimanja:

- 7544.001 Deratizer
- 7544.002 Dezinfektor

7549 ZANIMANJA ZA NEINDUSTRIJSKI NAČIN RADA DN

Ova grupa zanimanja uključuje zanatske radnike nesvrstane na drugom mjestu u okviru grupe 7. Na primjer, tu su radnici koji kalupiraju, režu, bruse i glačaju optička sočiva.

Poslovi obuhvataju:

- a) grijanje, kalupiranje i presovanje optičkog stakla za izradu sočiva;
- b) brušenje i glačanje sočiva

Primjeri zanimanja:

-7549.001 Kaluper optičkih sočiva

GLAVNA GRUPA 8. RUKOVAOCI I MONTAŽERI MAŠINA I POSTROJENJIMA

Rukovaoci i montažeri mašina i postrojenjima rukuju i nadgledaju industrijske i poljoprivredne mašine i opremu na licu mjesta ili daljinskim upravljačima, voze ili upravljaju vozovima, motornim vozilima i mobilnim mašinama i opremom, ili montiraju dijelove proizvoda striktno prema specifikacijama i procedurama.

Poslovi uglavnom zahtjevaju iskustvo i razumijevanje rada industrijskih i poljoprivrednih mašina i opreme, kao i sposobnost snalaženja sa mašinama i prilagođavanje inovativnim rješenjima.

Poslovi koje izvode monter i rukovaoci mašinama i postrojenjima uključuju: rukovanje i nadgledanje rada rudarskih i drugih industrijskih mašina i opreme za obradu metala, minerala, stakla, keramike, drveta, papira ili hemikalija; rukovanje i nadgledanje rada mašina i opreme za proizvodnju predmeta od metala, minerala, hemikalija, gume, plastike, drveta, papira, tekstila, krzna, kože, kao i za proizvodnju hrane i srodnih stvari; voženje i upravljanje vozovima, motornim vozilima; voženje, upravljanje i nadgledanje pokretnih industrijskih i poljoprivrednih mašina i opreme; montiranje dijelova proizvoda, prema specifikacijama i procedurama. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove glavne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

81 RUKOVAOCI MAŠINAMA I UREĐAJIMA

82 SASTAVLJAČI MAŠINA I UREĐAJA

83 VOZAČI, RUKOVAOCI TRANSPORTNIM POSTROJENJIMA I POKRETNIM UREĐAJIMA

81 RUKOVAOCI MAŠINAMA I UREĐAJIMA

Rukovaoci mašinama i uređajima rukuju i nadgledaju industrijske mašine i opremu na licu mjesta ili daljinskim upravljačima, i to one stabilne ili one kod kojih mobilnost ne spada u sastavni dio rukovanja.

Poslovi uglavnom zahtjevaju iskustvo i razumijevanje rada industrijskih mašina i opreme, njihovo rukovanje, kao i nadgledanje. Često se zahtjeva i sposobnost podešavanja inovacija u mašine ili opremu.

Poslovi koje izvode radnici u okviru ove podgrupe obično uključuju: postavljanje, rukovanje i nadgledanje rada raznih stabilnih mašina i postrojenja; otkrivanje kvarova i otklanjanje kvarova; pregled proizvedenih dijelova prema specifikacijama i podešavanje mašina; održavanje, opravljanje i čišćenje; snimanje podataka i održavanje zapisa. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

811 RUKOVAOCI RUDARSKIM POSTROJENJIMA I UREĐAJIMA

- 812 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA OBRADU METALA I POVRŠINSKU OBRADU METALNIH DIJELOVA
- 813 RUKOVAOCI MAŠINAMA I POSTROJENJIMA ZA IZRADU HEMIJSKIH I FOTOGRAFSKIH PROZVODA
- 814 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU GUMENIH, PLASTIČNIH I PAPIRNIH PROIZVODA
- 815 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU TEKSTILNIH, KRZNENIH I KOŽARSKIH PROIZVODA
- 816 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PREHRAMBENIH PROIZVODA
- 817 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRERADU DRVETA I PROIZVODNJU PAPIRA
- 818 RUKOVAOCI OSTALIM MAŠINAMA I POSTROJENJIMA

811 RUKOVAOCI RUDARSKIM POSTROJENJIMA I UREĐAJIMA

Rukovaoci rudarskim postrojenjima i uređajima rukuju i nadgledaju rad postrojenja i mašina kojima se vade stijene i minerali iz zemlje, obrađuju minerale i stijene, buše i proizvode i finiširaju proizvode od cementa i kamena.

Poslovi obuhvataju: postavljanje, upravljanje i rukovanje raznim mašinama i postrojenjima, rudarskim i metalurškim, kao što su oprema za bušenje i pomoćne mašine i oprema, siječenje, drobljenje, mljevenje, crpljenje i kombiniranje mašina i postrojenja; upravljanje opremom za pranje, odvajanje, izvlačenje i kombiniranje, kako bi se odvojili štetni dijelovi i popravio sastav minerala; rukovanje mašinama i postrojenjima za izradu cementa, veštačkog kamena, betona i prethodno izljevanje betonskih i proizvoda od kamena; nadgledanje rada raznih mašina i postrojenja, otkrivanje nepravilnosti u radu i preduzimanje postupaka zaotklanjanje kvarova na mašinama; održavanje, popravku i čišćenje mašina i postrojenja; vođenje knjiga o proizvodnji.

Zanimanja ove manje grupe su razvrstavaju u sljedeće jedinične grupe:

- 8111 RUDARI I KAMENOLOMCI
- 8112 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRERADU MINERALA I KAMENA
- 8113 BUŠAČI BUŠOTINA I SRODNA ZANIMANJA
- 8114 RUKOVAOCI POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU CEMENTA, KAMENA I OSTALIH MINERALA

8111 RUDARI I KAMENOLOMCI

Rudari i kamenolomci u rudnicima i kamenolomima rukuju postrojenjima, mašinama i koriste ručni alat za vađenje stijena, minerala i nemetalnih naslaga iz podzemnih, kao i iz površinskih kopova.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje, rukovanje i nadgledanje rada razne podzemne i površinske opreme, uključujući postrojenja za kontinuirano vađenje rude, siječenje i kanaliziranje;
- b) sastavljanje i rukovanje opremom za podzemno i površinsko bušenje u rudnicima i kamenolomima;
- c) rukovanje mašinama i korišćenje alata za uklanjanje olabavljenih stijena, ruda, uglja i drugih naslaga;
- d) pripremanje, namještanje i instaliranje pomoćne opreme za podzemne radove, uključujući zavrtnje za stijene;
- e) rukovanje mašinama za otvaranje novih okana, pogona, vazdušnih otvora i uzvišenja;
- f) rukovanje pom. postrojenjima kao što su pumpe za potiskivanje vazduha, vode, mulja;
- g) izvođenje manjih opravki i održavanja i podmazivanje i čišćenje postrojenja, mašina i alata;

- h) popunjavanje izvještaja o detaljno izobavljanim operacijama u oknima;
- i) sakupljanje uzoraka minerala za laboratorijske analize.

Primjeri zanimanja:

- 8111.001 Bušač i dubinski bušač
- 8111.007 Pomoćni rukovalac sjekačicom kamena
- 8111.012 Rudar specijalizirani
- 8111.014 Rukovalac dijamantnom pilom
- 8111.016 Rukovalac mehanizacijom na površinskoj eksploataciji
- 8111.018 Rukovalac rudarskim postrojenjem

8112 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRERADU MINERALA I KAMENA

Rukovaoci postrojenjima za preradu minerala i kamena rukuju i nadgledaju mašine i opremu za obradu stijena, minerala i kamena koje se koriste za obnavljanje prečišćenih proizvoda za trenutnu upotrebu ili za dalju obradu.

Poslovi obuhvataju:

- a) namještanje i rukovanje stabilnim mašinama i postrojenjima kojima se melju, drobe, sijeku, testerišu i režu stijene, minerali i kamen prema specifikacijama posla;
- b) postavljanje blokova ili ploča od kamena na mašine za testerisanje, siječenje i dalju obradu;
- c) nadzor i održavanje toka neobrađenih stijena, minerala i kamena sa pokretne trake do mašina;
- d) pranje, odvajanje, kvašenje, taloženje, filtriranje, izvlačenje i kombiniranje opreme za odvajanje otpadnih dijelova i obnavljanje minerala;
- e) kombiniranje ruda minerala i rastvarača, radi brže obrade;
- f) odvajanje koncentrata metala i minerala iz ruda i aluvijalnih naslaga, zgušnjavanjem, plutanjem, odvajanjem po gravitaciji, filtriranjem ili magnetnim i elektrostatičkim razdvajanjem;
- g) posmatranje metara, mjera i kontrolnih panela i podešavanje ventila i kontrolnih mjesta kako bi se obezbedilo bezbedno i efikasno rukovanje opremom, otkrili kvarovi i pomoglo održavanje i opravljavanje mašina i postrojenja;
- h) ispitivanje obrađenih materijala vizuelno ili ručno, radi zadovoljenja postavljenih standarda i specifikacija posla, a mogu se i prikupljati uzorci za ispitivanje u laboratorijama;
- i) prikupljanje informacija o zaobavljanju obradi, kao što su podaci o količinama, vrstama i dimenzijama proizvedenih materijala;
- j) sortiranje, slaganje i odlaganje obrađenih minerala i kamena, za pakovanje, dalju obradu ili špediciju.

Primjeri zanimanja:

- 8112.001 Kontrolor mineralurških procesa i proizvoda
- 8112.003 Rukovalac postrojenjem za drobljenje rude i kamena
- 8112.006 Rukovalac postrojenjem za separaciju

8113 BUŠAČI BUŠOTINA I SRODNA ZANIMANJA

Bušači bušotina i srodna zanimanja, postavljaju, montiraju i rukuju mašinama za bušenje i srodnom opremom, radi izvođenja dubinskog bušenja, izvlačenja ruda, tečnosti ili gasova, kao i u mnoge druge svrhe.

Poslovi obuhvataju:

- a) demontiranje, premještanje ili montiranje opreme za bušenje;
- b) montiranje i demontiranje cijevi, obložnih cijevi i glava bušilica i zamjena nefunkcionalne opreme;
- c) kontrolu pri podizanju i spuštanju cijevi bušilica, regulisanje pritiska u dubinama i kontroliranje brzine alata;
- d) pripremanje tečnosti i provjeravanje rada pumpi, kako bi se obezbedio adekvatan protok tečnosti u cijevima bušilice;
- e) nadzor mjerača i drugih pokazatelja, slušanje opreme radi otkrivanja kvarova i odabiranje odgovarajuće opreme;
- f) održavanje, podešavanje, opravljavanje i čišćenje opreme, dizalica ili ostalih mašina;
- g) vođenje zapisa o bušenju i izobavljanjem servisnim operacijama;
- h) rukovanje mašinama za uklanjanje prašine, ostataka i izgubljene ili polomljene opreme za bušenje;
- i) zatvaranje i pečaćenje bunara koji se više ne koriste;
- j) moguće nadgledanje i obuka ostalih članova tima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

-8113.001 Klinaš
 -8113.006 Rukovalac postrojenjem za istraživanje bušotina, specijalizirani
 -8113.016 Rukovalac samopokretnom bušilicom
 -8113.019 Rukovalac uređajima za proizvodnju nafte i gasa

8114 RUKOVAOCI POSTROJENJA ZA PROIZVODNJU CEMENTA, KAMENA I OSTALIH MINERALA

Rukovaoci postrojenja za proizvodnju cementa, kamena i drugih minerala rukuju i nadziru rad mašina za prerađivanje i finiširanje proizvoda od prethodno izlivenog cementa, bitumena i kamena, a za potrebe građevinarstva.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje mašinama za istiskivanje, livenje, oblikovanje, miješanje, pumpanje, sabijanje i siječenje, za proizvodnju i finiširanje proizvoda od prethodno izlivenog cementa, bitumena i kamena;
- b) rukovanje postrojenjima za proizvodnju cementa, kreča i šljake, uključujući utovar i istovar i kontinuirano punjenje opreme kao što su pumpe i konvejeri;
- c) rukovanje postrojenjima i mašinama za mjerenje i mješanje pijeska, cementa, vode i drugih sastojaka za pravljenje betona;
- d) rukovanje postrojenjima i mašinama za sastavljanje i punjenje kalupa cementom i vještačkim mješavinama od kamena, uklanjanje izlivenih dijelova iz kalupa i finiširanje površina prethodno izlivenih proizvoda;
- e) siječenje, bušenje, brušenje, čišćenje pijeskom i poliranje proizvoda od betona i kamenih blokova, ploča i drugih proizvoda prema specifikacijama;
- f) provjeru planova proizvodnje i specifikacija, radi određivanja i odabiranja materijala, sastojaka, procedura, komponenti, dijelova i podešavanja mašina za izvlačenje, mješanje, itd;
- g) nadzor postrojenja i mašina tokom trajanja procesa, posmatranjem instrumenata, kao što su mjerači temperature i pritiska i podešavanje kotrole i prijavljivanje kvarova;
- h) sakupljanje i ispitivanje uzoraka i gotovih proizvoda prema specifikacijama i podešavanje mašina u skladu sa tim;

- i) provjeravanje i vođenje zapisa o proizvodnji, uključujući informacije o količinama, dimenzijama i vrstama materijala i proizvoda;
- j) brigu i asistenciju u procesu opravke i održavanja postrojenja i mašina.

Primjeri zanimanja:

- 8114.001 Mlinar sirovina za cement, kreč i gips
- 8114.002 Rukovalac mašinama za obradu kamena
- 8114.004 Rukovalac mašinom za lijevanje betona
- 8114.007 Rukovalac uređajem za gipsane ploče
- 8114.011 Rukovalac uređajem za miješanje betona

812 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA OBRADU METALA I POVRŠINSKU OBRADU METALNIH DIJELOVA

Rukovaoci postrojenjima za obradu metala i površinsku obradu metalnih dijelova rukuju i nadgledaju kontrolne mašine i opremu za pojedinačne procese obrade, kojima se kontrolira konverzija, obrada i završna dorada ruda minerala i metala.

Poslovi obuhvataju: postavljanje, pripremanje i podešavanje mašina za preradu i završnu obradu metala i ruda i koordinaciju i nadgledanje operacija određenih aspekata u toku procesa obrade i dorade; provjeru kvarova na opremi, nadzor mjernih instrumenata, izvođenje rutinskih testova i održavanje; provjeravanje, testiranje i analiziranje uzoraka proizvoda; obilježavanje podataka i obilježavanje proizvedenih cjepanica.

Zanimanja ove manje grupe su razvrstavaju u sljedeće jedinične grupe:

8121 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA OBRADU METALA

8122 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA POVRŠINSKU OBRADU METALNIH DIJELOVA

8121 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA OBRADU METALA

Rukovaoci postrojenjima za obradu metala rukuju, nadgledaju, podešavaju i održavaju mašine i opremu za proste procese obrade mineralnih ruda i prečišćavanje, ojačavanje, valjanje i istiskivanje metala.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje, pripremanje i podešavanje mineralne rude i metaloprerađivačkih mašina za pojedinačne procese obrade metala;
- b) rukovanje jednofunkcionalnim mašinama za mljevenje, odvajanje, čišćenje, miješanje, livenje, valjanje, prečišćavanje ili sličnu obradu metala i ruda nemetala;
- c) posmatranje mjerača, metara, kompjuterskih prikaza, kao i vidio zapisa i proizvoda radi utvrđivanja ispravnog rada mašina i potvrđivanja određenih uslova obrade;
- d) podešavanje opreme, ventila, pumpi, proizvodne opreme;
- e) kontrolu pripreme, mjerenja i punjenja postrojenja sirovim materijalima;
- f) kontrolu procesa na početku i na kraju, otkrivanje grešaka i nadgledanje spoljašnjeg stanja opreme;
- g) provjeru kvarova na opremi, izvođenje rutinskih testova provjere i održavanje;
- h) analizu uzoraka, izvođenje testova, zapisivanje podataka i obilježavanje.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8121.002 Industrijski livac
- 8121.005 Industrijski valjaoničar
- 8121.011 Proizvođač akumulatorskih kutija
- 8121.013 Rukovalac alatnom mašinom

8122 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA POVRŠINSKU OBRADU METALNIH DIJELOVA

Rukovaoci postrojenjima za površinsku obradu metalnih dijelova rukuju i nadziru opremu za finiširanje, oblaganje metala i metalnih predmeta, kako bi bili otporni na koroziju i abraziju, u dekorativne svrhe ili za ostvarivanje električnih ili magnetnih svojstava.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje opreme za čišćenje metalnih predmeta u toku pripreme za oblaganje, emajliranje, galvaniziranje i sl;
- b) rukovanje i nadgledanje opreme za elektro oblaganje;
- c) rukovanje i nadgledanje opreme za oblaganje proizvoda od željeza i čelika;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za automatsko oblaganje žice obojenim metalima;
- e) rukovanje i nadgledanje opreme za prskanje livenog metala sprejom ili drugim supstancama, radi zaštite ili ukrašavanja, kao i radi popravljivanja istrošenih i oštećenih površinskih slojeva;
- f) rukovanje i nadgledanje opreme za završnu obradu metalnih predmeta hemikalijama i njihovo zagrijavanje;
- g) provjeravanje debljine obloga uz pomoć mikrometara, šestara ili drugih uređaja, obilježavanje podataka i obilježavanje;
- h) pripremanje i miješanje rastvora metala prema formulama i specifikacijama.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8122.001 Galvanizer
- 8122.007 Rukovalac uređajem za odmašćivanje metala
- 8122.010 Rukovalac uređajem za premazivanje metala
- 8122.012 Rukovalac uređajem za uranjanje metala

813 RUKOVAOCI MAŠINAMA I POSTROJENJIMA ZA IZRADU HEMIJSKIH I FOTOGRAFSKIH PROZVODA

Rukovaoci mašinama i postrojenjima za izradu hemijskih i fotografskih proizvoda rukuju i nadgledaju mašine kojima se proizvode razne vrste hemikalija i drugi sastojci za izradu farmaceutskih, drogerijskih, eksplozivnih, fotografskih ili srodnih hemijskih proizvoda.

Poslovi obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina i opreme za mješanje, pakovanje i druge načine obrade hemikalija i hemijskih proizvoda kako bi se postigla određena svojstva neophodna za dalji proces industrijske proizvodnje ili za izradu gotovih proizvoda. Može uključivati i nadzor drugih radnika.

Zanimanja ove manje grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 8131 RUKOVAOCI MAŠINAMA I POSTROJENJIMA ZA IZRADU HEMIJSKIH PROZVODA
- 8132 RUKOVAOCI MAŠINAMA I POSTROJENJIMA ZA IZRADU FOTOGRAFSKIH PROZVODA

8131 RUKOVAOCI MAŠINAMA I POSTROJENJIMA ZA IZRADU HEMIJSKIH PROZVODA

Rukovaoci mašinama i postrojenjima za izradu hemijskih proizvoda nadgledaju i rukuju mašinama za mješanje, obradu i pakovanje velikog broja hemijskih proizvoda.

Poslovi obuhvataju :

- a) postavljanje, uključivanje, kontrolu, podešavanje i zaustavljanje mašina i postrojenja;
- b) nadgledanje reakcionih procesa i prijenos proizvoda u skladu sa sigurnosnim procedurama;
- c) nadgledanje metara, mjerača i elektronskih instrumenata jedne ili nekoliko hemikalija ili formula, kao što su mašine za mješanje, sušenje, izradu tableta, kapsula, granula i sl;
- d) mjerenje i sipanje hemijskih sastojaka prema uputstvima za izradu;
- e) uzimanje uzoraka i rutinsku hemijsku i fizičku kontrolu proizvoda i vođenje zapisa o proizvodnji;
- f) čišćenje i obavljanje manjih opravki na mašinama i postrojenjima.

Primjeri zanimanja:

- 8131.001 Elektrolizer aluminijuma
- 8131.003 Izrađivač hemijskih proizvoda
- 8131.020 Rukovalac mašinama za proizvodnju soli
- 8131.024 Rukovalac mašinom za farmaceutske proizvode
- 8131.026 Rukovalac mašinom za peraća sredstva

8132 RUKOVAOCI MAŠINAMA I POSTROJENJIMA ZA IZRADU FOTOGRAFSKIH PROZVODA

Rukovaoci mašinama i postrojenjima za izradu fotografija rukuju i nadgledaju opremu za izradu fotografskog papira i filmova, kao i za razvijanje filmova i izradu slika.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje opreme za izradu fotografskog papira i filmova;
- b) rukovanje, nadgledanje i provjeru opreme za obradu i izradu fotografija i održavanje standarda u tim procesima;
- c) pripremanje razvijenog filma za različite načine obrade u mračnim komorama;
- d) pregled slika, filmova, prikaza i podešavanje opreme radi postizanja željenih boja, kontrasta, svetla, veličine i vrste slika;
- e) podešavanje i rukovanje opremom za automatsko razvijanje;
- f) rukovanje opremom za prijenos filma na video kasetu ili drugi elektronski medij;
- g) izvršavanje poslova vezanih za obradu fotografija;
- h) rukovanje automatskom opremom za razvijanje negativa u boji, slika, slajdova.

Primjeri zanimanja:

- 8132.001 Filmski laborant
- 8132.002 Fotograf
- 8132.005 Rukovalac uređajem za izradu fotografija
- 8132.006 Rukovalac uređajem za proizvodnju fotografskih filmova
- 8132.010 Rukovalac uređajem za razvijanje filmova

814 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU GUMENIH, PLASTIČNIH I PAPIRNIH PROIZVODA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju gumenih, plastičnih i papirnih proizvoda rukuju i nadgledaju mašine za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume, i izrađuju raznovrsne komponente i proizvode od prirodne i sintetičke gume i plastike ili izrađuju razne vrste proizvoda od papira, kartona i sličnih materijala.

Poslovi obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume i izradu raznovrsnih komponenti i proizvoda od prirodne i sintetičke gume i plastike; rukovanje i nadgledanje mašina za izradu raznih vrsta proizvoda od

papira; pregled gotovih proizvoda radi otkrivanja nepravilnosti i usaglašavanja prema specifikacijama, kao i podešavanje mašina u skladu sa tim.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 8141 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU GUMENIH PROIZVODA
- 8142 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PLASTIČNIH PROIZVODA
- 8143 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PAPIRNIH PROIZVODA

8141 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU GUMENIH PROIZVODA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju gumenih proizvoda rukuju i nadgledaju mašine za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume, i izradu raznovrsnih komponenti i proizvoda od prirodne i sintetičke gume, kao što je obuća po kalupu, predmeti za domaćinstvo, izolacioni materijali, dodaci za industriju ili gume za motorna vozila.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za gnječenje i miješanje gume i jedinjenja od gume za dalju obradu;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za proizvodnju gumenih ploča ili gumom impregmiranih materijala, dobijenih procesom valjanja;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina kojima se istiskuju jedinjenja gume ili se kalupima oblikuje vulkanizerska guma;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za izradu guma raznih oblika, vulkanizerske gume ili se već korištene gume ponovo kalupiraju;
- e) pregled gotovih proizvoda zbog grešaka i usklađivanja prema specifikacijama;
- f) lociranje kvarova i opravljavanje istrošenih i pokvarenih guma, vulkanizerskim ili s osobnim postupcima.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8141.001 Gumar
- 8141.007 Rukovalac mašinom za oblikovanje gumenih proizvoda
- 8141.008 Rukovalac mlinom za gumu
- 8141.009 Rukovalac opremom za doradu gumenih proizvoda
- 8141.013 Vulkanizer

8142 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PLASTIČNIH PROIZVODA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju plastičnih proizvoda rukuju i nadgledaju mašine za gnječenje i miješanje jedinjenja radi dobijanja plastičnih materijala i izrade raznovrsnih dijelova i proizvoda od plastike.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za gnječenje i miješanje jedinjenja radi dobijanje plastičnih materijala;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za oblikovanje plastičnih materijala, kalupiranjem, izvlačenjem, savijanjem, siječenjem i sl;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za tanjenje plastike i materijala impregmiranih plastikom, radi izrade staklene vune;
- d) oblaganje gole žice, kablova i optičkih vlakana plastikom;
- e) pregled gotovih proizvoda zbog grešaka i usklađivanja prema specifikacijama;
- f) recikliranje otpadnih plastičnih materijala;

- g) izradu vještačkih očiju i diskova kontaktnih sočiva, izradu i opravku okvira za naočale i plastičnih dijelova ortopedskih pomagala.

Primjeri zanimanja:

- 8142.001 Manipulant u preradi plastičnih masa
- 8142.003 Rukovalac mašinama za izradu plastičnih proizvoda, specijalizirani
- 8142.013 Rukovalac mlinom za plastiku
- 8142.007 Rukovalac mašinom za izradu dugmadi

8143 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PAPIRNIH PROIZVODA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju papirnih proizvoda rukuju i nadgledaju mašine za izradu kutija, koverti, kesa i drugih proizvoda od papira, kartona i sličnih materijala.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za ljepljenje papira na karton, siječenje prema traženoj dužini ili siječenje kartona za izradu kartonskih kutija;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za presovanje kojima se izrađuju papirne šoljice ili srodne posude od papira i kartona;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za siječenje, presavijanje i ljepljenje papira za izradu koverti, papirnih kesa ili kesa od drugih sličnih materijala.

Primjeri zanimanja:

- 8143.001 Obradivač materijala u kartonaži
- 8143.007 Rukovalac mašinom za izradu koverata
- 8143.008 Rukovalac mašinom za izradu vrećica
- 8143.010 Rukovalac mašinom za preradu papira
- 8143.016 Rukovalac štamparskom mašinom

815 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU TEKSTILNIH, KRZNENIH I KOŽARSKIH PROIZVODA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju tekstila, kože i krzna rukuju i nadgledaju razne tipove mašina kojima se pripremaju, obrađuju vlakna, predivo, koža, krzno; oni izrađuju, modificiraju i popravljaju obuću, odjeću i izrađuju ili hemijski čiste tekstilne ili predmete od kože i krzna.

Poslovi obuhvataju: rukovanje i nadzor mašina za pređenje i pletenje kojima seobrađuje predivo i izrađuju tkani, netkani ili pleteni proizvodi; rukovanje i nadzor mašina kojima se priprema vlakno i izvodi pređenje, namotavanje prediva od prirodnih tekstilnih vlakana; rukovanje i nadzor mašina za šivenje kojima se izrađuje, popravljaju, obnavlja tekstil, krzno, sintetički ili kožni predmeti, ili se vezu ukrasne šare na odjeću ili drugim materijalima; rukovanje i nadzor mašina za bjeljenje ili druge vidove tretiranja vlakana, prediva, odjeće ili hemijski čiste odjevni predmeti, krzno, tepisi; rukovanje i nadzor raznih mašina kojima se priprema koža ili krzno; rukovanje i nadzor mašina za izradu, obradu i opavljanje standardne ili ortopedske obuće i predmeta od kože, kao što su koferi, akten tašne, ručne torbe i sl.

Zanimanja ove manje grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 8151 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRIPREMU VLAKANA, PREDENJE I NAMOTAVANJE
- 8152 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PLETENJE I TKANJE
- 8153 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA ŠIVENJE ODJEĆE OD TEKSTILA, KOŽE I KRZNA
- 8154 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA BJELJENJE, FARBANJE I ČIŠĆENJE
- 8155 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU KOŽE I KRZNA

- 8156 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU OBUĆE I KOŽNE GALANTERIJE
8157 RUKOVAOCI POSTROJENJA ZA PRANJE
8159 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU TEKSTILNIH, KRZNENIH KOŽARSKIH PROIZVODA, DN

8151 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRIPREMU VLAKANA, PREDENJE I NAMOTAVANJE

Rukovaoci postrojenjima za pripremu vlakana, predenje i namotavanje rukuju i nadgledaju mašine za pripremu vlakana, predenje, dupliranje i namotavanje prediva od prirodnih tekstilnih vlakana. Oni upredaju dva ili više vlakana koja služe za izradu jačih, ravnijih, istovjetnih vlakana i obrađuju tekstil da bi ga učinili čvršćim i nepromočivim.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za paranje vunениh krpa na vlakna;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za čišćenje i pretvaranje otpadaka vunenog prediva u paperjastu vunu;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za kombinovanje tekstilnih vlakana u istovijetna prediva;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za čišćenje tekstilnih vlakana, pretvarajući ih u cjepke, mašina za češljanje i kombinovanje cjepki u preklopljene trake;
- e) rukovanje mašinom sa više setova za izvlačenje, s tim što svaki set kombinira nekoliko cjepki u jednu približno iste debljine kao što je originalna;
- f) rukovanje i nadgledanje mašina za predenje konaca i pletiva, kako bi se povećala jačina, ravnoća- glatkoća ili postigla istovjetnost prediva ili namotala prediva sa jednog paketa na drugi;
- g) rukovanje i nadgledanje ramova za predenje na kojima se izvlače i unapredaju cjepke u predivo;
- h) rukovanje i nadgledanje mašina za izvlačenje cjepki koje su sa druge mašine;
- i) pripremanje odgovarajućih veličina za finiisanje prediva mješanjem sastojaka kao što su streč, sapuni, voda ili stavljanje drugih mješavina na ključanje u određenom vremenskom intervalu;
- j) tretiranje tekstila hemikalijama da bi bile nepromočive;
- k) čišćenje valjaka i cilindara mašina da bi se uklonili ostaci vune;
- l) rukovanje metalnim valjcima za izvlačenje, na raznim mašinama za predenje i šlifovanje mašina novim oblogama od plastike ili kože.

Primjeri zanimanja:

- 8151.001 Rukovalac mašinama za netkani tekstil
- 8151.002 Rukovalac mašinama za predenje
- 8151.003 Rukovalac mašinama za užad

8152 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PLETENJE I TKANJE

Rukovaoci postrojenjima za pletenje i tkanje niti postavljaju, rukuju i nadgledaju mašine za tkanje i pletenje kojima seobrađuje predivo i izrađuju tkani, netkani ili pleteni predmeti kao što su materijali, tepisi, konopci, industrijski materijali, čarape i pleteni odjevni predmeti ili se izrađuju jorgani i izvode vezovi na tkaninama.

Poslovi obuhvataju:

- a) postavljanje i rukovanje automatskim ili povezanim mašinama za pletenje, za izradu pletenih dijelova odjeće ili određenih šara i dizajna;

- b) provlačenje prediva ili tkanina kroz igle i valjke mašina radi tkanja, pletenja ili drugih tehnika obrade;
- c) brigu o automatskim razbojima kojima se istovremeno tka predivo, popunjava i izokreće- krivi tkano predivo za izradu tepiha i ćilima sa šarama i u različitim dezenima;
- d) rukovanje i nadgledanje razboja za predenje ili preplitanje u određenim vremenskim razmacima;
- e) rukovanje i nadgledanje velikih automatskih mašina sa više igala, koje služe za vezenje materijala ili šivenje nekoliko slojeva materijala za izradu predmeta od prediva, jorgana ili navlaka za dušeke;
- f) održavanje cirkularnih mašina za pletenje sa automatskom kontrolom kojima se izrađuju bešavne čarape;
- g) rukovanje i nadgledanje mašina za pletenje čarapa prema obliku noge i stopala;
- h) rukovanje i nadgledanje mašina za pletenje pete i prstiju na soknama;
- i) rukovanje i nadgledanje mašina za otvorene šavove na prstima čarapa;
- j) rukovanje i nadgledanje mašina za pletenje traka ili sređivanje prema željenom dizajnu;
- k) pregled razboja radi otkrivanja grešaka u radu, kvarova ili mehaničkih defekata;
- l) popravku ili zamjenu istrošenih ili neispravnih igala i drugih dijelova;
- m) čišćenje, podmazivanje ili vlaženje mašina rastvorima za čišćenje, krpama, itd.

Primjeri zanimanja:

- 8152.001 Mašinski pletač
- 8152.003 Rukovalac mašinama za pletenje
- 8152.004 Rukovalac mašinama za pletenje mreža
- 8152.005 Rukovalac mašinama za tkanje
- 8152.007 Rukovalac mašinama za vezenje

8153 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA ŠIVENJE ODJEĆE OD TEKSTILA, KOŽE I KRZNA

Rukovaoci postrojenjima za šivenje u industriji rukuju i nadgledaju mašine za izradu, opravku, obnavljanje tekstila, krzna, sintetičkih ili kožnih predmeta ili vezenje ukrasnih šara na garderobi ili drugim materijalima. Oni rukuju mašinama kojima se prave rupice za dugmad, obrađuju dijelovi oko rupica i izrađuju otvori na odjeći.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i brigu o mašinama za šivanje, za šivanje garderobe, spajanjem, ojačavanjem, porublivanjem ili ukrašavanjem garderobe ili nekih dijelova;
- b) postavljanje dugmadi, ojačivača, rajsferšlusa ili drugih dijelova na tkanine;
- c) brigu o poluautomatskim mašinama za šivenje sa višestrukim glavama za šivenje, kontroliranih lancem kojim se izvodi vezenje različitih šara na predmetima;
- d) rukovanje mašinama sa jednom ili dve igle ili mašinama za automasko ojačavanje, spajanje ili ukrašavanje materijala ili predmeta;
- e) rukovanje mašinama za šivenje prema određenoj veličini, obliku dijela garderobe;
- f) rukovanje mašinama za šivenje dijelova kože radi izrade predmeta od kože, ručnih torbi, rukavica;
- g) nadgledanje rada mašina radi otkrivanja kvarova, uzroka nepravilnog rada mašina;
- h) održavanje opreme kao što je npr. zamjena igala.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8153.002 Rukovalac mašinom za ravno šivenje odjeće
- 8153.003 Rukovalac mašinom za vezenje

8154 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA BJELJENJE, FARBANJE I ČIŠĆENJE

Rukovaoci postrojenjima za bijeljenje, bojenje i čišćenje rukuju i nadgledaju mašine za bojenje, bjeljenje i ostale načine tretiranja vlakna, prediva ili štofova.

Poslovi obuhvataju:

- a) puštanje u rad i kontrolu mašina i opreme za bijeljenje, bojenje i druge načine obrade i finiširanja prediva i tekstilnih proizvoda;
- b) brigu o mašinama kojima se skuplja tkana ili pletena tkanina do određene veličine ili ojačavanje tkanja povezivanjem vlakana;
- c) brigu o raznovrsnim automatskim mašinama za češljanje i glačanje krzna;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za tretiranje svile, kojima ona dobija oblik i težinu;
- e) rukovanje i nadgledanje mašina za imprijegniranje tekstila hemikalijama, kako bi bile nepromočive;
- f) bojenje predmeta radi promjene ili obnavljanja boje;
- g) rukovanje i nadgledanje mašina za razvlačenje, davanje sjaja ili neki drugi metod završne obrade tekstila;
- h) brigu i reguliranje opreme za mirisanje krzna;
- i) rukovanje mašinama za češljanje, bojenje i glačanje krzna, čišćenje, steriliziranje perja i ćebadi;
- j) praćenje instrukcija za programiranje elektronske opreme;
- k) posmatranje displeja, kontrolnih panela, opreme i ulazak ili izlazak štofa pri procesu obrade, radi provjere ispravnog rada opreme;
- l) čišćenje filtera na mašinama i podmazivanje opreme.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8154.001 Hemijski čistač
- 8154.006 Rukovalac mašinom za bjeljenje tekstila
- 8154.007 Rukovalac mašinom za bojenje pređe
- 8154.011 Rukovalac mašinom za glačanje odjeće

8155 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU KOŽE I KRZNA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju kože i krzna rukuju i nadgledaju razne mašine za pripremu krzna i kože. Oni tanje, čiste, boje, životinjske kože, krzna za izradu gotovih proizvoda od kože i krzna.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje masnoća i dijelova mesa sa kože i krzna, čišćenje i omekšavanje prije obrade;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje dugačkih dlaka, tanjenje dlake, ili izjednačavanje dužine i boje;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje površinskih korijena dlake, pigmentiranih ćelija sa vlaknastog dijela kože;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za tanjenje kože prema istovjetnoj veličini;
- e) rukovanje i nadgledanje mašina za glačanje ili ogrubljivanje kože do određenog stepena;
- f) rukovanje i nadgledanje mašina za uklanjanje vune, mesa ili dlaka;
- g) rukovanje i nadgledanje mašina u kojima se dijele kože, kako bi se dobila dva ili više komada iste debljine;
- h) rukovanje i nadgledanje mašina u kojima se sirova koža i krzno tretiraju rastvorima kako bi se dobila prerađena koža;
- i) tretiranje površine kože uljem ili mašinom, kako bi koža dobila završni sjaj;
- j) rukovanje i nadgledanje mašina za bojenje i mrljanje kože;

k) održavanje i opravljavanje bačvi i drugih mašina.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8155.003 Rukovalac mašinama za češljanje i šišanje krzna
- 8155.012 Rukovalac mašinom za mjerenje kože
- 8155.014 Rukovalac mašinom za struganje kože

8156 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU OBUĆE I KOŽNE GALANTERIJE

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju obuće i kožne galanterije rukuju i nadgledaju mašine za proizvodnju i opravku standardne ili posebne obuće, ručnih torbi i ostalih sitnica, uglavnom napravljenih od kože.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za izradu šablona i siječenje dijelova obuće;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za šivenje dijelova obuće, glačanje ili stavljanje ukrasa i izvođenje završnih procesa;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za izradu kofera, ručnih torbi, kaiševa i ostalih detalja, uključujući izradu sedla i amova.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8156.012 Rukovalac obućarskim mašinama

8157 RUKOVAOCI POSTROJENJA ZA PRANJE

Rukovaoci postrojenja za pranje veša rukuju mašinama za pranje, čišćenje, peglanje, u perionicama ili radionicama za hemijsko čišćenje.

Poslovi obuhvataju:

- a) sortiranje predmeta za čišćenje prema boji, materijalu i odgovarajućem procesu tretiranja;
- b) stavljanje sortiranih predmeta u kutije i posude odakle se nose do prostorija za popravku ili čišćenje;
- c) pregled i uklanjanje fleka sa odjeće, zamjena dugmadi i obavljanje manjih prepravki;
- d) punjenje i pražnjenje mašina za pranje, sušenje;
- e) dodavanje sredstava za čišćenje;
- f) poravnavanje predmeta i njihovo navođenje kroz mašine za čišćenje i peglanje;
- g) puštanje i zaustavljanje mašina radi ispravljanja i sklanjanja predmeta;
- h) stavljanje predmeta na police i kačenje predmeta koji su spremni za isporuku;
- i) pakovanje predmeta i njihovo otpremanje.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8157.001 Rukovalac mašinama za iskuhavanje tekstila
- 8157.003 Rukovalac mašinom za cijedenje rublja
- 8157.004 Rukovalac mašinom za pranje rublja

8159 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU TEKSTILNIH, KRZNENIH I KOŽARSKIH PROIZVODA, DN

Ova grupa zanimanja obuhvata rukovaoce postrojenjima za proizvodnju tekstila, kože i krzna, nesvrstanih na drugom mjestu u okviru područne grupe 815. Na primjer, ova grupa uključuje one radnike koji su angažirani na poslovima rukovanja i nadgledanja mašina za izradu šešira, šatora, dušeka ili raznih predmeta kao što su gajtani- trake ili drugi dodaci.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za izradu šešira od tekstila, kože ili krzna;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za izradu raznih predmeta kao što su trake ili drugi dodaci;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za nabiranje materijala prema izmjerenoj dužini;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za uprijedanje, uplitanje ili pređenje u klupko, prije dalje obrade;
- e) rukovanje i nadgledanje mašina za mjerenje komada kože.

Primjeri zanimanja:

- 8159.002 Rukovalac mašinama za izradu šešira
- 8159.003 Rukovalac mašinama za izradu traka s uzorkom
- 8159.005 Rukovalac mašinama za izradu pozamanterije

816 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PREHRAMBENIH PROIZVODA

Rukovaoci postrojenjima za proizvodnju prehrambenih proizvoda rukuju i prate mašine za klanje životinja, odvajanje mesa sa lešina; oni peku, zamrzavaju, zagrijevaju, miksiraju, i na druge načine obrađuju prehrambene proizvode, pića i listove duhana.

Poslovi obuhvataju: rukovanje i nadgledanje mašina za zadržavanje-obuzdavanje, omamljivanje, klanje životinja i odvajanje mesa odnosno ribe; postavljanje, rukovanje i brigu o mašinama i rernama za mješanje, pečenje i druge načine pripremanja hljeba i proizvoda od brašna; rukovanje mašinama za mješanje, mljevenje, kuhanje i fermentiranje žitarica i voća za proizvodnju piva, vina, tečnosti, sirćeta, kvasca i srodnih proizvoda; brigu o opremi za proizvodnju džema, sira, obradu sira, margarina, sirupa, leda, pasti, sladoleda, čokolade, jestivih ulja, dekstrina; rukovanje opremom za hlađenje, zagrijavanje, sušenje, pečenje, pasteriziranje, dimljenje, steriliziranje, zamrzavanje prehrambenih proizvoda i tečnosti koje se koriste u obradi prehrambenih proizvoda; miksiranje, cijeđenje, sitnjenje, blendiranje i odvajanje prehrambenih proizvoda i tečnosti u opremi za mućkanje, presovanje, mljevenje i sl; obrađivanje listova duhana mašinama za izradu cigareta, cigara, i sličnih duhanskih proizvoda.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

8160 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PREHRAMBENIH PROIZVODA

8160 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PROIZVODNJU PREHRAMBENIH PROIZVODA

Opis za ovu skupinu zanimanja dat je gore u opisu područne grupe.

Primjeri zanimanja:

- 8160.003 Konditor
- 8160.005 Poslužitelj linije u preradi duhana

- 8160.006 Poslužitelj linije u proizvodnji pića
- 8160.014 Rukovalac mašinama u pekarstvu
- 8160.016 Rukovalac mašinama za ljuštenje žita
- 8160.022 Rukovalac mašinama za poslastice i peciva
- 8160.025 Rukovalac mašinama za preradu ribe
- 8160.024 Rukovalac mašinama za preradu mesa
- 8160.028 Rukovalac mašinama za proizvodnju čokolade
- 8160.045 Rukovalac mašinom za konzerviranje mlijeka
- 8160.046 Rukovalac mašinom za preradu duhana

817 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRERADU DRVETA I PROIZVODNJU PAPIRA

Rukovaoci postrojenjima za preradu drveta i proizvodnju papira nadgledaju, rukuju i kontroliraju automatsku opremu za siječenje drveta, furnira i izradu iverice, kao i druge metode pripremanja drveta za dalju upotrebu. Rukovaoci mašinama za miješanje celuloze rukuju i nadgledaju razne vrste mašina za obradu i opreme za proizvodnju celuloze.

Poslovi obuhvataju:

- pregled cjepanica i grube drvne građe radi utvrđivanja veličine, kvaliteta i drugih karakteristika, a kako bi se odredila najbolja drvna građa, ili rukovanje automatskom opremom za prijenos cjepanica do laserskog skenera da bi se odredili najproduktivniji i najprofitabilniji šabloni siječenja;
- sortiranje i smještanje cjepanica i klada od drveta na konvejere za obradu u čipove, celulozu, ivericu;
- rukovanje i nadgledanje opreme za skeniranje, bjeljenje, digestere, i druge mašine za preradu celuloze i opreme kojom se izvode jedan ili više koraka u procesu obrade;
- nadgledanje opreme i mašina u smislu vođenja računa o indikatorima, mjeracima, nivoima i drugoj opremi radi otkrivanja kvarova i obezbeđivanja obavljanja procesa prema specifikacijama;
- rukovanje i nadgledanje mašina za oblaganje iverice i mašina za sječenje furnira;
- transportiranje obrađenih proizvoda od drveta, kao što su iverica, table, ploče do prostorija za rad.

Zanimanja ove manje grupe su razvrstavaju u sljedeće jedinične grupe:

- 8171 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRIPREMU PAPIRA I PROIZVODNJU PAPIRA
- 8172 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRERADU DRVETA

8171 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRIPREMU PAPIRA I PROIZVODNJU PAPIRA

Rukovaoci postrojenjima za pripremu papira i proizvodnju papira rukuju i nadgledaju mašine za višenamjenske procese i opremu za obrađivanje kojom se kontrolira proces obrade drveta, drvenjače i drugih materijala od celuloze.

Poslovi obuhvataju:

- a) koordinaciju i nadgledanje opreme za skeniranje, pranje, digestera, i ostale opreme za obradu drveta, celuloze, papira za recikliranje i ostalih materijala od celuloze;
- b) rukovanje i nadgledanje opreme, digestera i ostale opreme i mašina za izvođenje jednog ili više koraka u procesu obrade celuloze;
- c) kontroliranje početka i kraja rada mašina i opreme i posmatranje opreme i mašina, odnosno pokazivača, mjerača, nivoa indikatora radi otkrivanja kvarova na mašinama i obezbeđivanja procesa obrade prema specifikacijama;

- d) analiziranje uputstava za rad instrumenata i testiranje uzoraka, podešavanje opreme i procesa proizvodnje drvenjače kao što se zahtjeva;
- e) popunjavanje i vođenje izvještaja o proizvodnji.

Primjeri zanimanja:

- 8171.002 Poslužitelj postrojenja za usitnjavanje drveta
- 8171.003 Poslužitelj uređaja za pripremu papirne mase
- 8171.005 Rukovalac digestorom za pulpu
- 8171.008 Rukovalac mašinom za proizvodnju papira, specijalizirani

8172 RUKOVAOCI POSTROJENJIMA ZA PRERADU DRVETA

Rukovaoci postrojenjima za preradu drveta nadgledaju, rukuju i kontroliraju automatsku opremu za siječenje drvene građe, grubih cjepanica, proizvodnju celuloze, tabli i na druge načine pripremaju drvo za dalju upotrebu.

Poslovi obuhvataju:

- a) pregled cjepanica i grube drvene građe radi utvrđivanja veličine, kvaliteta i drugih karakteristika, kako bi se odlučilo koja je najbolja drvena građa, ili rukovanje automatskom opremom za prijenos cjepanica do laserskih skenera da bi se odredili najproduktivniji i najprofitabilniji šabloni siječenja;
- b) rukovanje i nadgledanje sistema za punjenje i konvejera;
- c) rukovanje i nadgledanje automatske opreme za mješanje, finu obradu, ravnanje ivica;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za oblaganje kore celuloze i za siječenje iverice;
- e) čišćenje i podmazivanje opreme za mješanje.

Primjeri zanimanja:

- 8172.004 Proizvođač furnira i drvenih pločica
- 8172.011 Rukovalac kružnom pilom
- 8172.013 Rukovalac mašinom za iveranje drveta
- 8172.019 Rukovalac presom za slepljivanje iverja i ploča

818 RUKOVAOCI OSTALIM MAŠINAMA I POSTROJENJIMA

Ova podgrupa uključuje rukovaoce stabilnim mašinama i postrojenjima koji nisu klasificirani na drugom mjestu u okviru podgrupe 81. Na primjer, ova grupa uključuje rukovaoce mašinama za izradu silikonskih čipova i spojeva za kablove i užad.

Poslovi obuhvataju: nadzor peći, ostalih mašina i opreme koja se koristi u proizvodnji stakla, keramike, porcelana, cigli i keramičkih pločica; rukovanje mašinama za očvršćavanje, ukrašavanje stakla i keramike; održavanje i rukovanje parnim mašinama, kotlovima, turbinama i pomoćnom opremom; rukovanje i nadgledanje mašina za mjerenje, pakovanje i etiketiranje proizvoda, smještanje proizvoda u posebne posude.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 8181 RUKOVAOCI MAŠINAMA ZA PROIZVODNJU STAKLA I KERAMIKE
- 8182 RUKOVAOCI PARNIM STROJEVIMA I KOTLOVIMA
- 8183 RUKOVAOCI MAŠINAMA ZA PAKIRANJE, FLAŠIRANJE I ETIKETIRANJE
- 8189 RUKOVAOCISTABILNIM MAŠINAMA I POSTROJENJIMA, DN

8181 RUKOVAOCI MAŠINAMA ZA PROIZVODNJU STAKLA I KERAMIKE

Rukovaoci mašinama za proizvodnju stakla, keramike rukuju i nadgledaju visoke peći, peći i druge mašine i opremu koja se koristi u proizvodnji stakla, keramike, porcelana, cigli i pločica. Oni upravljaju mašinama za očvršćavanje, ukrašavanje stakla i keramike.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje peći za proizvodnju stakla, izradu stakla topljenjem i spajanjem prethodno izmiješanih sastojaka;
- b) održavanje opreme za prskanje sprejom koja se koristi za oblaganje proizvoda od stakla radi očvršćavanja;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina za pritiskanje ili puhanje stakla u kalupe radi izrade i oblikovanja posuda kao što su flaše, tegle, čaše;
- d) rukovanje ručnom presom za izradu kalupa željenih oblika;
- e) rukovanje visokom peći za topljenje stakla u glatke staklene ploče;
- f) rukovanje i nadgledanje postrojenja za izradu tankog stakla;
- g) rukovanje i održavanje mašina za finiširanje – bušenje, pjeskarenje, pranje ili poliranje stakla i proizvoda od stakla;
- h) postavljanje i rukovanje mašinskim presama za oblikovanje keramičkih predmeta od vlažne gline;
- i) rukovanje mašinama za miješanje gline sa vodom, radi dobijanja pogodne plastične ili polutečne mase za izradu keramičkih proizvoda;
- j) rukovanje i nadgledanje visokih peći za pečenje grnčarije i predmeta od porcelana, pečenje crjepova i pločica;
- k) rukovanje i nadgledanje mašina za izradu glazura-gleđi ili abraziva;
- l) rukovanje i nadgledanje mašina za odvajanje stakla od koga se izrađuje staklena vuna;
- m) posmatranje gotovih proizvoda radi uočavanja ogrebotina, naprslina, grešaka u boji ili ostalih nedostataka.

Primjeri zanimanja:

- 8181.003 Rukovalac mašinama i uređajima za proizvodnju keramičkih proizvoda
- 8181.009 Rukovalac peći za fritu
- 8181.012 Rukovalac uređajem za pripremu glazure
- 8181.013 Rukovalac uređajima za pripremu stakla

8182 RUKOVAOCI PARNIM STROJEVIMA I KOTLOVIMA

Rukovaoci parnim strojevima i kotlovima održavaju i rukuju raznim vrstama parnih mašina, kotlova, turbina i pomoćne opreme kojom se obezbeđuje struja i ostale komunalne usluge u trgovinskim, industrijskim i institucionalnim zgradama, na gradilištima i brodovima.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje, čišćenje, podmazivanje i nadgledanje parnih mašina, kotlova i pomoćne opreme kao što su pumpe, kompresori i uređaji za rashlađivanje kojima se obezbeđuje parna i električna energija za zgrade, pomorske brodove ili pneumatske alate;
- b) analiziranje i čitanje instrumenata, otkrivanje problema i izvođenje manjih opravki na opremi i sistemima;
- c) nadgledanje funkcioniranja opreme, brigu o efikasnom radu kotlova za vodu, kao i održavanje potrebnog nivoa goriva;
- d) potpaljivanje peći na ugalj, ručno ili gladilicom i gasnih ili uljanih kotlova, automatskim punjenjem ili uljanim pumpama;

- e) testiranje kvaliteta vode u kotlovima ili pripremanje za testiranje, podešavanje i neophodne popravke, kao što je npr. dodavanje hemikalija za sprječavanje korozije i nagomilavanje štetnih naslaga;
- f) nadgledanje motora brodova, indikatora na mašinama i opremi, obilježavanje varijabli i prijavljivanje nepravilnosti brodom inženjeru;
- g) rukovanje i održavanje pražnjenja pumpi i ventila.

Primjeri zanimanja koja se ovdje razvrstavaju:

- 8182.001 Ložać parnog kotla
- 8182.005 Rukovalac parnim kotlovima sa mehaniziranim loženjem, specijalizirani
- 8182.007 Rukovalac parnim mašinama
- 8182.013 Smjenovođa u TE

8183 RUKOVAOCI MAŠINAMA ZA PAKIRANJE, FLAŠIRANJE I ETIKETIRANJE

Rukovaoci mašinama za pakiranje, flaširanje i etiketiranje rukuju i nadgledaju mašine za mjerenje, pakovanje i etiketiranje raznih proizvoda ili pune razne vrste kontejnera proizvodima.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za mjerenje, uvijanje, pečačenje, pakovanje raznih vrsta proizvoda;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za punjenje i pečačenje tuba, boca, konzervi, kutija, kesa i sličnih kontejnera- posuda proizvodima kao što su hrana, piće, boje, ulja i losioni;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina koje, lijepljenjem ili drugim metodama etiketiraju proizvode, pakete i razne druge kontejnere.

Primjeri zanimanja:

- 8183.001 Rukovalac mašinom za hermetičko zatvaranje
- 8183.002 Rukovalac mašinom za pakovanje
- 8183.006 Rukovodilac postrojenjem za punjenje boca
- 8183.009 Rukovalac za obilježavanje robe

8189 RUKOVAOCI STABILNIM MAŠINAMA I POSTROJENJIMA, DN

Ova grupa zanimanja uključuje rukovaoce stabilnim mašinama i postrojenjima koji su nesvrstani na drugom mjestu u okviru podgrupe 81. Na primjer, ova grupa uključuje rukovaoce mašinama za izradu silikonskih čipova, spajanje kablova i kanapa- užadi.

Primjeri zanimanja:

- 8189.001 Ložać centralnog grijanja
- 8189.003 Rukovalac centralnim grijanjem
- 8189.008 Rukovalac kompresorom
- 8189.010 Rukovalac kotlova

82 SASTAVLJAČI MAŠINA I UREĐAJA

Sastavljači mašina i uređaja montiraju montažne dijelove ili komponente proizvoda i opreme prema striktnim procedurama. Proizvod na kome se radi može se prenositi od jednog do drugog radnika na pokretnoj traci.

Poslovi koje izvođe radnici ove podgrupe obično uključuju: montiranje komponenti za razne vrste proizvoda i opreme, prema striktno postavljenim procedurama.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe:

821 SASTAVLJAČI MAŠINA I UREĐAJA

821 SASTAVLJAČI MAŠINA I UREĐAJA

Sastavljači mašina i uređaja montiraju dijelove ili komponente proizvoda i opreme prema striktnim procedurama. Proizvod na kome se radi može se prenositi od jednog do drugog radnika na pokretnoj traci.

Poslovi obuhvataju: montiranje komponenti za razne vrste proizvoda i opreme, prema striktno postavljenim procedurama; pregled narudžbina, specifikacija, dijagrama i crteža radi određivanja materijala koji će se koristiti i pregled uputstava za montiranje; unošenje podataka o proizvodnji i obavljenim poslovima u određene formulare; pregled i testiranje obavljenih i montažnih dijelova, žičanih instalacija i str. kola; odstranjivanje neispravnih dijelova.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

8211 SASTAVLJAČI MEHANIČKIH MAŠINA
8212 SASTAVLJAČI ELEKTRIČNE I ELEKTRONSKE OPREME
8219 SASTAVLJAČI MAŠINA, UREĐAJA I PROIZVODA, DN

8211 SASTAVLJAČI MEHANIČKIH MAŠINA

Sastavljači mehaničkih mašina montiraju, prema jasnim procedurama, dijelove mehaničkih mašina kao što su motori, motorna vozila, turbine i letjelice.

Poslovi obuhvataju:

- a) montiranje i instaliranje montažnih dijelova ili komponenti mehaničkih mašina, motora i gotovih motornih vozila;
- b) pregled narudžbina, specifikacija, dijagrama i crteža, radi određivanja materijala koji će se koristiti i uputstava za montiranje;
- c) obilježavanje podataka o proizvodnji i izvedenim operacijama na posebnim obrascima;
- d) pregled i testiranje gotovih i montažnih dijelova;
- e) odstranjivanje neispravnih montažnih dijelova.

Primjeri zanimanja:

-8211.001 Sastavljač dizalica
-8211.004 Sastavljač motora
-8211.006 Sastavljač parnih turbina
-8211.008 Sastavljač vozila

8212 SASTAVLJAČI ELEKTRIČNE I ELEKTRONSKE OPREME

Sastavljači električne i elektronske opreme montiraju ili modificiraju, prema jasnim procedurama, dijelove električne, elektomehaničke i elektronske opreme.

Poslovi obuhvataju :

- a) montiranje sastavnih dijelova i električnih i elektronskih sistema i postavljanje, poravnavanje, ojačavanje dijelova ili okvira ručno ili alatom na struju, opremom za lemljenje i mikro zavarivanjem;
- b) pregled naružbina, specifikacija, dijagrama i crteža, radi određivanja materijala koji će se koristiti i uputstava za montiranje;
- c) obilježavanje podataka o proizvodnji i izvedenim operacijama na posebnim obrascima;
- d) rukovanje mašinama za namotavanje žice koja se koristi za električnu opremu i komponente kao što su transformatori, žice dynamo motora, električni motori i generatori;
- e) pregled i testiranje gotovih i montažnih dijelova, žičanih instalacija i strujnih kola, kao i odbacivanje neispravnih montažnih dijelova.

Primjeri zanimanja:

- 8212.007 Sastavljač aparata za domaćinstvo
- 8212.011 Sastavljač elektromehaničkih komponenti i sklopova
- 8212.012 Sastavljač elektromotora
- 8212.013 Sastavljač elektronske opreme
- 8212.014 Sastavljač elektronskih sklopova
- 8212.021 Sastavljač telefonskog aparata

8219 SASTAVLJAČI MAŠINA, UREĐAJA I PROIZVODA, DN

Sastavljači mašina, uređaja i proizvoda drugdje nepomenuti, montiraju, prema striktno datim uputstvima, razne vrste proizvoda koje ne uključuju elektronske, električne ili mehaničke dijelove.

Poslovi obuhvataju:

- a) montiranje sastavnih dijelova i postavljanje, poravnavanje, ojačavanje dijelova ili okvira ručno ili alatom na struju, opremom za lemljenje i mikro zavarivanjem;
- b) pregled naružbina, specifikacija, dijagrama i crteža, radi određivanja materijala koji će se koristiti i uputstava za montiranje;
- c) obilježavanje podataka o proizvodnji i izvedenim operacijama na posebnim obrascima;
- d) pregled i testiranje gotovih i montažnih dijelova;
- e) odbacivanje neispravnih proizvoda.

Primjeri zanimanja:

- 8219.008 Sastavljač gumenih proizvoda
- 8219.006 Sastavljač drvenih proizvoda
- 8219.011 Sastavljač metalnih proizvoda
- 8219.013 Sastavljač papirnatih proizvoda
- 8219.015 Sastavljač proizvoda od različitih materijala
- 8219.016 Sastavljač tekstilnih proizvoda

83 VOZAČI, RUKOVAOCI TRANSPORTNIM POSTROJENJIMA I POKRETNIM UREĐAJIMA

Vozači i rukovaoci transportnim postrojenjima i pokretnim uređajima voze i brinu o vozovima i motornim vozilima ili voze, rukuju i nadgledaju industrijske i poljoprivredne mašine i opremu ili obavljaju poslove brodske posade i poslove u ostalim brodovima i avionima.

Poslovi koje obavljaju radnici ove grupe obično uključuju: vožnju i brigu o vozovima i motornim vozilima; vožnju, rukovanje i nadgledanje pokretnih industrijskih i

poljoprivrednih mašina i opreme; izvršavanje poslova brodske posade i poslova u ostalim avionima i brodovima.

Zanimanja ove grupe se razvrstavaju u sljedeće područne grupe:

- 831 MAŠINOVOĐE I SRODNI RADNICI
- 832 VOZAČI AUTOMOBILA, LAKIH DOSTAVNIH VOZILA I MOTOCIKALA
- 833 VOZAČI REŠKIH TERETNIH VOZILA I AUTOBUSA
- 834 RUKOVAOCI POKRETNIH MAŠINA
- 835 BRODSKA POSADA I SRODNA ZANIMANJA

831 MAŠINOVOĐE I SRODNI RADNICI

Mašinovođe i srodni radnici voze ili asistiraju u vožnji lokomotiva za prijevoz putnika i tereta, brinu o bezbjednosti tereta u toku vožnje, kontroliraju željeznički saobraćaj uređajima za signalizaciju, skreću i pripremaju vozove za transport i kontroliraju njihovo kretanje. Poslovi koji se izvode obično uključuju vožnju ili asistenciju pri vožnji lokomotiva, rukovanje signalizacijom, skretanje i pripremu vozova za transport i njihovu kontrolu.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 8311 MAŠINOVOĐE
- 8312 ŽELJEZNIČKI SIGNALISTI, SKRETNIČARI I KOČNIČARI

8311 MAŠINOVOĐE

Poslovi obuhvataju:

- a) vožnju ili asistenciju u vožnji parnih, električnih ili dizel-električnih lokomotiva;
- b) vožnju podzemnih ili izdignutih putničkih vozova;
- c) vožnju lokomotiva za prijevoz podzemnih vagona ili na površini rudnika ili kopova;
- d) brigu o opasnostima- rizicima na šinama, posmatranje signalizacije i mjernih instrumenata;
- e) rukovanje sistemima za komunikaciju sa posadom vozova i kontrolorima, radi bezbjednog obavljanja operacija i reda vožnje.

Primjeri zanimanja:

- 8311.002 Mašinovođa dizelvučnog vozila
- 8311.003 Mašinovođa elektrovučnog vozila
- 8311.007 Pregledač vagona

8312 ŽELJEZNIČKI SIGNALISTI, SKRETNIČARI I KOČNIČARI

Željeznički kočničari, signalisti i skretničari brinu o bezbjednosti teretnih vozova, kontroliraju kretanje u železničkom transportu signalima, skreću i pokreću vozove za prijevoz u rudnicima i kamenolomima.

Poslovi obuhvataju:

- a) upravljanje i brigu o bezbjednosti teretnih vozova;
- b) kontrolu tokova železničkog saobraćaja rukovanjem signalima i opremom za skretanje vozova, prijeko kontrolnih panela ili kutija za signalizaciju;
- c) skretanje i grupiranje voznog parka prema naređenjima za utovar, istovar, otpremanje vozova;

- d) pokretanje vozova lokomotivom ili kablom i njihovo usmjeravanje u rudnicima i kamenolomima;
- e) provjeru sistema u vozovima i opreme, uključujući sisteme za hlađenje, grijanje, kočnice, prije kretanja voza.

Primjeri zanimanja:

-8312.001 Kočničar

-8312.005 Skretničar

832 VOZAČI AUTOMOBILA, LAKIH DOSTAVNIH VOZILA I MOTOCIKALA

Vozači automobila, lakih dostavnih vozila i motocikala voze i brinu o motociklima, motoriziranim triciklima, automobilima ili dostavnim vozilima za transport putnika, materijala ili robe.

Poslovi obuhvataju: vožnju i brigu o motociklima, motoriziranim triciklima, automobilima ili dostavnim vozilima za transport putnika, materijala ili robe.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

8321 VOZAČI MOTOCIKLA

8322 VOZAČI AUTOMOBILA, TAKSIJA I LAKIH DOSTAVNIH VOZILA

8321 VOZAČI MOTOCIKLA

Vozači motocikala voze i brinu o motociklima ili motoriziranim triciklima opremljenim za transport materijala, robe ili putnika.

Poslovi obuhvataju:

- a) vožnju i brigu o motociklima ili motoriziranim triciklima za transport materijala, robe ili putnika;
- b) posmatranje saobraćajnih pravila i signalizacije;
- c) čišćenje i pranje vozila kao i održavanje i manje popravke;
- d) vođenje dosijea o putovanjima;
- e) dostavljanje poruka.

Primjeri zanimanja:

-8321.001 Vozač motocikla

-8321.002 Vozač tricikla

8322 VOZAČI AUTOMOBILA, TAKSIJA I LAKIH DOSTAVNIH VOZILA

Vozači automobila, taksija i lakih dostavnih vozila voze i brinu o motornim i dostavnim vozilima za transport putnika, pošte ili robe.

Poslovi obuhvataju:

- a) vožnju i brigu o putničkim, dostavnim vozilima, automobilima ili taksijima;
- b) vožnju i brigu o automobilima, dostavnim vozilima ili manjim kamionima za dostavljanje pošte ili robe;
- c) pomoć putnicima oko prtljaga;
- d) sakupljanje karata, uplata za dostavu ili dokumenata za potvrđivanje dostave;
- e) rukovanje telekomunikacionom opremom za izvještavanje o lokaciji i dostupnosti vozila, kao i praćenje uputstava primljenih iz kontrolnog centra;
- f) određivanje najpogodnije rute puta;
- g) pomoć hendikepiranim putnicima;

h) rukovanje opremom za olakšavanje ulaza i izlaza hendikepiranih putnika.

Primjeri zanimanja:

- 8322.003 Vozač lakog dostavnog vozila
- 8322.005 Vozač putničkog automobila
- 8322.006 Vozač taksija

833 VOZAČI TEŠKIH TERETNIH VOZILA I AUTOBUSA

Vozači teških teretnih vozila i autobusa voze i brinu o teškim kamionima, traktorima, autobusima ili tramvajima za transport robe, tečnosti, teških materijala, pošte ili putnika.

Poslovi obuhvataju: vožnju i brigu o teškim kamionima, traktorima, autobusima ili tramvajima za transport robe, tečnosti, teških materijala, pošte ili putnika.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

8331 VOZAČI AUTOBUSA I TRAMVAJA

8332 VOZAČI TEŠKIH TERETNIH VOZILA I VUČNIH VOZILA

8331 VOZAČI AUTOBUSA I TRAMVAJA

Vozači autobusa i tramvaja voze i brinu o autobusima i tramvajima za transport putnika, pošte ili robe.

Poslovi obuhvataju:

- a) vožnju i brigu o autobusima, trolejbusima ili turističkim autobusima za prijevoz putnika ili robe u lokalnu ili na daljim destinacijama;
- b) vožnju i brigu o transportu putnika tramvajem;
- c) otvaranje i zatvaranje vrata prije odnosno poslije ulaska i izlaska putnika;
- d) pomoć putnicima sa prtljagom;
- e) kontrolu svjetla, grijanja, ventilacije u autobusima i tramvajima;
- f) vođenje računa o transportu radi bezbjedne vožnje;
- g) skupljanje karata ili provjeravanje karata.

Primjeri zanimanja:

- 8331.003 Vozač tramvaja
- 8331.004 Vozač trolejbusa
- 8331.001 Vozač autobusa

8332 VOZAČI TEŠKIH TERETNIH VOZILA I VUČNIH VOZILA

Vozači teških teretnih vozila i vučnih vozila voze i brinu o teškim motornim vozilima za transport robe, tečnosti, teških materijala na kraćim ili dužim destinacijama.

Poslovi obuhvataju:

- a) vožnju i brigu o teškim motornim vozilima kao što su kamioni sa ili bez prikolice za transport robe, tečnosti, teških materijala na kraćim ili dužim destinacijama;
- b) određivanje najpogodnije rute puta;
- c) obezbjeđivanje robe, njenog smještaja i pokrivanja, kako se ne bi zagubila ili oštetila;
- d) pomoć pri utovaru i istovaru, kao i utovar i istovar uz pomoć raznih uređaja za podizanje tereta;

- e) održavanje vozila ili obezbjeđivanje opravke i održavanja;
- f) procjenjivanje težine prema ograničenju tereta i brigu o bezbjednoj raspodjeli težine.

Primjeri zanimanja:

- 8332.004 Vozač kamiona
- 8332.003 Vozač hladnjače
- 8332.008 Vozač šlepera

834 RUKOVAOCI POKRETNIH MAŠINA

Rukovaoci pokretnih mašina voze, održavaju, rukuju i nadgledaju motorizirane uređaje ili opremu za posebne namjene kao što su čišćenje i priprema zemljišta; kopanje, premještanje ili razmještanje zemlje, stijena ili sličnih materijala; podizanje i premještanje teških konstrukcija.

Poslovi obuhvataju: pripremu i postavljanje uređaja za rad; podešavanje visine, brzine i dubine uređaja; vožnju i rukovanje pokretnim uređajima; rukovanje dodatnim elementima opreme za podizanje zemlje, izmještanje i uklanjanje drveća, panjeva ili teških konstrukcija ili materijala; rukovanje i nadgledanje rada bagera, nepokretnih i pokretnih kranova u oblasti građevinarstva, saobraćaja i skladištenja; servisiranje mašina i manje opravke.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 8341 VOZAČI POKRETNIH POLJOPRIVREDNIH I ŠUMSKIH MAŠINA
- 8342 RUKOVAOCI MAŠINAMA ZA ZEMLJANE RADOVE I SRODNI
- 8343 RUKOVAOCI DIZALICAMA, LIFTOVIMA I SRODNI
- 8344 VOZAČI TEŠKIH TERETNJAKA SA DIZALICAMA

8341 VOZAČI POKRETNIH POLJOPRIVREDNIH I ŠUMSKIH MAŠINA

Vozači pokretnih poljoprivrednih i šumskih mašina voze, održavaju, rukuju i nadgledaju rad jedne ili više različitih tipova motorizovanih mašina za posebne namjene, kao i opreme koja se koristi u poljoprivredi, hortikulturi i šumarstvu.

Poslovi obuhvataju:

- a) vožnju i održavanje traktora ili mašina za specijalne namjene za oranje, sijanje, obrađivanje, fertilizaciju i žetvu;
- b) vožnju i održavanje traktora ili mašina za specijalne namjene za raščišćavanje zemljišta, sjetvu, žetvu i prijenos drveća i drvne građe radi izvođenja drugih poslova u šumama;
- c) pripremanje i postavljanje uređaja za rad;
- d) podešavanje brzine, visine i dubine dijelova uređaja;
- e) rukovanje uređajem za vađenje i siječenje drveća;
- f) rukovanje dodatnom opremom za raskrčavanje terena i sortiranje drveća i panjeva, kao i upravljanje pomoćnim uređajima kao što su mašine za siječenje i cijepanje; ;
- g) punjenje procesora sječenim stablima kako bi se ono dalje dijelilo na cjepanice i njihovo smještanje na kamione;
- h) servisiranje mašina i sitne opravke.

Primjeri zanimanja:

- 8341.001 Poljoprivredni traktorist
- 8341.004 Rukovalac lakih građevinskih mašina
- 8341.006 Šumski traktorist
- 8341.007 Vozač poljoprivrednih mašina

8342 RUKOVAOCI MAŠINAMA ZA ZEMLJANE RADOVE I SRODNI

Rukovaoci mašinama za zemljane radove i srodni rukuju mašinama za iskopavanje, ravnanje i tabanje zemljišta ili sličnih površina.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje mašina za iskopavanje, opremljenim pokretnim lopaticama, grabuljama za kopanje zemlje, stijena, pijeska ili sličnih materijala;
- b) rukovanje i nadgledanje mašina za kopanje jaraka i rovova potrebnih za kanalizacije, vodovodne, gasne ili srodne cjevovode;
- c) rukovanje i nadgledanje mašina opremljenih konkavnim čeličnim raonicima za razmještaj, ravnanje zemlje, pijeska, snijega i drugih materijala;
- d) rukovanje i nadgledanje opreme za uklanjanje pijeska i mulja sa dna vodenih površina;
- e) rukovanje i nadgledanje mašina za obradu drvenih, betonskih ili čeličnih naslaga čekićem;
- f) rukovanje i nadgledanje mašina za tabanje i ravnanje slojeva materijala pri pravljenju puteva, trotoara ili izvođenja sličnih radova;
- g) rukovanje i nadgledanje mašina za ravnanje betona ili bitumena prilikom postavljanja autoputeva, puteva i sl.

Primjeri zanimanja:

- 8342.004 Rukovalac mašinama za asfaltiranje
- 8342.021 Vozač automješalice
- 8342.025 Vozač mašina za čišćenje saobraćajnica

8343 RUKOVAOCI DIZALICAMA, LIFTOVIMA I SRODNI

Rukovaoci dizalicama, liftovima i srodni rukuju i nadgledaju pokretne i nepokretne kranove i drugu opremu za dizanje.

Poslovi obuhvataju:

- a) rukovanje i nadgledanje pokretnih i nepokretnih kranova kojima se podiže ili premješta, postavlja oprema i materijal;
- b) rukovanje i nadgledanje opreme za dizanje, spuštanje ili podizanje radnika i materijala na gradilištima ili u rudnicima;
- c) rukovanje i nadgledanje ski liftova i srodne opreme;
- d) rukovanje i nadgledanje mašina za vučenje trajekta ili guranje trajekta sa robom, putnicima i vozilima na kraćim prijelazima preko vode;
- e) rukovanje i nadgledanje mašina za podizanje i spuštanje (otvaranje i zatvaranje) mostova u drumskom i vodenom transportu;
- f) rukovanje i nadgledanje kranova opremljenih bagerima za bagerovanje plovnihi puteva i drugih oblasti;
- g) rukovanje i nadgledanje kranova ugrađenih na brodovima, za podizanje, premještanje ili postavljanje opreme i materijala.

Primjeri zanimanja:

- 8343.003 Rukovalac dizalicom
- 8343.005 Rukovalac kranom
- 8343.009 Rukovalac pokretnom dizalicom
- 8343.010 Rukovalac pomičnim mostom

8344 VOZAČI TEŠKIH TERETNJAKA S DIZALICAMA

Vozači teških teretnjaka sa dizalicama voze, rukuju i nadgledaju pretovarna postrojenja ili slična vozila za transport, podizanje i slaganje robe.

Poslovi obuhvataju -

- a) rukovanje i nadgledanje pretovarnih postrojenja i srodne opreme za transport, podizanje i slaganje robe na terminalima, u lukama, skladištima, fabrikama i drugim mjestima;
- b) postavljanje postrojenja ispod, iznad ili oko kutija, paleta i podupirača i obezbjeđivanje transporta materijala i proizvoda do određenih oblasti;
- c) pregled opreme u slučaju oštećenosti ili istrošenosti;
- d) rutinsko održavanje vozila i opreme;
- e) obilježavanje obavljenih radova i kvarova na vozilima.

835 BRODSKA POSADA I SRODNA ZANIMANJA

Brodsko posada i srodna zanimanja obavljaju poslove brodske posade na brodovima i srodne poslove na ostalim plovilima.

Zanimanja ove područne grupe se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

8350 BRODSKA POSADA I SRODNA ZANIMANJA

8350 BRODSKA POSADA I SRODNA ZANIMANJA

Brodsko posada i srodna zanimanja obavljaju poslove na brodovima i srodne poslove na ostalim plovilima.

Poslovi obuhvataju:

- a) nadzor prilikom ulaska i izlaska brodova iz luka ili drugih omeđenih voda;
- b) upravljanje brodom prema instrukcijama;
- c) držanje užadi, konopaca i žica i rukovanje opremom;
- d) održavanje, u nekim slučajevima rukovanje opremom broda, mjeračima, uređajima i opremom za spašavanje i protivpožarnim aparatima;
- e) čišćenje, farbanje i ostale poslove na održavanju brodova, prema potrebi;
- f) opremanje brodova, brigu o nepokretnoj opremi jedrenjaka, konopcima za jedra i jarbole.

Primjeri zanimanja:

- 8350.004 Čistač stroja
- 8350.005 Kormilar
- 8350.009 Mornar
- 8350.015 Splavar

GLAVNA GRUPA 9. JEDNOSTAVNA ZANIMANJA

Osnovna zanimanja uključuju izvođenje jednostavnih i rutinskih zadataka, koji mogu da zahtjevaju upotrebu ručnog alata i značajan fizički trud. Većina zanimanja u ovoj glavnoj grupi zahtjeva vještine prvog ISCO nivoa.

Poslovi koje obavljaju radnici koji izvode osnovne zanimanja obično uključuju: čišćenje, punjenje zaliha i obavljanje osnovnog održavanja u stanovima, kućama, kuhinjama, hotelima, kancelarijama i ostalim zgradama; pranje automobila i prozora; pomoć u kuhinji i izvođenje jednostavnih zadataka što se tiče pripreme hrane; isporuke pošte ili robe; nošenje prtljaga i rukovanja prtljagom i teretom; snabdjevanje automata za prodaju, čitanje i ispražnjivanje brojača, prikupljanje i sortiranje otpadaka; čišćenje ulica i sličnih

mjesta; izvođenje različitih jednostavnih zadataka u poljoprivredi, ribolovu ili postavljanju zamki; izvođenje jednostavnih zadataka u vezi sa rudarstvom, građevinarstvom i proizvodnjom, uključujući sortiranje proizvoda, ručno pakovanje i raspakivanje proizvoda, popunjavanje posoba; obezbjeđivanje različitih uličnih usluga; vožnju ili ručno vođenje kolica za transport putnika i robe; vožnju zaprijege, koje vuku životinje ili mašina. Nadgledanje drugih radnika može da bude uključeno.

Zanimanja u ovoj glavnoj grupi razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

- 91 ČISTAČI I POMOĆNICI
- 92 ZANIMANJA ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDNI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU
- 93 JEDNOSTAVNA RUDARSKA, GRAĐEVINSKA, PROIZVODNA, TRANSPORTNA I SRODNA ZANIMANJA
- 94 POMOĆNICI ZA PRIPREMU HRANE
- 95 ULIČNI PRODAVAČI I SRODNA USLUŽNA ZANIMANJA
- 96 ZANIMANJA NA UKLANJANJU OTPADA I OSTALA JEDNOSTAVNA ZANIMANJA

91 ČISTAČI I POMOĆNICI

Čistači i pomoćnici izvođe različite zadatke u privatnim domaćinstvima, hotelima, kancelarijama i ostalim objektima, kao i u avionima, voznim kabinama, tramvajima i sličnim vozilima u cilju ručnog čišćenja unutrašnjih prostorija i opreme, peglanja i glačanja odjeće i tekstila.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj grupi obično uključuju: brisanje i vakumsko čišćenje, pranje i poliranje podova, namještaja i sličnih predmeta; vođenje brige o posteljini i namještanju kreveta; pomaganje u pripremi jela i čišćenja kuhinja; pranje i čišćenje automobila i prozora; ručno peglanje i glačanje odjeće i tekstila.

Zanimanja iz ove grupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 911 ČISTAČI I POMOĆNICI U PRIVATNIM DOMAĆINSTVIMA, HOTELIMA I UREDIMA
- 912 PERAČI VOZILA, ČISTAČI PROZORA, PERAČI RUBLJA I OSTALI ČISTAČI

911 ČISTAČI I POMOĆNICI U PRIVATNIM DOMAĆINSTVIMA, HOTELIMA I UREDIMA

Čistači i pomoćnici u domaćinstvima, hotelima i kancelarijama čiste, vrše vakumsko čišćenje, peru, poliraju, vode brigu o posteljini, kupuju zalihe za domaćinstvo; izvođe različite zadatke u cilju održavanja i čišćenja unutrašnjih prostorija i opreme hotela, kancelarija i ostalih objekata, kao i aviona, vozova, autobusa i sličnih vozila.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: čišćenje, vršenje vakumskog čišćenja, pranje, poliranje podova, namještaja i ostalih stvari u hotelima, kancelarijama i ostalim objektima; namještanje kreveta, snabdjevanje peškirimima, sapunima i sličnim artiklima; pomaganje u pripremi jela i pranje sudova; čišćenje, dezinfekcija i dezodorisanje kuhinja, kupatila i toaleta.

Zanimanja iz ove pogrupe razvrstavaju se u sljedećegrupe zanimanja:

- 9111 ČISTAČI I POMOĆNICI U PRIVATNIM DOMAĆINSTVIMA
- 9112 ČISTAČI I POMOĆNICI U HOTELIMA, UREDIMA I OSTALIM USTANOVAMA

9111 ČISTAČI I POMOĆNICI U PRIVATNIM DOMAĆINSTVIMA

Čistači i pomoćnici u domaćinstvima čiste, vrše vakumsko čišćenje, peru, poliraju, vode brigu o posteljini, kupuju zalihe za domaćinstvo, pripremaju hranu, serviraju obroke i izvode ostale različite dužnosti u domaćinstvu.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje, vršenje vakumskog čišćenja, pranje, poliranje podova, namještaja ili pranje prozora i ostale opreme;
- b) pranje, peglanje i krpljenje posteljine i ostalih materijala od tekstila;
- c) pranje suđa;
- d) pomaganje u pripremi, kuhanju i serviranju obroka i osvježavajućih pića;
- e) kupovinu hrane i ostalih različitih zaliha u domaćinstvu;
- f) čišćenje, dezinfekciju i dezodorisanje kuhinja, kupatila i toaleta;
- g) pranje prozora i ostalih staklenih površina.

Primjeri zanimanja:

- 9111.001 Čistačica u domaćinstvu
- 9111.002 Kućna pomoćnica

9112 ČISTAČI I POMOĆNICI U HOTELIMA, UREDIMA I OSTALIM USTANOVAMA

Čistači i pomoćnici u kancelarijama, hotelima i ostalim objektima izvode različite zadatke čišćenja kako bi održali čistoću i red unutrašnjih prostorija i opreme hotela, kancelarija i ostalih objekata, kao i aviona, vozova, autobusa i sličnih vozila.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje, vršenje vakumskog čišćenja, pranje, poliranje podova, namještaja i ostale opreme u zgradama, putničkim vagonima, autobusima, vozovima i avionima;
- b) namještanje kreveta, čišćenje kupatila, snabdjevanje peškirim, sapunima i sličnim artiklima;
- c) čišćenje kuhinja i opšta pomoć u kuhinjskom radu, uključujući pranje sudova;
- d) kupljenje otpada, pražnjenje kontejnera i preuzimanje sadržaja i sklanjanje na otpad.

Primjeri zanimanja:

- 9112.001 Čistačica prostorija
- 9112.002 Čistačica vozila
- 9112.003 Kuhinjski pomoćnik
- 9112.004 Lakej, dodavač
- 9112.006 Sobarica

912 PERAČI VOZILA, ČISTAČI PROZORA, PERAČI RUBLJA I OSTALI ČISTAČI

Perači vozila, čistači prozora, peračirublja i ostali čistači koji se bave ručnim čišćenjem i pranjem vozila, prozora, veša i ostali čistači koji se bave ručnim čišćenjem prozora, staklenih ormara i ostalih površina zgrada ili vozila, kao i glačanjem, pranjem ili hemijskim čišćenjem posteljine i ostalih materijala od tekstila.

Poslovi obično uključuju: čišćenje, pranje i poliranje automobila; pranje prozora i ostalih staklenih površina vodom ili različitim rastvaračima, njihovo sušenje i poliranje; pranje i glačanje posteljine, odjeće, tkanina i sličnih predmeta ručno u praonicama ili drugim

objektima; ručno čišćenje i čišćenje uz pomoć rastvarača odjeće, kože i sličnih predmeta u hemijskim čistionicama ili drugim objektima.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 9121 RUČNI PERAČI I PEGLERI (RUČNO)
- 9122 PERAČI VOZILA
- 9123 ČISTAČI PROZORA
- 9129 OSTALI ČISTAČI

9121 RUČNI PERAČI I PEGLERI (RUČNO)

Osobe, koje se bave ručnim pranjem i glačanjem peru, peglaju ili glačaju, hemijski čiste odjeću, posteljinu ili ostale materijale.

Poslovi uključuju:

- a) ručno pranje i glačanje posteljine, odjeće, tkanina i sličnih predmeta u praonicama ili drugim objektima;
- b) ručno čišćenje i čišćenje uz pomoć rastvarača odjeće, kože i sličnih predmeta u hemijskim čistionicama ili drugim objektima;
- c) mjenjanje dugmadi i vršenje malih popravki;
- d) slaganje artikala na police i kačenje artikala za isporuku ili prikupljanje.

Primjeri zanimanja:

- 9121.001 Pegler na presi (ručno)
- 9121.002 Ručni čistač

9122 PERAČI VOZILA

Perači vozila peru, čiste i poliraju vozila.

Poslovi uključuju:

- a) pranje, čišćenje i poliranje automobila i ostalih vozila, ručno ili uz pomoć električnih sprava, koje se drže ručno;
- b) vakumiranje unutrašnjosti vozila i hemijsko čišćenje tepiha i tapeta;
- c) primjenu sredstava za čišćenje u cilju otklanjanja mrlja sa spoljašnosti i unutrašnjosti vozila;
- d) pranje guma i lukova guma i pocrnjivanje guma;
- e) pranje i poliranje prozora na vozilima;
- f) pražnjenje i pranje pjegrada u vozilima.

Primjeri zanimanja:

- 9122.001 Ručni perač automobila

9123 ČISTAČI PROZORA

Čistači prozora peru i poliraju prozore i ostalu staklenu armaturu.

Poslovi uključuju:

- a) pranje prozora i ostalih staklenih površina vodom ili različitim rastvaračima, sušenje i poliranje;

- b) korištenje merdevina, skela, stoosoba, hidrauličkih kamiona i ostale opreme kako bi se dosegli i očistili prozori u višespratnicama;
- c) odabir odgovarajućih sredstava za čišćenje i poliranje.

Primjeri zanimanja:
-9123.001 Perač prozora

9129 OSTALI ČISTAČI

Ostali čistači čiste površine, materijale i objekte, kao što su tepisi, zidovi, bazeni i rashladni tornjevi, uz korišćenje specijalizirane opreme za čišćenje i hemikalija.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje tepiha i navlaka za namještaj uz korišćenje mašina za čišćenje i njihovih priključnih dijelova;
- b) odabir i primjenu sredstava za čišćenje za otklanjanje mrlja sa tepiha;
- c) tretiranje tepiha pomoću hemikalija i dezodoranasa koji odbijaju zemlju i štetočine;
- d) čišćenje kamenih zidova, metalnih površina i traka uz korišćenje sredstava za čišćenje na visok pritisak i rastvarača.
- e) primjenu hemikalija i metoda za čišćenje na visok pritisak za otklanjanje mikroorganizama iz vode i sistema za filtraciju i korišćenje usisivača na vodu i ostale opreme za usisavanje za otklanjanje nagomilane prljavštine i ostalog taloga iz bazena, dijelova rashladnih tornjeva i cijevi.

Primjeri zanimanja:
-9129.001 Čistač tepiha

92 ZANIMANJA ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDNI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU

Fizički radnici koji se bave poljoprivredom, šumarstvom i ribolovom izvide jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji usjeva i uzgajanju stoke, kultivaciji i održavanju bašti i parkova, korištenju i čuvanju šuma i provođenju radnji u oblasti akvakulture i ribolova. Poslovi koji se izvide obično uključuju: kopanje, grabuljanje izgrtanje zemlje uz korišćenje ručnog alata; utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala; zalijevanje, potkresivanje, pljevljenje i njegovanje usjeva ručno ili uz korišćenje ručnog alata; ručno sađenje, berba iskupljanje proizvoda; hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama; nadgledanje stoke, izvještavanje o njihovom stanju; pripremu i rukovanje mrežama, vrpčama i ostalom ribolovačkom i brodskom opremom; određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže; izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama, plovnim objektima i branama/ogradama.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

921 ZANIMANJA ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDNI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU

921 ZANIMANJA ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDNI, ŠUMARSTVU I RIBARSTVU

Fizički radnici koji se bave poljoprivredom, šumarstvom i ribolovom izvede jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji usjeva i uzgajanju stoke, kultivaciji i održavanju bašti i parkova, korištenju i čuvanju šuma i provođenju radnji u oblasti akvakulture i ribolova. Poslovi koji se izvede obično uključuju: kopanje, grabuljanje izgrtanje zemlje uz korišćenje ručnog alata; utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala; zalijevanje, potkresivanje, pljevljenje i njegovanje usjeva ručno ili uz korišćenje ručnog alata; ručno sađenje, berbu i skupljanje proizvoda; hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama; nadgledanje stoke, izvještavanje o njihovom stanju; pripremu i rukovanje mrežama, vrpcama i ostalom ribolovačkom i brodskom opremom; određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže; izvođenje manjih popravki na opermi, zgradama, plovnim objektima i branama/ogradama.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 9211 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDI
- 9212 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U STOČARSTVU
- 9213 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDI NA MJEŠOVITIM GAZDINSTVIMA
- 9214 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U VRTLARSTVU I HORTIKULTURI
- 9215 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U ŠUMARSTVU
- 9216 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U RIBARSTVU I RIBOGOJSTVU

9211 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDI

Fizički radnici koji se bave proizvodnjom usjeva izvede jednostavne i rutinske zadatke u proizvodnji usjeva, kao što je voće, koštunjavo voće, žita i povrća na gazdinstvima.

Poslovi uključuju:

- a) kopanje i zgrtanje zemlje u cilju čišćenja jarkova i u ostale svrhe;
- b) utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala;
- c) grabuljanje, niveliranje i gomilanje slame, sijena i sličnog materijala;
- d) zalijevanje, potkresivanje, pljevljenje i njegovanje usjeva ručno ili uz kor. ručnog alata;
- e) skupljanje voća, koštunjavog voća, povrća i ostalih usjeva;
- f) sađenje i žetva poljskih usjeva, kao što je riža, ručno;
- g) određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;
- h) izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja:

- 9211.001 Berač ljekovitog bilja
- 9211.004 Ratarski radnik
- 9211.005 Voćarski radnik

9212 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U STOČARSTVU

Fizički radnici koji se bave uzgajanjem stoke izvede jednostavne i rutinske zadatke u poljoprivrednom uzgajanju životinja, uključujući živinu i insekte.

Poslovi uključuju:

- a) kopanje i zgrtanje zemlje u cilju čišćenja jarkova i u ostale svrhe;
- b) utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala;
- c) hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama;
- d) nadgledanje stoke i izvještavanje o njenom stanju;
- e) pomoć kod održavanja dobrog zdravlja i stanja stoke;

- f) pomoć kod sakupljanja stada, gonjenja na ispašu i razdvajanja stoke za mužu, transporta proizvoda striženja ili klanja;
- g) prikupljanje jaja i stavljanje istih u inkubatore;
- h) grabuljanje, niveliranje i gomilanje slame, sijena i ostalih tipova stočne hrane i prostiranje slame za životinje;
- i) određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;
- j) izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja:

- 9212.001 Pastir-gonič stoke
- 9212.002 Pčelarski radnik
- 9212.004 Radnik na uzgoju i zaštiti divljači
- 9212.006 Stočarski radnik

9213 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U POLJOPRIVREDI NA MJEŠOVITIM GAZDINSTVIMA

Miješani fizički radnici koji se bave proizvodnjom usjeva i uzgajanjem stoke izvode jednostavne i rutinske zadatke u poljoprivrednoj proizvodnji kako usjeva tako i životinja.

Poslovi uključuju:

- a) kopanje i zgrtanje zemlje u cilju čišćenja jarkova i u ostale svrhe;
- b) utovar, istovar i slaganje zaliha, proizvoda i ostalih materijala;
- c) grabuljanje, niveliranje i gomilanje slame, sijena i sličnog materijala;
- d) hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama;
- e) skupljanje voća, koštunjavog voća, povrća i ostalih usjeva kao i prikupljanje jaja;
- f) sađenje i žetva poljskih usjeva, kao što je riža, ručno;
- g) hranjenje, napajanje i čišćenje životinja i održavanje čistoće u njihovim prostorijama;
- h) nadgledanje stoke i izvještavanje o njenom stanju;
- i) pomoć kod sakupljanja stada, gonjenja na ispašu i razdvajanja stoke za mužu, transporta proizvoda striženja ili klanja;
- j) određivanje kvaliteta, sortiranje, slaganje u gomile i pakovanje proizvoda u ambalaže;
- k) izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja:

- 9213.001 Poljoprivredni radnik

9214 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U VRTLARSTVU I HORTIKULTURI

Fizički radnici koji se bave baštovanstvom i hortikulturom izvode jednostavne i rutinske zadatke u cilju kultivacije i održavanja drveća, žbunja, cvijeća i ostalih biljki u parkovima i privatnim baštama, za proizvodnju mladica, lukovica i sjemenja ili uzgajanja povrća i cvijeća intenzivnim tehnikama kultivacije.

Poslovi uključuju:

- a) utovar, istovar i pomjeranje zaliha, proizvoda i opreme;
- b) priprema mjesta za sađenje i zemljišta uz korišćenje ručnog alata i jednostavnih mašina;
- c) pomoć pri sađenju i presađivanju cvijeća, žbunjeva, drveća i travnjaka;
- d) održavanje bašti zalijevanjem, pljevljenjem i košenjem travnjaka;

- e) čišćenje bašti i uklanjanje smeća;
- f) pomoć kod razmnožavanja, sađenja i konzerviranja sjemenja, mladica i lukovica;
- g) negovanje biljki ručnim zaljevanjem i pljevljenjem ;
- h) košenje i pakovanje biljaka za prodaju i transport;
- i) izvođenje manjih popravki na opremi, zgradama i ogradama.

Primjeri zanimanja:

-9214.001 Vinogradarski radnik

-9214.002 Radnik za održavanje zelenih površina

9215 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U ŠUMARSTVU

Fizički radnici koji se bave šumarstvom izvede jednostavne i rutinske zadatke u cilju kultivacije i održavanja prirodno i vještački zasađenih šuma, kao i sađenja, sječe i testerisanja drveća.

Poslovi uključuju:

- a) kopanje rupa za sađenje drveća;
- b) slaganje i utovar cjepanica i drvene građe;
- c) čišćenje šiblja oko šumskih mladica i stanjivanje mladih biljki;
- d) održavanje osmatračnica za spriječavanje požara u šumama;
- e) otklanjanje glavnih razgranuća i vrhova drveća, potkresivanje grana i testerisanje trupaca u cjepanice;
- f) rukovanje i održavanje ručnih i mašinskih testera za sječu drveća i sječu posječenog drveća i grana u cjepanice;
- g) prikupljanje sjemenja i sađenje mladica;
- h) izvođenje manjih popravki i održavanja šumskih puteva, zgrada, objekata i opreme.

Primjeri zanimanja:

-9215.003 Šumarski radnik

-9215.004 Šumski putar

9216 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U RIBARSTVU I RIBOGOSTVU

Fizički radnici koji se bave ribolovom i akvakulturom izvede jednostavne i rutinske zadatke u cilju kultivacije, lova i ulova ribe i morske hrane, kao i ribolov u unutrašnjoj plovidbi, priobalju i na pučini.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje mora i tovljenje ribe i mekušaca koji se kultiviraju;
- b) prikupljanje morske trave, mahovine, školjki i ostalih mekušaca;
- c) pripremu mreža, užadi i ostale ribolovačke i brodske opreme;
- d) rukovanje opremom za ribolov za ulov ribe i ostalih oblika vodenog života;
- e) čišćenje, sortiranje i pakovanje ribe i morske hrane u led i so i skladištenje ulova;
- f) čišćenje površina palube i mjesta za skladištenje ribe;
- g) rukovanje užadima pri pristajanju.

Primjeri zanimanja:

-9216.001 Radnik u lovištu

-9216.002 Ribnjičarski radnik

93 JEDNOSTAVNA RUDARSKA, GRAĐEVINSKA, PROIZVODNA, TRANSPORTNA I SRODNA ZANIMANJA

Fizički radnici koji se bave rudarstvom, radom u kamenolomu, građevinarstvom, proizvodnjom i transportom izvide jednostavne i rutinske zadatke u rudarstvu, građevinarstvu, gradnji, proizvodnji, transportu i skladištenju i rukuju vozilima i mašinama, kojima upravljaju ljudi ili koje vuku životinje.

Poslovi koje izvide radnici u ovoj grupi obično uključuju: kopanje rupa i uklanjanje iskopanog materijala, pijeska, zemlje i šljunka uz pomoć ručnog alata; sortiranje, utovar, istovar, ručno uklanjanje nagomilanog materijala i materijala za skladištenje, opreme, proizvoda, zaliha, prtljaga i tereta; čišćenje mašina, opreme, alata i gradilišta; pakovanje i raspakiranje materijala i proizvoda i ručno punjenje ambalaža i proizvoda; rukovanje vozilima i mašinama, kojima upravljaju ljudi ili koje vuku životinje.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

- 931 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U RUDARSTVU I GRAĐEVINARSTVU
- 932 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI
- 933 RADNICI NA JEDNOSTAVNIM TRANSPORTNIM I PRETOVARNIM POSLOVIMA

931 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U RUDARSTVU I GRAĐEVINARSTVU

Fizički radnici koji se bave rudarstvom, radom u kamenolomu i građevinarstvom izvide jednostavne i rutinske manuelne zadatke u građevinarstvu i izgradnji.

Poslovi obično uključuju: kopanje i punjenje rupa uz pomoć ručnog alata, zgrtanje i uklanjanje iskopanog materijala, pijeska, zemlje i šljunka; sortiranje, utovar, istovar, slaganje i skladištenje alata, materijala i opreme i njihov transport po mjestima, gde seobavljaju radovi; čišćenje mašina, opreme, alata i gradilišta i otklanjanje prepreka.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 9311 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U RUDARSTVU I KAMENOLOMU
- 9312 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U GRAĐEVINARSTVU
- 9313 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U VISOKOJ GRADNJI

9311 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U RUDARSTVU I KAMENOLOMU

Fizički radnici koji se bave rudarstvom i radom u kamenolomu izvide rutinske zadatke u rudarskim radovima.

Poslovi uključuju:

- a) pomoć rudarima i radnicima u kamenolomu održavanju mašina, opreme i instalacija u rudnicima i kamenolomima;
- b) montiranje i demontaža rudarske opreme;
- c) otklanjanje potpornog materijala pri završenim radovima u rudnicima i kamenolomima;
- d) otklanjanje opasnih materija koji su produkt rada u rudnicima i kamenolomima ;
- e) otklanjanje otpada i uslužnog materijala kao i opreme sa područja na kojima su vršeni radovi nakon završenih djelatnosti vađenja i čišćenje kamenih i mineralnih izlučevina;
- f) čišćenje mašina, opreme, alata, puteva i drumova;

- g) sortiranje, utovar, istovar, slaganje i skladištenje alata, materijala i zaliha, koje koriste ostali rudari.

Primjeri zanimanja:

- 9311.002 Radnik u kamenolomu
- 9311.003 Radnik u šljunkari
- 9311.004 Rudarski radnik

9312 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U GRAĐEVINARSTVU

Fizički radnici koji se bave građevinarstvom izvode rutinske zadatke u vezi sa izgradnjom i održavanjem puteva, pruga, brana i ostalih građevinskih projekata.

Poslovi uključuju:

- a) kopanje i punjenje rupa uz pomoć ručnog alata;
- b) zgrtanje i širenje šljunka i sličnih materijala;
- c) glačanje i siječenje površina od kamena, betona i bitumena uz pomoć piljka;
- d) utovar, istovar građevinarskog materijala, iskopanog materijala i opreme i njihov transport po mjestima, gde se obavljaju radovi uz pomoć kolica;
- e) čišćenje gradilišta i otklanjanje prepreka.

Primjeri zanimanja:

- 9312.002 Kopač rova
- 9312.003 Putar
- 9312.004 Radnik niskogradnje

9313 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE RADOVE U VISOKOJ GRADNJI

Fizički radnici koji se bave izgradnjom zgrada izvode rutinske zadatke u vezi sa radovima na izgradnji i rušenju zgrada.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje korištenih cigli za izgradnju i obavljanje ostalih jednostavnih radova na gradilištima;
- b) miješanje, sipanje i širenje materijala kao što su beton, gips i malter;
- c) kopanje i punjenje rupa i jaraka uz pomoć ručnog alata;
- d) širenje pijeska, zemlje, šljunka i sličnih materijala;
- e) utovar, istovar građevinarskog materijala, iskopanog materijala i opreme i njihov transport po mjestima, gde se obavljaju radovi, uz pomoć tački, tekni i ručnih kolica;
- f) čišćenje gradilišta i otklanjanje prepreka.

Primjeri zanimanja:

- 9313.001 Armirački radnik
- 9313.004 Tesarski radnik
- 9313.005 Zidarski radnik

932 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI

Fizički radnici koji se bave preradom izvode veliki broj manuelnih zadataka u procesu prerade, pomažu operatorima i monterima u radu mašina kao i preduzimanju sortiranja proizvoda i ručno sastavljanje komponenti.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: ručno pakovanje materijala i različitih proizvoda; ručno punjenje flaša, kutija, vreća i ostalih ambalaža; ručno stavljanje etiketa na proizvode i ambalaže; prijemu robe, materijala, opreme na područja rada; čišćenje mašina i alata; izvođenje ručnog sortiranja proizvoda ili komponenti; izvođenje jednostavnog ručnog sastavljanja komponenti.

Zanimanja u ovoj podgrupi su klasificirane u sljedeće jedinične grupe:

9321 RADNICI ZA RUČNO PAKIRANJE

9329 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI D.N.

9321 RADNICI ZA RUČNO PAKIRANJE

Osobe koje se bave ručnim pakovanjem ručno mjere, pakuju i stavljaju etikete na materijale i proizvode.

Poslovi uključuju:

- a) ručno mjerenje, pakovanje, pečačenje i pakovanje materijala i različitih proizvoda;
- b) ručno punjenje flaša, konzervi, kutija, vreća i ostalih ambalaža sa proizvodima;
- c) ručno stavljanje etiketa na proizvode, pakovanja i različitih ambalaža.

Primjeri zanimanja:

-9321.001 Ručni pakirer

9329 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI, DN

Fizički radnici koji se bave preradom na drugom mjestu nepomenuti pomažu operatorima i monterima u radu mašina i izvode veliki broj ručnih zadataka u proizvodnji, isključujući pakovanje i stavljanje etiketa na gotove proizvode.

Poslovi uključuju:

- a) prijem robe, materijala, opreme na području rada, otklanjanje gotovih dijelova;
- b) utovar i istovar vozila, kamiona i teretnih vagona;
- c) čišćenje mašinskih blokova, mašina, opreme i alata;
- d) izvođenje ručnog sortiranja proizvoda ili komponenti.

Primjeri zanimanja:

-9329.002 Obučarski radnik

-9329.003 Prerađivač glinice

-9329.011 Radnik na jednostavnim poslovima na pakovanju tehničkih gasova

933 RADNICI NA JEDNOSTAVNIM TRANSPORTNIM I PRETOVARNIM POSLOVIMA

Fizički radnici koji se bave transportom i skladištenjem pokreću bicikle i slična vozila i upravljaju zapregama u cilju transportiranja putnika ili robe, voze mašine, koje pokreću životinje, rukuju teretom i prtljagom i pune police zaliham.

Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: pokretanje bicikala i sličnih vozila u cilju transportiranja putnika ili robe, upravljanje zapregama u cilju transportiranja putnika ili robe, vožnju mašina, koje pokreću životinje, izvođenje ručnog rukovanja teretom i punjenje poosoba zaliham kao i prikazivanje prostora u prodavnicama.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 9331 UPRAVLJAČI RUČNIH VOZILA I VOZILA NA PEDALE
- 9332 VOZAČI VOZILA I MAŠINA SA ŽIVINSKOM SPREGOM
- 9333 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE PRETOVARA
- 9334 RADNICI ZA PUNJENJE POLICA

9331 UPRAVLJAČI RUČNIH VOZILA I VOZILA NA PEDALE

Upravljači ručnih vozila i bicikala pokreću bicikle i slična vozila u cilju transportiranja putnika ili robe.

Poslovi uključuju:

- a) utovar i istovar robe ili pomoć putnicima u ulazenju ili silazenju sa vozila;
- b) pomjeranje vozila u željenom pravcu uz poštovanje ostalog saobraćaja i saobraćajnih odredbi;
- c) kontroliranje komponenti vozila u cilju identifikacije habanja i štete;
- d) održavanje vozila, vršenje manjih popravki i instaliranje rezervnih dijelova;
- e) prikupljanje vozarina ili dadžbina.

Primjeri zanimanja:

- 9331.001 Vozač vozila na nožni pogon
- 9331.002 Vozač ručnih kolica

9332 VOZAČI VOZILA I MAŠINA SA ŽIVINSKOM SPREGOM

Vozači zaprega i mašina, koje pokreću životinje voze zaprege i mašine koje pokreću životinje u cilju transportiranja putnika ili robe kao i mašine koje pokreću životinje, obično u vezi sa poljoprivrednim radovima.

Poslovi uključuju:

- a) uprijezanje životinja i kačenje na vozila ili mašine;
- b) utovar i istovar robe ili pomoć putnicima u ulazenju ili silazenju sa vozila;
- c) pomjeranje vozila u željenom pravcu uz poštovanje ostalog saobraćaja i saobraćajnih odredbi;
- d) prikupljanje vozarina ili dadžbina;
- e) vožnju životinja za tegljenje teretnih vagona u rudnicima i kamenolomima;
- f) vožnju životinja, na koje su prikačene poljoprivredne ili druge mašine;
- g) vožnju slonova koji služe za rad;
- h) održavanje vozila, vršenje manjih popravki i instaliranje rezervnih dijelova;
- i) timarenje i hranjenje životinja.

Primjeri zanimanja:

- 9332.001 Kočijaš

9333 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE PRETOVARA

Radnici teretom izvode zadatke kao što su pakovanje, nošenje, utovar i istovar namještaja i ostalih predmeta u domaćinstvu ili utovar i istovar brodskog ili avionskog tereta i ostalih vrsta tereta ili nošenje i ređanje robe u različitim skladištima.

Poslovi uključuju:

- a) pakovanje kancelarijskog namještaja ili namještaja u domaćinstvu, mašina, uređaja i srodne robe, koja se prijemješta sa jednog mjesta na drugo;
- b) nošenje robe za utovar ili istovar sa kola za prijevoz namještaja, kamiona, vagona, brodova ili aviona;
- c) utovar i istovar žita, uglja, pijeska i srodne robe, smještajući je na tekuću traku, u cijevi, itd.;
- d) povezivanje crijeva između glavnih osiguravajućih instalacionih cijevi i rezervoara šlepera i ostalih brodova u cilju utovara i istovara nafte, tečnih gasova i ostalih tečnosti;
- e) nošenje i ređanje robe u različitim skladištima i sličnim objektima;
- f) sortiranje tereta prije utovara i istovara;

Primjeri zanimanja:

-9333.001 Aerodromski transportni radnik

-9333.003 Lučki radnik

-9333.004 Radnik na istovaru, utovaru i prenosu tereta

9334 RADNICI ZA PUNJENJE POLICA

Radnici za punjenje polica pune police zaliham, prikazuju prostorije i održavaju zalihe čistim i urednim u supermarketima i ostalim prodavnicama maloprodaje i veleprodaje.

Poslovi uključuju:

- a) smještanje robe uredno u sanduke ili na stalke i ređanje kabaste robe na pod;
- b) punjenje poosoba robom, obezbjeđujući da se roba sa najkraćim rokom upotrebe nalazi na prednjem dijelu poosoba;
- c) uklanjanje robe, kojoj je istekao rok upotrebe;
- d) održavanje reda na poosobama uklanjanjem zaliha, koje treba da se nalaze na drugoj lokaciji;
- e) obilježavanje prodate robe i preuzimanje potrebne robe iz skladišta;
- f) nabavljanje predmeta za mušterije sa poosoba ili iz skladišta;
- g) usmjeravanje mušterija u pravcu robe, koju traže;
- h) primanje, otvaranje, raspakivanje i kontroliranje da bi se pronašla oštećena roba od proizvođača ili distributera.

Primjeri zanimanja:

-9334.001 Punjač/uređivač polica

94 POMOĆNICI ZA PRIPREMU HRANE

Pomoćnici u pripremi hrane pripremaju i kuhaju kako bi uzeli porudžbine za male količine nekuhane hrane ili pića, počistili stolove, počistili prostorije kuhinje i prali suđe.

Poslovi koje obavljaju radnici u ovoj podgrupi obično uključuju: pripremu jednostavne ili nekuhane hrane ili pića, kao što su sendviči, pice, riba i čips, salate, kafa; pranje, siječenje, mjerenje i miješanje hrane za spremanje; rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilj, mikrotalasne pećnice i zamrzivači; pranje kuhinja, prostorija gdje se priprema hrana i uslužnih prostorija; čišćenje kuhinjske i ostale opreme, koja se koristi u kuhinjama i restoranima .

Zanimanja u ovojgrupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

941 POMOĆNICI ZA PRIPREMU HRANE

941 POMOĆNICI ZA PRIPREMU HRANE

Pomoćnici u pripremi hrane pripremaju i kuhaju kako bi uzeli porudžbine za male količine nekuhane hrane ili pića, počistili stolove, počistili prostorije kuhinje i prali suđe.

Poslovi koji seobavljaju obično uključuju: pripremu jednostavne ili nekuhane hrane ili pića, kao što su sendviči, pice, riba i čips, salate, kafa; pranje, siječenje, mjerenje i miješanje hrane za spremanje; rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilj, mikrotalasne pećnice i zamrzivači; pranje kuhinja, prostorija gde se priprema hrana i uslužnih prostorija; čišćenje kuhinjske i ostale opreme, koja se koristi u kuhinjama i restoranima .

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

9411 PRIPREMAČI BRZE HRANE

9412 KUHARSKI POMOĆNICI

9411 PRIPREMAČI BRZE HRANE

Osobe koje pripremaju brzu hranu pripremaju i kuhaju kako bi uzeli porudžbine za mali broj hrane ili pića, što uključuje jednostavne procese pripreme i mali broj sastojaka. Oni mogu da uzimaju porudžbine od mušterija i da vrše servisiranje na kasi ili za stolovima.

Poslovi uključuju:

- a) pripremu jednostavne ili nekuhane hrane ili pića, kao što su sendviči, pice, riba i čips, salate, kafa;
- b) pranje, siječenje, mjerenje i miješanje hrane za spremanje;
- c) rukovanje kuhinjskom opremom kao što su roštilj, mikrotalasne pećnice i zamrzivači ili grilovi;
- d) podgrijavanje hrane koja nije još pripremljena;
- e) pranje kuhinja, prostorija gde se priprema hrana i opreme;
- f) uzimanje porudžbina od mušterija što se tiče hrane i pića na mjestima gde se služi hrana, koja su specijalizirana za brzu hranu i hranu za ponijeti;
- g) naručivanje i uzimanje narudžbina za sastojke, koji se koriste u brzoj hrani;
- h) održavanje sanitarnih, zdravstvenih i bezbjedonosnih standarda u prostorijama, gde se radi.
- i) rukovanje kabastom kuhinjskom opremom kao što su roštilj, zamrzivači ili grilovi.
- j) kontroliranje da pripremljena hrana zadovoljava zahtjeve što se tiče količine i kvaliteta.

Primjeri zanimanja:

-9411.001 Kuhar brze hrane

9412 KUHARSKI POMOĆNICI

Pomoćnici u kuhinji rasčišćavaju stolove, peru prostorije gde se priprema hrana, peru suđe, pripremaju sastojke i izvode ostale obaveze kako bi pomogli radnicima koji pripremaju ili serviraju hranu ili piće.

Poslovi uključuju:

- a) pranje kuhinja, prostorija gde se priprema hrana i uslužnih prostorija;
- b) pomaganje kuharima i glavnim kuharima u pripremi hrane pranjem, ljuštenjem, rezanjem, siječenjem, mjerenjem i miješanjem sastojaka;

- c) skupljanje sudova za servisiranje.
- d) otpakivanje i skladištenje zaliha u frižidere, ormare i ostala mjesta za sklanjanje.
- e) pranje suđa i kuhanje kao i sklanjanje posuđa za kuhanje;
- f) pripremu, premještanje, mjerenje i skladištenje zaliha u frižidere, ormare i ostala mjesta za sklanjanje;
- g) pripremu, kuhanje, prženje i zagrijavanje jednostavne hrane.

Primjeri zanimanja:
-9412.001 Pomoćnik u kuhinji

95 ULIČNI PRODAVAČI I SRODNA USLUŽNA ZANIMANJA

Ulični prodavači i povezani uslužni radnici obezbjeđuju prodaju robe, isključujući brzu hranu i obezbjeđuju širok asortiman usluga na ulicama i na ostalim javnim mjestima kao što su stanice.

Poslovi uključuju: kupovanje ili pravljenje različitih artikala za prodaju; utovar i istovar artikala za prodaju i njihov transport; sticanje materijala koji su neophodni za izvođenje usluga; prilaženje ljudima na ulicama u cilju pružanja robe ili usluga; čišćenje i poliranje cipela; čišćenje i poliranje prozora na vozilima; dobijanje porudžbina; pomaganje vozačima da pronađu parking mjesto i obezbjeđivanje da ne dođe do oštećenja vozila tokom odsustva vozača; dijeljenje letaka i besplatnih novina; primanje plaćanja na licu mjesta.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

951 ULIČNI PRODAVAČI I SRODNA USLUŽNA ZANIMANJA
952 ULIČNI PRODAVAČI OSIM HRANE

9510 ULIČNI PRODAVAČI I SRODNA USLUŽNA ZANIMANJA

Ulični i povezani uslužni radnici obezbjeđuju širok asortiman usluga na ulicama i ostalim javnim mjestima, uključujući čišćenje cipela, pranje prozora na vozilima, dobijanje porudžbina, dijeljenje letaka, čuvanje imanja i obezbjeđivanje ostalih uličnih usluga na licu mjesta.

Poslovi uključuju: sticanje materijala, koji su neophodni za izvođenje usluga; prilaženje ljudima na ulicama u cilju pružanja usluga; čišćenje i poliranje cipela; čišćenje i poliranje prozora na vozilima; dobijanje porudžbina; pomaganje vozačima da pronađu parking mjesto i obezbjeđivanje da ne dođe do oštećenja vozila tokom odsustva vozača; dijeljenje letaka i besplatnih novina; primanje plaćanja na licu mjesta.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

951 ULIČNI PRODAVAČI I SRODNA USLUŽNA ZANIMANJA

951 ULIČNI PRODAVAČI I SRODNA USLUŽNA ZANIMANJA

Ulični i povezani uslužni radnici obezbjeđuju širok asortiman usluga na ulicama i ostalim javnim mjestima, uključujući čišćenje cipela, pranje prozora na vozilima, dobijanje porudžbina, dijeljenje letaka, čuvanje imanja i obezbjeđivanje ostalih uličnih usluga na licu mjesta.

Poslovi uključuju:

- a) sticanje materijala, koji su neophodni za izvođenje usluga;

- b) prilaženje ljudima na ulicama u cilju pružanja usluga;
- c) čišćenje i poliranje cipela;
- d) čišćenje i poliranje prozora na vozilima;
- e) dobijanje porudžbina;
- f) pomaganje vozačima da pronađu parking mjesto i obezbjeđivanje da ne dođe do oštećenja vozila tokom odsustva vozača;
- g) dijeljenje letaka i besplatnih novina;
- h) primanje plaćanja na licu mjesta.

Primjeri zanimanja:

- 9510.001 Čistač obuće
- 9510.002 Plakatar
- 9510.003 Ručni perlač stakla na kolima-ulični

952 ULIČNI PRODAVAČI OSIM HRANE

Ulični prodavači (isključujući hranu) obično prodaju ograničen asortiman robe (isključujući brzu hranu) na ulicama, javnim mjestima, kao što su stanice, kina ili pozorišta. Poslovi koji se obavljaju obično uključuju: kupovinu ili dobijanje artikala za prodaju ili pravljenje jednostavnih artikala; utovar i istovar korpi, podmetača, ručnih kolica, bicikala ili ostalih vozila za transport robe na ulice ili javna mjesta, kao što su stanice, kina ili pozorišta; prikazivanje robe ili pozivanje kako bi se privukla pažnja mušterija; prilaženje potencijalnim mušterijama na ulicama i nuđenje robe za prodaju; primanje plaćanja na licu mjesta.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

9520 ULIČNI PRODAVAČI OSIM HRANE

9520 ULIČNI PRODAVAČI OSIM HRANE

Ulični prodavači (isključujući hranu) obično prodaju ograničen asortiman robe (isključujući brzu hranu) na ulicama, javnim mjestima, kao što su stanice, kina ili pozorišta.

Poslovi uključuju:

- a) kupovinu ili dobijanje artikala za prodaju ili pravljenje jednostavnih artikala;
- b) utovar i istovar korpi, podmetača, ručnih kolica, bicikala ili ostalih vozila za transport robe na ulice ili javna mjesta, kao što su stanice, bioskopi ili pozorišta;
- c) prikazivanje robe ili pozivanje kako bi se privukla pažnja mušterija;
- d) prilaženje potencijalnim mušterijama na ulicama i nuđenje robe za prodaju;
- e) primanje plaćanja na licu mjesta.

Primjeri zanimanja:

- 9520.001 Prodavač novina
- 9520.002 Ulični prodavač drugih proizvoda

96 ZANIMANJA NA UKLANJANJU OTPADA I OSTALA JEDNOSTAVNA ZANIMANJA

Radnici koji uklanjaju otpad i ostali radnici koji se bave elementarnim zanimanjima skupljaju otpad iz zgrada, dvorišta, sa ulica i ostalih javnih mjesta ili izvode sitne poslove za privatna domaćinstva ili ustanove.

Poslovi uključuju: prikupljanje, utovar i istovar otpada; čišćenje ulica, parkova i ostalih javnih mjesta; cijepanje drveta za ogrijev, nošenje vode; čišćenje tepiha od prašine i izvođenje ostalih sitnih poslova.

Zanimanja u ovoj grupi se razvrstavaju u sljedeće područne grupe zanimanja:

961 ZANIMANJA NA UKLANJANJU OTPADA
962 OSTALI RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE

961 ZANIMANJA NA UKLANJANJU OTPADA

Radnici koji uklanjaju otpad prikupljaju, obrađuju i recikliraju otpad iz zgrada, dvorišta, sa ulica i ostalih javnih mjesta ili održavaju čistoću na ulicama i ostalim javnim mjestima. Poslovi obično uključuju: prikupljanje, utovar i istovar otpada; čišćenje ulica, parkova i ostalih javnih mjesta; razvrstavanje i reciklažu otpada kao što su papir, staklo, plastika ili aluminijum.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

9611 ZANIMANJA NA SKUPLJANJU I ODVOŽENJU OTPADA
9612 SAKUPLJAČI SEKUNDARNIH SIROVINA
9613 ČISTAČI ULICA/PARKOVA

9611 ZANIMANJA NA SKUPLJANJU I ODVOŽENJU OTPADA

Sakupljači otpada i stvari za reciklažu prikupljaju i otklanjaju smeće i predmete za reciklažu iz zgrada, dvorišta, sa ulica i ostalih javnih mjesta.

Poslovi uključuju:

- a) prikupljanje smeća i materijala za reciklažu i stavljanje u kante za otpad i vozila za reciklažu;
- b) vožnju vozila gdje se nalazi otpad i materijal za reciklažu;
- c) podizanje kanti za otpad i pražnjenje sadržaja u kamione i veće kontejnere;
- d) istovar vozila gdje se nalazi otpad i materijal za reciklažu.

Primjeri zanimanja:

-9611.003 Utovarivač otpada

9612 SAKUPLJAČI SEKUNDARNIH SIROVINA

Osobe koje se bave razvrstavanjem otpada identificiraju, prikupljaju i sortiraju odbačene artikle, koji su prikladni za reciklažu na deponijama i u društvima koja se bave reciklažom kao i u zgradama, na ulicama i na ostalim javnim mjestima.

Poslovi uključuju:

- a) pretraživanje smeća i prikupljanje predmeta za reciklažu sa deponija, domaćih, privrednih i industrijskih lokacija ili sa javnih mjesta kao što su ulice;
- b) sortiranje kartona, papira, stakla, plastike, aluminijuma ili ostalih materijala za reciklažu prema tipu;

- c) smještanje predmeta i materijala za reciklažu u označene dijelove i kontejnere za skladištenje ili transport;
- d) identifikiranje i odvajanje dijelova namještaja, opreme, mašina ili komponenti koje su prikladne za popravku ili ponovnu upotrebu ;
- e) ručni transport predmeta za reciklažu ili uz korišćenje nemotoriziranih vozila
- f) prodaju materijala za reciklažu i ponovnu upotrebu.

Primjeri zanimanja:

-9612.002 Radnik na baliranju otpadaka

9613 ČISTAČI ULICA/PARKOVA

Čistači ulica/parkova i povezani fizički radnici brišu i čiste ulice, parkove, aerodrome, stanice i ostala javna mjesta.

Poslovi uključuju:

- a) čišćenje ulica, parkova, aerodroma, stanica i sličnih javnih mjesta;
- b) čišćenje snijega;
- c) otklanjanje prašine sa tepiha korišćenjem prahera;
- d) čišćenje smeća, lišća i snijega sa puteva i zemlje.

Primjeri zanimanja:

-9613.001 Čistač ulica

-9613.004 Čistač parka

962 OSTALI RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE

Ostali radnici koji se bave elementarnim zanimanjima vrše isporuku i nose pošiljke, prikupljaju novac i pune automate, očitavaju mjerače, prikupljaju vodu i drvo za ogrijev, prikupljaju i izdaju karte za parking ili događaje.

Poslovi koji seobavljaju obično uključuju: cijepanje drva, prikupljanje vode i drveta za ogrijev; isporuku pošiljki, paketa i ostalih artikala unutar ili između ustanova, ili na drugim mjestima; obavljanje dužnosti kurira; izdavanje i prikupljanje karti ili besplatnih karti-propusnica; računanje kazni za parking; punjenje skladišnih prostorija ili automata i prikupljanje novca iz ambalaža; očitavanje mjerača za struju, gas ili vodu i obilježavanje potrošnje.

Zanimanja u ovoj podgrupi se razvrstavaju u sljedeće grupe zanimanja:

- 9621 KURIRI, DOSTAVLJAČI
- 9622 RADNICI ZA RAZNE POSLOVE
- 9623 ČITAČI BROJILA I OPSLUŽIVAČI AUTOMATA
- 9629 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE, DN

9621 KURIRI, DOSTAVLJAČI

Kuriri, isporučiooci paketa i portiri koji nose prtljag nose i vrše isporuku pošiljki, paketa i ostalih artikala unutar ili između ustanova, u domaćinstva ili na druga mjesta ili nose prtljag, naročito u hotelima, na aerodromima i stanicama.

Poslovi uključuju:

- a) isporuku pošiljki, paketa i ostalih artikala unutar ili između ustanova ili na druga mjesta;

- b) izvođenje dužnosti pismonoše;
- c) isporuku različite robe u i iz preduzeća, prodavnici, domaćinstvu i ostalih mjesta;
- d) nošenje i isporuka prtljaga u hotelima, na stanicama, aerodromima i na drugim mjestima;
- e) prijem i označavanje prtljaga popunjavanjem okačenih kontrolnih brojeva;
- f) planiranje i praćenje najefikasnije rute;
- g) sortiranje artikala, koji treba da se isporuče na osnovu rute isporuke.

Primjeri zanimanja:

- 9621.001 Dostavljač
- 9621.002 Hotelski nosač
- 9621.003 Kurir
- 9621.008 Raznosilac

9622 RADNICI ZA RAZNE POSLOVE

Osobe koje obavljaju sitne poslove čiste, boje i održavaju zgrade, zemlju i objekte i vrše jednostavne popravke.

Poslovi uključuju:

- a) popravku polomljenih prozora, ekrana, vrata, ograda, roštilja, stolova za piknik, poosoba, ormara i ostalih predmeta;
- b) zamjenu oštećenih predmeta kao što su sijalice;
- c) popravku i krećenje unutrašnjih i spoljašnjih površina kao što su zidovi, plafoni i ograde;
- d) podešavanje vrata i prozora;
- e) zamjenu odvoda;
- f) postavljanje ograda i priječaga;
- g) istovar uglja ili drveta i stavljanje ga u podrum ili privatna domaćinstva ili objekte.

9623 ČITAČI BROJILA I OPSLUŽIVAČI AUTOMATA

Čitači brojila i opsluživači automata pune zalihama automate (za prodaju) i uzimaju iz njih novac ili iz mjerača za parkiranje i ostalih kutija, gde se stavlja metalni novac, ili čitaju mjerače za struju, gas ili vodu.

Poslovi uključuju:

- a) popunjavanje skladišnih prostorija automata (za prodaju) i prikupljanje novca iz njihovih sanduka;
- b) prikupljanje novca iz mjerača za parkiranje i ostalih kutija, gde se stavlja metalni novac;
- c) čitanje mjerača za struju, gas ili vodu i evidentiranje potrošnje;
- d) vođenje evidencije o robu koja se distribuira i novcu koji je prikupljen;
- e) prelaženje ustanovljenih ruta kako bi se očiteli cifarnici mjerača;
- f) provjeravanje čitanja u slučajevima gde potrošnja izgleda da je nenormalna i evidentiranje mogućih razloga za nastajanje fluktuacija;
- g) kontroliranje mjerača za neovlaštene veze, defekte i oštećenja, kao što su polomljeni zaptivači.

Primjeri zanimanja:

- 9623.001 Očitavač satova/brojila (gasa, vode i struje)
- 9623.002 Parkirališni radnik
- 9623.003 Sakupljač žetona iz automata za igru

9629 RADNICI ZA JEDNOSTAVNE POSLOVE, DN

Ova grupa pokriva radnike za jednostavne poslove na drugom mjestu nepomenute, koji se nalaze u glavnoj grupi 9.

Na primjer, grupa uključuje osobe koje izdaju i prikupljaju kartice za parking ili ulaznice, obezbjeđuju osobne artikle klijentima u svlačionicama i pomažu klijentima na prijemima ili sličnim događajima.

U takvim slučajevima poslovi bi uključivali:

- a) prodaju i prikupljanje ulaznica i besplatnih karti od klijenata na prijemima ili sličnim događajima ili prikupljanje šifri od klijenata;
- b) kontroliranje karti ili besplatnih karti kako bi utvrdili autentičnost, uz korišćenje kriterijuma kao što su boja i datum izdavanja;
- c) upućivanje klijenata na izlazna vrata ili davanje drugih uputstava ili pružanje pomoći u slučaju opasnosti;
- d) usmjeravanje klijenata u sobe zaodmor, mjesta gde dobijaju povlastice i na telefonske aparate;
- e) usmjeravanje vozača na parking mjesta;
- f) patroliranje mjestima za parking kako bi se spriječilo oštećenje vozila i krađa vozila;
- g) naplaćivanje kazni za nepravilno parkiranje i dobijanje honorara od klijenata;
- h) dodijeljivanje svlačionica, garderoba ili mjesta gde se nalazi garderoba mušterijama u objektima za sport ili na bazenima.

Primjeri zanimanja:

- 9629.001 Biletar
- 9629.002 Garderober
- 9629.003 Čuvar
- 9629.004 Uslužni radnik u zabavnim parkovima i objektima

GLAVNA GRUPA 0.VOJNA ZANIMANJA

Pripadnici oružanih snaga su osobe koje trenutno služe u oružanim snagama, uključujući i pomoćne službe, bilo dobrovoljno ili prema zakonskoj obavezi, a nisu slobodni prihvatiti civilno zaposlenje. Tu su uključeni redovni pripadnici kopnene vojske, mornarice, vazduhoplovstva i ostalih vojnih službi, kao i vojni obveznici regrutirani za vojnu obuku ili ostale službe za određeno razdoblje. Isključene su građanske osobe zaposlene u državnim ustanovama vezanim za poslove odbrane; policija (osim vojne policije) i pripadnici graničnih i drugih naoružanih građanskih službi; pripadnici vojne rezerve koji trenutno nisu u aktivnoj službi, ili ako su na osnovu zakona na kraće vrijeme pozvani na vojnu obuku ili doškolovanje. Nivo složenosti ne koristi se kod zanimanja ovog roda.

Osobe koje u oružanim snagama obavljaju zanimanja istovrsna onima u građanstvu, kao automehaničar, kuhar, pekar, doktor medicine, veterinar, profesor matematike itd., razvrstavaju se u odgovarajuće grupe zanimanja.

Zanimanja ove glavne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

- 01 OFICIRI
- 02 PODOFICIRI
- 03 VOJNA ZANIMANJA, OSTALI ČINOVI

01 OFICIRI

Oficiri oružanih snaga vode i upravljaju organizacionim jedinicama u oružanim snagama i/ili obavljaju zadatke srodne onima koji se obavljaju u raznim civilnim zanimanjima van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata sve pripadnike oružanih snaga koji imaju čin POTPORUČNIKA (ili ekvivalentan čin) ili viši.

Zanimanja iz ove grupe razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

011 OFICIRI

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

0110 OFICIRI

Primjeri zanimanja iz ove grupe:

- 0110.001 Generalpukovnik
- 0110.002 Generalmajor
- 0110.003 Brigadnigeneral
- 0110.004 Brigadir
- 0110.005 Pukovnik
- 0110.006 Major
- 0110.007 Kapetan
- 0110.008 Poručnik
- 0110.009 Potporučnik

02 PODOFICIRI

Podoficiri oružanih snaga provode vojnu disciplinu i nadgledaju aktivnosti zaposlenih u zanimanjima oružanih snaga (vojnim zanimanjima), sa drugim činovima, i/ili koji obavljaju zadatke koji su slični poslovima koji obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga. Ova grupa obuhvata oružane snage koje nose čin narednika (vodnika), starijeg vodnika.

Zanimanja u ovoj grupi razvrstavaju se u sljedeće područne grupe:

021 PODOFICIRI

Zanimanja iz ove područne grupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

0210 PODOFICIRI

Primjeri zanimanja iz ove grupe:

- 0210.001 Zastavnik I. klase
- 0210.002 Zastavnik
- 0210.003 Stariji vodnik I. klase
- 0210.004 Stariji vodnik
- 0210.005 Vodnik

03 VOJNA ZANIMANJA, OSTALI ČINOVI

Zanimanja oružanih snaga, ostali činovi (vojna zanimanja, ostali činovi) obuhvataju sve regrute i neregutirane pripadnike oružanih snaga osim oficira i podoficira. Oni obavljaju posebne vojne zadatke i/ili obavljaju zadatke srodne onima koji se obavljaju u okviru raznih civilnih zanimanja van oružanih snaga.

Zanimanja u ovoj grupi razvrstavaju se u sljedeće područne grupe zanimanja:

031 VOJNA ZANIMANJA, OSTALI ČINOVI

Zanimanja iz ove podgrupe razvrstavaju se u sljedeće grupe zanimanja:

0310 VOJNA ZANIMANJA, OSTALI ČINOVI

Primjeri zanimanja:

- 0310.001 Kaplar
- 0310.002 Vojnik I. Klase
- 0310.003 Vojnik